



หนังสือชุดเถือนถิ่นเขษรราชภัฏ-เขษรล้านนา เล่ม ๑ กาพย์ขบขานเพลงซอ บทเพลงขับขานล้านนา



สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทบรรณาธิการ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ดำเนินโครงการเยือนถิ่นเพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา เพื่อเยี่ยมชมและเป็นกำลังใจให้ครุภูมิปัญญาที่ได้รับการคัดเลือกเป็น “เพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา” ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้มีพลังกายและกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบสานไว้ซึ่งมรดกของชุมชน เพราะชุมชนเป็นรากฐานของการพัฒนา ในการพัฒนาจะต้องเป็นการพัฒนาควบคู่อย่างสมดุล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม อันจะนำพาไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยฉบับนี้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้รวบรวมและบันทึกองค์ความรู้ของเพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา ในสาขาศิลปะการแสดง เพื่อให้เกิดการสืบทอดและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพชนไปยังเยาวชน จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดทำหนังสือชุดเยือนถิ่นเพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา ด้วยการรวบรวมและสกัดองค์ความรู้เกี่ยวกับ การขับขานเพลงขอ บทเพลงพื้นบ้านล้านนา จากเพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา ซึ่งเป็นพ่อครูและแม่ครู ที่มีผลงานเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับของสังคม

ปนัดดา โตคำนุช

นักวิชาการศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ

อาจารย์ ดร.ธรรศ ศรীরัตนบัลล์

บรรณาธิการ

นางสาวปนัดดา โตคำนุช

กองบรรณาธิการ

นายโสภณ พรมจิตต์

นายวีรพิชญ์ หิมารัตน์

นายวรวิทย์ ผัดเป่า

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	ก
สารบัญ	ข
ประวัติและความเป็นมา	๑
ทำนองขอ	๓
ประเภทการขอ	๗
การไหว้ครูขอ	๙
พิธีกินอ้อผญา	๑๒
การแสดงขอ	๑๔
เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา	๑๖
เอกสารอ้างอิง	๓๕
บทขับขอ ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว) ศิลปินแห่งชาติ	๓๖

การขับขานเพลงขอ บทเพลงแห่งชุมชน

ประวัติและความเป็นมา

เพลงพื้นบ้านล้านนาเกิดจากประเพณี ศาสนาหรือวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ตั้งแต่ชุมชนที่ห่างไกลความเจริญไปจนถึงเขตเมือง โดยมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันตามความนิยมในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะมีท่วงทำนองที่เป็นไปตามแบบภาษาถิ่นนั้น ๆ และการขับร้องเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ จะมีจังหวะดนตรีท้องถิ่น และการร้องรำทำเพลงประกอบด้วย แบ่งออกได้ดังนี้

๑. การขอ
๒. การจ้อย
๓. การรำ (ฮ่ำ)

ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงการขอเท่านั้น “ขอ” เป็นเพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เพลงขอเป็นศิลปะการแสดงที่ให้ความบันเทิง หากงานใดมีการแสดงขอ จะทำให้งานนั้นครึกครื้น และหากงานใดไม่มีขอไปประกอบแสดงร่วมงานแล้ว จะรู้สึกว่างงานนั้นเงียบเหงา ไม่มีเสียงหัวเราะ บางคนไม่รู้จักการขอ และบางคนเกิดมาไม่เคยฟังขอเลย ทั้งๆ ที่เกิด และเติบโตในภาคเหนือ ทำให้ไม่มีความรู้เรื่องการขอ ดังนั้น เมื่อมีผู้สนใจสอบถามเกี่ยวกับการขอ ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงของภาคเหนือ จึงทำให้ไม่สามารถอธิบายได้ว่า การ “ขอ” ของทางภาคเหนือเป็นอย่างไร และแตกต่างจากคำว่า “ขอ” ของภาคกลางอย่างไร หรือบางครั้งอาจอธิบายและให้ข้อมูลผิด ๆ ทั้งนี้บางคนแม้ไม่เคยฟัง แต่เมื่อมีโอกาสได้ฟัง ก็รู้สึกประทับใจและสนุก และทำให้รู้ว่าการขอนั้น แท้จริงเป็นศิลปะการแสดงอันล้ำค่าของล้านนา เช่นเดียวกับหมอลำของภาคอีสาน ลำตัด เพลงฉ่อยของภาคกลาง และเพลงบอกของภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็หมอลำ ลำตัด เพลงอีแซว เพลงฉ่อย หรือเพลงบอกต่างก็เป็นการขับร้องตามภาษาท้องถิ่นเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของแต่ละภาคที่มีความโดดเด่น คือเป็นการร้องด้นกลอนสด ๆ โดยไม่มีการเตรียมหรือแต่งเนื้อร้องล่วงหน้ามาก่อน แต่การที่ศิลปินจะมีความชำนาญเชี่ยวชาญจนสามารถด้นกลอนสด ๆ ได้นั้น จะต้องอาศัยความวิริยะอุตสาหะฝึกฝนมาอย่างยาวนาน

ขอ ในภาษาถิ่นภาคเหนือหรือคำเมืองหมายถึง การร้องหรือการขับร้องเพลงพื้นบ้านของล้านนา ซึ่งเรียกว่า *ขอพื้นเมือง* เป็นการละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งของชาวล้านนา ที่มีทั้งการขอโต้ตอบกันในลักษณะเพลงปฏิพากย์ระหว่างชาย หญิง หรือขอเดี่ยว เพื่อเล่าเรื่องหรือพรรณนาเหตุการณ์ต่าง ๆ ขอเป็นเพลงพื้นบ้านล้านนาที่นิยมอย่างแพร่หลายและนิยมร้องกันมาก โดยขอจะมีลักษณะพิเศษ คือ จะต้องมีคนตรี

ประกอบเสมอ และขอเป็นการขับร้องแบบเดี่ยวที่จะต้องมีการถือครุ โดยดนตรีหลักที่ใช้เล่นการประกอบขอของเชียงใหม่ และลำพูน คือ ปี่ ซึ่งมีเป็นชุดเรียกว่า “ปี่ซุม” (ปี่จุม) ทำด้วยไม้ไผ่ลำเดียว ตัดเป็นท่อน ๆ ให้ได้ ๔ ขนาด ตามลำดับได้แก่ ปี่เค้า (ปี่แม่) ปี่กลาง ปี่ก้อย และปี่ตัด แต่เมื่อประมาณ ๕๐ ปีที่ผ่านมา ได้มีการนำซึ่งมาใช้บรรเลงประกอบร่วมกับปี่จุมแทน และตัดปี่เค้าหรือปี่แม่ออกไป เหลือเพียงปี่ ๓ เล่า ซึ่งทำนองที่ช่างปี่และช่างซิ่ง ใช้บรรเลงในการขอร่วมกับช่างขอจะเป็นทำนองเดียวกัน โดยในการขอแต่ละครั้งสามารถใช้ทำนองได้หลายทำนองด้วยกัน โดยมีทำนองหลักที่ใช้ในการขอเริ่มต้น คือ ทำนองตั้งเชียงใหม่ ตามด้วย ทำนองจะปู และทำนองละม้าย นอกจากนี้ยังทำนองอื่น ๆ ที่นิยมนำมาเล่น เช่น ทำนองพม่า ทำนองเงี้ยว ทำนองอ้อ โดยจะเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาในการขอ เพราะทำนองแต่ละทำนองจะมีซ้ำ เร็วที่แตกต่างกัน

ประวัติความเป็นมาของซอนั้น ไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นในสมัยใด เพราะต้นกำเนิดของขอส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเล่าที่มีการบอกต่อ ๆ กันมา แต่มีหลักฐานจากรวบรวมบางฉบับที่แสดงให้เห็นว่าขอเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีมานานแล้ว ดังปรากฏในวรรณกรรมลิลิตพระลอ

ร่ายบทที่ ๓๕

ขับขอยอยศอ้าง ภาลुकษัตริย์เจ้าช่าง ชื่นแท้ใครเทียม เทียบนา

ร่ายบทที่ ๓๖๙

อย่าหมองใจหนุ่มหน้า บรรทมถ้าพระลอ เพื่อจะชอกล่อมแก้ว
กล่าวแล้วสองนางนอน พี่เลี้ยงกรกอดบาท ชอกล่อมนาฏแม่ณเกล้า
นอนแม่นอนเทอญนะเจ้า พี่เอ๋ยทั้งสองอ่อนนา

นอกจากนี้ยังพบขอที่ปรากฏในคำร่ายมหาชาติของล้านนาเช่น กัณฑ์มัทรี มหาราช และนครกัณฑ์ ซึ่งกวีได้พรรณนา ดังนี้

เพื่อจักส่งสักการ	นาวน้องแก้วพี่
ทุกด้าวที่แจจน	ฝูงหมู่คนจักห้อมาม่วนเล่น
ซึกเชือกเต็นหกระโดง	ฝูงหมู่คนโถง (นักเลงเหล่า)
จักห้อมตีพาทย์ซ้อง	เสียงตื่นตึงด้วยสะบัดชัย
สรในจักห้อมลั่น	สนั่นด้วยเมงตรา
จากับด้วยเสียงขอและปี่	นทุกที่ อือทือ
บางคนจักห้อมมือต่างแสง (ฉาบ)	พี่จักแต่งเครื่องเปนหลายประการ

จากหลักฐานที่ปรากฏในลิลิตพระลอและมหาชาติ แสดงให้เห็นว่า ซอเป็นการขับร้องประจำถิ่นของล้านนามานาน คาดว่าน่าจะมีมาตั้งแต่การก่อตั้งอาณาจักรล้านนาในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ และจากคำบอกเล่าของช่างซอรุ่นเก่าที่กล่าวถึงที่มาของซอในจังหวัดเชียงใหม่ว่า น่าจะนำมาจากเมืองเชียงแสน ในช่วงที่พญามังรายมาตั้งเมืองเชียงใหม่ ซึ่งอาจจะนำช่างซอจากเชียงแสนติดตามมาด้วย ดังนั้นการซอในระยะแรกอาจแพร่หลายเฉพาะในกลุ่มเจ้านาย เชื้อพระวงศ์ หรือมีแสดงเฉพาะในคุ้ม โดยมีหลักฐานหนึ่งที่สามารถบอกว่า ซอเชียงใหม่มาจากเชียงแสนนั้น โดยสังเกตได้จากการซอในทำนองต่าง ๆ ของเชียงใหม่ มักจะมีการนำทำนองเชียงแสนหรือจ้อยเชียงแสนมาขับร้องเสมอ โดยเรียกทำนองส่วนนี้ว่า “ทำนองเชียงแสนกาย” ส่วนทำนองอื่น ๆ คาดว่าจะนำมาจากเมืองต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากชื่อเรียกทำนองซอในแต่ละทำนองเช่น ทำนองพม่า ทำนองเงี้ยว จากนั้นจึงพัฒนามาเป็นทำนองซอที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่า ซอของเชียงใหม่ในช่วงแรกจะเป็นศิลปะการแสดงของหลวง จากนั้นได้เผยแพร่ ออกสู่ภายนอก และกลายเป็นเพลงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมจากคนในท้องถิ่น

ในอดีตซอ นอกจากจะได้รับความนิยมแพร่หลายในกลุ่มชาวบ้านทั่วไปแล้ว ในสมัยหนึ่งการซอ ยังแพร่หลายเข้าสู่ราชสำนักของล้านนา โดยเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่หลายพระองค์มีช่างซอประจำคุ้มเช่น พระเจ้าอินทวิชยานนท์ (เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๗) มีชายาท่านหนึ่งเป็นช่างซอ และให้กำเนิดบุตรคือ เจ้าน้อยมหาวัน ดังนั้น ซอในยุคนี้ จึงไม่เป็นเพียงวัฒนธรรมของราษฎร แต่ยังคงกลายเป็นวัฒนธรรมของหลวงด้วย ในช่วงที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมี เสด็จกลับมาประทับที่เชียงใหม่เป็นการถาวร พระองค์ท่านเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาเพลงซอ ด้วยการนำครูซอที่มีความรู้ความสามารถและมีชื่อเสียงในสมัยนั้นเช่น นายศรีหมื่น ปลายราง ไปสอนการขับซอ และเป็นผู้บุกเบิกนำเพลงซอมาเล่นเป็นละครซอ โดยละครซอเรื่องดังกล่าว คือ เรื่องน้อยใจยา

ทำนองซอ

การซอเป็นการขับขานร้อยกรองที่มีการบังคับฉันทลักษณ์เฉพาะ มีท่วงทำนองที่เรียบเรียงให้สอดคล้องสัมพันธ์กับลีลาและจังหวะ ทำให้ผู้ฟังหรือผู้ชมสามารถจำแนกและจดจำบทร้องได้โดยอาศัยการฟังทำนอง ซึ่งทำนองซอนั้นเรียกอีกอย่างว่า *ระบำ* ซึ่งในแต่ละทำนองจะมีความแตกต่างกัน ตามระดับเสียงที่ถูกกำกับด้วยลักษณะของฉันทลักษณ์ในแต่ละทำนอง จังหวะและถิ่นกำเนิด โดยมีทำนองหรือระบำในการซอบางทำนองของแต่ละท้องถิ่นที่มีการเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น ทำนองพม่า จังหวัดน่านเรียกว่า ทำนองเจ้าสุวัตร – นางบัวคำ นอกจากนี้ ยังมีทำนองปลีกย่อยของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งใช้ในการซอในแวดวงของพื้นถิ่นนั้น ๆ เช่น ทำนองลับแล ทำนองดาดแพร์ จะซอในจังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ โดยมีการแบ่ง **ทำนองซอ** ดังนี้

๑. ทำนองตั้งเชียงใหม่

ทำนองตั้งเชียงใหม่ หรือเจียงใหม่ เป็นทำนองที่ใช้ขอในบทปฐมฤกษ์ในการขอที่เป็นทางการ แต่เดิมเรียกทำนองนี้ว่า ทำนอง “ตั้งใหม่” นิยมขอในจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้มีชื่อว่า *ตั้งเจียงใหม่* โดยทำนองนี้จะใช้ขอเริ่มเรื่องหรือขอทักทายหรือเป็นการขอสวัสดิ์ท่านผู้ชม การขอทำนองตั้งเจียงใหม่ จะเป็นการขอตอนเริ่มต้น โดยมี คำขึ้นต้น เช่น หลอน, นาย, เถิง, ตั้ว ซึ่งคำขึ้นต้นแต่ละคำมีความทั้งสิ้น อาทิ หลอน : สมมติว่า, นาย : ท่าน, คุณ : เธอ, เถิง : ถึง, ตั้ว : ท่านหรือคุณ เป็นต้น

ทำนองขอตั้งเจียงใหม่เป็นทำนองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยคำสัมผัสของบทขอตั้งเจียงใหม่ จะไม่เหมือนกับทำนองขออื่นๆ คือ จะเป็นคำสัมผัสเฉพาะตัวในทำนองตั้งเจียงใหม่เท่านั้น การขอทำนองตั้งเจียงใหม่ จะเป็นการบ่งบอกให้ช่างขอได้ปรับระดับเสียงให้เข้ากับคู่ขอ (คู่ถ้อง) เพราะการขอบทหนึ่ง อาจจะต้องใช้เวลาหลาย ๆ ชั่วโมง หากช่างขอยังหาจุดลงตัวของตัวเองระดับเสียงไม่ได้ ก็จะทำให้การแสดงขอในครั้งนั้นดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น ไม่เกิดอรรถรส และความสุนทรีย์

๒. ทำนองขอจะปู่หรือจาวปู่

สันนิษฐานว่าเป็นทำนองของชาวปู่ ในแคว้นสิบสองพันนา (สิบสองปันนา) ซึ่งทางเมืองน่าน จะเรียกว่าทำนองขอนี้ว่า ทำนอง “จิกกัก” ซึ่งทำนองดั้งเดิมของขอพื้นเมือง ใช้ขอต่อจากทำนองตั้งเชียงใหม่ หลังจากลงทำนองเชียงแสนแล้ว หรือบางครั้งใช้ขอ หลังจากเปลี่ยนทำนองอื่น ๆ เพื่อเข้าสู่ทำนองละม้าย อีกครั้งหนึ่ง ทำนองขอจะปู่ เป็นทำนองขอที่มีความอ่อนหวาน ละมุนละไม การใช้ทำนองจะปู่ จะใช้อยู่สอง ลักษณะ คือ ขอแบบครึ่งท่อนหลัง และขอแบบเต็มท่อน ซึ่งการขอแบบครึ่งท่อนหลังจะใช้ขอต่อจากการลงเชียงแสน หรือเมื่อหลังจากเปลี่ยนทำนองอื่น ๆ เข้าสู่ทำนองละม้าย

๓. ทำนองขอละม้าย

เป็นทำนองที่ให้จังหวะครึกครื้น สนุกสนาน ใช้ขอต่อจากทำนองจะปู่ โดยทำนองนี้พัฒนามาจากทำนองจะปู่ เนื่องจากขอตั้งเดิมนั้น หลังจากจบทำนองตั้งเชียงใหม่แล้ว จะขอทำนองจะปู่ และทำนองอื่น ๆ เท่านั้น ยังไม่มีทำนองละม้าย ต่อมาเกิดการเปลี่ยนระดับเสียงขอเป็นอีกระดับหนึ่งซึ่งสูงกว่าทำนองจะปู่ แต่ใช้คำร้องเดียวกันกับทำนองจะปู่ จึงทำให้เรียกทำนองนี้ว่า ทำนองละม้าย ซึ่งแปลว่า คล้ายคลึง โดนหมายถึง คล้ายคลึงกับทำนองจะปู่นั่นเอง

๔. ทำนองเงี้ยว (เสเลเมา)

ขอทำนองเงี้ยวหรือทำนองเสเลเมา เป็นทำนองขอตั้งเดิมอีกทำนองหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป สันนิษฐานว่าคงได้รับมาจากชาวเงี้ยว หรือไต หรือไทยใหญ่ ซึ่งเป็นชนชาติหนึ่งอยู่ในรัฐฉาน ประเทศพม่า ปัจจุบันอยู่ทั่วไปแถบภาคเหนือตอนบน เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน การขอทำนองเงี้ยวหรือเสเลเมา มีอยู่ ๒ ประเภท คือ ทำนองเงี้ยว และทำนองเงี้ยว
ลิบชาติ เหตุที่เรียกชื่อว่า *เงี้ยวลิบชาติ* เนื่องจากเป็นทำนองที่ใช้ในการขอเรื่องพระเจ้าชาติที่ลิบ คือ
พระเวสสันดรชาดก

๕. ทำนองเพลงอื้อ

เป็นทำนองหนึ่งของซอล้านนา ซึ่งที่มาของขอทำนองเพลงอื้อนี้ สันนิษฐานว่าอาจจะ
วิวัฒนาการมาจากเพลงกล่อมลูกของชาวล้านนา ทำนองเพลงอื้อ มักจะใช้ขอในบทธอลาบวช ขอขึ้น
บ้านใหม่ ขอมัดมือพระนาคแก้ว เป็นต้น หรือจะเป็นบทธขอชีวิตประวัติต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะทำนองเพลงอื้อ
เป็นทำนองที่นิยมवलกินใจคนฟัง และเป็นทำนองที่ซอ่ง่าย โดยช่างซอทางจังหวัดน่านจะเรียก
ทำนองเพลงอื้อว่า ระบายซอตำรายา ด้วยเรียกตามบทธขอเรื่อง *ตำรายาตลก*

๖. ทำนองพม่า

เป็นทำนองเพลงขอที่เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะศิลปินช่างซอทางภาคเหนือนิยมนำมาขอ
เพราะเป็นทำนองเก่าแก่ ทำนองขอพมานี้ ทางจังหวัดน่านจะเรียกทำนองนี้ว่า ทำนอง “เจ้าสุวัตร –
นางบัวคำ” เพราะเป็นการเรียกตามชื่อเรื่อง การขอทำนองพมานี้ส่วนมากจะใช้ในการขอสูมาคร้วทาน
เพราะเป็นทำนองที่สั้น และจำง่าย ด้วยมีคำสัมผัสจากบททำยจรดบทต้นส่วนหัว จึงทำให้ไม่นิยมนำมา
ขอในงานต่าง ๆ

๗. ทำนองพระลอ

เป็นทำนองดั้งเดิมของซอล้านนาเช่นกัน แต่เดิมเรียกทำนองนี้ว่า ทำนองล่องน่าน และเหตุ
ที่เรียกว่าพระลอ เนื่องจากมีการใช้ทำนองนี้มาขอเรื่องพระลอ ที่สองพี่น้อง พระเพื่อน – พระแพง หลงรัก
ในพระสิริโฉมอันงดงามของพระลอ โดยจะขอในสองตอน คือ พระลอล่องน่าน และพระลอเดินดง สำหรับ
พระลอเดินดงนั้น มักจะนำมาขอพรรณนาชมนก ชมป่า ชมดอกไม้ นานาพันธุ์ โดยบทธขอจะขอ ๓ วรรค
แล้วลงเปลี่ยนให้อีกฝ่ายหนึ่งขอต่ออีก ๓ วรรคเช่นกัน แต่พระลอล่องน่านนั้น จะขอที่วรรคก็ได้ เรียกว่า
เป็นการขอต่อวรรคต่อกลอน ทำนองขอพระลอนี้ส่วนมากจะเรียกว่า *ทำนองน้อยใจยา* ซึ่งเรื่องน้อยใจยา
เป็นบทธพระราชนิพนธ์ของพระราชาขยาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาล
ที่ ๕ ที่ทรงให้ท้าวสุนทรพจนกิจ กวีประจำคุ้มรจนาบทธขอขึ้นมา ปัจจุบันตอนที่นิยมนำมาขับขอ และเป็น
แพร่หลายมากที่สุด คือ บทธขอตอนที่น้อยใจยา และนางแว่นแก้ว นัคพบเดินดง ผสมกับพระลอล่องน่าน

การขับขอลำของพระลอนี้ เป็นทำนองที่เยือกเย็นอ้ออึ้ง ทำให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้มไปกับบทขอลง จึงทำให้เป็นที่นิยมเอาทำนองพระลอ โดยเลือกเอาเฉพาะตอนน้อยใจยานัดพบนางแว่นแก้ว มาประกอบ การพ้องในงานพิธีต่างๆ

๘. ทำนองขอปันฝ้าย

เป็นทำนองที่เรียกตามชื่อเรื่องของบทขอปันฝ้าย โดยจะเป็นการขอพรธรรมา ตั้งแต่การถางไร่ฝ้าย ตลอดจนปลูกฝ้าย จนต้นฝ้ายโต มีดอกก็เก็บดอกฝ้ายจนถึงการนำฝ้ายมาปั่นฝ้าย อัดฝ้าย (เครื่องมือที่ใช้บีบ แยกปุ๋ยฝ้ายออกจากเมล็ดฝ้ายก่อนที่จะนำฝ้ายไปทำเป็นเส้นไหม) สุดท้ายก็ทอฝ้ายเป็น ผืนผ้าแล้วนำมาตัด เย็บเป็นชิ้นเป็นตอน ซึ่งขอลำของขอปันฝ้ายนี้มีอยู่ท่อนเดียว ต่อมาเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ได้แต่งท่อนที่ ๒ ขึ้น โดยอาศัย และยึดหลักทำนองเพลงเก่าเป็นแนว

ปัจจุบันวิทยาลัยนาฏศิลป์จะใช้บรรเลงประกอบการพ้องสาวไหม ตามชนบทบางคนไม่รู้จัก ทำนองขอปันฝ้าย โดยเฉพาะทางเชียงใหม่จะรู้จักและเรียกทำนองบ่าวเคิ้นเพราะคุณบุญศรี รัตน์งษ์ นักร้อง คำเมืองได้นำเอาทำนองขอปันฝ้ายนี้มาประพันธ์เป็นเพลงลูกทุ่ง ชื่อเพลงว่า บ่าวเคิ้น ในราวปี ๒๕๒๕ เพลงนี้ โด่งดังมาก ได้รับความนิยมเลยทำให้คนรู้จักทำนองขอปันฝ้ายในนามทำนองขอบ่าวเคิ้นตามคำนิยมที่เรียก ติดปากกันไป ทำนองขอปันฝ้ายนี้ทางเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน จะไม่ค่อยนิยมขอเท่าไร แต่ทางจังหวัด น่านจะนิยมขอกันมาก ขอลำของขอปันฝ้ายนี้จะถูกนำเข้ามาสู่ และเผยแพร่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ในราวประมาณ ปี พ.ศ.๒๕๑๐ หรือ ๒๕๑๑-๒๕๑๒ นี้ โดยสมัยคุณแม่บัวซอน ถนอมบุญ จำเอามาจาก พ่อครูคำผาย นุปีง ศิลปินแห่งชาติ จังหวัดน่าน เมื่อตอนที่ท่านมาบันทึกแผ่นเสียงที่ห้างนครพานิช เชียงใหม่ เพราะตอนนั้น แม่บัวซอน ถนอมบุญ ท่านได้ไปบันทึกแผ่นเสียง เรื่องน้ำตาเมียหลวง กับบุญศรี สันเหมือง (เสียชีวิต)

๙. ทำนองเชียงแสน

ทำนองเชียงแสนหรือละม้ายเชียงแสนนี้ ช่างซอมักใช้ขอเมื่อต้องการเปลี่ยนเป็นทำนองอื่น การเปลี่ยนทำนองขอปีทุกครั้ง ทุกทำนอง ต้องวนกลับมาใช้ขอทำนองเชียงแสนเสียก่อน เพราะเป็นทำนอง ที่ชาวเชียงแสนคิดประดิษฐ์ขึ้น

๑๐. ทำนองล่องน่าน

เป็นทำนองที่ไพเราะจับใจอีกทำนองหนึ่ง ในท้องถื่นจังหวัดน่านนั้นถือว่าเป็นทำนองขอที่ได้รับความนิยมสูงสุดเลยทีเดียว การขอของจังหวัดน่านเป็นการขอเข้าซึ่งกับสะล้อ และการเดินทำนองขอของจังหวัดน่านนั้น ก็จะเป็นการขับขอโดยการเดินเสียงแบบเรียบๆ นั้นขับขอก็จะขอด้วยคีย์ต่ำ โดยไม่ต้องบังคับเสียงเลย คือ เป็นการขอแบบสบายๆ

สำหรับการขอของเชียงใหม่ ลำพูน และเชียงใหม่ได้นำเอาขอทำนองล่องน่านนี้มาดัดแปลงให้เข้ากับปี่จุม ทำให้การขอจะออกมาในลักษณะเสียงสูง ทำให้ฟังชัดเจขึ้น ปัจจุบันนักแต่งเพลงหลายต่อหลายท่านได้นำเอาทำนองล่องน่านไปแต่งเพลงลูกทุ่ง สามารถร้องขอเข้ากับจังหวะ ซ่าซ่าซ่า และสามซ่าได้อย่างสนุกสนาน ขอทำนองล่องน่านนี้ อาจารย์ประจักษ์ กาวี ศิลปินขอเมืองน่านได้เขียนประวัติเอาไว้ในหนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้านของจังหวัดน่านเอาไว้ว่า มีพญาการเมืองได้ย้ายเมืองวรนคร (เมืองบัวหรืออำเภอบัว ในปัจจุบัน) มาตั้งเมืองใหม่ ณ จังหวัดน่านในปัจจุบัน การย้ายเมืองครั้งนั้นพญาการเมืองได้จัดสร้างแพขึ้นทั้งหมด ๗ แพด้วยกัน เพื่อเตรียมการขนย้ายไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ และแพที่ ๗ นั้นเป็นแพที่บรรทุกคณะดนตรีสะล้อซอซึง ข่างขอในสมัยนั้นตามประวัติเล่าสืบกันต่อมามีนามว่า ปู่คำมาและย่าคำมี ซึ่งได้ขออำลาบ้านเกิดเมืองนอนที่เคยอยู่มาตั้งแต่เล็กแต่น้อย และตลอดทางที่ล่องแพมานั้นเขาได้ขอบรรยายสภาพภูมิศาสตร์ และป่าไม้ดอกไม้ สิ่ง que พบเห็นบนสองฝั่งชลอ้าน่าน คือ นั่งขอบนแพล่องมาจากน่านเลยได้ชื่อทำนองขอนี้ว่า ทำนองล่องน่าน ตลอดมาจนทุกวันนี้

นอกจากทำนองขอทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ ยังมีทำนองอื่น ๆ อีกเช่น ทำนองเย็นหรือเย็น ทำนองมะเก่ากลาง ทำนองลับแล (ลับแลง) ซึ่งเป็นทำนองที่ไม่ค่อยมีคนรู้จักและไม่เป็นที่นิยม จึงทำให้บางทำนองสูญหายและเหลือแต่ชื่อ เนื่องจากไม่มีผู้สืบทอด

ประเภทของการขอ

การแบ่งประเภทของการขอหรือชนิดของขอ แบ่งได้ดังต่อไปนี้

๑. แบ่งตามลักษณะดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบ แบ่งได้ ๒ ประเภทคือ

๑.๑ ซอซึง เป็นการขับขอที่ใช้เครื่องดนตรีประเภทซึงและสะล้อเป็นหลัก เรียกอีกอย่างว่า *ซอน่าน* เดิมนิยมขอในเขตจังหวัดแพร่ น่าน และพะเยา ปัจจุบันซอน่านเป็นที่นิยมโดยทั่วไป โดยจะขอช้ากว่าขอเชียงใหม่ มีทำนองล่องน่าน ดาดแพร่ ลับแล ขอปั่นฝ้าย เป็นต้น การเปลี่ยนทำนองขอจะให้การทำมือเป็นสัญญาณให้นักดนตรีเปลี่ยนทำนองได้เลย โดยไม่ต้องใช้ทำนองอื่นเป็นทำนองเชื่อม

๑.๒ ซอปี เป็นการขับซอที่ใช้เครื่องดนตรีประเภทเป่าลมเป็นหลัก ซอปีเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ซอเข้าปี นิยมให้ช่างซอหญิงเป็นหัวหน้าคณะ มีกำเนิดหรือต้นแบบที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงเรียกว่า ซอเชียงใหม่ นิยมขอในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แพร่ และแม่ฮ่องสอน ในการขับซอช่างซอจะขอเร็ว บางครั้งฟังไม่ค่อยทัน มีวาทะของตั้งเชียงใหม่ ละม้าย เชียงแสน จะปู่ อ้อ พม่า (เชียงใหม่) เสเลเมา (เงี้ยว) พระลอ เป็นต้น การเปลี่ยนทำนองและการใช้ทำนองค่อนข้างเคร่งครัด

๒. แบ่งตามลักษณะช่างซอ แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ

๒.๑ ซอเดี่ยวหรือซอป๊อด คือการซอโดยคน ๆ เดียว เป็นช่างซอชายหรือหญิงก็ได้ นิยมใช้ซอเล่าเรื่อง

๒.๒ ซอถ้องหรือซอมีถ้อง คือซอแบบปฏิพากษ์ ซอโต้ตอบกันของช่างซอ เป็นช่างซอชายกับหญิง หรือช่างซอชายกับชาย หรือช่างซอหญิงกับหญิง ใดๆ ใดอย่างหนึ่ง

๓. แบ่งตามที่มาของเนื้อหาซอ แบ่งได้ ๒ ประเภทคือ

๓.๑ ซอดัน คือการซอดันไปตามเนื้อหาที่ช่างซอไปประสบพบเห็นตามเหตุการณ์หรือลักษณะของงานที่ไปขับซอ หรือตามสถานที่นั้น ๆ จึงเป็นการซอที่ใช้เนื้อหาซึ่งคิดผูกขึ้นอย่างปัจจุบันทันที เข้าลักษณะการขับซอสด ๆ ด้วยปฏิภาณไหวพริบของช่างซอ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถของช่างซอเช่น ซอหักทนายผู้คน ซอลา ซอเกี้ยวสาว ซอขึ้นบ้านใหม่ ซองานกลืน ซองานฉลอง งานบุญต่าง ๆ เป็นต้น

๓.๒ ซอตามเนื้อเรื่องหรือซอตามบท เป็นการซอตามเนื้อเรื่องที่ได้มีผู้แต่งไว้แล้วเช่น ซอเรื่องพระลอ ซอเรื่องน้อยใจยา ซอเรื่องดาววิไถ่น้อย ซอเรื่องเจ้าสุวัตร – นางบัวคำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการซอที่ใช้ในละครซอ ที่ช่างซอต้องซอตามบท ตามเนื้อเรื่องที่มีผู้เขียนไว้ การซอในลักษณะนี้ช่างซอจะต้องจดจำเนื้อหาให้แม่นยำและฝึกฝนมาก่อนเป็นอย่างดี จึงสามารถทำท่าทางประกอบขณะขับซอได้ ทำให้มีบรรยากาศที่สนุกสนานยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า ซอเป็นการแสดงพื้นบ้านของล้านนาที่มีประวัติความเป็นมาทั้งที่เป็นตำนาน เรื่องเล่า และลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ยังมีวิวัฒนาการที่ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันการขับซอยังมีบทบาทสำคัญในสังคมล้านนา เป็นที่นิยมและจัดแสดงในงานประเพณีของล้านนาอยู่เสมอ

การไหว้ครูขอ

ในการขอจะมีพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งก่อนการเป็นศิลปินขอ (ช่างขอ) และก่อนการขอ ซึ่งพิธีกรรมเกี่ยวกับการขอเป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา ความกตัญญูรู้คุณ การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างช่างขอด้วยกัน เป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นพิธีกรรมที่แฝงด้วยคุณค่า

สมัยก่อนการเรียนขอเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากลำบากมากเพราะไม่มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เหมือนปัจจุบัน ผู้เรียนหรือผู้ที่จะมารับการถ่ายทอดนั้น จะต้องไปทำพิธีขึ้นครูขอ กับช่างขอรุ่นครูที่มีความรู้ความสามารถหรือมีชื่อเสียง หรือช่างขอที่ตัวเองนิยมชื่นชอบและมีความศรัทธาในความรู้ความสามารถตลอดถึงลีลาการขอ โดยสิ่งที่จะต้องเตรียมคือ เครื่องบูชาครูประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้



๑. สวยดอกที่พร้อมรูปเทียน ๑๖ สวย (กรวย)
๒. สวยหมากพลู ๑๖ สวย (กรวย)
๓. หมาก ๑ หมื่น (๑๐๐ เส้น)
๔. พลุ ๑ มัด
๕. ผ้าขาว ผ้าแดง
๖. ข้าวเปลือก, ข้าวสาร
๗. เครื่องปรุงอาหารเช่น กะปิ ปลาร้า ข่า ขิง ตะไคร้ หัวหอม กระเทียม พริก เกลือ เป็นต้น
๘. เหล้า ๑ ขวด
๙. เสื่อพร้อมหมอน ๑ ชุด
๑๐. เงิน ๓๖ บาท

ผู้เรียนหรือผู้ที่จะมารับการถ่ายทอดนั้น จะต้องไปทำพิธีขึ้นครูขอ กับช่างขอรุ่นครู ที่มีความรู้ความสามารถ หรือมีชื่อเสียงหรือช่างขอที่ตัวเองนิยมชมชอบ และมีความศรัทธาในความรู้ความสามารถตลอดถึงลีลาการขอ การขึ้นครูนี้เองจะแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนมีเรื่องกตัญญู เมื่อทำพิธีบูชาครู (ขึ้นชั้นตั้ง)แล้ว ผู้เรียนก็จะไปอยู่กับพ่อครู คอยปรนนิบัติรับใช้ในกิจการงานทั้งปวง ทำตนให้เป็นที่น่ารักใคร่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความกตัญญู เมื่อถึงเวลาพ่อครู หรือแม่ครูไปแสดงขอที่ไหน ลูกศิษย์จะต้องคอยตามไปนั่งบนเวทีหรือผ้ามขอ คอยดูพ่อครูหรือแม่ครูแสดง เพื่อจดจำเอาลีลาท่าทางตลอดถึงศิลปะการแสดงของพ่อครูหรือแม่ครู จะได้นำมาใช้กับตนเองในเวลาที่มีโอกาสได้แสดงในโอกาสต่อไป

แต่ในสมัยนี้การที่จะเรียนเป็นช่างขอนั้นค่อนข้างจะง่าย เพียงแต่ขอให้มีความรักชอบก็สามารถเป็นช่างขอได้ ไม่ยากนัก เพราะมีสื่อการเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกอย่างหลากหลาย เช่นขอที่บันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถนำมาเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ได้อย่างสะดวก โดยมีอาจารย์หรือครูคอยแนะนำ ชี้แนะให้ รู้จักการวางลมหายใจ การผ่อนหนักผ่อนเบาในการออกเสียงและเดินทำนอง ข้อสำคัญผู้เรียนต้องขยัน มีความวิริยะอุตสาหะใฝ่รู้ใฝ่เรียนมุ่งมั่นอย่างแท้จริง

อนึ่งการฝึกใช้โวหาร หรือใช้ไหวพริบปฏิภาณ จะต้องพยายามฝึกบ่อย ๆ จึงจะเกิดทักษะและเกิดความเชี่ยวชาญ แรกเริ่มอาจจะผิด ๆ ถูก ๆ บ้างก็ไม่ต้องย่อท้อ เพราะสิ่งที่ผิดนั้นจะเป็นบทเรียนทำให้เราก้าวไปสู่ความสำเร็จในอนาคต ซึ่งขอเป็นเพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นมรดกมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย และสืบทอดมาถึงชั่วลูกชั่วหลาน ภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดสามารถปรับเปลี่ยนได้ เช่น ปัจจุบันมีการขอที่ผสมระหว่างภาษาท้องถิ่นเข้ากับภาษาไทยภาคกลางเพื่อให้เยาวชนเข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนรู้เรื่องทุกอย่างที่เราสอดแทรกเข้าไปเป็นเรื่องสนุกสนาน น่าเรียน น่าศึกษายิ่งขึ้น

การไหว้ครูขอ คือการบูชาครู การระลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา และเพื่อขอให้ครูช่วยปกป้องรักษา ค้ำครอง ให้การคิดคำขอลิ้นไหลไม่ติดขัด ประสบแต่ความสำเร็จ ซึ่งพิธีไหว้ครูขอนิยมทำใน ๒ โอกาสคือ การไหว้ครูขอประจำปี และการไหว้ครูก่อนการขอ

การไหว้ครูขอประจำปี เป็นพิธีกรรมที่ช่างขอจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ประมาณเดือน ๙ เหนือหรือเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน เป็นการไหว้ครูทั้งที่มีชีวิตอยู่และครูที่ล่วงลับไปแล้ว ทั้งที่เป็นครูของครูของครูอีก โดยมีคำเรียกว่า พ่อครู แม่ครู ครูเก่า ครูปลาย ครูตาย ครูยัง (ยังมีชีวิตอยู่) เพื่อระลึกถึงพระคุณครู ขอให้บารมีของครูช่วยปกป้องรักษาให้มีความสุข ความเจริญ โดยมีเครื่องบูชาไหว้ครูขอ ดังนี้

เครื่องบูชาไหว้ครูขอในพิธีไหว้ครูขอ ประกอบด้วย

- สวยดอกไม้ ฐูปเทียน ๑๖ สวย (กรวย)
- สวยหมากพลู ๑๖ สวย (กรวย)
- ข้าวเปลือก ข้าวสาร อย่างละ ๑ อ้อง (กระทง)
- ผ้าขาว ยาว ๑ วา ๑ ผืน
- ผ้าแดง ยาว ๑ วา ๑ ผืน
- กล้วย ๑ เครือ
- มะพร้าว ๑ ทะลาย
- หัวหมู ๑ หัว
- ไก่ ๔ ตัว
- เหล้า ๑ ไห
- ข้าวเหนียวหนึ่ง ๑ ก่ลอง

- น้ำส้มป่อย ๑ ชัน
- เครื่องดนตรีประกอบการขอเช่น ปี่จุม ชิ่ง สะล้อ ซอ

นำเครื่องบูชาใส่พานหรือขันโตกขนาดใหญ่วางหน้าพระพุทธรูป อนึ่งเครื่องบูชาไหว้ครู อาจแตกต่างกันแต่ละท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการไหว้ครูดังนี้

พ่อครู แม่ครู และลูกศิษย์นั่งพร้อมกันในบริเวณพิธี พ่อครู แม่ครูจุดธูปเทียนบูชา พระรัตนตรัย จากนั้นพ่อครู แม่ครู หรือหัวหน้าคณะชวยยกขันตั้งบูชา พร้อมนำลูกศิษย์กล่าวคำไหว้ครู โดยมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

ขอเชิญคุณอาจารย์ที่ได้สั่งสอนตลอดจนครูพี่เลี้ยงจ๋า จูงมาสั่งสอนอุทิศสาหัส ขออาราธนา พระศรีรัตนตรัย พระศรีสรรเพชญ์มาเสด็จอยู่เหนือเกล้าเกศี ขอเชิญพระพรหมมาอยู่บ่าซ้าย ขอเชิญ พระนารายณ์มาอยู่บ่าขวา ขอเชิญพระคงคามาเป็นน้ำลาย ขอเชิญพระพายมาเป็นลมปาก ขอเชิญพระยาคามาเป็นสร้อยสังวาลย์ ขอเชิญพระกาพมาเป็นหัวใจ แม้แต่ผู้เข้าเจ้าจะได้แสดงร่ำร้อยจ้อยขอ ก็ขอให้มีความสุขสำเร็จจุล่งด้วยเทอญ โอมลิตีทั้ง กะรัง ลิตีทาทริยะ กะรัง โอมสวาโหมติติ
(สำนวนของพ่อครูคำผาย นุปีง ศิลปินแห่งชาติ)

การขึ้นครูขอหรือไหว้ครูขอ เป็นการไหว้ครูก่อนแสดงขอทุกครั้ง ช่างขอต้องทำพิธีขึ้นครูหรือไหว้ครู เสียก่อน เพื่อระลึกถึงพระคุณที่ได้สั่งสอน ขอให้ครูซอกคุมครอง บันดาลให้สามารถขับซอได้เลื่อนไหล ไม่ติดขัด คิดคำซอได้ฉับไว มีปฏิภาณไหวพริบ มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชอบ ไม่มีอุปสรรค และด้วยความเชื่อที่ว่า หากได้ไหว้ครูหรือยกครูแล้ว จะทำให้แคล้วคลาดอันตรายจากไสยศาสตร์ และทำให้ช่างซอมีกำลังใจ เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

การขึ้นครูขอเริ่มต้นด้วยการเตรียมเครื่องบูชาครู โดยเจ้าภาพหรือผู้ว่าจ้างคณะซอไปแสดงเป็นผู้จัดหาเครื่องบูชาและนำมาใส่ในขัน พานหรือถาดเรียกว่า “ขันตั้งหรือขันขึ้นครูขอ” ซึ่งประกอบด้วย เทียน ๘ คู่ เหล้าขาว ๑ ขวด เงิน ๓๖ บาท ดอกไม้ขาว แดง เหลือง หมาก ๑ หัว พลุ ๑ มัด ข้าวสาร ๑ กระป๋อง เหล้าขาว ๑ ขวด เทียนเล่มบาท ๑ คู่ เทียนเล่มเพียง ๑ คู่ รายชื่อเจ้าภาพงานและรายชื่อของญาติที่ลวงลับไปและจะอุทิศไปหาเรียกว่า *ก้วนตวน* เมื่อเตรียมของเรียบร้อยแล้ว หัวหน้าคณะซอจะยกขันตั้งขึ้นจรดศีรษะแล้วไหว้คุณแก้วสามประการเคารพสิ่งที่ควรเคารพในบริเวณนั้น ไม่ว่าจะเป็นวาดอาารักษ์ กล่าวคำรำลึกถึงพระคุณครู หลังจากนั้นช่างซอจะถือเคล็ดโดยจับเหล้าในขันตั้ง พร้อมทั้งพรหมเหล้าลงบนเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลง พร้อมนำเหล้าไปหลังรดลงบนธรณีบริเวณเสาของผามขอ เพื่อเป็นการคารวะ และขอขมาแม่ธรณี จากนั้นช่างซิ่ง สะล้อ จะเทียบเสียงและเริ่มแสดงขอ

การแบ่งครูขอหรือการปลงครูขอเป็นพิธีกรรมอีกหนึ่งพิธีที่เกี่ยวกับช่างซอ เมื่อช่างซอได้รำเรียนวิชาการขับเพลงขอ ตลอดจนฝึกฝนจนเกิดความชำนาญจนสามารถแยกคณะซอเป็นของตนเอง และต้องเป็นช่างซออย่างน้อย ๓ ปี สามารถสอนซอให้กับผู้อื่นได้ เมื่อช่างวอผู้นั้นมีความชำนาญขับซอจนเก่งถึงขั้นมีลูกศิษย์ สามารถเป็นครูสอนซอให้กับลูกศิษย์ได้ ซึ่งการเป็นครูซอได้นั้นต้องทำพิธีขออนุญาตเป็นครูซอเสียก่อน โดยพิธีนี้เรียกว่า *การแบ่งครูขอ* เพื่อขอแบ่งความเป็นครูจากพ่อครู แม่ครูของตน โดยจัดเครื่องบูชาหรือเครื่องสังเวยในพิธีแบ่งครูขอ ประกอบด้วย ไก่ต้ม ๒ คู่ เหล้าขาว ๒ ขวด เสื่ออ่อน

๒ ผืน หมอนทรงสี่เหลี่ยมหรือหมอนหก ๒ ใบ ผ้าขาว ๒ ผืน ผ้าแดง ๒ ผืน ข้าวเปลือก ๒ กระทง หมาก ๒ หมื่น (การนับหมากผ่าซีก : เลี้ยว แล้วร้อยด้วยเชือกปอเป็นเส้นยาวประมาณ ๑ คอก รวมกันเป็นพวง ๆ ละ ๑๐๐ เส้น หรือ ๑๐๐ ไหม เรียกว่า หมาก ๑ หมื่น หรือหมาก ๑ หัว) มะพร้าวอ่อน ๒ ทะลาย สวยดอกไม้ ๑๖ สวย สวยหมากพลู ๑๖ สวย เงินค้ายกครู ๗๒ บาท ซึ่งเครื่องพิธีกรรมเหล่านี้อาจมีแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นและความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันมา

ในพิธีแบ่งครูขอ จะถือปฏิบัติโดยทำพิธีราวเดือน ๙ เหนือหรือเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน หรือวันพฤหัสบดี ซึ่งถือเป็นวันครู หรือวันพญาวัน (วันเถลิงศก) ตรงกับวันที่ ๑๕ เมษายน โดยจะประกอบพิธีในช่วงเช้าก่อนเพล ซึ่งมีขั้นตอนการทำพิธีแบ่งครูขอ ดังนี้

พ่อครู แม่ครู และบรรดาลูกศิษย์ ช่างซึ่ง ช่างสล้อ มาพร้อมกันในบริเวณพิธีที่สร้างเป็นปะรำพิธี เรียกตามภาษาถิ่นภาคเหนือว่า *ผาม* ลูกศิษย์จะนำเครื่องบูชาเครื่องสังเวชนไหว้ที่เตรียมไว้ยกมาบนเวที พร้อมกล่าวคำเช่น สรวงผีครู และกล่าวโอองการคำขอแบ่งครูขอ พ่อครูแม่ครูทำพิธีเสี่ยงทายว่าผีครูขอที่ล่องลับไปแล้วจะอนุญาตให้แบ่งครูขอหรือไม่ โดยหยิบข้าวตอกหรือข้าวเปลือกที่เตรียมไว้มานับดู หากนับได้จำนวนคี่ แสดงว่าไม่ได้รับอนุญาต ต้องกล่าวโอองการ สวดอ้อนวอนขอแบ่งครูขอต่อไปอีกเรื่อย ๆ และถ้านับได้จำนวนคู่ หมายความว่าผีครูขออนุญาตให้แบ่งครูขอได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากการเสี่ยงทายแล้ว พ่อครูแม่ครูจะแบ่งเครื่องสังเวชนให้ลูกศิษย์ครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งพ่อครูแม่ครูจะเก็บไว้ ยกเว้นกรณีที่พ่อครูแม่ครูเลิกประกอบอาชีพช่างขอแล้วก็จะยกเครื่องเช่นทั้งหมดให้แก่ลูกศิษย์ที่มาขอแบ่งครูขอ พ่อครูแม่ครูจะอบรมลูกศิษย์ที่มาขอแบ่งครูขอให้กตัญญูกราบไหว้บูชาครูอย่างเคร่งครัด ลูกศิษย์ที่รับแบ่งครูขอและช่างขอคนอื่น ๆ จะขับชอต้อนรับครูชอคนใหม่ เรียกว่า *ชอรับครู* พ่อครูแม่ครูส่งครูชอคนใหม่กลับบ้าน โดยนำเครื่องสังเวชนที่ได้รับมาครึ่งหนึ่งมาเลี้ยงผีครูที่บ้านครูชอคนใหม่ โดยมีการขับชอรับครูและเลี้ยงฉลองกันอย่างสนุกสนาน ถือว่าได้เป็นครูชออย่างเต็มภาคภูมิ สามารถอบรมสั่งสอนวิชาการขับชอให้กับลูกศิษย์ได้ หลังจากได้รับแบ่งครูขอแล้ว ครูชอคนใหม่จะต้องหาเครื่องประกอบสังเวชนที่ขาดหายไปครึ่งหนึ่งให้ครบ เช่น ผ้าขาวหายไป ๑ ผืน ก็ต้องหามาให้ครบเป็น ๒ ผืน โดยครูชอคนใหม่ต้องเก็บขันครู โดยนำเครื่องสังเวชนไปวางไว้บนหิ้งหรือชั้นที่เตรียมไว้ หันหน้าไปทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือ จึงจะถือเป็นมงคล และต้องกราบไหว้บูชาอย่างสม่ำเสมอ โดยมีข้อห้ามสำหรับศิษย์ที่รับการแบ่งครูขอมาแล้วจะต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งข้อห้ามเหล่านี้จะเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ห้ามรับประทานอาหารในบ้านเรือน ในสถานที่ที่ตั้งศพ ห้ามลอดใต้ถุนบ้านที่มีหญิงอยู่ไฟ ห้ามลอดใต้ป่าช้าแสนผี (ครัวไฟ) ห้ามรับประทานอาหารเครื่องเช่นผี ประเภทไก่ซากเจ้า เหล้าซากผี ห้ามลอดราวตากผ้าและรั้วบ้าน ห้ามลอดใต้ต้นกล้วยที่เอียงเพราะน้ำหนักเครือ ห้ามลอดใต้ถุนบ้านทั่วไป

พิธีกินอ้อผญา

นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่ออีกอย่างของช่างซอคือ การกินอ้อหรือการเอาอ้อ โดยเชื่อว่าการกินอ้อจะช่วยเสริมสร้างสติปัญญาและการจดจำได้เป็นอย่างดี คำว่า อ้อ เป็นภาษาถิ่นภาคเหนือ ซึ่งพ่อครูคำผาย นูบิง เล่าว่า อ้อ มีความหมาย ๒ ประการคือ อ่องอ้อ หมายถึง มั่นสมองหรือสติปัญญา และอ้อเป็นพืชล้มลุก ชอบขึ้นตามที่ชื้นและ ใบเรียวย ลำต้นแข็งเป็นปล้อง กลวง คล้ายไม้ไผ่ แต่มีขนาดเล็กกว่า ต้นอ้อมี ๒ ชนิดคือ ต้นอ้อหลวง มีใบใหญ่กว่าอ้อลาย ใบและต้นเป็นสีเขียว ส่วนต้นอ้อลายจะมีลำต้นเป็นสีขาว ใบเป็นสีเขียวลาย ๆ นิยมใช้ประดับตกแต่งพวงหรีดในงานศพ ถือว่าไม่เป็นมงคล จึงนิยมใช้อ้อหลวงในพิธีกินอ้อ โดยครูซอจะใช้ต้นอ้อหลวงที่ไหลมาตามน้ำโดยธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นต้นอ้อที่ดีที่สุด ซึ่งอ้อน้ำที่ไหลนี้หมายถึง ต้นอ้อที่ขึ้นตรงน้ำเขียว และเมื่อตัดอ้อมาแล้วให้โยนขึ้นไปทางต้นน้ำให้ปล้องของอ้อนั้นไหลลงมา จากนั้นพ่อครูซอจะจับเอาปล้องอ้อที่ไหลมาถึงมือก่อนเป็นปล้องแรก ซึ่งถือว่าเป็นอ้อที่ดีที่สุด จากนั้นครูซอจะนำน้ำผึ้งใส่ขวดเป่าคาถา และกรอกน้ำผึ้งใส่ปล้องอ้อ แล้วให้คนที่มาฝึกซอกิน เมื่อกินน้ำผึ้งในปล้องอ้อแล้ว ให้ขบปล้องอ้อให้แตกแล้วโยนปล้องอ้อข้ามหัวไปข้างหลัง

พ่อครูคำผาย นูบิง เล่าว่า การกินอ้อแต่ละประเภทมีขั้นตอนเหมือนกัน แต่คาถาเป่าเสกไม่เหมือนกัน ศิษย์ครูซอจะกินอ้อครบทุกประเภท แต่ชาวบ้านหรือนักเรียนที่ไม่ใช่ศิษย์ครูซอมักจะกินอ้อผญาหรืออ้อจำ เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้เกิดความจำและมีสติปัญญาดี ซึ่งการกินอ้อมี ๔ ประเภทคือ

๑. **อ้อจำ** เป็นอ้อที่ใครก็ได้กินน้ำผึ้งมนต์จากอ้อนี้ จะทำให้มีความจำดีเป็นเลิศ จำได้แม่นยำ ครูบางท่านเรียกว่า อ้ออาจินจำ โดยมีคาถาประกอบการกินอ้อว่า โอม นะโม มะนา วันทา กราบไหว้ บรมอุดมบ้นเกล้า ฮือมีพญาปัญญาฮือกว้าง ดั่งสะเปาซี่ข้ามแม่น้ำมหาสมุทร สุดฝ่ายพญานาค สุดขอบจมนู้ เอ็นดูคนในโลก แต่อ้อพระสงสาร อ้อไหลในเขต อ้อเขตในธรรม อ้อจำจื่อถ้อย อ้อน้อยอย่าลืมหำ โอมนิกะกนต์ อ้อจำทุกคำเข้า โอมอะกิ มนิสวา โหมติ

๒. **อ้อพูด** เป็นอ้อที่ใครก็ได้กินน้ำผึ้งมนต์จากอ้อนี้ จะทำให้มีคารมคมคาย มีคำพูดถ้อยคำเฉียบแหลม ไพเราะน่าฟัง เป็นที่จับใจผู้ฟัง มีเสน่ห์ด้านการพูด ด้านการขับซอ บางครูก็เรียกว่า อ้อเว้าหรือพูด นั่นเอง มีคาถาประกอบการกินอ้อเว้าคือ ยันตุ ยันตุ ข้าเจ้าไหว้พระยอดแก้วเจดีย์ ตั้งเจ้าอิตพีอยู่ในเมืองฟ้า เจิญเจ้าขี้ม้าแก้วและเกี้ยวคำ เจ้าร่วงคิงดำ เจ้าอ่อนเพียงดำแพง เจิญอ้ออารหันตา อยู่ถ้อยเครื่องห้า ก้าซ้ายหลังลงมา ก้าขวาหลังลงมาเรียง กั้นใต้ปากเว้า ผญาเจ้าไหลออกมาสนสน ในเมืองคนบมีไผ่เปรียบได้ สอดไก่แปลเป็นกำโดยผญาไว ไหลออกมาเหมือนน้ำบ่อแก้ว แจ้ว ๆ ไหลออกมาเนืองนอง เหมือนพญาพอง ไหลออกมาลิลิราช เจิญมาศฟ้าแผ่นพัชรณี ผญามีแต่แก้ว เจิญสรรพปัญหา ข้าแก้วแมนได้แล้วอย่าลืมหำ โอมสวาโหมติ

๓. **อ้ออำนาจ** เป็นอ้อที่ทำให้ผู้ที่ได้กินแล้วมีอำนาจอยู่ในตัว มีผู้เกรงขาม เป็นที่เคารพของคนที่หมู่มวล มีคาถาประกอบว่า เยบุก กาลา มาติโกตตัง จิต ตเสตุ โอมพระอาทิตย์มาอยู่บนหัวกูเนอ พระจันทร์มาอยู่หน้าผากกูเนอ กูจะปาดน้ำก็ฮือถอน กูจะปาดำขอนก็ฮือขึ้น กูจะปาขึ้นหาเจ้าผู้ใหญ่ก็ฮืออว้ายหน้ามาหากู กูจะตบปีกขึ้นเมืองผ้า แข่งผ้าแข่งฝน กูจะตบปีกขึ้นเมืองบน เทียงอ้อลงมาเอย

เสียงเลย นางแก้ว ผู้กวักฝ้ายอยู่ปลายผา ผู้แกว่งหลา (เผยม) อยู่ปลายไม้ นางสาวแอดไท้ ผู้กวัดแกว่งวี
คำปัญญา ระติชะตัง ปัญญา โอภาโส จิตตะ จิตตัง โอมสวาโหมตติ

๔. **อ้อมหาเสน่ห์** เป็นอ้อที่ทำให้ผู้ที่ได้กินมีเสน่ห์ เป็นที่ตรงตาต้องใจของผู้ที่พบเห็น
เมื่อแสดงการขับซอก็จะมีผู้ชื่นชมชื่นชอบทั้งน้ำเสียง กิริยา อากาทร ท่วงท่า ลีลา และมารยาทยิ่งนัก นับว่า
เป็นเสน่ห์ที่ช่างซอทุกคนปรารถนา หากใครมีแล้วจะประสบความสำเร็จในอาชีพ มีคาถาประกอบดังนี้
นะกำจิด โมกำใจ พุทธากำมัน ยะสุนิทธิย ละขันตี อี สวา สุ โอมนะ อ่อนใจรัก โมจักมานอนกอด
พุทธสวสมสอดยอดเสน่ห์หา ทาเจ็ดน้ำตา ยะเห็นหน้ากู ปารีเหวันติ

การจะเป็นช่างซอที่ดีจะต้องมีการเรียนรู้ด้วยความอดทนอุตสาหะมานะพยายามเป็นอย่างยิ่ง
โดยเป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ต้องติดตามเพื่อฝึกฝนภาคสนามกับครูซอ หากไม่มีใจรักและเข้าใจ
อาชีพช่างซอแล้ว จะทำให้ท้อแท้ เพราะการเรียนรู้การขับซอเป็นการเรียนรู้แบบมุขปาฐะ มักสอนให้
จำเป็นคำ ๆ บท ๆ เป็นสำนวนไป ต้องอาศัยความจำ พ่อครูคำผาย นูบิง กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นช่างซอได้
ต้องเป็นผู้ที่มีน้ำเสียงดี ไพเราะ มีเสียงขง (เสียงใหญ่) คือมีพลังเสียง เสียงไม่ตก ไม่แหบแห้ง มีสุขภาพดี
เป็นผู้ที่มีความจำดี ต้องจำทั้งถ้อยคำ สำนวน คำคม สุภาษิต คำพังเพย และเนื้อเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับการซอ เพราะต้องนำไปประกอบผูกเป็นถ้อยคำเนื้อร้องในการซอไม่ใช่จำเนื้อหาของการซอทั้งหมด
แล้วนำมาขับซอ เหมือนกับการร้องเพลง แต่ต้องขับซอโต้ตอบในลักษณะด้นกลอนสด ดังนั้นความจำ
ต้องเป็นเลิศ จำบทซอของคู่ถ้อยที่ขับซอถามโต้ตอบให้ได้เป็นอย่างดี จึงต้องมีความรู้ทางจารีต
ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนพุทธศาสนาเป็นอย่างดี เพราะเนื้อหาซอส่วนใหญ่
เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวเหนือเช่น ซอขึ้นบ้านใหม่ ซอทำบุญกฐิน ผ้าป่า ซอดาปอยบวชพระ ซอเกี่ยวกับ
บาป บุญ นรก สวรรค์ ซอเรื่องชาดกต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวข้องกับจารีตขนบธรรมเนียมประเพณี
วัฒนธรรมและพุทธศาสนาทั้งสิ้น สามารถนำภาษามัยใหม่และเก่ามาประยุกต์ใช้รวมกันในการผูกคำและ
สำนวนซอ ทำให้ลื่นไหล ถูกใจผู้ฟัง สนุกสนาน แสดงปฏิภาณไหวพริบได้อย่างดีเลิศ มีความรู้ ความชำนาญ
ทางด้านฉันทลักษณ์ ร่ายกลอนและทางซอ เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้
โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิภาณในการขับซอซึ่งเป็นการขับซอแบบฉับพลันหรือด้นกลอนสด ต่อคำซอได้
แก้คำซอได้ ซอโต้ตอบได้ ในลักษณะเพลงปฏิพากย์ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ช่างซอกก็เหมือนกับศิลปิน
นักร้องโดยทั่วไป จะต้องมื่อธยาชัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะเสนาะหู ทำให้ช่างซอสามารถดำรง
อาชีพได้อย่างยั่งยืน เป็นที่นิยมชมชอบและเป็นผู้ที่มีความกตัญญูบูชาครู ด้วยความผูกพันในระหว่างที่มี
การเรียนการขับซอจากครูซอทำให้ศิษย์ครูวอถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ในการแสดงความกตัญญูของช่างซอเป็น
ประจำทุกปีและอื่น ๆ แล้วแต่โอกาส ซึ่งช่างซอจะถือว่าศิษย์คนไหนไม่มีความกตัญญูรู้คุณ และศิษย์คนนั้น
จะไม่สามารถประกอบอาชีพเป็นช่างซอให้เจริญก้าวหน้าอีกต่อไป

การแสดงขอ

ขอเป็นการแสดงที่เน้นความบันเทิงเป็นหลัก แต่เดิมขอเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่ชาวบ้านนิยมชมชอบเป็นอย่างมาก มีการแสดงตามงานต่าง ๆ นอกจากนี้ช่างขอยังทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเป็นสัญลักษณ์ของงานอีกด้วย การขับขอส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้างไปแสดงในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้

๑. ขอในงานวัดเช่น งานประจำปี งานขึ้นพระธาตุ งานยกช่อฟ้า งานฉลองสมโภช ศาสนสถาน งานยกยอดธาตุเจดีย์ งานกินสลาก งานฉลองพืดยศ งานผ้าป่า งานกฐิน เป็นต้น

๒. ขอในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานดาบอยบวชลูกแก้ว (บวชนาค) งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

๓. ขอที่จัดขึ้นในงานต่าง ๆ ที่เป็นโอกาสพิเศษเช่น งานสืบสานประเพณีวัฒนธรรม งานวันรดน้ำดำหัว ขอในขบวนแห่ ขอในงานมหกรรมวัฒนธรรมระดับชาติ เป็นต้น

๔. ขอเพื่อใช้เป็นสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ในฐานะที่เป็นสื่อพื้นบ้านเมืองเหนือเช่น ขอต่อต้านยาเสพติด รณรงค์โรคเอดส์ ต่อต้านการสูบบุหรี่ รณรงค์โรคไข้ฉี่หนู ขอเชิญชวนท่องเที่ยว ขอวางแผนครอบครัว ขอเชิญชวนไปเลือกตั้ง เป็นต้น

๕. ขอโฆษณาขายสินค้า มีสินค้าบางชนิดที่ต้องการสื่อถึงชาวบ้าน ได้จ้างช่างขอชอบทสัน ๆ เพื่อโฆษณา ซึ่งขอในลักษณะนี้เห็นอยู่ไม่มากนัก

๖. ขอเพื่อประกอบการบรรยายและขอเพื่อสาธิต เป็นการขอในกรณีที่มีองค์กรสถาบันต่าง ๆ เชิญช่างขอไปบรรยายให้ความรู้และสาธิตประกอบการขอ

๗. ขอในพิธีกรรมเชิญผีปู่ผีย่า ผีมด ผีเม็ง มาเข้าทรง โดยช่างขอขับขอมมีเนื้อหาเชิญเจ้ามาสิงเข้าร่างทรง ปัจจุบันนี้ยังนิยมทำกันทั่วไป

๘. ขอในพิธีกรรมของช่างขอเช่น ขอรับครูในพิธีแบ่งครูขอ เป็นต้น

๙. ขอในพิธีกรรมถวายในงานบูชาเสาอินทขิล จังหวัดเชียงใหม่ ตามตำนานเมืองเหนือกล่าวว่า ในสมัยก่อนงานพิธีสักการบูชาเสาอินทขิลประจำปี จะมีช่างขอพื้นเมืองจังหวัดเชียงใหม่ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลต้องเดินทางมาในงานผลัดเปลี่ยนกันขอ เพื่อเป็นการพิธีกรรมถวายบูชาเสาอินทขิล ถ้าคนไหนไม่มา ถือว่าเป็นความผิดที่ให้อภัยไม่ได้ และจะไม่ได้รับความร่วมมือในการประกอบอาชีพขอ ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย



เพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา

ศิลปินซอล้านนา

ช่างซอเป็นศิลปินที่มีทั้งพรสวรรค์และพรแสวง มีความสามารถสืบทอดเพลงซอ ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นของชาติไว้อย่างดีเยี่ยม มีศิลปินซอ พ่อครู แม่ครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น เพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา เป็นเกียรติเป็นศรีแก่ล้านนาและวงการซอ ดังนี้

๑. แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ เกิดวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๗ ที่บ้านต้นรุ่ง หมู่ ๓ ตำบลป่าดุ่ม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ เป็นกวีพื้นบ้านผู้รังสรรค์ สืบทอดภาษาและวรรณกรรมล้านนาดังปรากฏในผลงานการแต่งบทซอ อันมีคุณค่าทางศิลปะการแสดง วรรณศิลป์ และมีเนื้อหาที่มากด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณแห่งล้านนา โดยเฉพาะด้านการเผยแพร่คตินิยมพุทธศาสนาผ่านบทซอ และมีการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย เข้าใจง่าย ทำให้เยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปหันมาสนใจและรักศิลปะด้านนี้มากขึ้น มีลักษณะเด่นและความสามารถในการขับซอคือ เป็นช่างซอที่มีปฏิภาณไหวพริบดี ใช้ถ้อยคำไพเราะ มีน้ำเสียงไพเราะจับใจผู้ฟัง อีกทั้งยังสามารถแต่งบทขับซอได้เป็นอย่างดี

ที่อยู่ติดต่อได้ ๑๑๘ / ๓ บ้านพระเจ้านั่งโกน ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐

โทรศัพท์ ๐๘๑ – ๒๘๘๘๑๒๕

บทสัมภาษณ์แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

การเรียนขับซอในอดีตจะเรียนตัวต่อตัว ปากต่อปาก ต้องอยู่กับแม่ครูช่วยแม่ครูทำงานบ้าน ตลอดจนงานตามที่แม่ครูมอบหมายให้ โดยแม่ครูจะให้บทซอมาท่องจนจำได้ขึ้นใจ และในอดีตจะไม่มีสื่อการเรียนเช่นในปัจจุบัน จะใช้ความจำเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันมีสื่อการสอนที่ทันสมัย จึงทำให้การเรียนการสอนง่ายกว่าในอดีต โดยช่างซอที่จะสามารถออกรับงานซอได้ต้องเรียนและจำทำนองให้ได้อย่างน้อย ๔ ทำนองคือ ทำนองตั้งเชียงใหม่ ทำนองจะปู ทำนองละม้าย และทำนองเงี้ยว โดยจะให้ผู้เรียนคิดหาเทคนิคและวิธีการของตนเอง จึงทำให้ช่างซอแต่ละคนมีเอกลักษณ์ ซึ่งทำนองตั้งเชียงใหม่จะเป็นทำนองหลักและเป็นเอกในทุกทำนองซอ ซึ่งทำนองตั้งเชียงใหม่จะมีหลายทำนองอยู่ในนั้น โดยจะขึ้นทำนองตั้งด้วยเสียงจัตวา สำหรับผู้ชาย และเสียงสามัญ สำหรับผู้หญิง

โดยช่างซอที่ดีจะต้องประกอบด้วย หน้าตา เสียง มารยาท และความอดทน มานะ วัริยะ อุตสาหะ ในการเรียนขับซอจะเป็นการเรียนเพื่อรู้ เพื่อเป็น และเพื่อเก่ง ดังนั้นผู้มาเรียนการขับซอจะต้องมีความเก่ง ความกล้า และความสามารถ ซึ่งความสามารถเป็นเรื่องเฉพาะตัว ลอกเลียนแบบไม่ได้ ปัจจุบันการขับซอมีรูปแบบและวิธีการซอที่แตกต่างจากอดีตคือ นำบทซอไปวอประกอบดนตรีสากลสมัยใหม่ ปรับทำนองและจังหวะให้คึกคักมากขึ้น ทำให้การขับซอออกมาเหมือนกับการร้องเพลงทั่ว ๆ ไป ซึ่งช่างซอจะเรียกซอลักษณะนี้ว่า “ซอสดริง” “ซอประยุกต์” และ “ซอสมัย” ซึ่งแม่ครูบัวซอนเกรงว่ารูปแบบดั้งเดิมของซอและจ้อยจะสูญหายไป จึงได้คิดค้นวิธีการซอให้ผู้ฟังคนรุ่นใหม่ได้รู้จักวิธีการฟังซออย่างเข้าใจ ไม่รู้สึกว่าการซอที่ฟังยากหรือไม่ค่อยรู้เรื่องในเนื้อหาที่ซอ จึงเน้นคำซอที่มีเนื้อหาสาระให้ข้อคิด

และเป็นภาษาไทย เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงการขับชอได้มากขึ้น เพราะชอเป็นสมบัติที่มีค่ามาก แม่ครูบัวซอนจึงได้จัดทำหลักสูตรทำนองชอ และหลักสูตรการปฏิภาณโวหาร ซึ่งแม่ครูอยากให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษาสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรปฏิภาณโวหาร เพื่อให้ช่างชอที่ชอหากินได้แล้ว แต่ยังไม่รู้หลักการ ได้รู้ถึงวิธีการแต่งเช่น สัมผัสใน สัมผัสนอก สัมผัสเทียม สัมผัสจริง ซึ่งแม่ครูบัวซอนเป็นศิลปินกวีพื้นบ้านล้านนาที่มีความคิดสร้างสรรค์ สืบทอดภาษาและวรรณกรรมล้านนา ดังจะเห็นได้จากบทชอ ที่มีเนื้อหามากด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรม มีรูปแบบร้อยกรองพื้นบ้านที่งดงามด้วยถ้อยคำ สำนวนไพเราะกินใจและให้ข้อคิดคติธรรมแก่ผู้ฟัง

รางวัลเพชรราชกัญ - เพชรล้านนา เป็นรางวัลแห่งความภาคภูมิใจที่มีคนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาพื้นบ้าน



๒. พ่อครูบุญศรี รัตน์ง เกิดวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๖ ที่บ้านป่าเหมือด ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พ่อครูบุญศรี รัตน์ง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนงานด้าน ศิลปวัฒนธรรมล้านนา และมีความสามารถในการประพันธ์คำวซอทุกทำนอง การประพันธ์เพลง และ การเล่นดนตรีพื้นเมืองล้านนาแล้ว พ่อครูบุญศรี ยังได้สร้างผลงานเพลงลูกทุ่งคำเมืองกว่า ๕๐ ชุด โดยแต่ง เพลงคำเมืองทั้งร้องเองและให้คนอื่นร้อง กว่า ๑,๐๐๐ เพลง

พ่อครูบุญศรี รัตน์ง ยังมีความสามารถในการทำเครื่องดนตรีอาทิ ซึ่ง ขลุ่ย และสะล้อ ซึ่งการตั้ง เครื่องดนตรีในวงดนตรีพื้นบ้านล้านนานิยมใช้ขลุ่ยเป็นหลัก หากขลุ่ยมีระดับเสียงสูง เสียงของเครื่องดนตรี ทั้งวงก็จะสูงตามไปด้วย ถ้าขลุ่ยมีระดับเสียงต่ำ เสียงของวงก็จะต่ำ พ่อครูบุญศรี จึงคิดทำขลุ่ยที่สามารถ เปลี่ยนระดับเสียงให้สูงขึ้นหรือต่ำลงให้พอดีกับเสียงผู้ขับร้อง โดยใช้ทอพีวีซี ทดลองทำขลุ่ยที่มีหลายท่อน สามารถสวมต่อกันและถอดแยกจากกันได้ โดยมีส่วนที่มีความยาวต่าง ๆ กัน ไว้สับเปลี่ยน ทำให้ขลุ่ยยาว ขึ้นและสั้นลงได้ตามต้องการ ขลุ่ยปรับระดับเสียงได้ของพ่อครูบุญศรี รัตน์ง นับเป็นผลงานที่คิดค้นด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่นชนิดหนึ่ง นอกจากนี้ พ่อครูบุญศรี ยังได้เปิดศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นชื่อ ศูนย์สืบฮอยล้านนาภูมิปัญญาท้องถิ่น รัตน์ง เสียงซึ่งสตูดิโอ สอนดนตรีพื้นเมืองและศิลปะการแสดง พื้นบ้านล้านนา ทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์

ที่อยู่ติดต่อได้ ๘๓ หมู่ ๒ บ้านหนองเต่าคำ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐๘๙- ๙๙๘๑๘๙๘

บทสัมภาษณ์พ่อครูบุญศรี รัตน์ง

ในการเรียนขับซอในอดีตและปัจจุบันจะแตกต่างกัน ในอดีตเราต้องไปอยู่ที่บ้านพ่อครูแม่ครู โดย ท่านจะให้ท่องบทซอ และจำทำนองของซอในแต่ละทำนองให้แม่นยำ เรียนกันถึง ๕ ปี กว่าจะได้ออกขอ ส่วนพ่อครูใช้เวลาเรียน ๒ ปี ด้วยพ่อครูบอกว่า “ต้องออกมารับงาน เพราะพระเอกของละครซอย้ายไปอยู่ วงอื่น ด้วยต้องช่วยบิดา” ประกอบกับอยากทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้พ่อครูบุญศรี ออกแสดง ซอและละครซอ ส่วนการเรียนขับซอในปัจจุบัน จะเริ่มจากการให้จิงหะตามทำนองการขับซอในแต่ละ ทำนอง เพื่อให้จำจิงหะได้ ด้วยการตบมือตามจิงหะ เมื่อสามารถจำจิงหะได้แล้ว ก็จะให้ท่องบทซอ และ หัดซอตามจิงหะ ปัจจุบันจะง่ายกว่าในอดีต เพราะมีเทคโนโลยีช่วยในการฟังจิงหะด้วยมีเทป หรือ MP 3 ต่างจากอดีตที่ต้องใช้ดนตรีสด ทั้งนี้ช่างซอที่ดีต้องใฝ่รู้ เพื่อจะได้มีวัตถุดิบในขับซอหรือแต่งบทซอ ส่วนตัวพ่อครูบุญศรี จะมีวัตถุดิบที่อยู่รอบ ๆ ตัว โดยดูจากละคร ฟังข่าว อ่านหนังสือ หรือแม้กระทั่ง ประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบพบเจอในชีวิตประจำวัน และช่างซอที่จะออกแสดงได้ควรจะ จำทำนองการขับซอให้ได้ ๖ - ๗ ทำนอง แต่ส่วนใหญ่ช่างซอในปัจจุบันได้ซึก ๒ - ๓ ทำนองก็จะออก รับงานแล้ว

ความนิยมในการฟังซอยังคงไม่เสื่อมคลาย ยังเป็นที่นิยมโดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และน่าน แต่ทั้งนี้ช่างซอจะต้องมีการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อดึงดูดให้คนมาฟังซอ โดยเฉพาะเยาวชน โดยพ่อครูใช้วิธีการเอาดนตรี (สมัยใหม่) มาผนวกกับเนื้อร้องเก่า เพื่อให้มีความทันสมัย และจังหวะนั้นจะเป็นที่คุ้นเคยของเยาวชน จึงทำให้เยาวชนมาฟังเพลงซอมากขึ้น

พ่อครูบุญศรี รัตน์ัง เป็นคนช่างสังเกต ใฝ่หาความรู้ ประกอบกับมีความสามารถในการแต่งเพลง และบทซอเป็นอย่างดี จึงทำให้เพลงที่พ่อครูแต่งมาเป็นที่นิยมอาทิ บ่าวเค็่น โดยเฉพาะเพลง “ดอกมะมิงค์” ที่พ่อครูแต่งให้ลูกสาว “อ้อม รัตน์ัง” ร้อง ซึ่งเพลงดังกล่าวเป็นที่นิยม โดยดูได้จาก www.youtube.com ที่มียอดผู้ชมกว่าเจ็ดแสนคนแล้ว และเป็นเพลงที่มีผู้นิยมนำเอาประกอบการฟ้อน

นอกจากนี้ พ่อครูบุญศรีได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการซอ และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ล้านนาให้กับผู้ที่สนใจ ด้วยการเปิดศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์สืบฮอยล้านนาภูมิปัญญาท้องถิ่น รัตน์ัง เสียงซิ่ง สตูดิโอ เก็บค่าเรียนหลักสูตรละ ๑๐๐ บาท ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ของพ่อครูบุญศรี จะเน้นการสอนใน ชั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ ด้วยมองว่าหากพื้นฐานดี ก็จะสามารถนำไปต่อยอดได้ โดยมีลูกศิษย์กว่า ๕๐๐ คน พ่อครูบุญศรี รัตน์ัง ดีใจมากที่ได้รางวัลเพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา และภาคภูมิใจที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาพื้นบ้าน และอยากให้หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงมหาวิทยาลัยช่วย สนับสนุนการดำเนินงาน โดยพ่อครูอยากจะทำงาน “เด็กรุ่นใหม่ใส่ใจวัฒนธรรม” ด้วยการให้เยาวชนได้มา แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องของศิลปวัฒนธรรมมากกว่าที่จะให้มาแข่งขันกัน



๓. พ่อครูก้วนดา เชียงตา เกิดวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๔ ที่จังหวัดลำพูน เมื่ออายุ ๑๙ ปี ได้เริ่มเรียนขอพื้นเมืองกับแม่ครูจันทร์สม สายธารา โดยเรียนแบบท่องจำบทขอตามที่แม่ครูสอนและขณะเดียวกันก็ติดตามแม่ครูไปแสดงในงานต่าง ๆ ใช้เวลาเรียนประมาณ ๓ ปี จึงสามารถขับขอได้และฝึกเรียนไปกับพ่อครูไฉน ชัยวุฒิ และสืบทอดการทำปี่จากพ่อครูตีบ บ้านช่างหล่อและพ่อครูพันธ์ บ้านสันทราย พ่อครูก้วนดา มีความสามารถในการเล่นและทำเครื่องดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือได้เกือบทุกชนิด

ที่อยู่ติดต่อได้ ๘๑ / ๑ หมู่ ๑๐ บ้านพระเจ้านั่งโก้น ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๑๙๗๙๗๔๕

บทสัมภาษณ์พ่อครูก้วนดา เชียงตา

ในการเรียนขับขอ อดีตจะใช้วิธีการสอนตัวต่อตัว ให้ฝึกท่องทำนองและบทขอให้คล่อง จำให้แม่นยำ ซึ่งในอดีตจะเน้นความจำของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกเช่นในปัจจุบัน ซึ่งทำนองที่จะใช้ในการขอมีประมาณ ๖ ทำนอง ที่จะต้องจำให้แม่นยำ เพราะในงานที่ไปขอจะใช้ทำนองนี้เป็นส่วนใหญ่คือ ทำนองตั้งเชียงใหม่ ทำนองจะปู ทำนองละม้าย ทำนองเงี้ยว ทำนองอ้อ และทำนองพม่า แต่ในปัจจุบันด้วยจำนวนลูกศิษย์ที่มาเรียนมีจำนวนมาก ทำให้ไม่อาจสอนตัวต่อตัวได้ จึงต้องคิดวิธีการสอนที่เหมาะสมกับจำนวนคนและยุคสมัย จึงได้จัดทำโน้ตเพลง โดยใช้โน้ตสากล ทำให้เข้าถึงเด็กรุ่นใหม่ได้ง่าย เพราะเด็กรุ่นใหม่จะอ่านโน้ตเป็น จึงทำให้ง่ายต่อการเรียน นอกจากนี้ ยังนำเพลงที่เด็กคุ้นเคยมาเขียนโน้ต เพื่อให้เด็กฝึกหัดเล่นดนตรีพื้นเมืองเช่น เพลงค่าน้ำนม เมื่อเด็กคุ้นเคยกับการเล่นดนตรีพื้นเมืองแล้วก็จะให้หัดเล่นเพลงล่องแม่ปิง โดยในการสอนไม่ว่าจะเป็นการขับขอหรือดนตรีพื้นเมือง สิ่งแรกที่จะต้องคำนึงถึงคือ ต้องให้รู้สึกสนุกก่อน เมื่อสนุกแล้ว จะสามารถทำหรือเรียนต่อไปได้ด้วยมีความสุข

พ่อครูก้วนดา เชียงตา นอกจากจะเชี่ยวชาญในการขับขอและการเล่นดนตรีพื้นเมือง พ่อครูยังสามารถทำเครื่องดนตรีได้ โดยเฉพาะปี่จุม ซึ่งพ่อครูมีความเชี่ยวชาญในการเป่าปี่จุมเป็นอย่างดี พ่อครูยังสามารถทำปี่จุมได้ ซึ่งปี่จุมประกอบด้วยปี่ จำนวน ๔ เลาคือ ปี่ก้อย ปี่เล็ก ปี่กลาง และปี่แม่ ซึ่งพ่อครูได้รับการถ่ายทอดมาในลักษณะครูพักลักจำ เพราะในอดีตการสอนจะเป็นการทำให้ดูมากกว่าจะมาสอนเป็นเรื่องเป็นราว ประกอบกับเป็นความลับของครอบครัว เพื่อส่งต่ออาชีพการทำปี่จุมให้กับคนในครอบครัวมากกว่าคนนอกครอบครัว ซึ่งพ่อครูได้ผ่านการลองผิดลองถูกเป็นเวลากว่าสิบปี เพราะการทำปี่จุมมีขั้นตอนที่ซับซ้อน เช่นการหาไม้มาทำปี่จุม ต้องใช้ไม้ไผ่รวก (ฮวก) ต้องมีอายุเท่าไร มี-ขนาดเท่าไร และมีวิธีการทำให้แห้งอย่างไรถึงจะทำให้ได้ปี่จุมที่เสียงดี ซึ่งไม้ไผ่ลำหนึ่งจะทำปี่จุมได้หนึ่งจุม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่พ่อครูได้มากจากการปฏิบัติด้วยตนเอง และพ่อครูได้บันทึกสิ่งเหล่านี้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการทำปี่จุมไม่สูญหายไปพร้อมกับตัวบุคคล

พ่อครูกวนดา เชียงตา ภาคภูมิใจในรางวัล “เพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา” เป็นอย่างยิ่ง รู้สึกดีใจ
ที่มีหน่วยงานเห็นความสำคัญของศิลปินพื้นบ้าน จึงทำให้มีกำลังใจในการสืบสานและสืบทอดองค์ความรู้
ภูมิปัญญาให้กับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และอยากให้หน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนให้เยาวชนได้สืบทอด
องค์ความรู้ของล้านนาและมีสถานที่ในการเรียนรู้และเวทีในการแสดงความสามารถ



๔. แม่ครูผ่องศรี โสภา เกิดวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๓ ที่อำเภอพาน จังหวัด เชียงราย แม่ครูผ่องศรีเริ่มเรียนการขับซอกับพ่อครูคำมูล บ้านสันตันผึ่ง จากนั้นได้ไปเรียนกับแม่ครู แสงเอ๋ย อำเภอเวียงป่าเป้า เมื่อสามารถขอได้แล้ว จึงได้ออกแสดงในงานต่าง ๆ และได้ฝากตัวเป็น ลูกศิษย์ของพ่อครูบุญชุม เมืองน่าน เพื่อศึกษาการซอล่องน่าน ต่อมาแม่ครูจันทร์สม สายธารา ได้แนะนำ ให้ไปหาพ่อครูอำนาจ กล้าพัต เจ้าของคณะอำนาจไชว ซึ่งแม่ครูผ่องศรีอยู่กับคณะอำนาจไชวได้สัก ระยะเวลาหนึ่ง จึงได้ย้ายไปอยู่กับพ่อครูแก้ว (ช่างปี) บ้านร้องขี้เหล็ก อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นสมาชิกวงละครซอกคณะพวงพะยอม จากนั้นได้ย้ายไปอยู่กับวงละครซอกคณะศรีสมเพชร ๑ และคณะ ศรีสมเพชร ๒ จากนั้นได้ย้ายไปอยู่กับคณะเก่า - ต่อม หลีกจากนั้น แม่ครูผ่องศรี โสภา และเพื่อน ๆ ได้จัดตั้งวงละครซอกคณะลูกแม่ระมิงค์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงได้ยุบวง และมาตั้งวงละครซอ ของตนเองชื่อ วงละครซอกคณะผ่องศรีเมืองพาน ซึ่งยังรับงานแสดงจนถึงทุกวันนี้

ที่อยู่ติดต่อได้ ๑๔๔/๓๑ ถนนประชาสัมพันธ์ (หน้าที่ทำการชุมชนหัวฝาย) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐๘๗ - ๑๗๘๙๖๐๙

บทสัมภาษณ์แม่ครูผ่องศรี โสภา

การเรียนขับซอในสมัยก่อนกับปัจจุบันจะมีความแตกต่างกัน ในสมัยก่อนไม่มีสื่อช่วยในการเรียนรู้ เช่นในปัจจุบัน สมัยก่อนต้องใช้ความจำเป็นสำคัญ ปัจจุบันการขับซอได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นงานเกี่ยวกับศาสนาเช่น งานบอยหลวง โดยแม่ครูผ่องศรีได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการขับซอ ให้กับนักเรียน นักศึกษาที่สนใจที่มาเรียนมาที่บ้าน ลูกศิษย์ของแม่ครูจะมีอายุตั้งแต่ ๑๐ ขวบขึ้นไป ไม่ได้เรียนเป็นจริงเป็นจัง ซึ่งส่วนใหญ่มาเรียนไม่ได้เพื่อประกอบเป็นอาชีพ แต่เรียนเพื่อให้เป็น ความสามารถพิเศษ โดยผู้ที่จะเป็นช่างซอจะต้องประกอบด้วยเสียง หน้าตา บุคลิกภาพ และมีปฏิภาณ ไหวพริบ ซึ่งหากเป็นละครซอจะต้องแสดงเก่งเข้าถึงบทบาท จึงจะทำให้เป็นที่นิยมชื่นชอบของผู้ชม

แม่ครูผ่องศรีมีความภาคภูมิใจในรางวัล “เพชรราชภัฏ - เพชรล้านนา” เป็นอย่างยิ่ง ที่สถาบันการศึกษาเห็นความสำคัญของภูมิปัญญา อยากให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษา ให้การสนับสนุนเพื่อให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการขับซอได้คงอยู่ตลอดไป



๕. แม่ครูปราณี พักผ่อน เกิดวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๓ ที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แม่ครูปราณีได้ไปเรียนการขับซอกับแม่ครูวิไล บ้านม่วงคำที่บ้านช่วงสิงห์ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และพ่อครูสมบุญ ไชยทัศน์ ที่บ้านหนองสลิก ตำบลปากบ่อง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จากนั้นจึงเริ่มออกงานขอและร่วมรับงานแสดงซอกับพ่อครูบุญตัน ไชยทัศน์ (บุญตันหนองไคร้) ในปี พ.ศ.๒๕๑๖ ได้รับการติดต่อจากหัวหน้าคณะละครขอ *ศรีสมเพชร ๒ เชียงใหม่* โดยรับบทนางเอกของละครขอมาโดยตลอด ซึ่งได้สร้างชื่อเสียงให้แก่วงการละครขอเป็นอย่างมาก หลังจากนั้นนายอุทัย พักผ่อน หัวหน้าคณะเสียชีวิต แม่ครูปราณี จึงได้สืบทอดการเป็นหัวหน้าคณะมาจนถึงปัจจุบัน

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๔๙๘ / ๒๖ หมู่บ้านสีวลี มีโชค - เชียงใหม่ ถนนวงแหวนรอบกลาง แยกมีโชค - ศาลากลาง ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๑๑๗๒๖๗๓

บทสัมภาษณ์แม่ครูปราณี พักผ่อน

การเรียนการขับซอในอดีตและปัจจุบันไม่แตกต่างกัน เพราะเด็กสมัยนี้เก่งด้านการอ่านกว่าสมัยก่อน ซึ่งสมัยก่อนจะเน้นความจำเป็นหลัก ทำนองในการขอจะมีหลากหลาย และที่ใช้ขอส่วนใหญ่จะต้องได้อ่านอย่างน้อย ๔ ทำนองคือ ตั้งเชียงใหม่ ละม้าย จะปุ และเงี้ยว ซ่างขอควรจะมีคุณสมบัติทั้งรูปลักษณ์และเสียงประกอบกัน ซึ่งช่วงนี้จะมีงานซอก ตั้งแต่เดือน ๔ เหนือ (มกราคม) ไปจนถึงก่อนจะเข้าฤดูฝน ซึ่งช่วงนี้งานตกเยอะกว่าปีก่อนเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ต้องมีอาชีพเสริมจากอาชีพขับซอ เพราะในช่วงฤดูฝนจะไม่ค่อยมีงาน ประกอบกับปัจจุบันแม่ครูปราณีอายุมาก จึงทำให้รับงานได้ไม่มากเท่ากับอดีต และเด็ก ๆ สมัยนี้ จะเน้นการขอตามบทที่พ่อครูแม่ครูแต่งให้ ไม่สามารถแต่งเองได้ ซึ่งการแต่งบทขอต้องเรียน และปัจจุบันจะเป็นการขอแบบประยุกต์ ตามความต้องการของเจ้าภาพที่จ้างไปขับซอ โดยแม่ครูปราณีจะถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการขอด้วยการบันทึกเสียงให้ลูกศิษย์นำไปฝึก ตลอดจนแต่งบทขับซอให้ลูกศิษย์นำไปฝึกหัดและตามที่โรงเรียนหรือหน่วยงานขอมา

แม่ครูปราณี พักผ่อน มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งต่อรางวัลเพชรราชภัฏ - เพชรล้านนา รู้สึกเป็นเกียรติอันสูงสุดแก่วงศ์ตระกูล ดีใจเป็นอย่างยิ่ง อยากรให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับการขับซอให้กับเยาวชน เพื่อให้มีคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดองค์ความรู้การขับซอต่อไป



๖. แม่ครูบัวชุม จันทรทิพย์ เกิดวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๑ ที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยใจรักในศิลปะการแสดงขอมมาตั้งแต่ยังเด็ก มารดาจึงนำนางบัวชุมไปฝากกับพ่อครูอำนาจ กล่าวคือ เพื่อให้ศึกษาควา ซอ และจ้อย ถึงแม้พ่อครูอำนาจจะไม่ได้เป็นช่างซอ แต่กว้างขวางในแวดวงช่างซอ จึงแนะนำให้ไปเรียนการขับจ้อยซอกับแม่คำน้อย เหล่าแมว จากนั้นยังได้ไปเรียนการจ้อยซอกับแม่ครูบัวตอง แก้วพัน (บัวตอง เมืองพร้าว) และได้ร่วมแสดงกับทีมงานอำนาจโชว์อีกด้วย แม่ครูบัวชุมอยู่กับคณะอำนาจโชว์ได้ ๗ ปี จึงออกไปรับงานเอง และร่วมแสดงกับคณะต่าง ๆ เช่น คณะศรีสมเพชร ๑ คณะศรีสมเพชร ๒ คณะกลิ่นเอื้องเสียงซิง คณะสายสัมพันธ์ และคณะลูกแม่ปิง ครั้งหนึ่งคณะลูกแม่ปิงโดยการนำของพ่อบุญมี ป่าแดด ศิลปินในคณะได้แยกตัวไปตั้งคณะของตนเอง ทำให้ให้คณะลูกแม่ปิงขาดนักแสดงจึงต้องปิดตัวลง แต่ด้วยแม่ครูบัวชุมมีความผูกพันกับคำว่า *ลูกแม่ปิง* จึงได้ขออนุญาตพ่อบุญมี ป่าแดด ขอใช้คำว่า ลูกแม่ปิง เป็นชื่อคณะของตนเองในปี พ.ศ.๒๕๑๔ จากประสบการณ์การเข้าร่วมแสดงกับคณะต่าง ๆ ทำให้แม่ครูบัวชุมเก็บเกี่ยวเทคนิคการแสดงมาผสมผสานและพัฒนาคณะลูกแม่ปิง จนคณะลูกแม่ปิงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง แต่ใช้ว่าหนทางการแสดงจะราบรื่นเสมอไป ยังมีอุปสรรคมากมายที่แม่ครูบัวชุมได้พบประสบมา บางครั้งทำให้ท้อแท้จนถึงขั้นคิดจะปิดวง แต่เมื่อย้อนไปถึงสมัยตอนที่แม่ชายหมู ๒ ตัว เพื่อนำเงินมาให้เรียนซอ ประกอบกับใจรักในการขับขานเพลงซอและเป็นทีภาคภูมิใจของแม่ตลอดมา จึงล้มเลิกความคิดที่จะยุบวง และได้สัญญากับตัวเองว่าจะขอเป็นช่างซอสืบสานศิลปะแขนงนี้ตลอดไป และได้เปิดรับศิลปินช่างซอทั้งรุ่นเก่าที่ร้างลาวงการไปแล้ว และคนรุ่นใหม่เข้ามาในวงการซอพื้นเมือง จึงทำให้วงคณะลูกแม่ปิงกลับพลิกฟื้นขึ้นมาโด่งดังอีกครั้งหนึ่ง มีชื่อเสียงในระดับแนวหน้าของภาคเหนือ ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๑๑๓ / ๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๒๐

โทรศัพท์ ๐๘๙ - ๕๕๖๔๑๑๖

บทสัมภาษณ์แม่ครูบัวชุม จันทรทิพย์

แม่ครูบัวชุมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับรางวัลเพชรราชภัฏ - เพชรล้านนา ทำให้สังคมได้รับรู้ถึงความสำคัญของศิลปินพื้นบ้านและทำคุณประโยชน์ต่อสังคม เพราะรางวัลนี้จะเน้นการให้คุณประโยชน์ต่อสังคมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชน โดยลูกศิษย์ที่มาเรียนส่วนใหญ่จะเป็นศิลปิน ซึ่งต้องใช้เวลาเป็นอย่างมาก ตลอดจนความมุ่งมั่น อย่างน้อยใช้เวลาประมาณ ๒ ปี ถึงจะออกรับงานได้ เพราะปัจจุบันมีสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยในการเรียนรู้มากกว่าอดีต ซึ่งแม่ครูบัวชุมจะเรียนตัวต่อตัวกับแม่ครู โดยเริ่มจากการเรียนในเพลงอื้อ และเพลงพม่า เพราะเป็นทำนองที่ง่าย หากเริ่มจากทำนองที่ยากจะทำให้เด็ก ๆ กลัว ไม่กล้าเรียน ส่วนทำนองตั้งเชียงใหม่เป็นทำนองที่ยาก เหมาะกับเด็กที่ชอบการขับซอมาก ๆ และมีพื้นฐานแล้ว ซึ่งลูกศิษย์ของแม่ครูมีมากกว่า ๑๐ คน ที่สามารถออกงานได้แล้ว และแม่ครูได้ไปสอนในหลักสูตรของโรงเรียนสันป่าตอง และได้สอนที่บ้านซึ่งเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้อาชีพซอ โดยลูกศิษย์ของแม่ครูจะสามารถแต่งบทขับซอได้เอง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของลูกศิษย์แม่ครูบัวชุม โดยแม่ครูจะสอนและมอบบทซอให้ลูกศิษย์แต่ละคน แต่งโดยดูจากอัตลักษณ์ของแต่ละคน ไม่ใช่ทุกคนจะเรียนบทซอที่เหมือนกัน แต่ละคนจะเรียนบทซอที่แตกต่างกันตามลักษณะรูปร่างของตนเอง ทั้งนี้แม่ครูบัวชุม

อยากให้ปลูกฝังเยาวชนชนตั้งแต่ต้น โดยสอนเด็กโดยเริ่มต้นจากชั้นประถมศึกษาที่สามารถอ่านหนังสือได้ เริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และอยากฝากให้หน่วยงานทั้งสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนองค์ความรู้การขับซอให้คงอยู่คู่แผ่นดินล้านนา โดยให้เชิญศิลปินพื้นบ้านไปแสดงในงานประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัด และนำเข้าสู่หลักสูตรในระบบการศึกษา



๗. แม่ครูสุจิตรา คำชาติ เกิดวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๙ ที่บ้านทุ่งแดง ตำบลโหล่งซอด อำเภอร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แม่ครูสุจิตราได้เรียนการขับซอพื้นเมืองกับแม่ครูบุญปิ่น บ้านปากทางสลอง จากนั้นได้เรียนกับแม่ครูจันทร์สม สายธารา และออกแสดงในงานต่าง ๆ กับแม่ครูบุญปิ่น ต่อมาได้ร่วมอยู่กับคณะละครซอพวงพยอม โดยมีนายทา พักผ่อน เป็นหัวหน้า ต่อมาได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในนามบริษัทศรีสมเพชรธุรกิจโฆษณา เลยเปลี่ยนชื่อเป็น คณะศรีสมเพชร ๒ โดยแม่ครูสุจิตรา รับบทเป็นตัวตลกโดยใช้ชื่อว่า ฮีต๋วม แสดงคู่กับพ่อครูสุรินทร์ หน่อคำ ที่แสดงในนาม ไอ่แก้ว ทำให้ละครซอคณะศรีสมเพชร ๒ มีชื่อเสียงโด่งดังมากได้มีโอกาสไปแสดงตามในโรงหนังต่าง ๆ และออกอากาศทาง สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ ในสมัยนั้น ทำให้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงทั่วภาคเหนือ ต่อมาแม่ครูสุจิตรา ได้ร่วมกับพ่อครูสุรินทร์ หน่อคำ จัดตั้งคณะ เก้า- ต๋วม

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๓๐๐ / ๖๐ หมู่บ้านแกรนด์วิว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๘๙ - ๘๕๔๑๗๒๙

บทสัมภาษณ์แม่ครูสุจิตรา คำชาติ

การเรียนขับซอในอดีตแม่ครูจะสอนด้วยการขอให้ฟังแล้วเราจะต้องจำคำซอให้ได้ ซึ่งการขอแต่ละครั้งของแม่ครูจะไม่ซ้ำกันเลย และทุกครั้งที่แม่ครูออกงานซอ ลูกศิษย์จะต้องไปนั่งฟังเพื่อดูวิธีการขอ โดยลักษณะนี้เป็นการสอนของคนโบราณที่จะไม่สอนตรง ๆ แต่จะสอนด้วยการปฏิบัติให้ดู ซึ่งต่างจากปัจจุบันที่มีบทขอให้ท่องจำ โดยจะเรียนทำนองซอเพลงเสียก่อน จากนั้นจะเป็นตั้งเชียงใหม่ จะปุ และละม้าย หากได้ทำนองตั้งเชียงใหม่จะได้เรียนทำนองอื่น ๆ ได้ง่าย เพราะทำนองตั้งเชียงใหม่จะยากที่สุด

แม่ครูสุจิตรา คำชาติ รู้สึกภาคภูมิใจและดีใจที่ได้รับรางวัล “เพชรราชภัฏ - เพชรล้านนา” และอยากให้ช่างซอรุ่นหลังตั้งใจทำงานและช่วยเหลืองานสังคม



๘. แม่ครูลำจวน ศรีภักษ์ชัย เกิดวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๐ ที่บ้านป่าไผ่ ตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีความสนใจการขับขอมมาตั้งแต่เด็ก คุณพ่อจึงนำมาฝากเป็นลูกศิษย์กับแม่ครูดำป็น เงามใส บ้านทุ่งหลวง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งขณะนั้นแม่ครูลำจวนอายุ ๑๓ ปี โดยอยู่กินที่บ้านแม่ครูดำป็นตลอด ได้ช่วยแม่ครูทำงานบ้านทุกอย่าง ตั้งแต่ตักน้ำเลี้ยงหมู ขณะที่ทำงานให้แม่ครูก็ท่องตำราไปด้วย อยู่กับแม่ครูได้ประมาณ ๒ - ๓ ปี พอเรียนรู้เรื่องทำนองได้เกือบทุกทำนองแม่ครูก็ทดสอบด้วยการรับงานแสดง ในนาม “ลำจวนป่าไผ่” ปรากฏว่าคนดูได้ฟังและดูลีลาการขับขอมต่างก็ติดใจชอบในความสามารถ จึงมีงานแสดงมากมาย ในปี พ.ศ.๒๕๑๖ พ่อครูบุญตัน วังปาน ซึ่งเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงโด่งดังในขณะนั้น ขาดคู่ถ้อง (การขับขอมจะต้องมีสองคนชายและหญิง เพื่อจะได้สอดตอบโต้กัน) จึงขออนุญาตจากแม่ครูดำป็น ซึ่งแม่ครูเห็นว่าเป็นโอกาสที่ลูกศิษย์จะได้แสดงกับศิลปินชื่อดัง จึงได้ฝากให้ไปอยู่กับคุณพ่อศรีนวล เหมือนจี่ ออกแสดงขอมกับพ่อครูบุญตัน จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากขึ้น ต่อมาแม่ครูลำจวนอยากจะแสดงละครขอม จึงลาออกจากคณะบุญตันมาอยู่กับคณะลูกแม่ปิง ตอนนั้นมีคุณพ่อบุญมี ใจสงวน เป็นหัวหน้า มีโอกาสขอคู่กับพ่อครูดวงจันทร์ วิโรจน์ และได้ขับขอมคู่กับพ่อครูบุญศรี รัตนัง มาโดยตลอด ต่อมาได้มาขอคู่กับพ่อครูเรวัฒน์ พรหมรักษ์ จนถึงปัจจุบัน

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๘ / ๑ ซอยอนุบาลฮัตสัน ซอย ๒ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๑๗๙๘๔๒๕

บทสัมภาษณ์แม่ครูลำจวน ศรีภักษ์ชัย (เสียชีวิต)

ในอดีตการเรียนขับขอม พ่อครู - แม่ครูจะให้บทขอมมาท่องจนกว่าจะจำได้ และจะให้มาอีกหลังจากที่จำบทขอมที่ให้ก่อนหน้านี้ได้แล้ว การเรียนในอดีตจะยากกว่าปัจจุบันมาก เพราะปัจจุบันมีสื่อช่วยในการเรียนมากมายเช่น ซีดี เครื่องบันทึกเสียง ซึ่งการที่จะเป็นช่างขอมได้นั้นต้องมีทั้งพรสวรรค์และพรแสวงตลอดจนรูปสมบัติประกอบ เช่น มีหน้าตาดี บุคลิกภาพดี เสียงดี แต่ช่างขอรุ่นใหม่จะต่างจากช่างขอรุ่นเก่า ด้วยช่างขอมปัจจุบันน้อยคนที่จะแต่งบทขอมสำหรับขับขอมเองได้ ส่วนใหญ่จะใช้บทขอมที่พ่อครู - แม่ครูแต่งให้ แต่สำหรับช่างขอรุ่นเก่าจะสามารถแต่งบทขอมขับขอมเองได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากประสบการณ์การได้เห็นพ่อครู - แม่ครูขอม และประสบการณ์ที่ตนเองได้ประสบมา จึงทำให้สามารถใช้ปฏิภาณไหวพริบเก็บเรื่องราวที่ได้เห็นได้ประสบพบเจอ ตลอดจนเรื่องราวในสังคม มาแต่งเป็นบทขอมได้

แม่ครูลำจวน ศรีภักษ์ชัย มีความรู้ลึกซึ้งภาคภูมิใจและดีใจที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มอบรางวัล “เพชรราชภัฏ - เพชรล้านนา” ให้กับศิลปินพื้นบ้าน โดยแม่ครูได้ตอบแทนด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชนและผู้สนใจในการขับขอม แม้จะไม่ค่อยมีเวลาด้วยมีงานชุกตลอดปี แต่แม่ครูก็พยายามที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้การขับขอมให้กับเยาวชน เพื่อให้เกิดการสืบสานจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยการนำลูกศิษย์ไปช่วยในการออกงานขอมแต่ละครั้ง เพื่อให้ลูกศิษย์ได้เห็นวิธีการขอม นอกเหนือจากการให้บทขอมไปท่องแล้ว ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการสอนแบบปฏิบัติให้เห็น



๙. พ่อครูอินตา เลาคำ เกิดวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๖ ณ บ้านตีนธาตุ ตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่ออายุได้ ๑๘ ปี พ่อครูอินตาได้ไปสมัครเรียนศิลปะการแสดงพื้นบ้าน (ขอ) กับแม่ครูคำปิ่น เกาใส ซึ่งพ่อครูอินตามีพรสวรรค์ในการประพันธ์บทขอ จึงได้ช่วยแม่ครูคำปิ่น ประพันธ์บทขอต่าง ๆ พร้อมรวบรวมเพื่อนฝูงซึ่งเป็นลูกศิษย์แม่ครูคำปิ่นตั้งวงละครขอขึ้นชื่อว่า *คณะพร้าว ลานนา* โดยแม่ครูคำปิ่นได้มอบหมายให้พ่อครูอินตาเป็นผู้ควบคุมวงและควบคุมการแสดง แต่หลังจากแม่ครูคำปิ่นเสียชีวิต ทำให้วงละครขอคณะพร้าวลานนาล้มเลิกไป

ในปี พ.ศ.๒๕๔๕ พ่อครูอินตา เลาคำ ได้เป็นแกนนำในการรวบรวมศิลปินพื้นบ้านล้านนาและ จัดตั้งชมรมสืบสานตำนานขอ ต่อมาได้จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเป็น *สมาคมสืบสานตำนานปี - ขอ* นอกจากนี้ พ่อครูอินตายังได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขอ - ปี่จุม เพื่อสอนการขับขอให้กับผู้สนใจทั่วไป

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๘๑ / ๑ หมู่ ๑๐ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๘๙ - ๕๕๖๖๙๖๗

บทสัมภาษณ์พ่อครูอินตา เลาคำ

ในการขับขอ ช่างขอแต่ละคนจะมีเทคนิคการขับขอเฉพาะตัว ซึ่งเทคนิคนี้จะต้องเรียนจากการหา ประสบการณ์จากพ่อครูแม่ครูที่สอน และการไปดูตัวอย่างการขอของช่างขอคนอื่นๆ เพราะแต่ละคนจะมีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันไป บางทีพ่อครูก็ว่าสอนไปเต็มที่แล้ว แต่ก็ยังมีที่จะต้องศึกษาอีกมาก เราจะต้องให้เด็ก ๆ ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ต้องดูเทคนิคตั้งแต่พ่อครูแม่ครูแสดง และรุ่นหนุ่มแสดง ซึ่งช่างขอจะต้องชอบฟัง ชอบดูการขับขอ หากจะเอาดีทางด้านนี้ โดยจะฟังขอได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะช่างขอ นั้นจะขอดีหรือไม่ สนุกหรือไม่สนุกก็ต้องฟัง เพื่อเอามาปรับใช้กับตนเอง ซึ่งพ่อจะสอนลูกศิษย์ว่า ให้ฟังการขอของคน คนนี้ขอไม่สนุก ทำอย่างไรถึงไม่สนุก คำแบบไหนไม่สนุก เดินทำนองหรือการละเล่นไม่สนุก เราต้องดูไว้เป็นตัวอย่าง และไม่เลียนแบบ ทำอย่างนี้ไม่สนุก เราดูยังไม่สนุก ถ้าเราไปแสดงอย่างนั้น มันก็ไม่สนุก ซึ่งปัจจุบันจะมีมีการแสดงแตกต่างจากอดีต ซึ่งพ่อครูจะสังเกตจากการแสดงของตนเองว่า เราแสดงเรื่องนี้ ขอเรื่องนี้ ผู้ฟังชอบหรือไม่ บางบ้านอาจจะชอบไม่เหมือนกัน บางบ้านอาจจะชอบตลก บางบ้าน

ขอบสาระ อย่างเช่น ขอปอยเข้าสังข์ บางบ้านอาจจะชอบอำประวัติเจ้าภาพ บางบ้านก็อำให้สนุก ๆ เราจะต้องดู เวลาเราขอ ตาเราจะต้องมองคนดูไปด้วยเช่น ถ้าเขาไม่สนใจหรือไม่สนุก จะมีอาการกิริยาที่แสดงให้เห็น เราก็ต้องเปลี่ยนบุคลิกหรือการแสดงเสียใหม่ให้ผู้ชมกลับมาฟังเรา ถ้าเราจับจุดได้ก็จะสนุก ทั้งคนแสดงและคนฟัง โดยปัจจุบันจะมีการแสดงที่แตกต่างจากในอดีต เมื่อก่อนจะขออย่างเดียวทั้งวัน ทั้งคืน ไม่มีการพูดเล่นหรือเล่นกับคนดู เวลาขึ้นบนเวที แม้แต่จะยกมือสวัสดีก็ยังมี จับไมโครโฟนได้ก็จะขออย่างเดียว แต่ในปัจจุบันนี้ทำแบบนั้นไม่ได้ จะเป็นช่างขอที่ไม่ช่างอู้อู้อาจไม่ได้ จะต้องมีเทคนิคในการพูดหรือเล่นกับคนดู เพื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองที่สุดเช่น เวลาเราเดินขึ้นพามขอ เห็นคนเฒ่าเราก็จะพูดว่า “มาแต่เช้าแล้วหรือแม่ กินข้าวเม็นไปหน่อย” อู้อย่างนั้นจะเป็นกันเองกับเขา ถ้าเขาป้อเดียวตึก ๆ ขึ้นไปพามขอ คนดูก็จะเป็นกันเองกับเรา เราต้องสร้างความคุ้นเคยเสมือนเราเป็นคนในครอบครัวกับผู้ฟัง เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้ชม

การฟังขอในปัจจุบันกับอดีตมีความแตกต่างกัน ปัจจุบันค่อนข้างจะอ่อน แต่ก็ยังมีบางท้องถิ่นที่ยังเป็นที่นิยม แต่ทางเชียงราย ลำปาง ยังเป็นที่นิยม ทางเชียงใหม่บ้านเราก็ค่อนข้างอ่อนความนิยมไปสักระยะ ซึ่งคนฟังขอจะมีเฉพาะกลุ่ม ดู ๆ แล้ว จะค่อนข้างมีอายุ ซึ่งพ่อครูกำลังปรับปรุงวิธีการขบขอ เมื่อก่อนนี้ การขอจะมีคำหยาบโหลน ละอ่อนวัยรุ่นเขาไม่ชอบฟัง เราก็ต้องมาปรับเปลี่ยนเป็นแบบสองแง่สองง่าม บ่หื้อมีหยาบ อันนี้ดึงเขาได้ และพัฒนาอีกรูปแบบหนึ่งคือ ปรับคำขอให้เข้ากับสมัยนิยม โดยนำคำที่เป็นที่นิยมใช้กันในหมู่วัยรุ่น มาใช้ในการขอ แต่ทำนองของขอยังคงเป็นเช่นในอดีต เปลี่ยนคำให้ทันสมัยเอาภาษาวัยรุ่นเข้ามาใส่เช่น กีบเก๋ แอ็บแอ็บ ซึ่งคนเฒ่าน่าชื้อ แต่วัยรุ่นจะมีปฏิกิริยาตอบโต้กับเรา โดยเฉพาะเดี๋ยวนี้ช่างขอจะต้องเก่งเพลงลูกทุ่งด้วย ถ้าไม่เก่งเพลงลูกทุ่งจะไม่ไหว ต้องมีผสมกัน เพราะตอนเย็นกลุ่มแม่บ้านบ่เอาละ บ่ฟังขอแล้ว จะฟังเพลง จะเต้น เราก็ต้องมีให้เขา ซึ่งเมื่อก่อนไม่มีจะมีแต่การขออย่างเดียว อย่างวันนี้เราจะขอ เราต้องไปตั้งแต่เมื่อวานแล้ว ต้องเดินทางไกล เพราะช่างขอสมัยก่อนไม่มีรถส่วนตัวเดี๋ยวนี้ไปปึกไปปึกได้ โดยในการแต่งบทขอ พ่อได้เอาเพลงมาดัดแปลง เป็นเพลงตลก ๆ เข้ามาร่วมกับการขอ โดยร้องโต้ตอบกับช่างขอหญิง เพื่อให้ผู้ชมได้สนุกสนาน โดยมีกลอง ฉิ่ง ฉาบ ประกอบการแสดง ซึ่งช่างปีจะต้องร่วมแสดงด้วย โดยช่างขอจะต้องปรับทัศนคติให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงและผู้ชม พ่อครูคิดว่าการขอจะหายไปค่อนข้างจะยากอยู่ เพราะการขอยังเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นเช่น ในช่วงเดือน ๖ , ๘ เป็ง ๙ เป็ง ซึ่งเป็นวันสำคัญของชุมชน แต่ละชุมชนก็จัดเหมือนกันทำให้แย่งช่างขอกัน จะเห็นว่า มีช่างขอเยอะ แต่ช่างขอที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ฟังมีค่อนข้างน้อย เพราะช่างขอยุคใหม่จะเป็นช่างขอประเภทอู้อู้อกแก๊สคือยังไม่เก่งจริง ก็ออกแสดงแล้ว อย่างพ่อจะเรียนกับแม่ครู โดยอยู่กับแม่ครูเป็นเดือนเป็นปี หลังจากกินข้าวแลงแล้ว ไม่มีงานแล้ว แม่ครูจะให้หนึ่งท่องบทขออย่างเดียว และหัดขอนจนเก่ง สามารถขอได้คนเดียวทั้งวัน จึงจะให้ออกแสดง แต่ช่างขอบ่เดี๋ยวนี้ได้บทสองบท ขอได้ชั่วโมงสองชั่วโมงก็ออกแสดงแล้ว เพราะตะก่อนช่างขอจะขอกันจริง ๆ ไม่มีการพูดหรือเพลงมาเสริม ขออย่างเดียว แต่เดี๋ยวนี้มีการพูดหรือร้องเพลงร่วมกับการขอ ซึ่งช่างขอในปัจจุบันจะต้องได้หลากหลายทั้งการขบขอ การร้องเพลงลูกทุ่ง

พ่อครูได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการขับชอให้กับลูกศิษย์มากมาย แต่ที่สามารถออกแสดงได้ จะมีไม่มาก เพราะบางคนตามเพื่อนมา นึกว่าเรียนการขับชอจะง่าย แต่ลูกศิษย์ของพ่อที่เก่ง ๆ ดัง ๆ ก็มีไม่มากนัก ประมาณ ๒๐ กว่าคน ที่ได้บันทึกเสียง ซึ่งพ่อจะถามผู้ที่มาเรียนว่าจะมาเรียนเพื่อเป็นการศึกษา หรือใช้เป็นอาชีพ ซึ่งหากเป็นอาชีพจะสอนจากยากไปหาง่าย หากเพื่อการศึกษาจะสอนจากง่ายไปหา ยาก เพราะทำนองชอมี ๑๒ ทำนอง แต่ละทำนองไม่เหมือนกัน สอนให้รู้จักทำนอง รู้จักคำสัมผัส โดยพ่อครูได้สอนตามที่ได้รับเชิญให้ไปสอนในโรงเรียนเช่น โรงเรียนแมริมิวิทยาลัย และที่บ้านซึ่งได้เปิด เป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้พ่อครูได้สอนโดยไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน แม้หนึ่งคนก็สอน เพราะต้องการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับลูกศิษย์ นอกจากนี้ยังให้คำปรึกษากับลูกศิษย์ ที่จบไปแล้ว แต่บางครั้งติดขัดในบทชอหรือมาขอปรึกษาเกี่ยวกับการชอ โดยพ่อครูไม่ได้สอนแต่การสอน เท่านั้น ยังสอนเกี่ยวกับขั้นตอนการชอว่า มีอะไรบ้าง และมีความหมายอย่างไร ซึ่งช่างชอที่ดีจะต้อง มีไหวพริบปฏิภาณและสามารถแต่งบทชอได้

ละครชอกับการขับชอจะแตกต่างกัน โดยละครชอใช้คนเยอะเหมือนกับลิเก มีตัวละครเยอะทั้ง ตัวเอก ตัวพระ ตัวนาง ซึ่งค่าจ้างในการแสดงของละครชอจะแพงกว่าการชอ ในการจ้างไปขับชอส่วนมาก จะเป็นงานปอย สรงน้ำพระธาตุ ทุกงานทั้งงานมงคลและอวมงคล ชอได้หมด ส่วนมากที่ไปปอย ๆ จะเป็น งานมงคลเช่น งานสรงน้ำพระธาตุ ปอยวัด ฯลฯ ส่วนงานศพก็จะมี ทางอำเภอออกมก้อยจะนิยม และ ทางอำเภอแม่สอด จะมีงานปอยเข้าสังข์ จะเป็นประเพณีของบ้านไม่เหมือนบ้านเฮา ถ้าจะทาน ปอยเข้าสังข์ เป็นจะรอมมีเงิน เป็นตานแต่เลย จะตายก็คนหรือก็ปีก็ได้ บางคนตายเป็นสามสิบสี่สิบปี โดยกลางวันจะเป็นการชอธรรมดา แต่เมื่อคืน หลังจากกินข้าวแลงแล้ว ช่างชอจะต้องชอเชิญผีตาม อย่างเดียว ลูกหลานเขามีก็คน และมีการเข้าทรงคนที่ตาย ถามว่าไปอยู่ไหน เป็นอย่างไร ซึ่งหากผีเข้าทรง แล้วก็จะเลิกชอ ถ้าไม่ลงทรง ตี ๑ ตี ๒ ก็ชอไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเข้าทรง บางที่คิดค่าชอไม่ทัน บางที่ชอ แป๊บเดียวก็มาแล้ว

รางวัลเพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา เป็นความภาคภูมิใจ เพราะไม่มีเงินเดือน แต่เป็นสิ่งที่สังคม ยอมรับว่าเราได้ช่วยเหลือสังคม และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชนอันเป็นการสืบต่อองค์ความรู้ที่มีให้ คงอยู่กับสังคม โดยไม่สูญหายไปกับกาลเวลา ซึ่งรางวัลนี้ส่งผลต่อการจ้างงาน เสมือนกับเป็นการรับรอง จากสังคม ทำให้ผู้จ้างงานเชื่อมั่นในคุณภาพของช่างชอ

อยากให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและมหาวิทยาลัยช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของสมาคม “ปี – ชอ ล้านนา” และการได้รับรางวัล “เพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา” เป็นสิ่งที่ดี เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้กับช่างชอ ได้มีพลังในการสร้างสรรค์ผลงานและสืบต่อองค์ความรู้เกี่ยวกับการชอให้คงอยู่กับสังคม ล้านนาตลอดไป



๑๐. แม่ครูบัวตอง แก้วฝั้น เกิดวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๙๑ ที่บ้านห้วยงู ตำบลแม่บึง อำเภอฟ้าหว้า จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มจากการที่พ่ออ้อยฟู แส่นพันธ์ ได้แต่บทยอเรื่องไถ่น้อยดาววี ทำนองเพลงอื้อ ให้แม่ครูบัวตอง ซึ่งขณะนั้นอายุ ๘ ปี ไปร่วมแสดงในงานวันเด็กและกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น จากนั้นพ่ออ้อยฟู ได้พาไปฝากเรียนการขับซอกับแม่ครูกำปิ่น เงามใส เรียนได้ ๓ ปี พ่ออ้อยฟู ได้พาไปฝากตัวกับพ่อสวน อินคำ ซึ่งเป็นช่างปี อยู่ได้ ๒ ปี จึงได้ย้ายไปอยู่กับพ่อมี่ ใจสว่าง ช่างปี และรับแสดงซอเรื่อยมา จากนั้นได้ตั้งคณะซอเป็นของตนเองในชื่อ คณะบัวตองเมืองฟ้าหว้า

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๑๔ / ๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๙๑๘๓๔๗๓

บทสัมภาษณ์แม่ครูบัวตอง แก้วฝั้น

ในอดีตการเรียนขับซอนั้น แม่ครูจะให้บทยอมาท่องจนกว่าจะจำได้ จากนั้นจะให้ซอให้ฟัง โดยแม่ครูจะเคาะจังหวะให้ หลังจากขอได้ตรงตามจังหวะที่แม่ครูเคาะแล้ว แม่ครูจะให้ซอเข้ากับปี ซึ่งเป็นปีสด แต่ปัจจุบันจะมีสื่อการสอนที่ทันสมัย จึงทำให้การเรียนในปัจจุบันง่ายกว่าในอดีต จึงทำให้การเรียนซอในปัจจุบันใช้ระยะเวลาในการเรียนน้อยกว่าอดีต บางคนเรียนได้ ๑ - ๒ เดือนก็สามารถรับงานซอได้แล้ว ซึ่งในอดีตกว่าแม่ครูจะได้ออกงานใช้เวลากว่า ๓ ปี และในอดีตการเรียนซอจะต้องไปอยู่บ้านแม่ครู ช่วยแม่ครูทำงานในช่วงเวลากลางวัน ส่วนกลางคืนก็จะเรียนการซอ

แม่ครูบัวตอง แก้วฝั้น มีความภาคภูมิใจในรางวัล “เพชรราชภัฏ - เพชรล้านนา” เป็นอย่างยิ่ง และดีใจที่หน่วยงานให้ความสำคัญกับศิลปินพื้นบ้าน และจากการที่แม่ครูได้รับรางวัลเพชรราชภัฏ - เพชรล้านนา ทำให้มีผู้สนใจในการขับซอเข้ามาเป็นลูกศิษย์ของแม่ครูมากขึ้น ซึ่งแม่ครูจะเน้นการสอนที่ให้ลูกศิษย์สามารถขับซอได้อย่างถูกต้องและถูกจังหวะ ทำนองตามประเพณี ตลอดจนการแต่งกายในการแสดงที่ถูกกาลเทศะ แต่ละงานที่ไปแสดง โดยสอนทั้งท่วงท่าและการปฏิบัติให้เห็น



๑๑. พ่อครูอรุณพ ปริญาศิลป์ เกิดวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๙๕ ที่บ้านท่ามะเกี๋ยง ตำบล สันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ หรือที่รู้จักกันในนาม พ่อครูมานพ เมืองพร้าว โดยเริ่มเรียน การขับซอในปี พ.ศ.๒๕๐๙ และเริ่มรับงานซอ ในปี พ.ศ.๒๕๑๐ จนถึงปัจจุบัน พ่อครูมานพมีผลงาน เผยแพร่ออกสู่สังคมมากมาย อาทิ ซอเรื่องศีลธรรม ซอเรื่องสุมาครวตาน

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๕๓ / ๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๑๙๔๘๒๓๔

บทสัมภาษณ์พ่อครูอรุณพ ปริญาศิลป์ (มานพ เมืองพร้าว)

ในอดีตการเรียนขับซอ แม่ครู – พ่อครูจะบอกบทขอให้ลูกศิษย์จดและท่องตามที่ให้จนจำได้ พร้อม กำหนดเวลาในการมาท่องให้แม่ครูฟัง โดยแม่ครูจะเคาะให้จังหวะ หากท่องไม่ได้ แม่ครูจะให้กลับไปท่อง จนกว่าจะจำแล้วมาท่องให้ แม่ครูฟังอีกครั้ง หากจำได้แล้ว แม่ครูก็จะให้บทใหม่ไปท่อง ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนเมื่อถึงเวลาที่แม่ครูเห็นว่าจะสามารถออกรับงานได้แล้ว ก็จะให้ออกรับงาน ทั้งนี้ เมื่อแม่ครู ออกงานขับซอก็จะพาลูกศิษย์ไปด้วย เพื่อให้ลูกศิษย์ดูวิธีการซอ การแสดงต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้าง ประสบการณ์ ซึ่งในบางครั้งอาจจะให้ลูกศิษย์ขึ้นซอด้วย เห็นได้ว่าการเรียนขับซอในอดีตจะเน้น การท่องจำเป็นสำคัญ ซึ่งต่างจากปัจจุบันที่มีสื่อการเรียนที่ทันสมัย จึงทำให้การเรียนขับซอในปัจจุบันง่าย กว่าในอดีต ซึ่งพ่อครูมานพจะเน้นเรื่องพื้นฐานเป็นหลัก โดยจะสอนให้ลูกศิษย์รู้จักทำนองและการจับ จังหวะให้ถูกต้อง ซึ่งพ่อครูได้ถ่ายทอดองค์ความรู้การขับซอให้กับลูกศิษย์อย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งลูกศิษย์ ออกเป็น ๒ กลุ่มคือ เรียนเพื่อเป็นความสามารถพิเศษ และเรียนเพื่อเป็นอาชีพ โดยพ่อครูจะใช้วิธีการ เดียวกับที่พ่อครูได้เรียนมาด้วยการสร้างประสบการณ์ให้กับลูกศิษย์ ซึ่งเป็นการสอนด้วยการปฏิบัติ

พ่อครูมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติกับตนเองและครอบครัวเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับรางวัล “เพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา” และเห็นว่าจะต้องทำตัวให้มีคุณค่าสมกับรางวัลที่ได้รับด้วยการสร้างสรรค์ ผลงานและเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเยาวชน ได้เกิดการอนุรักษ์สืบสานการขับซอให้คงอยู่คู่สังคมตลอดไป พร้อมกันนี้ อยากให้สถาบันการศึกษาในแต่ละระดับชั้นได้ช่วยกันดูแล สืบสานศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็น การส่งเสริมและส่งต่อซึ่งกันและกัน



๑๒. พ่อครูเฉลิมเวศน์ อุปธรรม เกิดวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๕ ที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ่อครูเฉลิมเวศน์เป็นที่รู้จักกันในวงการซอฟต์แวร์ สีส้ม เมืองยอง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการขับขานจ้อย ซอ การประพันธ์บทซอทำนองต่าง ๆ การประพันธ์เพลง และโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน โดยมีผลงานที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนมากมาย อาทิ ซอยาเสพติด ซอเถรประวัติพระสุนทรปริยัติวิกรม ซอเถรประวัติพระธรรมสิทธิอาจารย์

ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๔๘ / ๒ ถนนทิพย์เนตร ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐๘๑ - ๙๕๐๖๙๐๖

บทสัมภาษณ์พ่อครูเฉลิมเวศน์ อุปธรรม

พ่อครูเฉลิมเวศน์ อุปธรรม เริ่มเรียนการขับซอด้วยตนเองเมื่อครั้งยังเป็นสามเณร ด้วยการอัดเสียง การซอจากวิทยุ แล้วนำไปหัดท่องและหัดซอเข้าจังหวะ ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ พ่อครูเฉลิมเวศน์ได้ไปเรียนการขับซอตามระบบของครูซอ ทำให้รู้จักใช้เสียงได้ถูกตามทำนอง ทั้งนี้พ่อครูแม่ครูจะมอบบทเครื่องซอให้ ซึ่งพ่อครูแม่ครูแต่ละคนจะมีบทเครื่องซอที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พ่อครูเฉลิมเวศน์ ยังใช้วิธีครูพักลักจำ ด้วยการไปดูการแสดงขับซอของพ่อครูแม่ครู ซึ่งแต่ละท่านจะมีลีลาที่แตกต่างกัน จึงทำให้พ่อครูเฉลิมเวศน์ มีเอกลักษณ์ที่เป็นของตนเอง ด้วยการนำสิ่งที่ดีของพ่อครูแม่ครูแต่ละท่านมาผสมผสานกัน ประกอบกับประสบการณ์ในการขับซอของพ่อครูเอง ซึ่งพ่อครูเฉลิมเวศน์ยังคงใช้วิธีการที่พ่อครูได้เรียนนำมาเผยแพร่ให้กับลูกศิษย์ เห็นได้ว่าการเรียนขับซอจะเน้นการท่องจำเป็นหลัก แม้ในปัจจุบัน เพียงแต่ปัจจุบัน มีสื่อการเรียนที่ทันสมัย ปัจจุบันช่างซอจะต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การขับซอ ยังคงอยู่กับสังคม ซึ่งช่างซอจะต้องมีความสามารถรอบด้าน

พ่อครูเฉลิมเวศน์ อุปธรรม รู้สึกภาคภูมิใจในรางวัล “เพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา” เป็นอย่างยิ่ง เพราะแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาเห็นความสำคัญของศิลปินพื้นบ้าน และรางวัลนี้เป็น การการันตีความสามารถของผู้ที่ได้รับรางวัล แต่ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับรางวัลจะต้องมีการสร้างสรรค์ผลงานและ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชน เพื่อเป็นการสืบสานองค์ความรู้การขับซอ ทั้งนี้ พ่อครูเฉลิมเวศน์ มีโครงการจะจัดทำศูนย์การเรียนรู้ “ฮอมผญา” โดยสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาของล้านนาให้กับเยาวชนและ เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม



เอกสารอ้างอิง

บัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว). ภาษาท้องถิ่นศิลปป็นล้านนาผลงานการขับชอ การขับจ้อย
การขับอื้อลูก โดยแม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว). รายงานการวิจัย. สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๐.

สนั่น ธรรมธิ. นาฏดุริยการล้านนา. เชียงใหม่ : สุเทพการพิมพ์. ๒๕๕๐.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ดนตรีพื้นบ้านและศิลปะการแสดงของไทย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ๒๕๒๘.

. สารการเรียนรู้ท้องถิ่นศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ขับชอ
เอกสารประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ๒๕๕๐.

วนิดา ธิกาการณ. การดำรงอยู่ของการละเล่นพื้นบ้านชอล้านนา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการศึกษานอกระบบ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๕.

การสัมภาษณ์และให้ข้อมูล

แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

พ่อครูบุญศรี รัตน์ัง เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

พ่อครูกวนดา เชียงตา เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๕

แม่ครูผ่องศรี โสภา เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

แม่ครูปราณี พักผ่อน เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

แม่ครูบัวชุม จันท์ทิพย์ เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๔

แม่ครูสุจิตรา คำชาติ เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๘

แม่ครูลำจวน ศรีภัญชัย เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ – ๕๐

พ่อครูอินตา เลาคำ เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ – ๕๐

แม่ครูบัวตอง แก้วผืน เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๑

พ่อครูอรอนพ ปริญาศิลป์ เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๑

พ่อครูเฉลิมเวศน์ อุปธรรม เพชรราชภัญ – เพชรล้านนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

บทขับซอ

ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว)

ศิลปินแห่งชาติ

๗. รวบรวมเป็นแคว้นโยนก
ขยายอำนาจลงมาทางใต้
พอศอหนึ่งแปดศูนย์ห้า
คำสั่งพญาเม็งราย
๘. เมื่อพอศอหนึ่งแปดนี้หก
ท่านเป็นเจ้าเมืองเป็รื่องปราชญ์
นั่งแพมาตามน้ำก
มาจนถึงเขตเมืองฝาง
๙. เป็นที่นำอยู่น่ากิน
ได้เห็นภูมิประเทศ
เป็นเมืองอยู่ช้ำวอู่่น้ำ
มังรายพ่อเจ้าแผ่นดิน
๑๐. เสนาอำมาตย์ทั้งหลาย
พระองค์มีความรอบรู้
ในด้านตีคลีพิชิต
มิให้เสียเช่นเชิงชาย
๑๑. เมื่อท่านมีจุดประสงค์
กองทัพเร่รุกอกุอาจ
สั่งให้รัพลโยธา
ถึงแม่หนทางจะไกล
๑๒. ลำพูนเมืองชุมทรัพย์
ให้ได้รู้แนว*แถวถีบ* (ละแวกนั้น)
เพราะเป็นคำสั่งเจ้าฟ้า
ขึ้นถึงดอยหินดินเพียง(ดินราบ)
- เป็นมรดกสมความอยากได้
มาสร้างเป็นเมือง....เชียงราย
เจ้าฟ้ามีความมั่นใจ
สั่งให้ไพร่พลข้าทาส
- หลายเมืองได้ตกอยู่ใต้อำนาจ
ไปเสียคู่ที่...คู่ทาง (ไปทุก ๆ เรื่อง)
จากตะวันตกจนถึงรุ่งสาง
พระองค์ทรงพลางสังเกต
- เพราะเป็นแดนดินเกษตร
ทรัพยากร....แผ่นดิน
มาถึงที่ท่ามาหากิน
จึงได้ตัดสินใจอยู่
- ต่างก็มีใจขึ้นสู้
เหตุการณ์ทางหน้า....ต่อไป
พระองค์ทรงคิดในใจ
พญามังรายมหาราช
- มั่นคงในความสามารถ
เอาเมืองหริ...ภุญไชย
ตั้งขบวนมาเป็นสาย
พระองค์ว่าไกลแค่คืบ
- ทหารสายลับไปสืบ
ตกเหนือออกใต้ไกลเคียง
ใครบ่กล้าออกปากเสีย
ได้ยินแต่เสียงสัตว์ป่า

๑๓. บ้างก็บ่นว่าทุกข์ล้าทุกข์เหลือ
ได้ยินเสียงบ่าโหล่า
เทวจนแข่งสันถาบถาบ
พากันขึ้นบกตกดิน
เห็นรอยเสือ**เทว**(เดิน)ไปก่อนหน้า
พอจะเป็นบ่า...เป็นวิน
กลัวเสือมาคาบไปกิน
มี**ทิง** (ทิง)ลูกน้อยห้อยหิ้ง
๑๔. ฟ่องใส่หอดอยู่รูด
ปด(ยกลง)คร้วหาบป่าขวางทิง
ยามตะวันใกล้ตกดิน
พากัน**ยัง** (หยุด) ตาม**เถิมดอย** (ตีนดอย)
ปุมูลสลอลเป็นคน**ชี้หมิง** (ชี้โมโห)
ถีบ**ป่าหิน** (ลูกหิน) กลิ้ง...ลงดอย
ได้ยินเสียงนกข้องขอย
แปง(ท่า)ตาเหม่อลอยจับเง่า
๑๕. เมื่อพ้นจากดอยหัวโท
พ้นแล้วพอ**อิดใบ้อิดเง่า** (เหนื่อยมาก)
บีด (เตี้ยว) ก็ขึ้นบกตกน้ำ
เมื่อใดหนอมันจะถึง
พากันไซโย**โห่ข้าว** (ตะโกนเสียงดัง)
พอเป็น**สะลิ่ง...สะติง** (หยุดนิ่ง)
พอเป็น**แข่งลิ่งขาลิ่ง** (ขาก้าวไม่ออก)
บางคนเขาก็เหนื่อยอ่อน
๑๖. ฟ่องก็ขอเจ้าพ่อพญา
สงสารเขาหมู่**หละอ่อน** (เด็ก)
ไปถึงปากทางปิงโค้ง
ฟ่องตำน้ำพริกตาแดง
พอขอเวลาพักผ่อน
เขาจะหมดเรี่ยว...หมดแรง
จะพักหนึ่งเข้าหุงแกง
ฟ่องเอา**ป่าแดง** (แดงกวา) มาปอก
๑๗. อันหมู่เขาเป็นผู้ชาย
ฟ่องก็ได้**เห็น**(อีเห็น)ได้**รอก**(กระรอก)
กลางคนก็ได้ไก่อ่า
กลางฟ่องได้แผ้วขึ้นฟาน
เอาปิ่นสะพายคน**บอก** (กระบอก)
ได้แผ้วงูเห่าเต่าคลาน
เอามาลาบส้าสู้กัน (ทานด้วยกัน)
เอาทำ ขึ้นส้าขึ้นจุ่ม
๑๘. คนใดได้กินลาบฟาน
ได้ยิน**คำอู้** (คำพูด) อู้จุ่ม
บ่อไข่บัวซอนข้าเจ้า
สมัยเมื่อเรา**พามา** (ท่อง)
เหมือนได้นอนโทย**แม่มานหนุ่ม** (คนท้องสาว)
ตะก่อน (เมื่อก่อน) **เพ็น** (เขา)เล่า...นิทาน
แกลิ่งเอามาเล่าประจານ
ผิวบ่นอนใกล้สักเทื่อ

๑๙. เขียนไปก็ทิ้ง**ม่วน** (สนุก) ไป
เมื่อใดก็บอถึงสัก**เทื่อ**
นั่งเขียนจนมือเป็นง่วย
หมายจะนั่ง**ฮ้าวมูลี** (สูบบุหรี่)
๒๐. ถ้าว่ามีเสียง**เฮ้อฮืด** (เสียงอีกทีก็)
ไว้เวลาหมู่เขาพักจอด
ฟองนอนหลับ**อย่างกับ** (เหมือน) **จั่ว** (วัว) ต่าง ลางฟองก็**กั้ง** (ละเมอ) ลางฟองก็ชน (กรน)
ฟองกึนอนผายลมโกรน
๒๑. ลางฟองเป็นบ่สบาย
เมื่อถึง**เมื่อแจ็งสลุ้ม** (เข้าตรู)
ท่านได้เสด็จประพาส
ชมตามป่าเขาเนาไพร
๒๒. ขึ้นไป**ปกอย** (มอง) บนดอยจอมหด
อากาศก็ดีสุดยอด
เห็นแต่ภูเขารอบข้าง
เลยสั่งให้หมู่เสนา
๒๓. เป็นที่สะสมเสียบึง
ปลูกแพตันทมากรากไม้
เมืองพร้าวหรือว่าเมืองป่าว
สมัยพญามังราย
๒๔. เมื่อปีหนึ่งแปดสองสาม
สมัยเช่นพ่ออ้ายแม่หมอน
สร้างมาแต่เก่าเดิมอน
ตามประวัติศาสตร์แผ่นดิน
- หมอนซี้ไคลจนพอเป็น**เทื่อ**(เหงื่อ)
ใคร่นอน (อยากหลับ) เป็น**เทื่อ**....เป็นที่
คนช่วยก็**ซำบมี**
ซำกล้วมะเร็งกินปอด
- มัน**ช่างคิดอะหยังป่าฮอด** (คิดไม่ออก)
เขาก็**ฮืดฮอด** (ฮืดอาด) หลายคน
ออกทิ้งทางบนทาง**ลุ่ม** (ล่าง)
- พวกผู้ชายช่วยกันหอบอุ้ม
เห็นพ่อพญา...มังราย
กับหมู่ข้าราชการทั้งหลาย
เป็นที่พ่อพระทัยตลอด
- พระองค์ก็ใจจดใจจอด
พระองค์ทรงทอดกายา
กว้างสุดเช่นหูเช่นตา (สุดสายตา)
สร้างเป็นพลับพลาหอค่าย
- ช่วยกันลำเลียงไว้ใช้
สร้างแพวหอห้อง...เรือนชัย
ซื้อเค้าแท้ชื่อเวียงหวาย
ไปสร้างสำนักพักผ่อน
- เชิญท่านติดตามเหตุการณ์**ตะกอน** (เมื่อก่อน)
ประวัติของภูมิแผ่นดิน
นครแซ่สั้ววังหิน
เพิ่นสร้างก่อนเวียงเชียงใหม่

๒๕. ท่านสร้างยังบ่ทันเสร็จ
เพราะท่านมาคิดใจได้
สมนามมังรายขุนศึก
อู้ (พูด) ถึงเหลียมเล่ห์เพทุบาย
ก็ได้เสด็จล่องลงทศใต้
เรื่องเมืองทริ....ภุญไชย
สร้างเป็นแผ่นปีกขยาย
มังรายบ่มีไผ่ (ใคร) เท่า
๒๖. การจักเป็นใหญ่เป็นโต
โทษตามเลือดเนื้อเชื้อเจ้า
ได้ทำสัญญาผูกมัด
ท่านจะได้สร้างมณฑล
เหมือนเล่นไฮโลจะต้องเขย่า
อำนาจของราช....เบ็องบน
พระสหายกษัตริย์สองตน(องค์)
เพื่อไพร่ฟ้าข้าคนได้อยู่
๒๗. เพื่อป้องกันการรุกราน
ทั้งสามพญาท่านรู้
โดยความยินดีอ่อนน้อม
ถ้าหากใคร ฎกรุกราน
การทำสงครามต่อสู้
ได้ทำสัญญา....สาบาน
เราต้องได้พร้อมใจกัน
ต้องทำตามสาบานอย่างหมดห่วง
๒๘. มีพ่อขุนรามคำแหง
ขุนงำเมืองราชบาทบัวง
พอศอหนึ่งพันแปดร้อยสามสิบ
ถ้าหากใคร ผิดคำสาบาน
นามแฝงท่านว่าพระร่วง
ดื่มน้ำมนต์สรวง...สาบาน
ต่างคนต่างจับแล้วจับมือกัน
หื้อ(ให้) ตายด้วยคมหอกคมดาบ
๒๙. มุ่งเข้าทริภุญไชย
บางพ่องเลือดจนพออาบ
พากันหนีเอาตัวรอด
บ้านเมืองเกิดศึกกันดาร
ชาวเมืองทั้งหลาย**แตกกันยาบยาบ**(แตกตื่น)
พ่องเป็นลุ่มลูกคลุกคลาน
ลองมา**คิดฮอด** (คิดถึงอดีต) เหตุการณ์
แสนทรมาณแท้ว่า
๓๐. อ้ายฟ้าเป็นนายทหาร
พอศอหนึ่งแปดสามห้า
ถ้าหากคนใดฮึดฮัด
ค่อยฟังเรื่องราวต่อไป
ก่อกวนรุกรานปั่นบ้า
ได้ตกเป็นข้า....มังราย
เพิ่นเอาดาบ**พัด** (ฟัน) คอตาย
มันจะเป็นจะไคแลม่น่อ

๓๑. จากนั้นก็นำขบวน
แม่ให้หาลูก ลูกให้หาพ่อ
กลางห้องจนขึ้นใส่**เท่ว** (กางเกง)
คิดผ้อ (คิดดู) เอาเทอะคน**กั้ง**(ลืมหิ้ว)ตาย
๓๒. บางห้องก็**ลั่น** (วิ่ง) ผลัดমন
ยะหยัง (ทำอะไร) ทิ้งบ่สะตวง
ท่านได้รวบรวมเขตแคว้น
เป็นอาณาจักรล้านนา
๓๓. ส่วนเมืองทริภุญไชย
ให้ขุนอ้ายฟ้านี้
เมื่อท่านทำศึกแล้วเสร็จ
ขมนกขมิไม้ไถ่ลี้ไกล
๓๔. ได้เมือง**หละพูน** (ลำพูน) มาครอง
ได้พักผ่อนกายคลายเครียด
ท่านทรงดูดยพิณิจ
แล้วก่อสร้างเวียงกุมกาม
๓๕. ระดูเดือนห้าเดือนหก
กลาง**วัสสา** (พรรษา) **น้ำนอง** (น้ำท่วม) ป่นป่วน หนีขึ้นบนคว้น...บน**เทิง**(เพดาน)
แสนสกปรกโสโครก
พระองค์มาคิด**ร่ำเพิง** (รำพึง)
๓๖. ตอนนั้นเจ้าพ่อมั่งราย
เป็นห่วงชาวเมืองชาวบ้าน
สั่งให้เขาอพยพ
น้ำใจมั่งรายพ่อขุน
- ตีก่อกวนเมืองเขลางค์ต่อ
หนีกันละวุ่นละวาย
ห้อง**ปัด** (เปิด) **ซิ่น** (ผ้าถุง) **เยี้ยว** (ฉี่) ส่องหน้าคนหลาย
ห้อง**เปี้ย** (หยิบ) งาไซ มา**แพง** (ทำ) หมวก
- บางคนก็ไป**หมอบ** (หลบ) จอมปลวก
เพราะเป็นคำสั่ง...อาญา
ให้เป็นปีกแผ่นแน่นหนา
ไม่ให้ใครมาดขี่
- ท่านได้มอบหมายหน้าที่
เป็นผู้ครองราชย์ต่อไป
เสด็จไปพักผ่อนใจ
เป็นการระบายความเครียด
- พระองค์ไตร่ตรองไว้อย่างละเอียด
จิตใจละเอียดในธรรม
ชีวิตเป็นไปตามกรรม
เป็นรูปธรรมสัดส่วน
- ฝนไม่ตกแต่หา**ชาดม่วน** (สนุกสนาน)
ความวิโยคมา**เถิง**(ถึง)
เลยเกิดพระทัยไหวหวั่น
- เลยจัดการย้ายออกจากที่นั่น
กลัวจะลำบาก....**วันสุน** (ภายหลัง)
ครอบครวั**ผ้าลั่นผ้าจุ่น** (พระรุงพระรัง)
คิดหา(คิดถึง)ข้อมูลสังเกต

๓๗. พอน้ำลดแห้งลงถอย
 ท่าน**หัน** (เห็น) ภูมิประเทศ
 ตั้งปณิธานไว้หมั่น
 เป็นที่ราบลุ่มชุ่มช้วน (ชุ่มชื้น)
 เสด็จเชิงดอยนิเวศน์
 ที่นี้มันหัง...สมควร
 จะสร้างคืดบ้านไร่เนาและสวน
 แก่การทำสวนทำไร่
๓๘. แหงน**ฝ่อ** (มอง) ทางบนมีน้ำตกฝอย
 จะเริ่มสร้างเมืองเชียงใหม่
 ส่งราชสารบอกข่าว
 เมืองพะเยาและสุโขทัย
 ทาง**ดินดอย** (เชิงเขา) ก็มีน้ำแม่ใหญ่
 ต้องหาฤกษ์งาม...ยามชัย
เถิง(ถึง)องค์ท่านท้าวสหาย
 สองภูวนัยจอมปราษฎ์
๓๙. ทั้งสามพ่อท้าวพญา
 ทำประโยชน์หือประชาราษฎร์
 สร้างให้เป็นสัดเป็นส่วน
 ท่านได้จับมือถือแขน
 ทรงพระปรีชาสามารถ
 โดยไม่หวังผล...ตอบแทน
 โดยความรีบด่วนตามแผน
 ก่อนจะสร้างเมืองเชียงใหม่
๔๐. ขอย้อนพูดถึงอดีตผ่านมา
 เป็นแต่หย่อมหญ้าป่าไม้
 มีแต่ชาวป่าชาวลี้ะ
 เมื่อยังไม่ได้เป็นไทย
 เมืองล้านนาไม่ใช่เป็นเมืองใหญ่
 เป็นแต่ป่าดง.....พงไพร
 เข้ามา**เพิงพะอาศัย** (เพิงพาอาศัย)
 อยู่กัน**เป็นลอมเป็นป่อน** (อยู่คนละที่คนละทาง)
๔๑. หากิน**ฮ่อมไผ่ร่มัน** (ของใครของมัน)
 ข้าพเจ้าจะขอเล่าย้อน
 ไม่มีเสื้อผ้าอาภรณ์
 นุ่งแต่หนังเสือหนังหมี
 เมื่อเช่นโบราณสมัย**ตะกอน** (เมื่อก่อน)
 ไม่มีชิงเตน...ชิงดี
สะลี (ที่นอน) ที่นอน **แว่น** (กระจก) หวี
 อยู่ตามวิถีคนป่า
๔๒. เป็นที่อุดมสมบูรณ์
 เป็นทิวทัศน์งามแห่งงามว่า
 ไม้เปาแดงคู่แจะ
 ไม้เก็ดไม้กอกมันออกลำเรียง
 มั่งมูลไปด้วยน้ำท่า
 ต้นไม้ในป่า...ลำเรียง
 เป็นป่า**ไม้ตั้ง** (ไม้สัก) ไม้เหียง
 ออกตามดินเปียง**ดอยหลัง** (ตะหลังชัน)

๔๓. เป็นป่าสักทองสักไซ
พากันหกเล่นวิ่ง
มีแฉวอกก้างบ้างบัว
ตามที่เพิ่นเล่าให้ฟัง
๔๔. วาระดิถีเข้ามา
เห็นว่าได้ยามดีเลิศ
จะสร้างเมืองหลวงล้านนา
วางแผ่นศิลาฤกษ์ลง
๔๕. ผู้ชายพากันขุดดิน
หมู่เป็นหัวหน้าราษฎร
อันหมู่แม่ยิงคนเฒ่า
ซึกเชือกหมายหลักปักแยง
๔๖. ฟ่องก็ขุดหลุมฝังเสา
หมู่ที่เฒ่าหัวหงะหัวหง่อม
แม่ร้างนางสาวเตียม (เตรียม) ค้ำ
มันยังมาแน่นมานี้ (มาก)
๔๗. ถึงเขาจะอิตริมตาย
ช่วยกันสร้างคุ่มสร้างค่าย
ที่เป็นเขตวัดเชียงมั่น
ช่วยกันขยันหมั่นเพียร
๔๘. ได้ก่อกำแพงชุดคือตรีบูรณ (ชุดร้องล้อมรอบ)
พ่อขุนมั่งรายได้ขอพระร่วง
ลงแผ่นศิลาจารึก
ถ้าใครอยากรู้ตำนาน
- เป็นที่อาศัยสัตว์สิ่ง
อยู่ตามไม้ไผ่...กอซาง
ทั้งเสื่อโครงแฉ้วฟานกวาง
เรายังบ่ไม่ทันได้เกิด
- สามพญาเอาตำรามาเปิด
วาระประเสริฐ.....มงคล
มีพ่อพญาสามตน
แล้วสั่งไพร่พลข้าราชการ
- พวกผู้หญิงเอาอายุ (ไม้กวาด) มากวาด
มาช่วยกันผ่อ...กันแยง (ช่วยกันดู)
พากันนั่งข้าวหุงแกง
ฟ่องก่อกำแพงชุดฮ้อม (ร้อง)
- ถ้าเป็นงานเบาหื้อหละอ่อนเหมียดต้อม (รวมกัน)
ช่วยกันดาครอบ....ดาครัว (เตรียมข้าวของ)
ช่วยกันตักน้ำหาบฟัน
ใครหัว (หัวเราะ) เสียงน้อยเสียงใหญ่
- ก็ทิงภูมิใจจะได้เมืองใหม่
สร้างหอระจ๊ะ (ราชา)...มณเฑียร
นั่นเป็นที่สถิตเสถียร
จนได้สำเร็จจุลวง
- หื้อมันสมดุลโชติช่วง
บันทึกเป็นประวัติตำนาน
บันทึกเป็นประวัติการณ์
ขอให้พากันไปอ่าน

๔๙. จะได้อ่านเรื่องราวดี
วันเดือนปีพอสอนนั้น
พอสอนหนึ่งแปดสามเก้า
เดือนแปดออกมาแปดค่าเป็นวัน
๕๐. วันที่สิบสองเมษายน
ไว้เป็นคู่มือหมู่บ้าน
สร้างพระพุทธรูปปฏิมากรรม
เป็นของโบราณล้ำนา
๕๑. คนรุ่นสมัยนี้
จ้างก้า (เป็นแต่) **ซื้อผ้าซื้อเถว** (กางเกง)
ผีเท้าผีมือของคนรุ่นเก่า
ขอทေးเจ้าลูกเจ้าหลาน
๕๒. คำว่าบุรุษสตรี
ขอย่าประณามหยามเหยียด
ความรู้หามีนักแท้
ขนาด**ทุเจ้า** (พระ) เทศน์ธรรม
๕๓. ชวนกันเข้าคลับเข้าบาร์
ฮู้ (พูด) กันเสียงอ่อนเสียงออก
ซี้ครั่งมันอยู่ใกล้ไฟ
ผลสุดท้ายอ้อมลูกน้อยคิบแหว
๕๔. พุดถึงเชียงใหม่เมืองงาม
พญามังรายพ่อเจ้า
ปกครองประชาไพร่ฟ้า
บุญของเมืองนพบุรี
- ตัวขอมบาลีเพิ่นเขียนไว้ที่นั่น
ท่านเขียนไว้เป็น....ตำนาน
บายสีโหมงเข้า**ปราวายสัน** (ปีวอก)
พฤษหัสจัดการเป็นชั้น
- พญาสามตนแพง(สร้าง)วัดเชียงมั่น
ได้สักการะ...บูชา
ให้ราษฎรไว้หัวสา
สืบมาเท่าฮอดบ่าเตี๋ยว (ถึงปัจจุบันนี้)
- ทางวัดทางวาเขาบ่ข้องเกี่ยว
ไม่รู้ทางศีลทางทาน
ทำไว้ให้ลูกหลานหัน (เห็น)
ช่วยกันสืบสานเก็บ**เหมียด** (รวบรวมไว้)
- เป็นของที่ดีมีเกียรติ
จารีตทำนอง...คลองธรรม
แต่ไม่ได้ปฏิบัติตาม
ยังทำเป็นหูหนวกตาบอด
- สนุกเฮฮาวันๆ กอดๆ
เอามือล้วงสอด...**ชวามแหว** (จับแหว)
เพิ่นชวนไปไหนก็**แหว** (ถึง)
มาเพิงคนเฒ่าบ่าเก่า
- วัฒนธรรมไม่เคยหมองเศร้า
ท่านปกครองมา...อย่างดี
พระชนม์เจ็ดสิบสองปี
ใต้บารมีเจ้าราชย์

๕๕. ตอนท่านพญามังราย
เพราะต้องอัสनียบาต
ขอไหว้วอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์
วิญญูณพ่อขุนมังราย

เสด็จพระชนม์วายมวยมรณาถ
ม้วยมรณา*ถว่าวาย* (ตาย)
น้อมมะโนจิตถวาย
โปรดสุขสบายด้วยเถิด

วางเพลง.....

ขอพินเมือง เรื่อง ตำนานพระบรมธาตุเจ้าดอยสุเทพ
ทำนองขอเพลงอื้อ ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

- | | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ๑. วันตามิเจดีย์ยัง
สูงเสียดฟ้าเสียดเมฆ
พระธาตุสุเทพองค์ใหญ่
จะขอเล่าความเป็นมา | พระธาตุพุทธรังศาสดาเอก
คู่มืองเจียงใหม่ล้านนา
ที่เอาได้ไหว้ได้สา
ประวัติขององค์พระธาตุ |
| ๒. ถ้าจะนับเป็นเวลา
ในด้านประวัติศาสตร์
บางคนเพิ่นก็รู้แล้ว
แต่ว่าต้นตอตำนาน | ล่องเลยมาทึงเมินชะหนาด
ศิลปะศาสตร์โบราณ
ไปแอ่ว (เที่ยว) นมัสการ
ยังบู้ฐานถ้วนถึ |
| ๓. เจ็ดร้อยกว่าปีผ่านมาแล้วนอ
แผ่นดินเจียงใหม่แห่งนี้
เป็นกษัตริย์องค์ที่หก
แห่งราชวงศ์ราชา | ตั้งแต่พอสอหนึ่งเจ็ดทสี่
สมัยพระเจ้ากือนา
ท่านได้ป๋องปกรักษา
มหามังรายเจ้าพ่อ |
| ๔. ได้มีพุทธศาสนา
ที่ในเมืองมอญพูน่อ
ได้มีมหาเถระ
ได้นำเอาศาสนา | ลัทธิลังกาเกิดก่อ
ตามเพิ่นเล่าต่อกันมา
พระในประเทศลังกา
เข้ามาในเมืองพม่า |
| ๕. ได้มีความเจริญรุ่งเรือง
ตอนนั้นชาวเมืองพม่า
ต่อพระมหาเถระ
ท่านเป็นผู้ฟ้าเพ็ญบุญ | บ้านเมืองก็ดูเข้าท่า
เลื่อมใสในพุทธคุณ
เผยแผ่ธรรมะเกื้อหนุน
เทิดทูนเป็นนักรบุญเอก |
| ๖. จาวเมืองได้พร้อมใจกัน
ขนานนามฉายาเอก
บุพผามหาสวามี
พระกิตตุคุณขจร | ไหว้सानและอภิเชก
ชื่อว่าพระอุทุมพร
เป็นมงคลนามนุสรณ์
ไปทั่ววันครมะละหม่าง |

- | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๗. ชื่อเสียงพระอุทุมพร
หลายประเทศเขตแหล่ง
ตอนนั้นพระเนรเถรเจ้า
มีพระเมืองสุโขทัย</p> | <p>ตั้งขจรไปเหี้ยทุกแห่ง
ต่างเล่าสืบสืบกันไป
บ้านเรายังบ่มีหลาย
กำลังเริ่มไปเรียนต่อ</p> |
| <p>๘. ชื่อพระอะโนมะทัสสี
ได้ไปศึกษาเรียนต่อ
ไปเรียนพระไตรปิฎก
สำนักอุทุมพรมหา</p> | <p>และพระสุมะนะนั้นน้อ
ที่กรุงศรีอยุธยา
ท่านได้ไปจำพรรษา
ครบห้าวัสสาตามหลักสูตร</p> |
| <p>๙. กลับมาเมืองสุโขทัย
พระไตรปิฎกเรียนจบตามสูตร
ใครใครบาชเป็นธุเจ้า (พระ)
ภิกษุสองรูปจะได้พา</p> | <p>รุ่งเรื่องไรเป็นสมณฑุต
เผยแผ่แก่หมู่ศรัทธา
เข้าสู่ในศาสนา
ไปบวชในเมืองพม่า</p> |
| <p>๑๐. ตอนนั้นพระอุทุมพร
พระศาสนาจะเจริญก้าวหน้า
ขอให้พระสงฆ์ทุกรูป
แผ่พระธรรมวินัย</p> | <p>ได้พยากรณ์ไว้ว่า
ขึ้นในผืนแผ่นดินไทย
ช่วยกันเผยแผ่พรขยาย
ตามโอวาทปาฏิโมกข์</p> |
| <p>๑๑. ส่วนพระอะโนมะทัสสี
นำธรรมะปาฏิโมก
ส่วนพระสุมะนะเถร
ที่ในเมืองสุโขทัย</p> | <p>ไปอยู่ธานีสวรรคโลก
ที่สวนศรีสัชชนาลัย
ก็ไปสอนศรัทธาตั้งหลาย
จาวเมืองมีใจชมชื่น</p> |
| <p>๑๒. มีเรื่องปาฏิหาระ
ยามจักใกล้แจ้งรุ่งขึ้น
มีทเวดาเจ้ามาบอก
ว่าขอนิมนต์ท่านไป</p> | <p>พระสุมะนะหลับสะดุ้งตื่น
ท่านก็นิมิตฝันไป
ชี้แนะแจ่มแจ้งแกล้งไข
ขุดเอาพระบรมธาตุ</p> |

๑๓. มีอยู่ที่เมืองปางจา
ได้เคยนำเอาพระธาตุ
อันว่าสารีริกธาตุ
ใต้ต้นดอกเข็มเต็มลาน
ที่พระเจ้าธรรมมาโศกราช
บรรจुไว้หั้นเมื่อนาน (ที่นั่นนานมาก)
ยังคงประดิษฐาน
สัณฐานตั้งรูปม้านั่ง
๑๔. เมื่อพระสุমনะสะตั้งขึ้นมา
ได้ทูลความฝันทุกอย่าง
ได้ทราบเรื่องราวนิมิต
ที่เมืองศรีสขนาลัย
ก็ไปกราบทูลสาฟ้าวฟัง (ريب)
หื้อ(ให้)เจ้าเมืองสุโขทัย
พระองค์ทรงคิดสงสัย
ขอพระเจ้าฤทัยทรงอนุญาต
๑๕. พระเจ้าธรรมราชา
ไปลองชุดที่พระบรมธาตุ
สองพระหน่อเจ้าจอมไตร
ไหว้สาเจ้าที่เทวา
ได้พาเสนาอามาตย์
ฤทัยเจ้าราชบัญชา
ทรงร่วมพระทัยอาสา
ทรงโผด (ปราณี) ขุนณาด้วยเถิด
๑๖. ถวายเครื่องเส้นยอโยง
เครื่องสักการะล้ำเลิศ
ไพร่ฟ้าข้าคนน้อมไหว้
บังเกิดเป็นโชตะนากำร
ก่อนจะชุดทองคำพระธาตุประเสริฐ
บำเพ็ญกุศลบนบาน
ตั้งใจร่วมอธิษฐาน
แสงปาฏิหาริย์รุ่งโรจน์
๑๗. พุทธเจ้าปาฏิหาริย์
บางพ่องก็ลูกกระโดด
หันแสงระยิบระยับ
พระธาตุองค์พระมุนี
รัศมีแบ่งบานฉายโฉด
ด้วยความปีติยินดี
อ่านนัยมายมายหลายสี
เกิดรัศมีที่ท่า
๑๘. ครานั่นองค์ธิดา
สมาทานศีลแปดห้า
กายวาจาใจสะอาด
พอได้ฤกษ์ยามมงคล
สั่งหื้อเสนาไพร่ฟ้า
เหมือนกันทุกหัวตัวคน
หื้อได้เป็นบุญกุศล
ก็ชุดเขตบนตัดที่

๑๙. ต่างช่วยกันซุกกัน **ขั้ว** (ตัก)
เตรียมดาบเครื่องมือเต็มที
กว่าจะได้เห็นผะอบ
ป้ใช้มีรถขุดดิน
๒๐. **ผ่อ**(ดู)เขาขุดกรุ่นจนฝุ่นตลบ
เป็นทองเหลืองใสสะอาด
ป้กองขุดออกมาได้
ชั้นที่สองนั้นเป็นเงิน
๒๑. ชาวบ้านไหลกันมากอย (ดู)
ต่างก็ใคร่หั้นใคร่รู้
ใคร่หั้นองค์พระธาตุเจ้า
พอเปิดดูชั้นที่สาม
๒๒. ชั้นที่สามเป็นทองคำดี
ในผอบชั้นนี้
ขนคิงเราจนพอ **หลู้** (ลูก)
เป็นผอบแก้วประทาน
๒๓. องค์พระธาตุเจ้าบุรีม
ต่างคนก็มาคิด **ผ่อ** (ดู)
เซาะหาที่เปิดที่ปิด
พากันตั้งสัตยา
๒๔. พระสุมนะเถรา
ด้วยเดชฤทธิ์อานุภาพ
หั้น (เห็น) พระบรมธาตุ
สี่เหลืองตั้งทองคำเปลว
- ก็ได้ไปพบใส่ **บ่าดิน** (ก้อนอิฐ)
พ่อง **ชนดิน** (อิฐ) ขนดิน
ที่เพิ่นฝังกลบด้วยก้อนหิน
เหมือนสมัยวิทยาศาสตร์
- พบใส่ผอบที่บรรจุพระธาตุ
บรรจุพระธาตุมา **เมิน** (นาน)
ต่างยกมือไหว้สรรเสริญ
ชั้นในยังมีแถมอยู่
- น้**อย่างกับปอย **เพิ่น** (คนเยอะเหมือนมีงาน)
ผอบธาตุเจ้าองค์คำ
คนหนุ่มคนเฒ่าไหลหลาม
เป็นผอบทองคำนี้
- แล้วก็ยังมิแพ้ **ชั้น** ที่สี่
งามบ่มีที่ประมาณ
ไต่ยิ่นเพิ่นเล่ากล่าวขาน
ป่าหยังใคร **หั้น** (เห็น) แต่่น้อ
- เท่าเม็ดทับทิม **บ่** (เม็ดเล็กๆ)
ว่ามันจะแม่นก็ชา
มิดชิดสนิทแน่นหนา
อิฐฐานอานุภาพ
- ยกมือขึ้นसान้อมกราบ
ผอบก็เปิดเองเดี่ยว
ประมาณเท่าเม็ดถั่วเขียว
จรดงดงามสะพรั่ง

๒๕. พากันสักการะบูชา
 สั่งหื้อเสนาฟ้าวฟัง (rieb)
 เสนากั้ทูลเจ้าราช
 ป่ากองทราบรู้พระเจ้าฤทัย
 ปสาทะศรัทธาเป็นที่ตั้ง
 ไปเมืองศรีสขนาลัย
 ข้าบาทขอทูลถวาย
 ทรงมีจิตใจขมชื่น
๒๖. สั่งหื้อข้าทาสบริวาร
 พระทรงปีติตันตัน
 อัญเชิญพระธาตุศักดิ์สิทธิ์
 บนปราสาทแก้วสุวรรณ
 แป้ง (ทำ) ยังสุวรรณปราสาทขึ้น
 งดงามดั่งยอดเขียงคาน
 นั้นขึ้นประดิษฐาน
 จัดคนล้อมในล้อมนอก
๒๗. ส่วนว่าพระเจ้าฤทัย
 ผูกหมู่ชาวเมืองรอบนอก
 ครานั้นถึงจ่ายหนุ่มเฒ่า
 พระเจ้าธรรมะราชา
 สั่งอำมาตย์ไปไขบอก
 นำรูปเทียนดอกมาลา
 ต่างหลังไหลเข้ามาไหว้สา
 ทรงพระปรีดาล้ำยิ่ง
๒๘. พระเจ้ากรงสุขโขทัย
 ฟังเรื่องปาฏิหาริย์ทุกสิ่ง
 เห็นว่าสิบชวคำเล่า
 เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์
 ทรงมีพระทัยน้อมหลัง
 ปูนดีไครหัน(เห็น)สักวัน
 บ่เท่าสองตาได้หัน
 ปูนดีไครหันพระธาตุ
๒๙. พระเจ้าธรรมะราชา
 ไปอัญเชิญพระบรมธาตุ
 มาถึงเมืองสุขโขทัย
 พระองค์ทรงจัดถวาย
 เลยสั่งหื้อ (ให้) เสนาข้าราชการ
 จากเมืองศรีสขนาลัย
 สมมโนนัยมุ่งหมาย
 เครื่องสักการะเป็นพิเศษ
๓๐. แล้วตั้งสัตยาธิษฐาน
 พระองค์ทรงได้สังเกต
 บมีอำนาจเดชฤทธิ์
 พระองค์ทรงอ่อนพระทัย
 ขอเกิดปาฏิหาริย์หื้อ (เห็น) ทอดพระเนตร
 ก็บังเกิดเหตุอันใด
 จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
 บมีสิ่งใดบังเกิด

- | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๓๑. คำเล่าบ่เท่าตาหัน (เห็น)
 ท่านว่าเอาคืนไปเถิด
 เมืองสุโขทัยเรานี้
 พระเจ้าธรรมราชา</p> | <p>เป็นคำเล่าขานประจําประเจิด
 บอกกับสุমনะเถธา
 คงบ่มีวาสนา
 ทรงพระอานุญาตให้</p> |
| <p>๓๒. ยกหื้อพระสุমনะ
 สอนปรียัติธรรมให้
 คำสอนขององค์พระพุทธ
 แผว (ถึง) เมืองศรีสขนาลัย</p> | <p>เป็นมหาเถระอาจารย์ใหญ่
 แก่ชาวเมืองสุโขทัย
 หื้อแก่ศรัทธาตั้งหลาย
 ท่านเผยแพรไปผับไคว</p> |
| <p>๓๓. ตอนน้จักขอย้อนมา
 มีเจ้าแผ่นดินเป็นใหญ่
 ตั้งอยู่ในทศพิธ
 ใครหื้อมีการศึกษา</p> | <p>ถึงเมืองล้านนาเชียงใหม่
 นั้นคือพญากือนา
 อุทิศพระศาสนา
 ขึ้นที่ในเวียงเชียงใหม่</p> |
| <p>๓๔. หวังพึ่งศีละพระธรรม
 ได้สืบทามไปผับไคว
 ผู้ทรงพระไตรปิฎก
 รู้ข่าวพระสวามี</p> | <p>ในพิธีกรรมน้อยใหญ่
 ใครมีพระสงฆ์องค์ชี
 ธรรมะแห่งพระชินสีห์
 เจ้ามีในเมืองพม่า</p> |
| <p>๓๕. ส่งราชทูตอาสา
 พอไปถึงเมืองพม่า
 ท่านเลยได้มอบลูกศิษย์
 มออบหมายหื้อพระอานนท์</p> | <p>ตามพระอาญาเจ้าฟ้า
 เข้าถึงสำนักมณฑล
 แทนตัวท่านมาลิตน
 เป็นประธานตนผู้ใหญ่</p> |
| <p>๓๖. ได้นำพระศาสนา
 พระเจ้ากือนาโปรดให้
 ได้เข้ากราบสักการะ
 คณะสงฆ์ได้พักพิน</p> | <p>เผยแพรสู่เมืองเชียงใหม่
 ชาวเมืองได้ฟังได้ยิน
 รู้จักไหว้พระรับศีล
 สำนักโมฬีวัดโลก</p> |
| <p>๓๗. นับต่อจากนั้นมา
 เพื่อหื้อพันทุกข์พันโศรก
 มีราชโองการถึงพระ
 จะได้บวชพระบวชเณร</p> | <p>พระเจ้ากือนาก็เริ่มทำโฉลก
 เชียงใหม่จะได้ร่มเย็น
 ที่เป็นคณะมหาเถร
 ขึ้นในเขตเมืองเซียงใหม่</p> |

๓๘. คำตอบพระสงฆ์ตั้งหลาย
พระอุปัชฌาย์ผู้ใหญ่
หมู่เราเป็นเพียงลูกศิษย์
ไม่สามารถฉลองศรัทธา
ว่าทำตามวินัยบ่ได้
บ่ได้มอบหมายต้นมา
กลัวผิดกรรมวาจา
องค์พระก็โอนเจ้าราชา
๓๙. คณะสงฆ์ได้ทูลสนอง
ท่านเป็นลูกศิษย์กัณบาตร
อยู่ที่เมืองสุโขทัย
ศาสนะพระบวร
ว่ามีพระองค์รองจอมปราษฎ
สำนักพระอุทุมพร
ได้ไปเผยแพร่อสง
ท่านสอนมาโดยตลอด
๔๐. ครานั้นพระเจ้าก็โอน
หื้อหมื่นเงินกองกับผ้าขาวยอด
รับปากบ่ได้กังวล
ไปวัดป่าแก้วสุโขทัย
ได้มีอาญาสั่งสอด
ไปที่เมืองสุโขทัย
สามคนกับผ้าขาวสาย
กราบทูลถวายหลวงปู่
๔๑. หลวงปู่สุมนะเถระ
ส่วนตัวท่านก็ได้มุ่งสู่
พร้อมกับลูกศิษย์รูปหนึ่ง
ชื่อกัสสะปะเดิมที
มอบหื้อพระนันทะนั้นอยู่
นครเชียงใหม่ธานี
อายุประมาณชาว (ยี่สิบ) ปี
คอยอุปฐากคอยผ่อ (คอยดู)
๔๒. พญาก่อนาทรงห้ำงรัพล
เชิญสุมนะหลวงพ่อ
มีวันออกเมืองลำพูน
เมืองหละปุ่นวัดพระยีน
รับที่ตำบลแสนข้าวห่อ
มาพักที่วัดพระยีน
ศรัทธานาบุญมาเป็นแผ่นเป็นผืน
ทุกคืนมาฟังพระสวด
๔๓. ในปีหนึ่งเก้าหนึ่งสอง
มีอยู่หลายหมู่หลายหมวด
ตอนนั้นพระกัสสะปะ
ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
ได้จัดฉลองนักบวช
นักบวชหึ่งพระหึ่ง (กับ) เณร
ได้นำเถระพระเถระ
บำเพ็ญตามปัจจุเวกชน

๔๔. ตอนนั้นพระสุমনะเถระ
เป็นราชครูตนเอก
ตั้งชื่อพระสุমনะ
สวามีเจ้านั้นนา
ได้รับสมณภิเชก
จากพญากีณา
บุพผารัตนะมหา
พญากีณาตั้งแต่ง
๔๕. เป็นใหญ่แก่คณะสงฆ์
แผ่นดินล้านนาเขตแห่ง
ยามนั้นพระสวามีเจ้า
เล่าความเป็นมาเป็นไป
ได้ขึ้นดำรงตำแหน่ง
เจ้าราชวงศ์มั่งราย
ได้นำเรื่องเข้าถวาย
เกี่ยวกับพระบรมธาตุ
๔๖. ส่วนว่าพญากีณา
ไปอัญเชิญพระบรมธาตุ
สั่งหื้อ (ให้) เอน้ำสะอาด
รองรับพระธาตุองค์ศาสดา
ก่อบังเกิดศรัทธาขนาด
ขององค์พระศาสดา
ใส่ถาดทองคำมาหา
ด้วยสุคนธาไสสว่าง
๔๗. ด้วยพุทธปาฏิหาริย์
พระธาตุลอยขึ้นพรูปร่าง
พญากีณาสังเกต
มีดฟ้าบดฝนลงมา
บังเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ
ปทักษิณแหวดไปมา
ทอดพระเนตรเต็มสองตา
เป็นตื่นน้ำอัศจรรย์ประหลาด
๔๘. พระทรงปิตีศรัทธา
รักษาดูแลพระธาตุ
ห้ามหมู่ศรัตรูอามิตร
สำนักวัดพระเจ้ายืน
สั่งหื้อเสนาอามาตย์
ตั้งเวรส่องสวดวันคืน
ไผอย่าได้คิดฝ่าฝืน
ตั้งเวรทุกวันคืนเข้าออก
๔๙. ที่พระสุমনะเถระ
ได้ย้ายไปอยู่วัดสวนดอก
เป็นป่าดอกไม้ตะยอ
ชื่อว่าวัดบุพผาราม
ได้อาศัยมาท่านบอก
เมื่อเป็นสร้างเป็นพระอาราม
ลูกศิษย์พากันติดตาม
พระราชทานนามตั้งบอก

๕๐. ถึงสมัยปัจจุบัน
 พญาก่อนาท่านบอก
 ตั้งหื้อเป็นเจ้าอวาส
 ได้พร้อมกันสร้างเจดีย์
 เพ็นเรียกกันว่าวัดสวนดอก
 มอบหมายหื้อพระสวามี
 ของวัดสวนดอกหลายปี
 เป็นปูชนียภิวาทย
๕๑. สิบนิ้วยอขึ้นประนม
 สั่งหื้อข้าหลวงข้าราชการ
 ทรงตั้งสัตยาอาธิ
 ขอธาตุงค์ทศพล
 พระบรมสารีริกธาตุ
 หื้อมาสร้งน้ำทุกคน
 ตามพระดำริแห่งตน
 แยกเป็นสองทลสองส่วน
๕๒. บังเกิดเป็นอัศจรรย์
 พระธาตุแยกเป็นสองส่วน
 เปล่งแสงประกายใสสวาด
 ในผอบแก้วแพรวพรรณ
 ทุกคนต่างหันน้ำเดือนบุป่วน
 มีเม็ดสีเหลืองเชียงคาน
 ด้วยอำนาจอิฐฐาน
 ตามในตำนานท่านบอก
๕๓. ส่วนหนึ่งเอาเป็นปูชนีย
 บ่ว่าคนในคนนอก
 พญาก่อนาราชะ
 ว่าใคร่สถาปนา
 บรรจุเจดีย์ที่ในวัดสวนดอก
 ได้สากราบไหววบูชา
 ปรีกษาสมณะมหา
 พระธาตุเจ้าแกมองค์หนึ่ง
๕๔. ไวในเสฐฐสถาน
 ต้องหาที่ใดที่หนึ่ง
 อัญเชิญผอบพระธาตุ
 ขึ้นสู่หลังจ้างมงคล
 ไวหื้อลูกหลานได้เป็นที่พึ่ง
 สร้างพระเจดีย์มงคล
 ปทักษิณรอบสามหน
 เข้าสู่ไพธมทหนป่า
๕๕. จ้างมงคลคชสาร
 นำฝูงขบวนไพร่ฟ้า
 ต่างคนมีใจแซ่ซ้อง
 ตามหลังมงคลหัตถิ
 ออกจากสถานอว้ายหน้า
 เข้าสู่ในป่าคีรี
 เอกลองเอาซ้องมาตี
 ตูริยะนนถึร้อยแปด
๕๖. เตรียมพยุหะไพร่พล
 ช้างมงคลส่งเสียงแผด ๆ
 ฟังคนปากันร้องโห
 มุ่งไปตั้งวันตกเวียง
 ทิงบักลัวฝนกลัวแดด
 สามครั้งแล้วออกประตุเวียง
 ฟังช้างโกลไอ้ส่งเสียง
 ถึงดอยช้างนูนช้างมูบ

๕๗. ครานั้นพญากีอานา
หันข้างคานคานมูบมูบ
ไปหยุดอยู่ดอยลูกนั้น
ตอนนั้นข้างมงคลชัย
และพระเถระทุกรูป
แล้วก็เดินหน้าต่อไป
จากหันไปแถมบ่อไกล่
เหมือนจะหยุดหายใจนิ่งเงียบ
๕๘. เสนาพากันเล็งกอย (ดู)
พากันนั่งลงพับเพียบ
ว่าขอนำเอาพระธาตุ
หยุดพักได้ป่อประมาณ
ที่บนหลังดอยราบเรียบ
ต่างน้อมไหว้สาวอนวาน
นี่ไปประดิษฐาน
เพิ่นเรียกกันว่าดอยสามยอด
๕๙. พ่อข้างได้พักผ่อนกาย
ฟื้นจากบนดอยสามยอด
ดอยลูกนี้มันสูงล้ำ
ข้างก็คุกเข่าลงดิน
ก่อเดินต่อไปตลอด
ไปแถมเงินเรียกได้ยีน
จนน้ำบ่มีจะกิน
แล้วเดินทักษิณาสามเตื่อ (รอบ)
๖๐. ปุ่นตีสะหลังสังกำ (สังเกต)
บ่เคยได้เห็นคำเตื่อ
แล้วส่งเสียงอ้องครวญคราง
แล้วข้างก่อคุกเขาลง
ปรากฏแก่ตาเหมือนสิ่งเหลือเชื่อ
หัน (เห็น) ข้างเผือกแก้วมอบลง
ดั่งก้องในป่าเขาโขง
ยองวงขึ้นทอดพระธาตุ
๖๑. หมูที่ติดตามหลามผด (เข้าไปดู)
เข้าไปอัญเชิญองค์พระธาตุ
น้ำตาข้างคชราช
เทวเป็นด้นด้นหนน
พากันสลตเอ็นดูขนาด
ลงจากหลังข้างมงคล
ย้อยยอาดตามแก้มตามขน
กลิ้งตกหลังบนดอยสุเตัพ
๖๒. พ่อข้างได้อุทิศกาย
ได้เป็นเทวาเจ้าเทพ
ขอหื้อวิญญูณพ่อข้าง
เลยพากันสร้างอนุสาวรีย์
วางวายจากบุญหนุนเสพ
รักษาองค์พระเจดีย์
จงมีแต่ความสุขี
เรียกว่ากู่ยี่ข้างเผือก

๖๓. ช้างของพ่อเจ้ากือนา
ผลบุญจูงได้เป็นเปลือก
ขบวนพ่อเจ้ากือนา
สั่งหื้อเขาขุดยอดดอย
มิ่งม้วยชีวาไปแล้วหนึ่งเชือก
ปกปักหื้อหุ้มคุ่มดอย
ศรัทธาท่านบ่ยอมถอย
ถึกลงประมาณแปดศอก
๖๔. ความกว้างประมาณหนึ่งวา
หื้อหนาประมาณเจ็ดศอก
พ่อเจ้ากือนากำซับ
กือนาพ่อเจ้าแผ่นดิน
เอาก้อนดินหนามาทับตางนอก
บรรจุพระธาตุดงดิน
ตั้งบนหื้อทับด้วยหิน
ทรงพระศรัทธาชมชื่น
๖๕. พระธาตุสุเทพนั้นนา
ใครก็นิยมจมนั้น
องค์พระธาตุเจ้าเจดีย์
เป็นที่เลื่องจชื่อลือนั้น
พญากือนาเป็นผู้สร้างขึ้น
จนเต้าถึงปัจจุบัน
เป็นปูชนียสถาน
อรัญเขตขวัญพระธาตุดอยสุเทพ

วางเพลง.....

๗. บ้างหาเงินเลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย
 บ้างหาไว้กินสืบต่อ
 บ้างก็มีของมีค่า
 มันก็เหมือนกัน*กุ่มเมีย* (คล้ายคลึงกัน)
๘. อายุสี่สิบห้าสิบเข้ามา
 บางฟ่องเริ่มเป็น*มะโทก* (ริดสีดวง)
 ฟ่องเป็นหลังเกาะ*หลังก่อง* (หลังค่อม)
 ฟ่องเป็นหูดฝ้าฟาง
๙. อายุหกสิบเจ็ดสิบ
 ชราธมโม่มาไควถึง
 บ้างเจ็บแหวปวดท้อง
 ฟ่องเป็นเจ็บแข็งปวดขา
๑๐. *เปียธิ*(พยาธิ)นี้กำธมโม่
 ลูกหลานพอจ้งพอหน่าย
บิด (เตี้ย) ก็*กึด* (แน่น) หลัง*กึด*แหล่
 ลูกหลานพอหน่ายพอช้ง
๑๑. แแปดสิบเก้าสิบมาทัน
 โรคชราเข้ามา*เจือๆ* (บ่อย)
 ให้ระวังเถอะเจ้า
 อนิจจังวัฏสังขารา
๑๒. อันมรณาความตาย
 มันทังรู้บิตรีบ่ียง
 มีเกิดมีแก่มีทุกข์
 อนิจจังทุกช้งอนัตตา
- บ้างหาเลี้ยงแม่เลี้ยงพ่อ
 บ้างหาเลี้ยงตัวคนเดียว
 บ้างถึงกับหน้าเศร้าหน้าเขียว
ผตา (ธรรมดา) เกิดมาในโลก
- มาเป็นทุกขาทุกโขก
 บ้าง*ย่าง* (เดิน) สเรเป้ง
 มา*เที่ยวชาววังพัดกัน* (เดินขาชีวิตกัน)
 ทุกชะธมม้งมาไคว
- ฟ่องก็เป็น*อิด* (เหนื่อย) ยะหยังบ่บ่าได้ (ไม่ได้)
 มัจจุราชไล่*ทวย* (ตาม) มา
 ฟ่องเป็นเจ็บหัวมัวตา
 ลูกหลานพอช้งพอหน่าย
- มาเป็นดีเปื้อดิกาย* (เปื้อหน่าย)
 มาเป็นอิดๆครางๆ (โอดโอย)
 ร้องลูกหลานมานวดบิปลหลัง
 ว่าตายก็บ่าตายสักเพื่อ
- เนื้อหนังผิวพรรณทัง*ป่าไสป่าเรือ* (ไม่สดีส)
 จักเข้าสู่มรณา
 มว่าแก่เฒ่าเด็กขา
 มันตัง*บ่าหมั้นบ่เตียง* (ไม่เที่ยงแท้)
- มันทังไม่ได้หลีกเลี้ยง
 รู้ว่า*เหงียง* (เอียง) คว่าไปมา
 มนุษย์ในโลกโลกา
 มันเป็นธรรมดาของโลก

- | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๑๓. ไม่รู้เวลานาที
มาตายกองกันโถกโหยก (มากมายก่ายกอง)
เพราะเกิดภัยธรรมชาติ
บ่าว่าเฒ่าแก่ชายหญิง</p> | <p>อุทกภัยรีเกิดวิบโยก
บ่าตันรู้เนื้อรู้คิง (ไม่ทันรู้ตัว)
เพราะมัจจุราชเข้าสิง
ตายบ่าได้ลาได้สั่ง</p> |
| <p>๑๔. เป็นที่หน้าสลดใจ
ไม่เหลืออะไรสักอย่างสักอย่าง
ถูกคลื่นทะเลโหดซัด
เห็นแล้วสยดสยอง</p> | <p>ว่าคนไทยคนหลัง
บ่าว่าเบียฮอยเงินทอง
พัดลงทะเลเป็นกอง
มันเป็นเรื่องหน้าอนาถ</p> |
| <p>๑๕. บางคนนั่งรถเก่งมา
บ้างก็แขนขาตขาขาด
คลื่นซุนามิปั่นป่วน
ระนาดระเนเพพัง</p> | <p>ถูกน้ำพัดพาลงหาด
พัดไปคนที่คนทาง
ท่วมตึกจมไปหลายหลัง
มาเป็นทุกซังเศร้ายุโส</p> |
| <p>๑๖. เพิ่นร้อง (เขาเรียก) มหันตภัย
ที่มันเกิดวิบโยก
คนตายกระอักกระอ่วม
คนที่เคยอยู่สุขขาน</p> | <p>เกิดความเสียหายเป็นอันดับโลก
ตามในพุทธตำนาน
น้ำท่วมเจ็ดเช่นต้นตาล
แสนทรมานแห่งเหี่ยว</p> |
| <p>๑๗. ตามแหล่งภูเก็ตพังงา
เดี๋ยวนี้กลายเป็นป่าเขียว (ป่าช้า)
คนตายกับภัยบ้าบิ่น
บางฟองคลื่นพัดสะเด็น (กระเด็น)</p> | <p>เป็นแดนดาราทองเหี่ยว
เหมือนดังสุสานคนเป็น
อากาศส่งกลิ่นเน่าเหม็น
ไปตกในหลุมในบ่อ</p> |
| <p>๑๘. ผัวตายละเมีย เมียตายละผัว
เป็นที่น่าเอ็นดูแทน่อ
บางฟองก็รอดมาได้
อดอยากปากแห้งเป็นผุๆ</p> | <p>ลูกทูลหัวตายจากแม่พ่อ
เขาบ่อ ช่างหว้ายช่างลุย (ว้ายน้ำไม่เป็น)
มานั่งให้ๆหุๆ (ครวญคราง)
ไม่มีข้าวกินน้ำอาบ</p> |

๑๙. บางฟองนุ่งเสื้อตัวเดียว
เห็นแต่ซากทะเลสาบ
อันโทรเลขโทรศัพท์
เห็นแต่ซากศพคนตาย
๒๐. บ่าเจ้ารถเจ้าเรือ
บางคนก็นั่งให้
ลูกเมียก็เสียชีวิต
เคยอยู่บ้านสวนงามๆ
๒๑. เกิดความพินาศฉิบหาย
เหมือนคน**ตีนกุดมือหล่อน** (แขนขาพิการ)
มาหันแต่น้ำกับทราย
มาขาดทิ้งลูกทิ้งเมีย
๒๒. บางคนก็ศพหายไปเลย
บางคนก็ถูก**น้ำทั้ง** (น้ำพัด)
บ้างเทวดาช่วยไว้
บางคนก็หันก่าคอ (เห็นแต่คอ)
๒๓. คนเจ็บก็มี**ขาดหลาย** (มากมาย)
ไม่ว่าบ้านอื่นเมืองอื่น
บ้างก็โดนบ้านล้มทับ
บ้างก็ศพเนาอืดพอง
๒๔. ตาม**หัน(เห็น)**ข่าวในทีวี
มันเป็นเคราะห์กรรมภาคใต้
ช่วยกันบริจาคทรัพย์
ได้โปรดเอื้อเพื่อเจ็จอจน
- เนื้อตัวพอเหนียวเหนิบหนาบ
ทิ้งบ่อมีพื้นมีไฟ
สื่อสารเครื่องรับเสียหาย
ไหลขึ้นอืดนองพองไก่อ
- มันทิ้งไม่เหลือให้ไว้
ไหว้หาพระเจ้าพระธรรม
ด้วยคลื่นวิกฤตกรรม
เป็นวิมานยามพักผ่อน
- หัวใจจนพอเหนื่อยอ่อน
ร่างกายทิ้งอ่อนทิ้งเปลี้ย
สมบัติล้มละลายหายเสีย
ใจมันอ่อนเปลี้ยบ้ำคลั่ง
- บ้างมาตายเกษริมฝั่ง
บ้างเป็นตืนงมืองอ
ค้ำบนปลายไม้ปลายตอ (ติดบนตอไม้)
ตัวจมในดินในคลื่น
- คนตายก็มีเป็นหมื่น
มันมี**หลายบ้านหลายช่อง** (หลายหมู่บ้าน)
พ่องก็ทรายทับลงหนอง
หล่อน (โลงศพ) จนไม่มีจะใส่
- ใจพอบ่ตีผ่อพอบ่ได้ (ดูแล้วสใจเสีย)
ขอท่านโปรดได้เจ็จอจน
ช่วยเหลือภาคใต้ที่ได้เสียศูนย์
แผ่บุญให้เขาด้วยเถิด

๒๕. มาช่วยกันอธิฐาน
เทวดาตนประเสริฐ
ที่ถูกภัยอุบัติเหตุ
ไหว้สาแม่ธรณี
๒๖. ไหว้สาเจ้าแม่คงคา
พระยายมองค์มัจจุราช
คนร้ายคนชั่วก็มี
บ้างก็เป็นเจ้าเป็นนาย
๒๗. **ตกต่ำเป็นปุนตีใคร่หัว**
(ทุกข์คนอื่นนำหัวเราะ)
ใครทิ้งช่วยใครไม่ได้
อันผีทะเลมันบ้า
เป็นว่ามีแท่นนอน
๒๘. เคยได้ยินเป็นอาจิน
อันความหวาดเสียวเหลือวแหลก
เหมือนดั่งนางจินจายะชุต
แม่ธรณีสูบเข้าในดิน
๒๙. ทุกท่านที่ได้ฟังขอ
ขอให้บุญมีผีโผด
เลี้ยงเบ็ดให้ได้กินไข
ซื้อหอยก็ขอให้โดน
- ให้วิญญาณเขาได้ไปเกิด
พาเขาไปสู่ทางดี
อย่าได้เป็นเปรตเป็นผี
ที่มีในเกาะในหาด
- ครุฑนาคนาคาธิดา
ท่านจงโปรดให้อภัย
คนดีก็มี**ขาดหลาย** (มากมาย)
ที่มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่
- ตกต่ำตัวปุนตีใคร่ให้**
(ทุกข์ตนเองนำร้องไห้)
เป็นดีสังเวทสังวรณัณ(หน้าสงสาร)
คนเฒ่าเคยด่าเคยสอน
เป็นอุทาหรณ์ครั้งแรก
- ที่ว่าแผ่นดินมันแยก
มีในพื้นที่ป่าบนดิน
มาหลอกพระพุทธรองค์พระทรงศีล
เพราะใจทมิฬเหี้ยมโหด
- ข้าเจ้าจะขอท่านจงนิโรธ
เหมือนกันคู่หัวตัวคน
ปลูกไม้ให้ได้กินผล
แจ๊คพ็อตรางวัลที่หนึ่ง

วางเพลง.....

บทขอเรื่อง พระเจ้าลิบชาติ ตอนที่ ๑ พระเตมีย์ใบ้
ทำนองเพลงอื้อ ประพันธ์โดยแม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

- | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| ๑. สิบนิ้วขอยกมือยอ
เป็นเรื่องราวพระเจ้าลิบชาติ
ได้แต่งเป็นบทบาทสร้อย
เรื่องพระกุมารเตมีย์ | ก่อนที่จะขอจะขออภิเษก
มหานิบาดคัมภีร์
เป็นข้อความถ้อยวาจา
สร้างบารมีครั้งแรก |
| ๒. โปรดตั้งใจฟังดีดี
ชาติที่หนึ่งขอแยก
มีพระเจ้าสิกราช
อยู่กับมหาเทวี | สร้างปารมีมันมีหลายแผนก
เป็นเรื่องกุมารเตมีย์
เป็นเจ้านาถเมืองพาราณสี
ไม่มีหลานมีลูก |
| ๓. ไม่มีใครมาสืบบัลลังก์
ว่าเรานี้ย่อยากได้ลูก
ให้นางจันทเทวี
พร้อมสาวสนมกำนัน | คิดพะวังทำอะไรไม่ถูก
อายุแก่ไปทุกวัน
จัดทำพิธีสู่ขวัญ
บวงสรวงวิญญูณมาเกิด |
| ๔. พระอัครองค์มหเสสี
ต่อมาก็ได้ให้กำเนิด
ผู้มีบุญญาแก่กล้า
เป็นโพธิสัตว์กุมาร | ได้เข้าพิธีประเสริฐ
เกิดมีหน่อเนื้อกุมาร
มาจากชั้นฟ้าสวรรค์
เป็นที่โปรดปรานพ่อแม่ |
| ๕. สองพระองค์ทรงได้โปรดปราน
พระโอรสของแม่
ให้ว่าชาวดินชาวฟ้า
อวยพรให้พระกุมาร | ทรงได้ขนานพระนามให้แก่
ชื่อว่าเตมีย์กุมาร
ต่างก็มาสาธุการ
ให้สุขสำราญบานชื่น |
| ๖. เป็นที่ราบรื่นชื่นชม
ชาวเมืองก็ต่างชมชื่น
วันหนึ่งติดตามพ่อฟ้า
ลงโทษโจรร้ายใจมาร | ไม่มีระทมขมชื่น
ในตัวหน่อเนื้อกุมาร
ได้ไปว่าราชการ
ตามความรายงานอำมาตย์ |

๗. คนที่หนึ่งสั่งให้เสนา
คำสั่งเจ้าสิกราช
เนื้อตัวจน**สั้นด้อยด้อย**(สั้นกลัว)
แล้วเขาก็เผาแผ่นเหล็กแดง
เอาแส้วหยาบมาแล้วก็เขียนก็ฟาด
สั่งว่าให้ฟาดแรงแรง
เพราะถูกตีด้วยไม้แข็ง
ให้เอ้ใจหัวแข็งเอาตีนเหยียบ
๘. คนที่สองสั่งโดนเอาหอกแทง
บ้างก็กระที่บบเหยียบเหยียบ
เจ้าสิกราชได้สั่ง
ถ้าใครขัดขึ้นคำสั่งของกู
เพราะเขาเป็นแก๊งค์ทำผิดระเบียบ
จนดินเป็นปลาเป็นงู
แล้วตีกองไฟอย่างองเขาอย่างหมู
พวกสูจะต้องโดนตายเรียบ
๙. คนที่สามโทษหนักไม่เบา
เขาต้องยอมสิโรเรียบ
คนที่สี่เอาขังห้องใต้ดิน
ให้เขาชดใช้กรรมหลัง
สั่งให้เอาหลาวมาเสียบ
เอาไปปักไว้นอกประตูวัง
ไม่ให้ได้กินอะหยัง (อะไร)
โดนขังอยู่ในห้องมืด
๑๐. ไม่รู้เมื่อคืนเมื่อวัน
หายใจพอกับพอผีด (ไม่ออก)
คำสั่งเจ้าพ่อราชา
ที่พ่อสั่งให้ลงทัณฑ์
แสนทรมาณ**ง่างจิต** (มากมาย)
คงตายอย่างทรมาร
เจ้าเตมียะได้หัน (เห็น)
กลัวกรรมมาทันสนองตอบ
๑๑. มันเป็นวงกรรมวงเวียน
มีการเวียนว่าย**ส้ายตอบ**(กลับคืน)
เจ้ากุมารน้อยเตมียะ
เห็นแล้วอ่อนนอกอ่อนใจ
มันคงจะเวียนมารอบ
ป่าจียอบก็**เมืองวาย**(ป่าไมยราบยักษ์หรือสาบเสือ)
เลยหาวิธีแก้ไข
น้ำจมนพอไหลนองเนตร
๑๒. ตอนนั้นแม่เทวดา
มาแฝงเสาร์ฉัตรเศวต
แม่จะแนะนำวิธี
ชนะนม (ขอให้) ลูกน้อยกุมาร
เสด็จลงมาสั่งเกตุ
บอกให้หน่อน้อยกุมาร
มันมีอยู่หลายประการ
ต้องอดทานเอาหน้อย

๑๓. ประการที่หนึ่งแม่ลงความเห็น
จะเป็นหนทางปลดปล่อย
กลัวได้ตกหม้ออบาย (นรก)
ต่อไปให้เริ่มลีลา
๑๔. ให้เจ้ามั่นใจต่อสู
จะทำหือใจสะตวก
นี่เป็นการเริ่มลีลา
ให้มันถึงด้าวถึงแดน
๑๕. ให้เจ้าบำเพ็ญถือศีล
ส่วนนางผู้อุปถาก
ว่าเต็มยี่หน่อเหน้า
กำนั้น (ครานั้น) สองเจ้าผญา
๑๖. เหมือนกับผีเข้าเหล่าตือ
เมื่อเห็นลูกน้อยแม่นั้น
หรือเป็นโรคภัยไข้เหน็บ
ลูกจ่าลูกเป็นอะไรขึ้นมา
๑๗. ประกาศไปทั่วพารา
หือ (ให้) เขามาตรวจลูกแม่
พร่อง (บ้าง) ก็มาบิบบมานวด
ตรวจทั้งภายนอกภายใน
๑๘. เจ้าผญาบอกหมอยาทั้งหลาย
ขอให้ลูกกุหายทุกอย่าง
พวกสูต้องช่วยลูกกุ
จะใส่ขันตั้งขันเชิญ
๑๙. **บีดก็ลั่น**(เตี้ยวกี่วัง) ไปบนผีตายโหง
บีดขอ**ปู่จ่าน** (มัททายก) มามนต์ข้าว
ไปหาหมอคงกระพัน
ก่อนนอนเมื่อค่ำเมื่อคืน
- ให้เจ้าแก้งเป็นคนง่อย (พิการ)
พ้นจากเป็นเจ้าพญา
ภายในอนาคตา
แก้งเป็นคนไข้หูหนวก
- ไม่ต้องไปอยู่กับพักพวก
ทำไปตามสโลแกน
แม่เทวาวางแผน
แม้จะสุดแสนลำบาก
- ไม่ต้องยอมกินยอมปาก
วิ่งไปทูลเจ้าผญา
ไม่ยอมกินข้าวกินปลา
ท่านเป็นใจตอกอกสั้น
- ติน** (เท่า) มือแม่จนพอสั่น
ผิตไปจากธรรมดา
ลูกหล้าแม่เจ็บไหนหา
ทำไมไม่พูดไม่จากับแม่
- เสาะหาหมอยาแต่แม่แก่
ว่าลูกจะเป็นอะไร
ตรวจไปตามเส้นตามสาย
ไม่มีโรคอะไรสักอย่าง
- จะเรียกเอาเท่าใดเป็นค่ายาค่าจ้าง
ตัวกูไม่กลัวเสียเรื่องเงิน
มันน่าเอ็นดูเหลือเกิน
กูจะรับใส่เงินหลายหลายเท่า
- บีด (เตี้ยว) ก็ไปโยงพ่อเจ้า
เอามาหวานเมื่อค่ำเมื่อคืน
ลงยันต์เป็นสิบ**ชาว** (ยี่สิบ) ผีน
ไหว้ไปตาม**จ๊อกตามแจ่ง** (ตามมุ่ม)

๒๐. ตั้งแต่ลูกเราเกิดมา
 เตียนนี่**อะหยั่ง** (อะไร) มากลั่นแกล้ง
 ส่วนว่ากุมารลูกรัก
 ถึงแม้จะทำอย่างไร
 สนุกเฮฮากล้าแกร่ง
 ทำให้ลูกเราเปลี่ยนไป
 ก็**ลัก** (แอบ) **ไคหัว** (หัวเราะในใจ)
 ลูกทิ้งก็ไม่ทำไม่เด็ดขาด
๒๑. **กำนั้น** (ครานั้น) พ่อเจ้าพญา
 ว่าถ้าลูกเราเป็นประสาท
 อุ้มไปไว้ที่เรือนห่าง
 ฟีนไปบต้อง**ต้าม**(จุดไฟ)มัน
 ก็เลยปรีกษากับเสนาอำมาตย์
 หื้ออำมาตย์ลองพิสูจน์ดูมัน
 ไม่ต้องให้กินอาหาร
 ดูมันจะทนได้ก่อ
๒๒. **กำนั้น**เสนาทั้งหลาย
 หันกุมารเจ้าหน่อ
 นั่งเฉยอย่างกับพระเจ้า
 เขามาทูลเจ้าพญา
 เขาพากันไป**ผกผ่อ** (แอบดู)
 ก็นั่งอย่างธรรมดา
 ไม่ยอมกินข้าวกินปลา
 ว่าบผิดสังกาสังเกต
๒๓. ตั้งมันอยู่ในอัตติ
 เหมือนตั้งธรรมะพระเทศน์
 ใครอยากพ้นจากหม้อนรก
 ตัวเราไม่ช่วยตัวเรา
 ท่านเอาขันติเป็นเขต
 ตัวเราต้องเพ็ง (เพ็ง) ตัวเรา
 ให้มันกลิ้งครกขึ้นเขา
 ออย่ามัวรอให้เขามาช่วย
๒๔. เราจะต้องทำให้ได้
 มันจะเป็นผลได้ช่วย
 ครานั้นเสนาเฒ่าหนุ่ม
 ไม่ว่าแดดร้อน**ฝนฮ่ำ** (ฝนตก)
 จะแต่งเป็นใบเป็นง่วย (พิการ)
 ให้ถึงรอดด้วยเวียงงาม
 เขาอุ้มไปกลางสนาม
 ปล่อยข้างพู้ (ผู้) **กำมาย่ำ** (เหยียบ)
๒๕. เจ้ากุมารทิ้งบ่อกล้วย
 เขาปล่อยข้างตมมันมาย่ำเหยียบ
 ข้างเฒ่าเอาจวงเข้าสอด
 เจ้าเต็มยศตนบุญ
 นั่งแข็งตัวอยู่**หั้น** (นั้น) วันค้ำ
 ข้างก็ซ้ำเข้ามา**นูน**(หนุน)
 กอดแล้วแกว่งให้ตัวหมุน
 ลูกเขาทารุณบ่เคยหวั่น
๒๖. คำสั่งของเจ้าพญา
 ว่าให้ย้ายจากที่นั่น
 เสนาเอาเชือกมามัด
 แล้วอุ้มไปปล่อย**เปาะ** (รวม) ฐ
 สั่งให้เสนาพวกนั้น
 ชาวบ้านพากันมาดู
 รัตัวอย่างลูกหมาลูกหมู
ผ่อ (ดู) ฐมันจะทนได้ก่อ (ดูมันจะทนได้ไหม)

๒๗. มีทั้งงูเห่างูจง
เจ้ากุมารน้อยนั่ง*ฝ่อ* (ดู)
สั่งให้เสนาอำมาตย์
ส่วนเจ้ากุมารเทมีย์
๒๘. บางห้อง*แต่ง (แกลิ่ง)* เป็นซ็อฮุย
แกว่งมาเหมือนเพชรฆาต
เขาคำ (ทรมาน) เจ้าเทมีย์ยะ
เจ้าอดทนทรมาน
๒๙. เวลาผ่านไปเจ็ดปี
ก็ทนมาทุกรูปแบบ
อายุสิบหกย่างเข้า
คำสั่งเจ้าพ่อเหนือหัว
๓๐. มาอยู่ด้วยพระกุมาร
บางคนก็มาแก้ผ่านุง
ส่วนว่าเจ้าเทมีย์ยะ
บางคนก็สาระแน
๓๑. เจ้ากุมารก็ไม่ปรารถนา
บ้างก็ทำตัวเหมือนเหลือก
ถึงเขาจะยั่วจะเย้า
จนเขากระวายกระวน
๓๒. ส่วนพ่อสิเก*ราชา* (ราชา)
จะเอาวิธีแผนใหม่
สิ่งที่ทำผ่านผ่านมา
มันท่าจะเป็นกาลกิณี
- เขาเอามากองมาก่อ
อย่างเขาดูหนังทีวี
เอาเส้นมาฟาดมาตี
ทิ้งบ่ย่อมวิ้งหนีชี้ขลาด
- เพีย (หยิบ) เอามีดซุขจะมาฟันมาฟาด (ตัด)
จะตัดคอเจ้ากุมาร
ก็มี*สะพะ* (มากมาย) เหตุการณ์
ก็มีร้อยอันพันแบบ
- กุมารเทมีย์ทนต่อความเจ็บแสบ
ต่อความโศกเศร้าหมองมัว
จะเริ่มเป็น*บ่าว*เต็มตัว (หนุ่ม)
หื้อ*หมู*ร้างสาว*ชาว*รุ่ง (หมูสาวๆ)
- ใส่ทั้งน้ำจั้นน้ำฟุ้ง
มาyoung*ซินอซีแน* (กระเช้าเข้าแห่)
ไม่มี*ราคะ*แยแส
มา*แป้ง*(ทำ)ตาแลตาเหลือก
- เปรียบไป*มอก* (เหมือน) หมามัน*หัน* (เห็น) ข้าวเปลือก
ชอบดูดเลือด*หื้อแมงงน* (ให้แมลงวัน)
กุมารเจ้าก็ไม่สน
จนได้เปลี่ยนเล่ห์กลแบบใหม่ใหม่
- ปรึกษาเสนา*น้อยใหญ่*
เราจะทำอย่างไรดี
ก็เป็นเวลาเจ็ดปี
เสนาบดีเขา*จู้*หลอก

๓๓. อันส่วนเจ้าแม่มารดา
 ว่าจะให้กุมารนี้ออก
 ไซ้ให้อำมาตย์ใจคต
 สุนันตะสารถิ
๓๔. กุมารน้อยได้ฟังคำ
 พอเป็น**ดินเค่อมือเค่อ** (มือเท้ากระด้าง)
 สั่งเอาลูกไปฝังดิน
 จนเจ้าพ่อไม่เอ็นดู
๓๕. **เตี้ย**นี้มันจะมีก้อชา
ทิ้งใครถามไปถามว่า (อยากถามจริงๆ)
 ตามได้ยिनธรรมหลายผูก
 มาหันลูกไปลูกปลา
๓๖. เป็นถึงพระเจ้าแผ่นดิน
 ไม่ใช่คนเขียนอวดรู้
น้ำตาพอดกพิกพิก (น้ำตาไหล)
 ถ้าเป็น**บ่าเตี้ยนี้** (เตี้ยนี้) ตึง
๓๗. เขียนไปก็ร่ำให้ไปด้วย
 เป็นทั้งน้ำตาน้ำมูก
 ไบ่เจอไฟก็ทิ้งบ่ รู้ใครไม่เจอไม่รู้สี่ก
จิต (คิดไม่ถึง) เจ้าผญาซากตาย
๓๘. จะเอาลูกไปฝังดินให้ตาย
 ซอไปก็เป็นดี**ไคโขด** (รู้สี่กโกรธ)
 เป็นขอพระเจ้าสิบชาติ
 ขอข้อย่นไปถึงเนื้อความ
- ได้ยินเจ้าผญาท่านบอก
 จากเมืองเข้าสู่ตงรี
 เอาไปขึ้นรถลากผี
 เอาไปฝังตงผีดิบ**ปุ่น** (ปุ่น) เนื้อ
- แต่ง** (แกล้ง) ทำเป็นตามองตาเหมอ
 อันนี้**กา** (หรือ) พ่อของกู
 ตามที่ได้ยินกับหู
 ยิ่งกว่าศัตรูงูเห่า
- พ่อใจพาลาฆ่าลูกตัวเก่า
 เหมือนธรรมเทศน์ เล่าสืบมา
ค้ำ (ทรมาน) ลูกอย่างหมูอย่างหมา
 อยู่ด้วยแม่มันเป็นหมู
- ไม่ให้ลูกได้กินได้อยู่
อู้ (พูด) แล้วจนตกตะลึง
 ใครใคร ก็ตึงนึ๊กบ่ถึง
 จะไปขอเอามาเป็นลูก
- คิดอันใดไม่ออกไม่ถูก
 นึกถึงลูกเราตายไป
 ไม่รู้จะพูด**ท้อไผ** (ให้ใคร)
 จิตใจทำไมเหี้ยมโหด
- มันจะสิบหายวายโคตร
 เลยโตดว่าเหี้ยหลายคำ
 ผิดพลาดทางวจีกรรม
 ให้มันถูกตามสัดส่วน

๓๙. ส่วนมเหสีได้ฟัง
 ขออย่าทำเรื่องปิ่นป่วน
 เจ้าพี่ผญาตรัสไว้
 จะมอบสมบัติหลักฐาน
๔๐. บัดนี้จะเอาลูกไปฝัง
 จะมอบบ้านเมืองให้ลูก
 คำสั่งราชาคัดแล้ว
 ถ้าผิดศีลข่มขูสา
๔๑. หนักใจสิกราชราชา
 ปลอบขวิญเทวีคู่เฝ้า
 กลัวมันเดือดร้อนประชาชน
 จะเอามาปกครองบุรี
๔๒. มอบให้สามวันเจ็ดวัน
 ไหนๆพี่ก็ตัดทอด
 นาพอ (เกือบ) จะหมดสติ
 พอบหือได้กินแทนง (เพื่อไม่ให้ได้เชื่อใจ)
๔๓. *กำนัน* (ครานัน) พ่อเจ้าผญา
 ให้พวกเจ้าไปป่าวประกาศ
 ว่าเจ้ากุมารเทมีร์ราช
 ได้เป็นผญาเจ้าเมือง
๔๔. แต่งตั้งเป็นมหากษัตริย์
 ตัวข้าจะได้อภิเษก
 ในฐานันดรเจ้าฟ้า
 ส่วนเจ้ากุมารเทมีร์
- ว่าขอปะทั้งอย่าด่วน
 เอ็นดูลูกน้อยกุมาร
 พี่ว่าจะให้ของขวิญ
 วันที่หม่อมฉันประสูติลูก
- ข้าน้องมาฟังว่ามันไม่ถูก
 ต้องทำให้ลูกบัญชา
 หรือลี้มไปแล้วพี่จำ
 ก็เป็นเจ้าผญาหัวหมาเนา
- มานั่งน้ำตาคลอ बै
 น้องเจ้าทำใจดีดี
 ลูกเราเป็น*เค็งคนเค็งผี* (ครึ่งคนครึ่งผี)
 กลัวจะมีแต่ฉิบหายวายวอด
- ไม่ใช่ให้กุมารครองไปตลอด
 จะเอาฝั่งทั้งดิบทั้งแดง
 แต่งทำถลใจแข็ง
 ก่อนลูกแดงจะถูกเพชฌฆาต
- ก็ได้สั่งเสนาอำมาตย์
 ให้ หมู่ข้าทาสชาวเมือง
 จะได้ขึ้นครองอาสน์คำเหลือง
 พาราณสีอ้างเอก
- ปกครองสมบัตินานาเอนก
 แต่เจ้ากุมารเทมีร์
 เปี่ยมด้วยสง่าราศี
 ไม่ยินร้ายยินดีสักอย่าง

๔๕. เสนา**ห้าง** (เตรียม) ชั้น**อัญเชิญ**
มานั่ง**ตัวแข็ง**กระด้าง
ส่วนว่า**เทมีย์แม่ไท้**
แม่**นี้**หมด**เรียว**หมด**แรง**
๔๖. ตอน**นั้น**พ่อ**เจ้า**พญา
สั่ง**สุนัน**ตะ**อำมาตย์**
ให้**เกียม** (เตรียม) **บกขอ****เงา** (จอบ)
แล้ว**มา**อุ้ม**เจ้า**เทมีย์
๔๗. ส่วน**ว่า**นาย**สาร**ถี
เพราะ**เหตุ**ตาม**า**บอก
ไม่รู้**ตะวัน**ออก**ตะวัน**ตก
ม้า**ลาก**ไป**ถึง**กลาง**ดง**
๔๘. มี**ทั้ง**จอบ**ทั้ง**เสียม
จะ**ฆ่า**เจ้า**กุมาร**ทั้ง
ขุด**ดิน**ขุด**หลุม**ขุด**บ่อ**
เจ้า**กุมาร**ลูก**ลง****เดียว** (เดิน)
๔๙. ส่วน**เจ้า**เทมีย์**กุมาร**
มาย**กร**ถ**ึง** (ทั้ง) **สี่**ล้อ
เพราะ**แกล้ง**เป็น**ง่อย** (พิการ) **มา**เมิน
เป็น**การ**ยึด**เส้น**ยึด**สาย**
๕๐. ส่วน**ว่า**นาย**สาร**ถี
เจ้า**เทมีย์**ทำ**ที่**มา**ถาม**พ่อ (ดู)
เจ้า**เทมีย์**บอก**ว่า**หยุด**หยุด**
มัน**บอก**ว่า**ลุง**จะ**ขุด**ขุม (หลุม) **ฝัง**
- เจ้า**ก็**บ่**ยอม**เดิน**ยอม**อย่าง
ไม่**บ่**มี**อาก**การ**แสดง**
มี**แต่**ร่ำ**ให้**กร**ร**แสง
ลูก**แดง**แม่**คง**จะ**ถึง**ชาติ
- เลย**เกิด**โ**กร**ธา**ขนาด** (โ**กร**ธ**มาก**ๆ)
จัดการ**กุมาร**เทมีย์
เอา**ไป**ใส่**รถ**ลาก**ผี**
ทำ**ตั้ง**กู่**ขี้**บอก
- พา**เจ้า**เทมีย์**เลียว**ไป**ทาง**วัน**ออก** (ตะ**วัน**ออก)
หื้อ**เป็น**ดี**ดี**ด**ึง**ง**ง** (คิด**ทาง**ไม่**ออก**)
ซึ่ม**ๆ** ลឹม**ๆ** หลง
มัน**ก็**หยุด**ลง**บ่**ยอม**วิ่ง
- ที่**มัน**เตรียม**มา**ด้วย**ทุก**สิ่ง
ป่า**ช้า**ผี**ตี**บ**คน**เดียว
มัน**ทั้ง**บ่**พ่อ**บ่**เหลียว** (เหลียว**มอง**หน้า)
มัน**ยัง**บ่**เหลียว**มา**พ่อ** (ไม่**หัน**มา**มอง**)
- รวม**พลัง**งาน**หื้อ**พ่อ (ให้**ดู**)
แล้ว**เอา**แวง**หื้อ**พ่อ (ให้**ดู**) **สบาย**
(นาน) เลือ**ด**ไม่**ได้**เดิน**ขยาย**
ไป**ตาม**ด**ูก** (กระ**ด**ูก) เอ็น**เส้น**ต่อ
- มา**ขุด**ขุม (หลุม) ฝัง**ขุม**บ่อ
เหื่อ**มัน**จัน**บ่อ**ปี**บ่อ**บั้ง (เหื่อ**ไหล**)
ลุง**มา**ขุด**เอา**อะ**หยัง** (อะ**ไร**)
ลูก**พระ**เจ้า**แผ่นดิน**นะ**กะ**เน้น**เอง**

๕๑. เหนื่อยย่อย **ปุดปุดปิดปิด** (ไม่หยุด)
พอๆจะไปมาถามข้า
เจ้ากุมารก็แต่ง **ถามคั้น** (คาดคั้น)
เขาทำผิดเรื่องอันใด
๕๒. นั่งอยู่ในรถ **หั้นสู** (นั่นเอง)
เป็นลูกราชาเจ้าพ่อ
อายุกำลังสิบหก
จะไปถามนัก **เวลาข้าบ่หมี** (ฉันไม่มีเวลา)
๕๓. เจ้ากุมารก็เลยลองหายใจ
นายสารถึมา **ค้อยผ่อ** (ค้อยดู)
จะว่าแต่มียะไ้
อันนั้นเป็น **หยัง** (อะไร) ยัง **บ่อยู่บ่จา** (ไม่พูดไม่จา) แข่งขามันก็เป็นง่อย
๕๔. เจ้าแต่มียะกุมาร
เราเคยอยู่มาด้วยกันมาแต่น้อย
ลุนนี้บ่าบบอบอ
ค้ำนั้น (ครานั้น) อ้ายสารถึ
๕๕. มองดูแขนขาหน้าอก
เมื่อเป็นความจริง **ตั้งอัน** (อย่างนั้น)
ดูมันนั่งให้ไหวกราบ
คำสั่งพ่อเจ้าแผ่นดิน
๕๖. เรื่องราวมันเป็น **ซาไต** (อย่างไร)
ที่ตัวเราทำอย่างนั้น
มันเป็นปัญหาหนักอก
ไม่ยากเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
- อดก็อดทิ้งบ่เหลียวม่อหน้า (เหนื่อยมาก)
บ่ใช่เป็นหัวหน้าทนาย
ว่า **ละอ่อน** (เด็ก) คนนั้นเป็นลูกหลานไผ
แล้วมันมีที่ **ไหนหั้นก้อ** (กัน)
- ยังบ่ไปคูไป **ผ่อ** (ดู)
มันเป็นกาลกิณี
ผมต่างามดกใสสี่
ถ้าใครรู้ดี **หื้อ** (ให้) ไปถาม **มันผ่อ** (ถามเอาเอง)
- ว่า **ซา** นี้เป็นใครลุงเคย **รู้จักก้อ** (รู้จักไหม)
หยัง (ทำไม) มาคับคล้ายคับคลา
อะท่าจะไม่ใช่จริงหนา
- แต่งถามซุ่นซานบ่อยๆ
เป็นลูกแม่จันทะเลเทวี
หรือว่า **องอ** (สมอง) **บ่หมี** (ไม่มี)
มันเป็นแข่งสันขาสัน
- รู้สึกใจตกอกสั่น
ทรุดตัวนั่งลงดิน
ไม่ใช่ใจบาบใจหิน
เป็นผู้ตัดสินทุกชั้น
- พระองค์ชายถึงทำอย่าง **อัน** (นั้น)
เพราะกลัวได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน
เรื่องมรดกทรัพย์สิน
อยากไปจำศีลเป็นนักบวช

๕๗. เราทำเป็นน่อยพิการ
ตัวเราอยากเป็นนักบวช
เราใช้ขันตีทนทาน
บอกให้นายสารถี
๕๘. นายสารถีก็หกริ่งแจว
มันอึดอ้อแฮอ้อแฮ (อึดโรย)
กราบทูลเจ้าพ่อราชา
ขอเชิญเจ้าพ่อเสด็จไป
๕๙. มันเป็นความจริงแท้กา
ก็เลย**ห่างข้างห่างม้า** (เตรียมข้างม้า)
เจ้าแม่เทวีได้สั่ง
รับขวัญลูกน้อยเต็มยี่
๖๐. แม่เทวดาเป็นผู้วางแผน
เพราะลูกตั้งใจอยากบวช
ขอพระพ่อแม่อภัยโทษ
ขอบวชสร้างสมส่วนบุญ
๖๑. ส่วนตัวแม่เจ้าเทวี
พร้อมกับเจ้าสิกราช
เหตุการณ์ที่พ่อดำริ
ตอนนี้เต็มยี่กุมาร
- แสนทรมารเจ็บปวด
อยากจะสร้างบารมี
มาได้ประมาณเจ็ดปี
ไปทูลเจ้าพ่อเจ้าแม่
- บ่ากอง**ไปแหว** (ไปถึง) ก็**ฟัง** (รับ) **ป้อละเหม** (นั่งพับเพียบ)
เทื่อหลูเทื่อหลุ่มพุมฟาย (เหงื่อเปียกไปทั้งตัว)
เจ้าเต็มยี่นั้นยังบ่ตาย
หากุมารชายในป่า
- เสนาตอบว่าเจ้าคะเจ้าค่า
ไปรับกุมารเต็มยี่
ให้**สูแต่งห่างบายศรี** (ทำบายศรี)
เพื่อเป็นศรี..ยิ่งยวด
- ลูกทนสุดแสนเจ็บปวด
ได้สืบศาสนาบุญ
ขอท่านได้โปรดแก้หนุ
เพื่อราชตระกูลเจ้าราช
- ยออัณชุลือภิวาท
อนุญาตให้กุมาร
โปรดอโหสิ**หื้อ** (ให้)กัน
ลาพ่อลาแม่ไปบวช..

วางเพลง.....

บทขอเรื่อง พร ๑๐ ประการ
ขึ้นต้นเพลงเงี้ยว ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

ยอพนมกร	ขอโชศพรกัณฑ์เก้า (กัณฑ์ที่1)
ปางเมื่อนางมุสดีแม่เจ้า	จะเข้ามารับ ปอน สิบประการ
กับพระอินทร์ท่านท้าว	เจ้าแห่งแห่งมีฆวาน
นานท่านนาน	ก่อนนำวิญญาณมาจุติกำเนิด
พระอินทร์ท่านได้ประทาน	ก่อนจะส่งวิญญาณแม่นางมาเกิด
ขอรับปอนดีเป็นศรีประเสริฐ	ก่อนจะมาเกิด...เมืองคน
ขอหื้อได้ ปะ (เจอ)ผลแห่งผล	อันเป็นกุศลในอดีตชาติ
ผ่านมา แล้วแม่นางก็ได้ ผาละนา (อริษฐาน)	ก่อนที่จะกลางมาเกิดในโลก

เพลงอื้อ

๑. พรข้อที่หนึ่งนางอาริฐานา
ของพระเจ้าสิริราช
มีราชอาณาจักร
และมีไพร่ฟ้าข้าองค์
ให้ได้เกิดมาในวังฆะสารท (ปราสาท)
ซึ่งมีอำนาจเอกองค์
แผ่บุญไปทั่วเขตโขง
รักษาพระโรงโขงเขต
๒. พรข้อที่สองนางปรารธนา
เหมือนแก้วนิลคำวิเศษ
พรข้อที่สามขอให้มีชนคิ้ว
มีขนตาดำงามงอน
ให้มีดวงตาหรือว่าพระเนตร
ดั่งตากวางด่างามงอน
โก่งพริ้วดั่งกับคันศร
ไม่ต้องได้ถอนได้วาด
๓. พรข้อที่สี่ นางปรารธนา
ขอได้รับอนุญาต
เพราะเป็นชื่อเก่าของข้า
มีใจโอบอ้อมอารี
หากได้เกิดมาเป็นคน**แถม** (อีก) ชาติ
ชื่อว่านางมุสดี
บุญญาแก่กล้าสุขขี
บุญปารมีพันผูก
๔. พรข้อที่ห้า นางปรารธนา
หน่อเนื้อสกุลบุญปลูก
มีจิตใจเป็นธรรมะ
ได้อยู่สืบสานจรรโลง
หากได้เข้าวิวาทมีลูก
ให้เป็นไอรสเอกองค์
ขอหื้อได้เป็นพระเป็นสงฆ์
เป็นที่มั่นคงอั่งอวด

- | | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๕. พรช้อที่หก นางปรารธนา
เหมือนดั่งยาดั่งทวด
พรช้อที่เจ็ดค้ำอธฐานเจ้า
ให้มันตั้งเต่งเบ่งบาน</p> | <p>ทรงค้ำภาไมให้นูนให้สวด
คนธรรมาสามัญ
ขอให้สองเต้าเนินถัน
อย่าให้เต้าหย่อนยานหดหู่</p> |
| <p>๖. พรช้อที่แปดนางปรารธนา
ขอพระองค์จรงทราบรู้
ขออย่าได้ขาวได้หงอก
และมีรูปทรงองค์อร</p> | <p>ขอให้เส้นเกศาดำเหมือนปีกแมงภู่
ท่านจงโปรดได้อวยพร
กลิ่นหอมดั่งดอกโกสร
เหมือนกินนารอนลอยล่อง</p> |
| <p>๗. พรช้อแก่นางปรารธนา
ไบหน้าไบตาเอี่ยมอ่อง
และปราศจากไฟฝ่า
งามเหมือนนางเอกลิเก</p> | <p>ขอให้มิกายผุดผ่อง
ไปด้วยมหาสีเน(มหาเสน่ห์)
อย่าได้เป็นปากอ้าตาเข
มหาสีเนมาหลอมหล่อ</p> |
| <p>๘. พรช้อสิบนางปรารธนา
ขอประเสริฐถึงสิบช้อ
ขอมีสมองห้องตีบ(สมองดี)
และมีอำนาจอาชญา</p> | <p>กับพระยาอินตา นั้นน่อ
สมดั่งค้ำอธฐานยา
และมีไหวพริบพะทญ่า (ปัญญา)
ปลดปล่อยทาสานักโทษ</p> |
| <p>๙. เมื่อนางได้รับคำพร
ก็มาจตุนิโรจน
ทรงเจริญอายุ
ได้เข้าอภิวาห์</p> | <p>พระยาอินทรทรงโปรด
เมืองกษัตริย์ มัทธรา
บรรลूसิบหกชันษา
กับท้าวสนชัยมหาราช</p> |
| <p>๑๐. เป็นลูกของเจ้าเมืองสีพี
จนเท้า (จนกระทั่ง) ได้ไอรสราช
เรื่องราวสลบซบซ้อ
ได้สร้างเป็นบทละคร</p> | <p>มีความสุขซึ้นขาด
ชื่อว่าพระเวสสันดร
ขอกล่าวย้อนเป็นตอนตอน
มีอยู่หลายตอนหลายช่วง</p> |

วางเพลง.....

บทขอเรื่อง พุทธประวัติ
ทำนองเพลงอีออ ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

- | | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ๑. ก่อนที่จะขอพุทธประวัติ
พระเจ้าโอกกากราช
ปกครองเมืองโอกการาช
มีบุตรธิดาเก้าองค์ | ขอยอพระหัตถ์น้อมอภิวาท
เป็น <i>แก้ว</i> (ผู้ริเริ่ม) แห่งศาสตองค์
มีพระอำนาจในเขตโขง
สมพระประสงค์ฝันใฝ่ |
| ๒. มเหสีท่านได้ทิวศต
เลยได้มอบสมบัติให้
ส่วนบุตรธิดาทั้งเก้า
ได้หนีออกบ้านออกจोग | ท่านเลยเสกสมรส <i>แถมใหม่</i> (อีกครั้ง)
ลูกของเมียใหม่ปกครอง
มีแต่ความโศกเศร้าเหงาหมอง
จากเวียงวังทองเข้าป่า |
| ๓. พร้อมกับอำมาตย์เสนา
ให้ <i>สูห้วงข้างห้วงม้า</i> (เตรียมขบวน)
ต้องเตรียมเครื่องมือเครื่องไม้
ด้วยความเป็นอนิจจัง | พระเจ้าโอกกาตรัสว่า
ไปส่งลูกข้าเดินทาง
เอาไป <i>ไว้เฝ้าไว้ถาง</i> (ถางหญ้า)
ได้พัดบ้านเมือง <i>ตัวเก่า</i> (ตัวเอง) |
| ๔. ก่อนที่ลูกๆจะลา
ว่าขอทูลลาพ่อท้าว
ส่วนพระเจ้าโอกกากราช
ลูกพ่อจงได้ร่มเย็น | ก็เข้าไปหาบิดาพ่อเจ้า
ขอไปตามกรรมตามเวร
ก็ให้อิวาทความเห็น
พ้นจากทุกข์เข็ญลำบาก |
| ๕. ขอพระองค์ทรงพระเจริญ
แผ่ขวัญต่อความลำบาก
โอ้ยอนวิถีสีวิต
ถ้าหากบุญมีไม่ตาย | แล้วก็พากันเดินทางจาก
เข้าสู่ป่าดงพงไพร
จะต้องพิชิตอีกหลาย
เราคงจะได้เสวยราชย์ |
| ๖. ตอนนี้ไอรสธิดา
ออกจากเมืองโอกการาช
ได้พัดที่นอนที่อยู่
พากันไปสร้างนคร | พร้อมกับเสนาอำมาตย์
สุดแสนอนาถอาวรณ
เข้าสู่ภูพิงค์สิงขร
กบิลพัสดุ์อาศัยอยู่ |

๗. ส่วนว่าพี่น้องแปดองค์
แต่งงานอยู่กินเป็นคู่
สร้างเมืองกบิลพัสดุ์
เจ้าสีหะนุพระนางกาญจนนา
ก็ได้ตกลงสมสู่
ตามกฎแห่งเจ้าราชา
จะขอรวบรัดเข้าหา
มีบุตรธิดามา**เจ็ดหน่อ** (เจ็ดองค์)
๘. มีหนึ่งพระเจ้าสุทโธ
เจ้าอมิตทนะอีกหน่อ
เจ้าขานีโตทนะ
พระนางปมิตาและอมิตา
พระเจ้าสุทโธติดต่อกับ
เจ้าโธโตสืบต่อเกิดมา
หน่อเชื้อราชวงศา
เป็นสองธิดา**ผาเสริฐ** (ประเสริฐ)
๙. ส่วนว่าคนโตพี่สาว
ตามพระนามในกำเนิด
ได้ไปแต่งงานกับเจ้าอัญชนะ
เทวทะหะพารา
ลูกหลานหมู่เราพากันฟังไว้เกิด
ชื่อว่าโยโสธรา
แห่งโลกียะวงศา
ได้มีบุตรธิดา**ทั้งสิ้น**
๑๐. หนึ่งเจ้าสุปพุทธะ
สิริมหายาน้องนี้
มีกันสี่คนพี่น้อง
ปชาบดีโคตมีนี่นา
ทัณฑะปาณิน้องของพี่
เป็นองค์ที่สามตามมา
ที่เกิดร่วมท้องมาตา
เป็นองค์น้องหล้าถ้วนสี่
๑๑. ส่วนเจ้าสุปะพุทธะ
จงตั้งใจฟังให้ถ้วนถี่
ได้ไปแต่งงานกับลูกผู้น้อง
กับพระนางอมิตา
เป็นลูกราชาผู้พี่
ถึงจะรู้ความเป็นมา
ได้อยู่ร่วมห้องเคหา
ที่เป็นลูกน้ำ**ตัวเก่า** (ตัวเอง)
๑๒. หน่อเนื้อชาติเชื่อนาบุญ
จนมีลูกหลาน**ต่วนเต้า**(คำสร้อย)
คนที่หนึ่งชื่อเทวทัต
ยโสธราพิมพา
ได้สืบสกุลพงศ์เผ่า
สืบแต่เค้าเหง้าเดิมมา
ทั้งสารพัดปัญหา
นี้เป็นลูกหล้าของแม่

๑๓. ความทุกข์ของมนุษย์ทั้งหลาย
ยืงนานมันก็ยิ่งแยะ
มนุษย์คนเราเกิดแล้วแก่แล้ว
พวกเทวดาทั้งหลาย
๑๔. ไปทูลเชิญเอาพระโพธิสัตว์
องค์พระไถลใสสวาท
ขอมาช่วยมวลมนุษย์
พ้นจากวิภูวังวน
๑๕. เทวบุตรและเทวดา
เหาะขึ้นไปพรหมโลก
ขอท่านส่งเทวบุตร
หน่อเนื้อชาติเชื้อโพธา
๑๖. พระนางสิริมหามายา
ปรึกษากับพระเจ้าทนะโทสุท
ไหว้สาเทพาเทพไท้
จากนั้นทั้งสองพระองค์
๑๗. เผื่อจะได้ผู้มีบุญ
ปกครองข้าหลวงข้าราชการ
ไหว้วอนหาสิ่งวิเศษ
เวลา**เด็ก** (เด็ก) มาออนชร
๑๘. ฝันช่างเผือกแก้วางอน
มันขึ้นมาอย่าปราสาท
ในยามดึกๆตื่นๆ
ไหว้สาองค์ทศพล
- แล้วจะมีใครที่ไหนมาแก้
ปัญหานี้จะแก้อย่างไร
ตายแล้วจะไปอยู่ไหน
เลยประชุมสันนิบาต
- มาช่วย**กำจัดกำจัด** (กำจัด)
จตุชาติจากเมืองบน
ได้ถึงนิรุตมรรคผล
ทุกผู้ทุกคนในโลก
- ท่านก็ยังพากันอุโปโหลก
ไปหาพระยาอินตา
องค์บริสุทธินั้นหนา
เสด็จลงมาประสูติ
- ท่านก็ไหว้สาหาเทวทูต
อยากได้พระบุตรสืบสันตติวงศ์
ขอได้ตั้งใจประสงค์
ก็ไหว้สาอโยงอาราธ
- มาสืบสกุลมูลญาติ
ตามอำนาจฐานันดร
แล้วก้มพระเศศลงหมอน
นางนอนฝันแปลกประหลาด
- พญาบุญชรมาอาละวาด
แล้วแกว่งวงฟาดเวียนวน
คนตื่นเป็นโกลาหล
พอชี้เหตุผลหือม่อ (ให้ฟังดู)

๑๙. แม่นางสิริมายา
เรียกหมอโหรรมาทนายพ่อ
แจ้งมาหมอบุโรหิต
ลงเลขพ่อมาพ่อไป
นั่งเซ็ดน้ำตาใจหุดใจฝ่อ
ว่ามันจะเป็นจาได
เข้ามาปลอบจิตปลอบใจ
มา*แบ้ง*(ทำ)ยิ้มน้อยยิ้มใหญ่
๒๐. *กำ* (คำ) เดียวข้าบาทจะเฉลย
ไม่ใช่เรื่องเลวเรื่องร้าย
พระวิญญูณบริสุทธิ์
ผู้มีบุญหนักศักดิ์ดา
อยู่เฉยๆ เกอะพระองค์ที่ไหว้
มันเป็นเรื่องธรรมดา
เข้ามาเป็นพระบุตรสมปรารถนา
ท่านจะมาเอา*กำ*เน็ด
๒๑. ตามที่หมอโหรรกราบทูล
เป็นผู้ทรงบุญประเสริฐ
นางได้ถนอมครรภ์
จนถึงครบสิบเดือนมา
ว่ามีตนบุญมาเกิด
มาเกิดในท้องมารดา
บ่อปะมาทะเลสา
ตรงวันวิสาขมาส
๒๒. ตอนนั้นพระนางมายา
ชวนเอาสนมกรรมนาถ
ฮิต (จารีต) เมืองอินเดีย*ตะกอน* (เมื่อก่อน)
เลยไปประสูติที่กลางทาง
ได้เวลาที่ต้องประพา
นั่งรถราออกจากวัง
ผู้หญิงต้องย้อนไปเกิดบ้านหลัง
ดีดี (ตรงที่) *เก้าไม้* (ต้นไม้) รั้งต้นใหญ่
๒๓. ที่สวนลุมพินีวัน
เสนาอำมาตย์ทาสไท้
ไหว้สาเจ้าที่อารักษ์
เหล่าหมู่เทพยดา
เจ็บพระครรภ์จนประสูติได้
ต่างยกมือไว้*เตปา* (เทวา)
จูงมาปกป้องรักษา
เสด็จลงมาโปรดดอกไม้ข้าวตอก
๒๔. อันหมู่สนมกรรมใน
แม่ธรณีก็เสด็จออก
ว่าเชิญเสด็จลุกขึ้น
กำนั้น (ครานั้น) เจ้ากุมารา
ลัน (วัง) มา*ลัน*ไปหน้าอย่างโดนผีหลอก
มาช่วยแม่นางมายา
เกาะกิ้งไม้ไทรใบหนา
เสด็จออกจากคัพภของแม่

๒๕. ผิวพรรณววรรณะผ่องศรี
หน้าอัศจรรย์แท้ๆ
แม้แต่น้ำเลือดโลหิต
เดินก้าวไปตามดอกบัว
และก็ไม่มี**สายฮก**(สายรก)สายแห่
พระแม่ก็บ่อหมองมัว
ก็ไม่มิติดเปื้อนตัว
มารับรองเอาพระบาท
๒๖. ตอนนั้นเจ้ากุมมารา
ว่าจะขอสู้ฟันพาด
ความดีจะเป็นอาวุธ
คำอุ้ (คำพูด) เจ้ากุมมารา
ได้เปล่งวาจาอย่างองอาจ
ต่อสิ่งอุบาทว์นานา
ช่วยให้มนุษย์พ้นจากโศกา
นั้นไม่ใช่ภาษา**ละอ่อน** (เด็ก)
๒๗. ผู้มีบุญญาธิการ
อันนี้จะขอเล่าย้อน
วันศุกร์ขึ้น ๑๕ ค่ำ
เป็นวันเกิดพระบุตรา
สร้างสมพานมาบ่หย่อน
วันท่านประสูติออกมา
เป็นเดือนหกใต้ตรงได้ปีหมา
ตามในตำราได้อ่าน
๒๘. เป็นเรื่องพุทธประวัติ
เสนาอำมาตย์พวกนั้น
พระแม่นางอัคระ
กานันพ่อเจ้าพญา
บัวซอนได้จัดถวายให้ท่าน
มากราบทูลเจ้าพญา
ประสูติองค์พระบุตรา
ปอจะเป็นบ้าเป็นกั๊ (ทำอะไรไม่ถูก)
๒๙. ร้องออกปากว่าชะใจๆ (เร็วๆ)
บีดเป็นลูกๆนั่งๆ
บีดก็**เตว**ออก**เตว**เข้า
วิด (กระโดด) ขึ้นม้าอาชาไน
เสนาทั้งหลายห้ำหั่นข้าง
ใจร้อนเหมือนพินเหมือนไฟ
ไค้ (อยาก) หันลูกเต้าสายใจ
นำขบวนไปในป่า
๓๐. พระเจ้าสุทโทไปถึง
ว่าโอยหนอเจ้าแม่ฟ้า
เข้าไปประโลมประเล้า
พี่จะมารับเอาไป
ก็ทรงรำพึงปากว่า
มาเกิดในป่าดงไพร
น้องอย่าโศกเศร้าเสียใจ
กลับหอวังชัยปราสาท

๓๑. อุ้มเอาสิริมายา
มาถึงหอวังปราสาท
พระฤๅษีมาขอเข้าเฝ้า
หันใส่กงจักรที่ไฉ่ป่าตามี
ขึ้นสู่พลับพลาพระราช
ได้ครบสามวันพอดี
องค์พระหน่อหน้าทรงศรี
ยออัณชุลีอภิวัต
๓๒. ยกตื่นพระกุมารขึ้นมาเจาะหัว
เจ้าตนบุญทรงองอาจ
เป็นลูกมหากษัตริย์
ฤๅษีท่านก็มกราบลง
ว่าเป็นที่น่ากลัวขนาด
อำนาจไม่เปรียบเทียบค์
กบัลพัสดุ์เขตโขง
น้ำตาจืดจ๋อยหยवाद
๓๓. พระเจ้าสุทโธทามพระฤๅษี
หันน้ำตาท่านย้อยหยवाद
หิ้งอู่กันอยู่หยกๆ (คุยกัน)
ข้าบาทนึกถึงความตาย
ว่าท่าจะมีเรื่องแปลกประหลาด
ถามว่ามันเป็นจาใด
น้ำตามาตกมาไหล
เป็นตื้นน้อยใจ*ตัวเก่า* (ตัวเอง)
๓๔. อันพระกุมารนี่นา
ปกครองข้าบาททาสท้าว
ถ้าท่านสละกิเลส
เพราะท่านมีปัญญาญาณ
ถ้าเป็นราชาเจ้จ้เจ้า
จะได้อยู่สุขสำราญ
จะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์
จะได้ข่มสันดานม้วยมอด
๓๕. ที่น้ำตาอาตมาไหล
สังขารก็แก่ขนาด
เพราะเราเกิดมาอาภัพ
จากนั้นท่านก็อำลา
ที่จะบ่ไม่ได้ไหว้องค์พระใสสวาท
เปลี่ยนไปตามวันเวลา
ขอจับแคไฉ่ป่าตา
พิก (กลับ) อาสนาของท่าน
๓๖. กำสั่งสุทโธ*ราชา*
หม่อมตำแหน่งแห่งชั้น
อันหมู่คนเฒ่าหัวหงอก
ทางกลุ่มแม่บ้านสตรี
สั่งให้เสนาข้าบ้าน
ให้เขาแต่งตัวดีดี
มาช่วยแต่งดอกบายศรี
ปากันมาตกมาแต่ง
๓๗. มีทั้งจำปาจำปี
มีทั้งสลิดแสลง
มีตั้งตำเหินมะลิ
จัดตั้งอาหารหวานคาว
ทั้งสารภีบ้านแบ่ง
เขามาแต้มแต่งเรียงราว
แตกดอกบานผลิสีขาว
มีทั้งคนสาวคนหนุ่ม

๓๘. อันเป็นข้าวปลาอาหาร
มีทั้งพริกแดงพริกหนุ่ม
พ่องก็กกขึ้นปึกๆ (ทำคร้ว)
ฝ้ายทางชอบเด่นชอบรำ
๓๙. จัดงานขึ้นในพลับพลา
เชิญหมอโหรานั้นมาตั้งชื่อ
ลวด (เลย) เรียกร้องขวัญเจ้ามีรัก
โกญทัณฑ์โหรผู้เชี่ยวชาญ
๔๐. ตั้งชื่อเจ้าราชบุตร
สุพนามว่าศรีธาตุ
ตามที่หมอโหรได้ทำนาย (ทาย)
ลั่นฆ้องจ้อยยะ (กลองชัยมงคล) โหมโรง
๔๑. เสร็จแล้วหมู่พราหมณ์ทั้งหลาย
เรื่องราวยังมีอีกมาก
พอได้เจ็ดวันมาไคว่
มหาเทวีมารดร
๔๒. ส่วนพระสุทโธราชา
หันพระมารดาม้วยมาด
น้องมาเมื่อมรม้วยมิด
ตายละลูกแก้วผิวขวัญ
๔๓. ตกอยู่ในความมืดมน
ลูกยังไม่ทันคว่ำตันนั้ง
มาละลูกเป็นกำพร้าว
ใครจะมาเลี้ยงมาดูแล
๔๔. ตกต่ำเป็นเป็นตี**ไค่หัว** (หัวเราะ)
เลยไปทูลขอแม่หน้า
เอามาเลี้ยงดูพ่อเฝ้า
พระน้าประชาโคตะมี
- จัดโรงงานเป็นซุ้มเป็นซุ้ม
มี**แมว** (รวมถึง)ขึ้นจุ่มปลาอย่า
พ่องก็**เปี้ย** (หยิบ) ครกมาตำ
พ่องขับลำนำเพลงอื้อ
- เจ้าพ่อพญามอบหน้าที่ให้
ให้องค์หน่อแก้วกุมาร
มาสู่สำนักสถาน
ลงเลขกระดาศเขียนवाद
- ตนบริสุทธองอาจ
ผู้มีอำนาจยืนยง
คือเจ้าชายสมประสงค์
ถวายแต่หน่อองค์บุญมาก
- ก็ได้ทูลถวายลาจาก
คอยฟังตามบทตามกลอน
ก็เกิดกลางร้ายสังหารณ์
ก็เสด็จเมื่อมรม้วยมาด
- กับกุมมาราศรีธาตุ
ต่างก็รู้ว่าให้รำพัน
หนีจากชีวิตสังหาร
บ่ตัน (ไม่ทัน) ได้ลาได้สั่ง
- ทุกคนน้ำต้าย้อยหลัง
คืด (นึก) แล้วเป็นตี**อินดู** (เอ็นดู)
มันเป็นที่น่าอดสู
มาทุกขใจกูแท้ว่า
- ตกต่ำตัวปอจะเป็นบ้า
ชื่อประชาโคตะมี
หน่อเหน้าพระโอรสศรี
มาเป็นเทวียงคี่ใหม่

- | | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๔๕. พระแม่นางโคตะมี้
 จนเต้า (จนกระทั่ง) โอรสขึ้นใหญ่
 อาจารย์วิสวमित
 ด้วยใจโอบเอื้ออาทร</p> | <p>เมตตาปราณีเอาใจใส่
 เจ็ดปีมาไคว่นายมอน
 มาเป็นครุคิดครุสอน
 ทุกบทบาทตอนทุกสิ่ง</p> |
| <p>๔๖. เป็นอักษรศาสตร์ภาษา
 ท่านได้เรียนรู้กู่สิ่ง (ทุกสิ่ง)
 ด้านคณิตวิทยาศาสตร์
 ทั้งด้านร่างกายจิตใจ</p> | <p>ท่านก็จบมาโยชนยิ่ง
 เพราะไม่เคยนิ่งดูตาย
 และด้านอำนาจกฎหมาย
 เพื่อป้องกันภัยอุบาทว์</p> |
| <p>๔๗. เวลาว่างเลยผ่านไป
 อายุสิบหกมาดๆ
 เจ้าพ่อก็ได้ประกาศ
 สามฤดูขึ้นในวัง</p> | <p>จนกว่าองค์ชายศรีธาตุ
 มีทั้งอำนาจพลัง
 ให้สร้างปราสาทสามหลัง
 สมหวังในยามพักผ่อน</p> |
| <p>๔๘. แล้วจัดสนมกรมใน
 หน้าฝนหน้าหนาวหน้าร้อน
 เรื่องเจ้าชายสิทธัตถะ
 ม่อนตัวข้าแม่บัวซอน</p> | <p>คอยเอาใจในยามเหนื่อยอ่อน
 ปฏิบัติหล่อนยามนอน
 มีทั้งสาระคำสอน
 แต่งเป็นชอกลอนบทร้าย (หลอก)</p> |
| <p>๔๙. ฟังแล้วโปรดได้ตริตรง
 เพราะกลัวคนฟังเพิ่นก้าย (เปื้อ)
 จะเอาพระลอมมา
 ต่อไปเจ้าชายกุมาร</p> | <p>ขอเปลี่ยนทำนองเพลงใหม่
 ฟังเพลงฮือไปเมินนาน
 ก็บ่ซ่างว่าเหมือนกัน (ยังไม่รู้)
 จะหาคู่แต่งงานแล้วเนื้อ ...เลยไป...</p> |

วางเพลง.....

บทขอเรื่อง พุทธประวัติ
ทำนองเพลงเงี้ยว ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

- | | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๑. พระสุทโธทนะให้อำมาตย์เสนา
 หมูที่เป็นลูกนายสายเจ้า
 ไปแพว (ถึง) กรุงเทวะทะหะ
 นาเจ้าปี่นา
 เป็นลูกของเจ้าสุปพุทธะ
 พิ๊กมา (กลับมา) กราบทูลสุทโธพ่อท้าว
 ทำดี ท่านก็จัดการตามราชประเพณี</p> | <p>ไปทูลขอชายาที่อุกรมหน่อตัวว (ทำผู้เป็นใหญ่)
 กรุงกบิลพัสดุ์ท่านบ่ปรารถนา
 ก็เลยไปปะ (พบ) ยโสธราปิมปา (พิมพา)
 น้องนางพะงางามบ่มีไมเต้า (ไม่มีใครเกิน)
 รูปสรีระงามเหมือนหล่อเข้า
 เล่าเรื่องราวให้ฟังทุกอย่าง
 จัดพิธีต้อนรับยิ่งใหญ่</p> |
| <p>๒. สุทโธพ่อท้าวได้เขียนราชสาส์น
 เสนาทั้งหลายเอาไปถวายเจ้า
 เขตแคว้นเทวะทะหะ
 นาท่านนา
 พระสำนวนกวนจรรย์
 สุปะภูณย์ก็ได้คัดค้าน
 เร็วพลัน ได้ประกาศคณาญาติบริการ</p> | <p>และเครื่องบรรณาการไปทูลท่านท้าว
 สุปะพุทธะราชะกะษัตริย์ตา
 ราชทูตะเข้ากราบทูลราชา
 ทรงโปรดเมตตาเปิดราชสาส์นอ่าน
 สุทโธราชาเขียนมาตั้งอัน
 ที่พระเจ้าสุทโธปรารถนาทุกอย่าง
 ให้มาประชันกันด้านความรู้ความเก่ง</p> |
| <p>๓. สุปะพุทธะท่านอยากได้เขยขวัญ
 ชาตืออาชาไนยมีใจเป็นนักสู้
 ลูกเจ้าเมืองไหนที่มีความสามารถ
 แฉ่งเจ้าพี่แฉ่ง
 ส่วนเจ้าศรีธาดูเชื้อชาติตระกูล
 เหนือกว่าชายใดที่อยู่ใต้พื้นฟ้า
 พันอัน หมุ่นางสนมที่มากุเหตุการณ์</p> | <p>ที่มีความชำนาญเชี่ยวชาญความรู้
 เพื่อจะได้กอบกู้ในประเทศเขตแขวง
 พร้อมกับเจ้าศรีธาดูได้มาร่วมแสดง
 ต่างก็มาแสดงในทุกท่วงท่า
 หน่อเนื่อนาบุญทรงคุณเกริกกล้า
 ท่านทรงแกร่งกล้าไปทุกอันพันอย่าง
 ยังได้รับของขวัญจากเจ้าศรีธาดู</p> |
| <p>๔. ยะโสธราได้มาดูเหตุการณ์
 ทรงพระดำเนินเดินเข้ามาใกล้
 ขอพระองค์ทรงพระเจริญ
 ชัยชนะของพระผู้เกรียงกาจญ์
 ด้วยบุญญาและอานิสงส์
 ยะโสธราปกป้องเจ้าศรีธาดู
 เพียงพอ สร้อยมรกตปลดจากพระศอ</p> | <p>ก็ได้ยกมือसानองค์ศรีธาดูให้
 แล้วยกมือไหว้อย่างสุภาพอ่อนหวาน
 ท่านเก่งกล้าเกินจนขึ้นชื่อลือนั้น
 ขอได้เป็นมิ่งขวัญอาณาประชาราษฎร์
 ทั้งสองพระองค์มาตั้งอดีตชาติ
 ตั้งอเนกาจาได้สร้างมาปางก่อน
 เอาสวมสอดคอให้พิมพาน้องนาฏ</p> |

๕. ได้อภิเษกสมรสตามราชประเพณี
ได้สามสิบปีในคัมภีร์**ตั้งอัน** (เช่นนั้น)
มาอยู่ในกรุงกบิลพัสดุ์
จนได้หน่อเนื้อชาติเชื้อตระกูล
พอพระชันษาย่างเข้า**ชาว** (ยี่สิบ) แก้ว
อยากจะไปชมลมฟ้าอากาศ
เนอนาย ได้ไปเห็นใส่คนเจ็บคนแก่คนตาย
ไปอยู่ปราสาทสี่สามฤดูนั้น
ได้สืบ**เจื่องจัน**ในราชตระกูล
หน้าที่ปฏิบัติก็เริ่มทวิคุณ
องค์พระราहुลหน่อเนื้อเชื้อราช
องค์พระหน่อหน้าได้เสด็จประพาส
องค์เจ้าศรีธาตุดูให้เห็นสิ่งแปลกๆ
ตอนสุดท้าย**ไปหันใส่** (ไปเจอ) นักบวช
๖. พระเทวทูตท่านได้มาจำแลง
เกิดความอ่อนใจพระทัยไม่ตั้ง
เป็นที่น่าอนาจอเหนือ
นาเจ้าปีนา
โลกภายนอกกับโลกภายใน
วิถีคนมันต่างคนต่างชั้น
หาทาง ที่เห็นมาแล้วไม่ใช่สิ่งลวงพราง
ท่านมาแสดงหื้อได้เห็นถึงห้าครั้ง
ทรงคิดคลุ้มคลั่งพะวังสังกา
ปางเมื่อเสด็จแล้วได้ไปเห็นมา
จากนั้นต่อมามีแต่ความฟุ้งซ่าน
แตกต่างห่างไกลกันคนละด้าน
ใจพระองค์นั้นคิดจะหาทางช่วย
พระองค์ทรงวางทางช่วยให้รอด
๗. เราอยู่ในวังราชพร้อมนางนาฏสนม
บางทีก็สุขสันต์บางวันก็โศกเศร้า
พระองค์ทรงครุ่นคิดอยู่
วันเจ้าพี่วัน
โลกนี้มีแต่ปัญหา
กักตัวขังอยู่ในวังในคும்
นอนาย พระองค์คิดอยู่แต่ไม่คุยให้ใคร
เอาชีวิตมาจมในอารมณ์ไ่ม่น้ำ
อยู่กับลูกเต้ากับเมียเจ้าจอมขวัญ
ให้สลัดหลุดหูขึ้นอยู่ทุกวัน
นึกถึงเหตุการณ์ไจมันร้อนรุ่ม
องค์พระสิตาามีแต่ความกลัดกลุ้ม
ยิ่งคิดก็ยิ่งกลุ้ม**ตั้งไค** (อยาก) หนีไปบวช
แล้วก็ตัดสินใจออกบวชแน่ๆ
๘. เจ้าชายสิทธิธัตถะเรียกฉันทะสหาย
หื้อนายฉันทะนั้นไปเตรียมม้า
อภินิหาริย์นั้นได้บังเกิด
มีนายฉันทะติดตามพระทรงญาณ
ว่าหยุดหยุดหยุดเจ้าศรีธาตูกุมาร
แถมกำหนดเจ็ดวันเท่านั้น
ทูลเชิญ ท่านกลับไปเป็นจอมจักรพรรดิ
ว่า**ชะใจชะใจ** (เร็ว) เร็วไวอย่าช้า
นำมาให้ข้าในยามราตรีกาล
เทวดาได้มาเปิดประตูทางทวาร
มีพวกพญามารพากันมา**เกิด** (ปิดล้อม) ต่่าน
ให้กลับหลังหัน**ปีก** (กลับ) เข้าเมืองเข้าบ้าน
ท่านจะได้ปกครองทวีปใหญ่ทั้งสี่
จักรทิพรัตน์จักบังเกิดแก่ท่าน

๙. **ปีกไปเทียบเตอะ** (กลับไป) หมู่พญาमारเหย
เถิง(ถึง)จะเป็นทั้งเจ้าฟ้าเจ้าบ้าน
พานายฉันทะซี้มาเหาะข้าม
นาท่านนา
จะสละกิเลสถือเพศบรรพชิต
แล้วมอบข้าวของเครื่องครองเจ้าฟ้า
เนอนาย ส่วนมังกัณฐกะมาร่วมพระสหาย
๑๐. เหมือนสายฟ้าฟาดอสูรบาตทรวง
พากันเสาะหาองค์ศรีธาตุเจ้า
ลูกข้าหายไปโดยไม่รู้สาเหตุ
จะเอาตัวรอดมาตอดตุ่มบัน
ยะโสธราพิมมา
นึกถึงคำหอบุโรหิตทหายไว้
นอ นาย ยะโสธราเมียรักจอมใจ
๑๑. สุทโธทนะองค์พระบิดา
ท่านก็เลยยกมือขึ้นไหว้
ตามคำพยากรณ์ของท่านดาบส
เลยปลอบขวัญแม่นางพิมพา
ที่ท่านดาบสและโหราจารย์
ขอพระองค์จงบรรลุล่วงพ้น
วันอุณ (ภายหลัง) แล้วไปตรัสแก่หลานน้อยราหุล
๑๒. ส่วนองค์ศรีธาตุทรงตั้ง**ผาละนา** (อธิฐาน)
บคิดถึงใครใดในที่บ้าน
อธิษฐานแล้วขว้างขึ้นบนอากาศ
ท่านได้นำเอาผอบทองมา
ที่**เพิ่น** (ท่าน,เขา) ร้องว่าจุฬามณี
พญาพรหมเสด็จลงมาจากนิเวศน์
นายมอน แล้วท่านถวายพรขอท่านได้สุขสม
- ฎ (ฉัน) บ่าอยากจะเสวยสมบัติเหล่านั้น
สิ่งนอภายนอกนั้นถึงไม่พึงปรารถนา
ไปถึงฝั่งน้ำแม่อะโนมา
แล้วมังกัพาลงหาดทรายน้ำท่า
จะหาทางคิดแก้ปัญหาทงหน้า
ให้นายฉันทะเอากลับมาวังเก่า
ก็เลยขาดใจตายอาลัยเจ้าศรีธาตุ
- คนในเมืองหลวงปนปี**เดือดข้าว** (เสียงดัง)
ตั้งแต่เมื่อเจ้าไฟบู่รับหัน (ตั้งแต่เช้าไม่มีใครพบ)
องค์ปิตุเรศก็พรอดพรั่ำรำพัน
ลูกน้อยจอมขวัญยังไม่ทันใหญ่
อุ้มลูกน้อยมาเป็นร้องเป็นไห้
ดีใจเสียใจได้ทั้งร้องให้พรั่ำบัน
คิดถึงองค์ชายพอเป็นลมล้ม**โค่น** (ล้มลง)
- นึกถึง**คำจา** (คำพูด) ที่ดาบสทหายไว้
ขอเจ้าลูกไท้ได้สมปรารถนา
ที่ได้ปรากฏและทูลถวายมา
มาช่วยกันโมทนาอย่าไปเมาหมองหม่น
ได้ทูลเหตุการณ์มาตั้งแต่ต้น
ไพร่ฟ้าข้าคนจะส่งใจไปช่วย
ถ้าหลานมีบุญถึงจะหันหน้าพื่อ
- อยู่ริมฝั่งธาราอะโนมาแห่งนั้น
ตั้งสติมั่นแล้วตัดพระเกศา
เจ้าอินตาราช**พัง** (รีบ) เสด็จลงมา
รองรับพระเกศาไปจุฬาแก้วเกศ
องค์พระเจดีย์องค์ที่วิเศษณ์
เอาบาตรกับจีวรนั้นลงมามอบ
คติกาลพรหมก็เหาะขึ้นบนอากาศ

๓. พอท่านบวชแล้วทรงตั้งอธิษฐาน
บุญกุศลจงบันดาลช่วยคำ
มูมานะแต่ป่าเคยละลต
วานเจ้าพี่วาน
พระองค์ท่านไม่รับทูลเชิญ
ต่อไปนี้จะไม่ขอเป็นทาส
นานา จากนั้นก็ได้เดินแสวงหา
ท่านปล้นอาหารท่าน**ฉันท์ก่าน้ำ** (ดื่มแต่น้ำ)
ได้เป็นทางข้ามโอบะสงสาร
ไปถึงแคว้นมคธเป็นเวลายาวนาน
พญาพิมพิสารเชิญไปเสวยราชย์
สมบัติทองเงินไขมาเมินขนาด (ไขมานาน)
อำนาจสมบัตินั้นคือตัวกิเลส
วิชาปัญหาตามสำนักต่างๆ
๑๔. พอไปถึงสำนักอาหารดาบส
สำนักกุกะดาบสอีกนั้น
กongsabatt (การปฏิบัติธรรม) ก็ถนัดถ้วนถึ
ท่านได้ทรงดำริตริตรอง
ปัญหาวิโยกกับชาวโลกทั้งหลาย
ถึงแม้ปัญหาจะสุดแสนลำบาก
สักวัน จากนั้นท่านก็มาทรมานสังขาร
เรียนมาครบหมดจรด**กัจจัน** (ทุกชั้น)
เรียนมาจนขึ้นเต็มไอศวรรย
อรุณณานี่บ่เคยเป็นรอง
มันยังบ่สนองหัวใจได้สมอยาก
จะต้องได้แก้ไขก็ยังมีหลายหลาก
จะต้องพยายามทำให้อมันลุล่วง
บ่ยอมกินอาหาร**เหลือก่า** (เหลือแต่) หนึ่งกับดูก
๑๕. ท่านทรงทรมานสังขารอินทรีย์
ท่านมาถวายเป็นผู้รับใช้
จนปอหน้าดำก่าเส้า
จนหมดสติเกือบจะสิ้นลมปราณ
เมื่อท่านบำเพ็ญทุกะระกิริยา
ท่านพระอินทร์มาคิดพิณให้ช่วย
ตามทาง พิณสามสายที่ท่านได้ฟัง
มีปัญจวัคคิมาดูดีดูร้าย
จนกว่าจะได้สำเร็จอรหันต์
อดน้ำอดข้าวมาได้หลายวัน
ตีว (จนกระทั่ง) มัชฌิมเสด็จลงมาช่วย
จำศีลภาวนาในดงหนาป่าห้วย
ให้ท่านได้ฟังมีพลังคิดใหม่
ปฏิบัติสายกลางมาโดยตลอด
๑๖. แม่นางสุชาดาเอาข้าวมาถวาย
ก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้ขึ้น
ได้เสวยข้าวสีสับแก้ก่อน
ก่อนที่จะสำเร็จพระโพธิญาณ
มัชฌิมปฏิบัติพา
ค้นหาพระธรรมนำมาปูพื้น
เดือนเพ็ญ วิสาขามาสทรงประกาศให้เห็น
กำลังที่เสียหายก็เลยกายตื่นพื้น
ภาวะอื่นๆจะต้องตื่นตาหัน
เจ้าโหมยอดม้อนสุชาดามาทาน
ปัญจวัคคินั้นก็หนีไปที่อื่น
องค์พระโพธิญาณเกิดขึ้น
ตรัสรู้ขึ้นในวันสิบห้าค่ำ
เป็นวันพุธ**เป็ง** (วันเพ็ญ) ปีละกาไก่

๑๗. พระองค์ตรัสรู้เพื่อต่อสู้เวรกรรม
 ถวายหญ้าคาเลยกลายเป็นแท่นแก้ว
 ใช้ลูกสาวมันมาจำฟู(คำพูด)
 นาท่านนา
 ฟ่องก็**เปีย**(หยิบ)ไม่จะเอามาทุบตี
ฮูดน้ำ (รีตน้ำ) มวยผมออกมาตอนนั้น
 ทันที ด้วยอนิสงส์ทานะบารมี
๑๘. สัปะปาปัสะเป็นธรรมปฐุม
 เทวดาเสด็จมา**แวดอ้อม** (ห้อมล้อม)
 ขอพระตะไลท่านได้ผ่ายผืด
 สัตว์มนุษย์ในโลกสงสาร
 แล้วท่านทรงนึกถึงสองท่านอาจารย์
 ข้าสองอาจารย์ได้จากไปแล้วนั้น
 พอดี แล้วก็เสด็จไปโปรดปัญจวัคคิ
๑๙. พระธรรมจักรนี้เป็นหลักที่ดี
 พระปัญจวัคคิทั้งห้า
 ซาบซึ้งที่ได้ฟังธรรมะ
 นายท่านนาย
 เป็นสิบสี่คำก่อนวันเข้าพรรษา
 พระธรรมจักรนี้เป็นหลักดีเลิศ
 แท้หนา พระธรรมที่พระเจ้าเอามาเทศนา
๒๐. ท่านเสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร
 พระเจ้าพิมพิสารอธิษฐานไว้มั่น
 จากนั้นพระเจ้าเสด็จเข้าสู่ห้อง
 พวกใบ้บ้าชั่วช้าทมิฬ
 หลังจากไปผืดพี่น้องสามชฎิน
 ให้กาฬกายนี้ไปนิมนต์กราบ
 ธรรมโม พระสุโธทนะและแม่นางยะโส
- มีโศธิยพราหมณ์ติดตามมาถึงแล้ว
 พญามารเห็นแล้วก็เกิดความตัณหา
 ฟ่องก็ข่มขู่ต่างๆนานา
 หน่อพระโธธาบ่มีความไหวหวั่น
 แม่ธรณีรักษาอยู่ที่นั่น
 ท่วมพญามารตาย**เสียดึงหมู** (ทั้งหมด)
 แม่ธรณีท่านได้ออกมาช่วย
- ทำวสหะบดีพรหมมาบังคมกราบน้อม
 มีความหลังน้อมกราบสาธุการ
 ไปถึงนิโรธพ้นจากโทษสันดาน
 ทุกคนต้องการได้พบแสงสว่าง
 เสด็จไปโปรดปรานยังสำนักที่นั่น
 บ่ทันได้ฟังธรรมะมรณะไปเสียก่อน
 ที่อิสิตะนาเอาธรรมะไปโปรด
- เปรียบบยบเหมือนแสงสุริยไพล่ขึ้นขอบฟ้า
 อวดเก่งอวดกล้าต่างยินยอมน้อมถวาย
 อัญญาโกณฑัญญะขอบวชติดตามไป
 พระรัตนตรัยนั้นก็ดับบังเกิด
 พระศาสดาเอาธรรมะประเสริฐ
 ทุกคนได้ฟังคือทางไม่ประมาท
 คือพระธรรมจักรก็ปวัตนะสูตร
- ท่านเลยสร้างวิหารถวายทานตอนนั้น
 นับตั้งแต่นั้นก็เริ่มฟังธรรมจำศีล
 ไปถึงพวกพ้องสามพี่น้องชฎิน
 ทิฐิมลทินไม่รู้ศีลบุญบาป
 ฝ่ายกรุงกบิลก็ได้ข่าวได้ทราบ
 หน่อพระโธธาให้เสด็จมาโปรด
 กับทวาราวุโลยังรอพระองค์ท่าน

ระบำขอน่านเรื่อง พุทธประวัติ
ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

- | | | |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ๑. | พระพุทธเจ้าเข้าไปเทศนา
และพระบุตราราลูกน้อย
ตามองค์พุทธพระพ่อบิดา
หนีละเมืองกบิลไปถือศีลเรียบริ้อย | โปรดพระบิดาและพิมพาคู่ห้อย
ท่านได้สืบสร้อยสืบศาสนา
ญาติโยมวงศาอาวอาใหญ่ร้อย |
| ๒. | จากนั้นพระองค์ทรงไปโปรดเมตตา
พอท่านเสด็จลงมาจากเมืองฟ้าแล้ว
ท่านได้เผยแผรมีแต่สุโข
เป็นบุญบารมีเพราะความดีเท่านี้ | พุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นแก้ว
พี่แก้วน้องแก้วได้ตัดบาตรเทโว
พุทธโธัมโมสังโฆเท่านี้ |
| ๓. | ธรรมปฏิบัติได้โปรดโลกสงสาร
ท่านได้ไปฉันอาหารมีสุดท้าย
จากนั้นพระองค์ก็เสด็จดับขันธ
มนุษย์เทวดาต่างน้ำตาหลังย้อย | พ้นจากทุกข์ผ่านรณรานร้อนไหม้
ที่นายจุนทะการวะยอทาน
เป็นวันอังคารเป็นปิงน้อย |
| ๔. | ทรงเหลือธรรมะละไว้เป็นคำสอน
ล้วนเป็นคำดีทิ้งมีคำร้าย
คำสอนพระพุทธที่มนุษย์สรรเสริญ
ขอให้ได้สุขซี คุณความดีช่วยค้า..... | อี่แม่บัวซอนจะขอยอมมือไหว้
ใครปฏิบัติได้ก็จะได้เจริญ
บ่าได้ล่วงเกินห่างเหินล่วงข้าม
โอ้แหละขอขอบขอเท่านี้ |

บทขอเรื่อง ศาสนาเหมือนมหาสมบัติ
ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

ชาย

หลอน..โลกของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน
เพราะมันเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์
เน่อเจ้า โลกมนุษย์ในยุคปัจจุบัน
เดี๋ยวนี้ธรรมกำลังกระหน้าพัด
เห็นที่ไหนก็ใจเต้นทิกทิก
แม้แต่ว่าปูพองจะหนีจากนา
เห็นแล้วแสนเวทนา
อยู่ถ้า. เรามานึกถึงคนสมัยก่อน
แต่จิตใจ**เพิ่น** (เขา,ท่าน) ยังไม่ไร้ศีลธรรม
เพิ่น (เขา,ท่าน) บ่มีการชิงเด่นชิงดี
อยู่ด้วยกันตามประสาพี่น้อง
วันศีลวันธรรม**เพิ่น** (เขา,ท่าน) **ทิ้งบ่ละ** (ไม่ทอดทิ้ง)
สมัย**เดี๋ยวนี** (สมัยนี้) ตามที่เคยเห็นมา
บ่ใช่ตัวชายอายเขาจะมากล่าว
ไม่ใช่ว่าผมเขาจะคุยจู้จี้
ไปหลงโลกก็แสงสีนีออน
ดวยตามโบราณคนสมัยก่อน
รับตัดจะปู่ครึ่งท่อนล่าง

๑. ก่อนที่จะขอจะขอโหสิ
นักบุญนักศัลนักกินนักรทาน
ขอพ้ออภัยให้ลูกศิษย์บัวซอน
๒. ที่จริงการขอมันขอได้สะปะ
จะขอต่อต้านเรื่องด้านสังคม
บางพ่องก็ขอร่ำก่ากั้นก่าก้อย(ลามก)
คนใดมาขอก็มีก่าคำหยาบ
เขาว่าช่างซอนนั้นเป็นคนชั้นต่ำ
เป็นแต่ช่างขอเขาบ่าพัฒนา
คนญี่ปุ่น**เพิ่น** (เขา,ท่าน) ยังมีกระปี่ชามูไล

วิกฤตการณ์เกิดขึ้นสารพัด
ทั้งราษฎร์ทั้งรัฐพัดกันด้านกฎหมาย
วิกฤตการณ์เกิดขึ้นสารพัด
ให้ใจคนปลิวพัดปู้วดีปู้วว่า
เหงื่ออ้อย**พิกพิก** (เรื่อย ๆ) **บ่าช่าง** (ไม่รู้) จะแก้ปัญหา
สุดแต่ว่าปลาพองจะลาจากน้ำ
พุนตีใคร่ลา (อยากลา) ไปบวชเป็นฤาษี
ช่างชะช่างสื่อนตคเหตคจ่า (ใช้แหและยอหาปลา)
ร่วมมิตรติดตามสายพี่สายน้อง
ใครจะทุกข์จะมีใครบ่เกี่ยวข้อง
ตามจารีตของลานนา
หันรู่หันพระ (เห็นพระสงฆ์)**เพิ่น**(เขา,ท่าน) ก็ไหว้ก็สา
เข้าคลับเข้าบาร์วัดวาบ่เข้าใกล้
นี้และนอ ..ร้ายเล่นานายมอน
เพราะคนสมัยนี้เขาไม่ฟังใครสอน
ขอเจ้ามอนนายมอนจะ**ปะะอย่างอัน** (อย่าทำชั่ว)
นี้และนอ นั้นเล่นา

บ่ว่าท่านเกจิวิศาสนาจารย์
พ่อน้อยพ่อนาน(ทิด)ลูกหลานเจ้าข้า
เรื่องแต่งบทจดกลอนตัวผมบ่ใคร่ทำ...จิม่า

อวระมังคละมีวาหะสร้างสม
เป็นการปลุกอารมณ์ให้เขาศิโรราพณ์
บ่เพิง (ไม่เหมาะสม) กับเจ้าบอยมันเสียหน้าเจ้าภาพ
บ่ามีประสิทธิภาพ ลีลา
ทำให้เขาเหยียบย่ำว่าบ่มีการศึกษา
ท้องถิ่นภาษาตกเหนือออกใต้
ศิลปะของไทยจะโตบ่รักษาไว้ ... จิม่า

๓. ข้าก็รู้แก่ตัวเป็นคนหัวหนอมแน่น
ถ้าตัวจะมาขอเรื่องบูเต็ดเผ็ดมัน
ถ้าอยากจะฟังขอคำหยาบคำคาย
วันนี้เราจะขอในเรื่องธรรมะโคตร
ถ้าจะเมาแล้วขอเรื่องอบายมุข
จะขอต่อต้านเรื่องด้านสังคม
จะขอเรื่องธรรมะของพระศาสนา
- จะขอถาม**แค้นแค้น** (เน้น) ให้มันถึงแก่นสาร
เจ้าของงาน**เพิ่น** (เขา, ท่าน) ว่าว่ามีประโยชน์
ที่เขาอวดขามีมือไม้ก้องโกฏ
เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ สังคม
บ่เกิดแห่งความทุกข์มีแต่ความลุ่มจม
ขอให้ถูกอารมณ์ให้จิตใจฟ่องแผ้ว
เลยเป็นการศึกษาไปในตัวแล้ว... จี๊มา
๔. เราเป็นช่างชอบ่าใช้**เอาแป้** (ชนะ) **เอากี๋น** (แพ้)
พระพุทธเจ้านั่นตรัสรู้มา
ปีใดเดือนใดวันใดกันนา
ตามความเดิมเรื่องที่ผ่านมาแล้ว
เพิ่น (เขา, ท่าน) ว่าคนซีเรือต้องอาศัยแม่น้ำ
แต่ว่าความดีขององค์พระโคตม
ขนาดพญามารมาขับพายไล่หนี
- เรื่องที่ข้าจะถามนั้นจะถามเรื่องศาสนา
อยากจะรู้เวลาได้ที่ปีมาแล้ว
ที่พระพุทธเจ้าได้ปัญญาฟ่องแผ้ว
ประวัติพระหน่อแก้ว โคตม
ถ้าบ่มีถ่อจ้ำมันบ่คว่ำก็จม
ตกล้ำก็บ่จมถูกลมก็**บ่เว็ง** (ไม่เป็นอันตราย)
พระองค์มีขันตีก็บ่ไหวบ่เน็ง... จี๊มา
๕. พ.ศ. ยังมีเมืงหลายปีขนาด
หมู่เราชาวพุทธได้นับถือกันมา
เป็นธรรมะไว้ชำระจิตใจ
พระรัตนะนั้นเป็นสิ่งประเสริฐ
เมื่อมีวันเกิดพุทธธรรมะ
ที่เราเรียกกันว่าพระรัตนตรัย
คนที่บวชครั้งแรก**เพิ่น** (เขา, ท่าน) ร้องว่าสาวก
- เมื่อพระองค์ประกาศพุทธศาสนา
พระธรรมนั้นนาเป็นสิ่งที่ประเสริฐ
เป็นสิ่งแก้ไขความเวียนว่ายตายเกิด
แล้วพระตรัยนั้นเกิด เมื่อใด
แล้วพระสังฆะลอกท่านเกิดวันไหน
มันเป็นใครคนใดที่มาบวชตอนนั้น
มันเป็นไอ้มูลหัวงักกว่าปู่พุกหัวล้าน... จี๊มา
๖. พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมะ
ถึงจะได้เกิดมีพระรัตนตรัย
ธรรมเจี๋ย (เรื่องตลกแกมลามก) ธรรมค้ำท่านเล่าท่านสอน จะถามลูกศิษย์บ่าวซอนตัวเป็นนักธรรมเอก
ถ้าตอบได้ก็จะโดน**บ่าเห็ง** (กำปั้นทุบหัว)
พระเจ้าได้นำเอาพระธรรมวิเศษ
เทศเมืองฝรั่งเมืองจีนเมืองไทย
ถ้าเป็นธรรมมัน้ำที่น้ำตาจะตก
- อัญญาโกญทัญญะท่านเกิดความเลื่อมใส
ได้ฟังธรรมผูกใจจากพระมหาปัจเจก
ขอเชิญลงสะเตพผามขอไป
ตอนที่ท่านมาเทศน์**เพิ่น** (เขา, ท่าน) เทศที่ไหน
เพิ่น (เขา, ท่าน) เทศป่าตายกว่าไปรับจ้าง
ถ้าเป็นธรรม**ธุจก** (พระนักเทศน์ก็**ไค่หัว** (หัวเราะ) อั้งอั้ง... จี๊มา

๗. พระธรรมจักรก็ปัวผันสูตร
 รู้จักความระมัดระวังจักความระวัง
 รักเพื่อนรักมิตรอย่าคิดเป็นศัตรู
 เมื่อมีวันรวยมันต้องมีวัน**เจ๊ง** (หมดตัว)
 พระโพธิสัตว์ท่านได้ตรัสรู้
 โลกโมโตสะรู้บันยะบันยัง
 มันจะมีก็ผูกพอบอกให้สักคำ
๘. น้ำธรรมคำสอนองค์เจ้ากัลยัญ
 ที่จะนำมาโปรดพวกคนโง่ดัจฉินทาล
 ผู้มีจักขุจะบรรลุถึงสวรรค์
 สมมุติอ้ายเป็นปู่พรหมณ์เฒ่าซุก
 ฟ่องว่าศาสนาฟ่องว่าศาสนา
 พระเจ้าพระธรรมอ้ายก็จำแล้วนา
 มันเป็นสาดสะแล็บคาว่าสาดกะลา
๙. ตัวว่าศาสนาเหมือนมหาสมบัติ
 กกว่าศาสนานั้นเป็นธนาคาร
หิงวันนี่ (ทุกวันนี้) **ริหา** (เสาะหา) ยังป่าปอ
 จะเอาศาสนานั้นมาไว้ในบ้าน
 กินก็ดีกินทานก็ดีทาน
 หิงนี้ต่อไปถ้าจะได้สบายใจ
 ถ้าว่าศาสนาเหมือนมหาสมบัติ
๑๐. ตัวว่าศาสนาเป็นของอันทรงเกียรติ
 ความรู้บันก้อย่าอดเป็นอาจารย์
 คนเราจะแก้ให้แก้ด้วยปัญญา (ปัญญา)
 ต้าอนาถาเหมือนหมาบมีเจ้า
 ตัวว่าศาสนาเปรียบได้ถึงลิบอย่าง
 คนที่**บ่พอ** (ไม่ดู) นั้นมัน**ตั้งบ่หัน** (ไม่เห็น)
 ตัวว่าศาสนานั้นเปรียบเหมือนหนทาง
- เป็นสิ่งที่ดึงดูดหือใจเดินสายกลาง
 อยู่ในปานกลาง**บ่พอยานบ่พอเค้ง** (ทางสายกลาง)
 อย่าอวดว่าตัวกูเป็นคนดังคนเก่ง
 อย่าไปเก่งนอกกลุ่ม นอกทาง
 ท่านถึงได้รู้อนิจจังทุกขัง
 องค์พระพุทธรังตรัสรู้มาได้
 แล้วข้าจะได้จำใส่**กะโหล้ง**(กะลา) หัวไว้..จิมฯ
- ท่านได้ตรัสรู้แปดหมื่นสี่พันชั้น
 พระอรหันต์นั้นคือสาวก
 ตาบอดบ่าหันจะได้**ตกลม้อหน้ำรก** (ตคนรก)
 จะชอบหอบผ้าพกตามแม่อมิตตา
 ขอลามหน้อยนะจ๊ะขอพอบอกไขจา
 แล้วศาสนาของมันมีไหนนั้น(เป็นอย่างไร)
 ถ้าบ่บอกให้**ฮา** (ฉัน) หมายความว่า**ตัวค้ำน** (แพ้) ...จิมฯ
- อ้ายฟังบ่ถนัดเพราะขี้หูมันตัน
 อ้ายใครได้สักอันจะเอาไปไว้บ้าน
 หากินทางซอกกันก็จนมันด้าน
 จะนั่งนับเงินล้าน สบาย
เทื่อ (บางครั้ง) ก็นำราคาญบ่ารู้**เอาตวงค์**(เงิน)ที่ไผ
 จะเอาศาสนาไปไว้ในบ้าน
 จะจ้างตัวมาจัดเงินวันล้านสองล้าน...จิมฯ
- ต้องเล่ารายละเอียดมาทีละประการ
แก้นตา (ดวงตา) **บ่หัน** (ไม่เห็น) จะไปอู้ไปเล่า
 ขี้เล่าขี้จ้านั้นเหมือนหมาขี้เห่า
 แอ้วเห่าเซาะกินข้าวทุกวัน
 ความหมายมันมีกว้างแต่ละอย่างกัน
 ได้ยินเสียงไก่ขันเวลามันก็จะแจ้ง
 ลองบอกให้ข้าฟังข้าจะเป็นคนแย่ง ...จิมฯ

๑๑. ตัวว่าศาสนาเหมือนหนทางซูเปอร์
ที่ตัวอู้ (พูด) มาซำก็พอจะเข้าใจ
ตามทีไปขอตวยอีแก้วอีคำ
พ่องก็เป็นช่างขอหัวพอล้านพอลอก
พ่องก็เป็นช่างขอพ่องก็เป็นช่างส่อ
ถ้ามัน**ทัด** (ตรง)ใส่ใครก็จะขอสุมา
ประการที่สองว่าเหมือนยานพาหนะ
- เดี๋ยว (เดิน) แหงนแหงนเง้อเง้อจะถูกรถชนตาย
หนทางเส้นในบ่าใช้หนทางเส้นนอก
เวลาเราถามเขายังบ่ช่างบอก
มีแต่ความสอกกอก มายา
เพิ่น (เขา,ท่าน) เอาซี้มาล่อก๊วบ (ตะครุบ) เอาอย่างกับหมา
ปากบูปากปลาชอบจู้จี้จี้
ขอถามหน่อยนะจ๊ะพอบอกมาบ่าเดี๋ยวนี ...จิมฯ
๑๒. **ธูเจ้า** (พระสงฆ์) เป็นผู้ขับศรัทธาเป็นผู้ชี้
แล้วข้าจะขอถามอันข้อต่อไป
ศาสนาเหมือนอาหารจานเด็ด
ข้าจะแปะ (ทำ) คำซำ**ไอ้งะโหล้ง** (เป็นแอง) **เข้าโหงด** (โกยขึ้น) ของโปรดอ้ายคือลาบควายดำ
ตัวว่าศาสนาเหมือนอาหารมีประโยชน์
กินเหล้า**มอกจับ** (พอดี) กับลาบควายดำ
บ่า**ทีธูเจ้า** (พระสงฆ์)อยู่วัดยังบ่ากินศาสนา
- อริยะสัจสี่นี้เป็นทางจูงใจ
ทีว่าศาสนาเหมือนอาหารมีประโยชน์
สิ่งทำสำเร็จเป็นอาหารจานโปรด
ข้าเป็นดี**ไคโหงดข้าปุนดีไคหงม** (อยากโกยเอาบ้าง)
เขาว่ากินลาบบล่าเพราะมันบ่มีเหล้า
เขายังอุมบาตกรรมขอข้าวสา (ฉัน) กู้เจ้า (ทุกเช้า)... จิมฯ
๑๓. ผักปังผักแคบมันบ่แซบ**ฮาบ่มัก** (ฉันไม่ชอบ)
ของกินแม่หญิงกิน**หยัง** (อะไร) ก็กินไป
ผู้ชายข้าเป็นหัวหน้าครอบครัว
แม่หญิงอยู่บ้าน**คุ่มค่า** (เพียงแต่) เลี้ยงลูกน้อย
ตัวว่าศาสนาเหมือนอาหารโภชนา
แต่ว่าอาหารขององค์พระมุนี
เราต้องกินเพื่ออยู่บ่าใช้อยู่เพื่อกิน
- ขจะไปอู้นั๊ก** (อย่าพูดมาก) เป็นคนบ่อู้ใจ
ของกินผู้ชาย**ยะล่ำๆ** (ทำให้อ้อรอย) เสียหน่อย
เสาะเงินมาให้ตัววันตั้งสองสามร้อย
กินก่าเห็ดหึ่งห้อย ก็ยังดี
ถ้าเราบ่าเสาะมามันก็ตั้งบ่มี
หล่อเลี้ยงอินทรียี่ต้องทำดีถูกต้อง
ถ้าจะ**เมาค่า** (มีแต่) ถือศีลท้องมันก็จะร้อง ...จิม
๑๔. กินลาบทุกวัน**ไอ่แป้ว** (พยาธิ) มันจะต้อย
อยู่กับคนเฒ่าต้องเลี้ยง**เพิ่น** (ท่าน,เขา) ดีดี
ในฐานะเป็นผู้สืบสกุล
แถบถิ่น**เข้าเพิ่น** (ท่าน,เขา) **ป่ากะด่าง**(ตกจากที่สูง)
กินอาหารรสจัดต้องสัมผัสด้วยลิ้น
ของทีลิ้น**ค้อมีก่า** (มีแต่) ลาบอย่างเดียว
แล้วข้อต่อไปมันเป็น**อะหยั่งก่อ** (อะไรนะ)
- อ้ายตามใจพ้ออ้อยเพราะเขี้ยวเป็นบ่ามี (ไม่มี)
เข้าของ**เปิ่น** (ท่าน,เขา) ก็มีมอบให้เรากู้อย่างทุกอย่าง)
ตอบบุญแทนคุณบ่าใช้ว่ารับจ้าง
จะได้เป็นนายห้าง คนเดียว
แกงเอ็นแกงซิ้นพ้ออ้อยว่ามันเหนียว
ของแข็งของเหนียวคนเฒ่าเคี้ยวบ่ได้
พอบอกให้**ก่าลอ** (ถือร่อ) แม่ช่างขอหัวไบร์ ...จิมฯ

๑๕. ตูเจ้าที่อื่น**ท่าจะป่ามีกำ** (น่าจะไม่มี)
น้ำแข็งโซดาสุราแสงโสม
ป่าไผ่ผมออกตามมันออกที่วี
ทำให้มันเสียดสถาบัน**ธูเจ้า**
ออก**แผว** (ถึง) ที่วีออก**แผว** (ถึง) วิทย์
ร้อยตนพันตนก็**มีเทีย** (มีเพียง) ตน (รูป) เดียว
หัน(เห็น) **ธูเจ้า** (พระ)บ้านข้าสบายพอจะตาย
๑๖. สูเป็นลูกเมียมีหน้า**ที่ลูก** (ตีน) ก่อน
มีวันเดียวเท่านั้นเนาะเพราะอ้ายบ่สบาย
พอป่ามีเวลาไปวัดไปวา
เรื่องมหาสมบัติข้อถัดต่อไปนี้
ตัวว่าศาสนาเปรียบเหมือนหยุกเหมือนยา
กว่า (หรือว่า) มันจะเป็นตัวยาสมุนไพร
ปวดเจ็บซาเห็บบูกเอ็น
๑๗. ศาสนาเหมือนยาหลายชนิด
เอามาเปรียบศาสนาได้อย่างไร
ยาเบื่อยาม่ายบ้ำพุริดอน
เพราะแม่มันเป็นเมียมัจจุราช
หาว่าศาสนาเหมือนยาทุกชนิด
แต่ว่าอันยาของพระศาสนา
ขนาดยาบ้าหมู่คนค้าลัทหลอน
๑๘. พระศาสนานั้นยาได้สะปะ (ทุกอย่าง)
ครอบครัวบ่าเป็นสุขชุกกระหุกุ่นวาย
ถ้าเราารู้จักธรรมจักศีล
ยาปฏิชีวนะธรรมะนั้นช่วยได้
ตะก่อน (เมื่อก่อน) ทาหลังบ่ได้ยีนใครอู้ (พูด)
คนที่ปฏิบัติ**เพิ่น** (ท่าน,เขา) รู้หลักความจริง
อันข้อต่อไปขอให้นายบอกมา
- แต่**ตูเจ้า**(พระ)บ้านข้ามัน**มัก**(ชอบรับประทาน)สำดีชม
ป่าไผ่ว่าตัวผมมาทับถม**ธูเจ้า** (พระ)
พ่องก็เล่นแม่ชีพ่องก็กิน**แผว** (ถึง) เหล้า
(พระ) หนังสือพิมพ์ก็ลงข่าวกราวเกรียว
เรื่องพระเรื่อง**ตู** (พระ) ฟังแล้วหน้าหวาดเสียว
ที่**ชีค้ำนเดีย**(ชีเกียดดิน)ไปกุมบตรกุมข่า (ออกบิณฑบาตร)
หาว่าบ่สบายแท้มัน**ชีค้ำน**(ชีเกียด)**ลูกเจ้า** (ตีนข้า)... จี๊มา
- ข้านอนพักผ่อนป่าไผ่ได้**ลูกชวย** (ตีนสาย)
บีด (เดียว) ก็สวนบ่ล่ำไย**บีด** (เดียว)ก็สวนบ่ลั่นจี
เรื่องศาสนาเลยบ่รู้ถ้วนถี้
ขอพวจี๊มันจะเป็นอย่างไร
โรคฝ่อโรคชากินแล้วมันช่างหาย
จะเป็นยาแบบไหนเป็นน้ำกาเป็นก้อนแก้วโรค
กินกับน้ำเย็นกว่าน้ำร้อน... จี๊มา
- ยาเบื่อยาพิษชีวิตต้องถึงตาย
มาจู้กันตายอย่างเอนจอนาด
เชื่อลูกยาบ้วซอน**ตึง** (ก็) บ่ได้เด็ดขาด
หลอกหือกันผิดพลาด กินยา
เป็นยาเบื่อยาพิษกินแล้วมีปัญหา
ที่ตัวว่ามา**ข้าบ่ไค้เจื้อ** (ไม่ยอมเชื่อ)สักน้อย
ยังถูกฆ่าตัดตอนไปหลายพันหลายร้อย... จี๊มา
- เป็นว่าหลักธรรมได้ชำระแก้ไข
กินแล้วจิตใจจะหายง่าวหายไบ้
ช่างฮิ (หาเงินเก่ง)ช่างกินจะมีเงินเหลือใจ
จะจำไว้ถ้ามันดีจริง
อ้ายตึง (ก็) บ่รู้มันตันผิตันผิง
ขอบคุณน้องหญิงที่ได้บอกให้อ้าย
ที่ว่าศาสนานั้นเปรียบเหมือนดอกไม้ ... จี๊มา

๑๙. เป็นว่าศาสนามีค่าเหมือนดอกไม้
บ้านเมืองเราเป็นดินแดนสวยงาม
ฝรั่งมั่งคั่งพม่าเมืองลาว
เมืองล้านนาไทยคนใดก็น่ารัก
เมืองดอกไม้หอมผึ้งตอมจนพอ**หลุบ** (ลดลง)
ทิ้ง (ก็) บ่มีที่ไหนจะมาเท่ามา**เพียง** (เท่ากัน)
อ่านหนังสือธรรมะตาข้ามัน**บ่เวย** (ช้า)
มาช่วยกันปลูกไว้ในดินแดนสยาม
มีวัดวาอารามวิสูงคามสำนัก
เขาจะมาแอ้วบ้านเราอยากมานอนผ่อนพัก
คึกคักตั้งบ้านนอกในเวียง
ดอกจี(ดอกบาน) **ดอกหุบ** (ดอกตูม) **ทิ้ง** (ทิ้ง) **ดอกแก้วดอกเกี้ยว**
จะอยู่เรื่องบนเตียง**ไม่เพียง** (เก่ง) เท่าข้า
เรื่องแทงหูดู**เวย** (เร็ว)เหมือนนกจอกฟ้า...จิมมา
๒๐. พระศาสนานั้นเปรียบเหมือนดอกไม้
เป็นเวทที่เอาไว้**ที่ลูกคุด** (กำปั้น)
อันความดีของพระศาสนา
ตั้งต่อนี้ไปจะเลิกยาเลิกเหล่า
ศาสนาเป็นเครื่องประดับประดา
เส้นไหนค่าแสนค่าหมื่นค่าพัน
ยั่วตา**พ่อชาย** (ผู้ชาย) เป็นคุณนายเนื้อหอม
ถ้า**ใคร** (อยาก) ให้มันใหญ่ให้มันได้ใส่ปุ๋ย
ตีเม็ดตี**มูย** (ขวาน)ก็ยังไม่พองูเส่า
ในโลกนี้น่าจะเอาอะหยั่งมาเท่า
จะเข้าหา**ธุเจ้า** (พระ) **ทิ้งวัน** (ทุกวัน)
จะเป็นเพชรเป็นพลอยเข้าปูนตีใครหัน
บางคนก็ใส่กัน**พอลามหลูดหลามหลู้** (มากมาย)
ของแท้ของปลอมหูกี้ยังบ่รู้ ... จิมมา
๒๑. **กินหื้อข้างกิน** (ให้รู้จักกิน) **หย็องหื้อข้างหย็อง** (ให้รู้จักแต่งตัว)**ยะ** (ทำให้มันถูกต้อง**นอกพอดิพอดิว** (พอประมาณ))
เพิ่น (เขา, ท่าน)ถึงว่าเมียที่บ่ฟังคำผัว
ถ้าว่าผัวนั้นบ่ฟังคำเมีย
เป็นการพนันอ้ายบ่ชอบสักอย่าง
พระศาสนาเป็นของอันทรงเกียรติ
ไป**หื้อ** (ให้) มีคู่อยู่**หื้อ** (ให้) มีคิม
เพราะปากคนบ่เดียวชอบปากมดปากหมอ
เงินกองเท่าหัวมันก็**ทิ้ง** (จะ) บ่ค้าง
มี**ข้าวเต็มเยีย** (ข้าวเต็มยุ้งฉาง) จะฉิบหายไหลหลัง
อ้ายชอบค่าแห่งหว่างสองอิม
จะไป**หื้อ** (ให้) มีเสนียดจะไป**หื้อ** (ให้) มีสนิม
หยัวะๆหิมๆมันเข้ากันบ่ได้
ยิ่งพวกหมู่มุขางซอหมู่นี้แถมซ้ำร้าย...จิมมา
๒๒. พระศาสนานั้นเป็นของวิเศษ
ข้ายินภาคไต้ยังร้อนไหม้**ทิ้งวัน** (ทุกวัน)
ฆ่า**แพว** (รวมถึง) ตำรวจฆ่า**แพว** (รวมถึง) ทหาร
ยังบ่**หัน** (เห็น) ใครไปช่วยเป็นธุระ
อวดเป็นใหญ่เป็นสูงใครมาจูมาสอน
แล้วจะเอา**หยัง** (อะไร) มาต่อตีนต่อมือ
พ่องก็วางระเบิด**เกิด** (ตัก) ปล้นทรัพย์สิน
เอาเป็นรื้อรอบขอบเขตเพื่อเอาไว้ป้องกัน
ฆ่ากันยิงกัน**ทิ้งวัน** (ทุกวัน) มี**สัพพะ** (มากมาย)
ครูประชาชนาล**ฆ่าแพวตุ้แพวพระ** (ฆ่าทั้งพระสงฆ์)
เขามา**ยะ** (ทำ) เป็นตะพืดตะพื่อ
มา**อินดู** (เอ็นดู) **ละอ่อน** (เด็ก) พอบ่ได้เรียนหนังสือ
จะไปเรียนหนังสือก็กลัวโดนโจรฆ่า
อินดู (เอ็นดู) ครูจุหลินตายสาบดินสุญฟ้า...จิมมา

๒๖. เรามีวัดมีวามีครูบาสังฆะ
ตนหนุ่มคนเฒ่าเข้ากันก็**ขาดดี**(ดีมาก)
คนหนุ่มเข้าวัดนี้มันตั้งอนันตดา
แถมน้อยถ้ำเสียงเช่นคนเฒ่าหัวหงอก
มีวัดมีวามีครูบาบ่ช่างบอ
อันนี้จะขอฝากกับพี่น้องศรัทธา
แล้วมาเตือนว่า**ตุ้เจ้า**หมู่นี้กินข้าวเปลือง

๒๗. เสียงแหมเสียงหมาหอนตาย**ซ้าวๆ** (เสียงดัง)
กี้ดฮอด (คิดถึง) ปีแล้วผมไปแอ้วบ้านมัน
วัดบ้านตัวเป็นวัดระดับพระครู
เขาเอามาเล่ากัน**ผับไคว**(ท้าว)เชียงใหม่
คำบ่มีไผ่กี้ทิงบ่เล่า (ไม่มีจริงไม่มีใครพูด)
วัดหลวงวัดใหญ่มาเลี้ยงไก่ซีพี
เตือนร้อนไป**แผว** (ถึง) กรมการศาสนา

๒๘. ผมว่าเล่นบ่ตายบ่ใช่ผมว่า**แท้**
ตะกี้ (เมื่อกี้) ตัวผมก็ว่าเล่นบ่ตาย
เราพากันขอเรื่องศาสนา
เรามาช่วยกันสานเรามาช่วยกันต่อ
บ่าเดียวพอจะถึงสองพันห้าร้อยห้าสิบ
ตามพุทธตำนาน**เพิ่น**(ท่าน)เล่าสืบเล่าตาม
มาช่วยกันทำความดีมีไว้กับตัว

ช่วยกี้ด (คิด)สร้างสัพพะ (มากมาย) เป็นสง่าราศรี
บ่าเดียว (เดี๋ยวนี้) มันหังมีค่า (มีเฉพาะ) คนเฒ่าหัวหงอก
เขาณาไปศึกษาแผว (ถึง) เมืองนาเมืองนอก
จะมีใครมาบอก**หื้อ** (ให้) เขาจา
มีกะ (มีแต่) ขึ้นกจอก**มีกะ** (มีแต่) ขี้ดินหมา
ที่ช่างเอาแผวเอาหมาไปฝากกับ**ตุ้เจ้า** (พระ)
สุ (ท่าน) จะได้ไหวผ้าเหลืองพก**บ่าบ่าว** (มะพร้าว)...จิมฯ

บ้านบัวซอนเมืองพร้าวบ่ใช่**เข้าไคร**(อยาก) เล่าขวัญ
ผมยังไป**หัน** (เห็น) **ตุ้เจ้า** (พระ) **แปง** (ท่า) ฟาร์มไก่
แปง (ท่า) ฟาร์มไก่ฟาร์มหมู**เข้าว่า**ใช้บ่ได้
ว่า**สุเจ้า** (พระ) เลี้ยงไก่ ซีพี
คำที่**เพิ่น** (ท่าน,เขา) บ่เล่าก็เพราะว่ามันบ่มี
วันนั้นผิดกับแม่ชิมันลักเอาไก่ไปต้ม
มันอายหน้าอายตาม**นังแปง**(ท่า) **หัวจ้ม**(ก้มหน้า)...จิมฯ

ตัวเป็นคนเฒ่าคนแก่จะไปว่าไปหลาย
ต่างคนต่างเข้าใจเรา**มาดีหื้อ** (ให้) กันน่อ
คำอู้คำจา (คำพูด) มันเป็นการหยอกล้อ
หื้อ (ให้) มันได้แตกหน่อ ใบงาม
น้ำจะท่วม**ลือลือ**(สุดลูกหูลูกตา) เจ็ด**เช่น**(เท่า) ต้นป่าทนม
กลัวศาสนาธรรมมันจะหายขาด**คว่า**
เปรียบเหมือน**รากายซ้าว**(พาดสะพาน)เอาไว้ข้ามแม่น้ำ...จิมฯ

วางเพลง.....

บทขอเรื่อง ปัดเคราะห์ เรียกขวัญ มัดมือ สอนศีล พระลูกแก้ว
ทำนองเพลงอื้อ ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

๑. ก่อนที่จะมัดมือทือขวัญ
เบื้องผู้ข้าน้อยม่อน
ทั้งเคราะห์ลืบสามทั้งนามลืบทก
ตกลงแม่น้ำวังใส
๒. บ่ว่าเคราะห์เจ็บหัวมัวใจ
แม่จักปัดเคราะห์เจ้าออก
ว่าโอมพุทธรุพุทธรุ
ว่าโอมธรรมะธรรมมี
๓. อันว่าโอมสังข์สสะ
ทือ (ให้) หนีเข้าดงป่าไม้
ทือ (ให้) หนีเข้าดงป่าเส้า
เคราะห์อย่าได้พิท (กลับ) คีนมา
๔. สะปะว่าโลกาภัย
เคราะห์ทั้งหลายถอยออก
จะได้เรียกร้องขวัญเจ้า
แล้วจักเอาฝ้ายมงคล
๕. ขอเชิญสามลืบสองขวัญ
เชิญขวัญมือมาสุบสอด
ขอเชิญมาทรงหม่มตุ้ม
ฝ้าม้วนผ้าไหมแพรงาม
๖. **ขวัญเจ้าสะดุ้งฆ้องกลอง**(ขวัญหาย)
ปตีไปเล่นไปล่า
อันหมู่เสื่อสิงห์กระทิงร้าย
อันเป็นป่าข้างทางหมี่
- ขอสาธุการเสียก่อน
จะขอปัดเคราะห์ปัดภัย
ขอทือ (ให้) ตกไปไกลๆ
ทือ (ให้) ไหลไป**หล่าย** (ข้าง ๆ) เมืองกอก
- ทั้งเคราะห์เจ็บในไข่นอก
ไปด้วยคาถาบาลี
ทือ (ให้) ได้กำจัดถอยหนี
ทือ (ให้) เคราะห์ได้**หนีได้ฟ่าย** (หนีไปไกล ๆ)
- ทือ (ให้) เคราะห์ได้**หลัวะ** (หลุด) ไปตามเส้นฝ้าย
ตกไปหมื่นวาแสนวา
ที่พระเจ้าปไว้ศาสนา
หาเจ้าแถมซ้ำแถมชอก
- บ่อว่าเคราะห์เจ็บในไข่นอก
จะนำขันดอกนิมนต์
ทือ (ให้) เข้ามาอยู่กับตน
มัดอยู่ติดตนตลอด
- เจ้าจุงมาพันจุจอด
แหวนแก้วมณีทองคำ
ทั้ง**ผ้าตาหิงตาจ่า** (ผ้าสวิงและยอ)
ทั้งสียลายแขง**แพงค้ำ** (ล้าค้ำ)
- เมาอยู่ตาม**คลอง** (ถนน) ตามท่า
กับหมู่วอกค่างนางนี้
กลัวมันหักไม้ไล่ตี
เจ้าปตีไปเต็ดขาด

๗. ขวัญเจ้าใคร่**อยากกินหยัง**(อยากกินอะไร)
 ขวัญเจ้าอย่าไปเล่นกลางกาด (ตลาด)
 ไปปลอมหมูแจ็กหมูแจ็ก
 ไล่ชาติ**ตัวดำคอยตอย**(ตัวดำ)
 หมมโกหมมป้งมีหนี**นักขนาด** (มากมาย)
 ตามโรงพะไล้เข้าชอย
 ต้องสู่กุลาคางหมอย
 ปากบรู่คำสีก้อย่าง
๘. ขอเชิญสามสิบสองขวัญ
 บดีไปนอนไปนั่ง
 บ่าว่าเรื่อนแพแม่ น้ำ
 ขวัญเจ้าอย่าเมาประเวียง
จูงมาเร็วพลันฟ้าฟุ้ง (รีบมา)
 อยู่ตาม**ตาฝั่ง** (ริมตลิ่ง) ริมบึง
 มันเข้าบดีเป็นจริง
 กับหมู่ว่างสาวชาวแม่
๙. ขอเชิญสามสิบสองขวัญ
 ขวัญเจ้าอย่าไป**แวะแวะ** (แวะเที่ยว)
 ได้ยินบัวซอนอี่แม่
 ขอถวายโภชนัง
 มาค้าสมปานกล้าแก่
 อยู่ตามทางรถตางราง
 มาตั้งขวัญแหล่ขวัญหลัง
สัพพะสัพพังหลายอย่าง (หลาย ๆ อย่าง)
๑๐. ขอเชิญขวัญเจ้ามาฉั้น
 ทั้งข้าวหนมไทยหนมหรั่ง
 เขาไปซื้อมาจาก**กาด**(ตลาด)
มีแม่่ว (มีทั้ง)ข้าวเมาเป็น
 มีทั้งกล้วยจันกล้วยคัง
 มีหนีหลายอย่างหลายอัน
 มีทั้งหนมปาดหนมตาล
 บัวลอยไข่หวานพร้อมพรั่ง
๑๑. มีทั้งน้ำอุทกั้ง
 เชิญขวัญมานอนมานั่ง
 มากินมานอนมานั่ง
 มาฟุ้งข้างซอดนตรี
 กินแล้วพลังไหลหลั่ง
 มีทั้งสาดน้อยพรมดี
 ขวัญอย่าได้**ฟาง** (รีบร้อน) ลาหนี
 นักร้องเสียงดีขับกล่อม
๑๒. มาทั้งขวัญเนื้อขวัญตัว
 อย่านได้ซบเขาเหงาง่อม
 เชิญมาชมดวงดอกไม้
 เขาตกแต่งห่างดาตา
 มาทั้งขวัญหัวกระหม่อม
 มาทั้งขวัญต่อมตาตา
เพิ่น (ท่าน) เสาะมาใส่หลายหลาม
 ใส่ชั้นนมแมวแถวถั่ง

๑๓. เชิญขวัญมาเหนือบมาดม
มีทั้งเอื้องเงินเอื้องคั่ง
มีเอื้องสามปอยเอื้องแพะ
กลิ่นหอมตลบอบทรวง
ดอกบานรับลมน้ำค้าง
มีทั้งข้างด่างมพวง
ติดตามไม้แฉะต้นหลวง
ข้างหลวงตื่นแดงแพงค่า
๑๔. ขอเชิญสามสิบสองขวัญ
ขวัญเจ้าอย่า**ตกชะป่า** (ตกใจ)
ขอเชิญมาชมดวงดอก
มีแผ้วไค่ยอมไค่ยอม
อย่าได้ผลิผวนด่วนล่า
ขวัญเจ้าอย่าล่าเดินดง
มีทั้งชะมอกกาหลง
สารปีดงหอมชื่น
๑๕. ขอเชิญขวัญเจ้ามาจมน
แม่นขวัญเจ้าไปที่อื่น
มาชมบายศรีเจ็ดชั้น
มีทั้ง**ดอกเก็ดทะหว้า** (ดอกพุทธรักษา)
หื้อ (ให้) มีอารมณ์ใจชื่น
ก็ขอ**จูง** (จง) **รีบปล้นมา** (รีบกลับมา)
เขตกแต่งคั่นบุปผา
และมณฑกากระเกด
๑๖. ขวัญเจ้าอย่าล่าไหลหลง
แม่จะเอาฝ้ายวิเศษ
หื้อ (ให้) มีอายุวรรณะ
สุชะ พละ มงคล
เข้าสู่ในดงโขงเขต
มัดด้วย**คัตถา** (คาถา) มงคล
ขวัญอย่าได้ละจากตน
หื้อ (ให้) ได้อยู่กับตน**กุ่มเข่น** (.ตลอดไป.)
๑๗. ขวัญเจ้าจะได้มาถึงศีล
เจ้าจะได้ถือศีลสิบเส้น
เจ้าจะได้ลาละไว้
ลาทั้งผ้าม้วนผ้าไหม
อย่าได้เมากินเมาเล่น
ละเว้นสิ่งที่เมามาย
ทั้งแก้วมณีสีใส
ทั้งเจียรระไนใสส่อง
๑๘. **หื้อ** (ให้) อยู่ตามคลองวินัย
ลาทั้งผ้าแพรตาร่อง
เจ้าจะได้ลาละไว้
แหวนแก้วมณีของค่า
อย่าได้มีใจนำวหนอง
ลาทั้ง**ผ้าต่อง** (ผ้าขาวม้า) ลายดำ
ทั้ง**ผ้าตาหิงตาจำ** (ผ้าสวิงและยอ)
ที่เจ้าเคยสวมเคยสอด

๑๙. อย่าได้เป็นห่วงเป็นใย
ลาทั้งแหวนที่เคยสูบสอด
อันของที่เจ้าเคยใช้
แต่งขพวงดวงมณี
๒๐. นับตั้งแต่นี้ไป
หื้อ (ให้) อยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง
ยามเมื่อครุบาสังฆะ
รู้จักไหว้สาดากะณท์
๒๑. **หื้อ** (ให้) ฟังคำสั่งคำเตือน
จะไปเล่นพ่าย (ไฟ) เล่นบ่อน
อย่าเป็นคนร้ายคนดื้อ
เพื่อน (ท่าน) จะติเตียนเล่ายาย
๒๒. **หื้อ** (ให้) เจ้าได้สำรวมจิต
ข้อหนึ่งปาณาติบาต
อย่ามีอารมณ์ร้อนแรง
หื้อ (ให้) ม้วยเสียจากชีวี
๒๓. อทินนาข้อสอง
เจ้าอย่ามีใจมั่งง่าย
บะว่าเข้มเล่มฝ้ายเส้น
แถมว่าใครได้หั้นพอจะตาย
๒๔. ข้อสามกาเมอาพรหม
อย่าได้ชอบเสพสำส่อน
คบหมู่แม่ย่านารี
ใจเจ้าอย่าเมาคะนิง
- หื้อ** (ให้) ตัดอาลัยใจทอด (หมดห่วง)
ลาทั้ง**เครื่องหย็อง** (เครื่องประดับตกแต่ง) ของดี
ลาทั้งดอกไม้บายศรี
อันหมู่่นารีตกแต่ง
- หื้อ** (ให้) ปัญญาไวกล้าแกร่ง
รู้จักทำนองคลองเณร
ท่านมีธุระจำเป็น
ครุบาพระเถรเหี้ยก่อน
- จะไป**ยะ** (ทำ) เหมือนเมื่อเป็นละอ่อน
เล่นเหมือนหมู่จิวหมู่ควาย
มันช่างพา**หื้อ** (ให้) เสียหาย
เป็นที่ละลายขนาด
- ศีลสียอย่าผิด**อย่า** ขาด
อย่าได้**คั่ว** (แกล้ง) ขาราวี
เช่นฆ่าฟันแทงบุบตี
บว่าสัตว์น้อยสัตว์ใหญ่
- แม้ว่าเจ้าของบ่อนุญาตให้
อย่าไปชี้โลกโงงตาย
เจ้าอย่าได้คิดใจหมาย
ต้องขอเจ้าของ**เพื่อน** (ท่าน) เสียก่อน
- หื้อ** (ให้) เจ้าค่อย หยุดค่อยหย่อน
ไปหาแม่ย่าคุณหญิง
นั่น**หิง** (ก็) ปกติเป็นจริง
ร่างสาวชาวหญิงเด็ดขาด

๒๕. ข้อสี่มุกสาวาทา
 จุ (หลอก) **เพื่อน** (เขา) ใจตกอกขาด
 บ่ดีจุ**หื้อ** (ให้) **เพื่อน** (เขา) **ว่าง** (เหงา)
 จุ (หลอก) **เพื่อน** (เขา) ตกเบี้ยเสียเงิน
๒๖. ศิลข้อห้าสุราเมรัย
 บ่ว่าแหมแปญบรั้น
 สุราบไชยวิเศษ
 อย่าได้คิดจามคิดลอง
๒๗. กินเหล้าแล้วเมา**ตาบึง** (ตาปรือ)
 บางคนเขากิน**เจื้อเจื้อ**(บ่อย ๆ)
ช่างงเกิด (มักเกิด) โมโหโกรธะ
อย่าหื้อ (ให้) ใจได้หลงทาง
๒๘. ศิลข้อหกวิกาละโกล
มอก (เวลา) ตะวัน**บ่ยช้าย** (บ่ายคล้อย)
ผดา (บรรดา) ของสุกกับไฟ
 ได้แต่ลูกส้มหัวมัน
๒๙. ข้อเจ็ดว่านัจจะคี
 อันเป็นคนตรี**ฮึดเฮ้า** (ฮือฮึง)
 สี่อวิตีโหน่งโป
 ลูกศิษย์องค์พระมุนิน
๓๐. ข้อแปดมาลาคันชะ
 ขอนี้**เพื่อน** (ให้) ห้ามเหน็บดอก
 อันเป็นเครื่อง**หย้อง** (ตกแต่ง) คริวทรง
 อันเป็นน้ำจันมันตา
- เจ้าอย่าได้**จู้ว่ายลาด** (หลอกไปเรื่อย)
 จุ (หลอก) **เพื่อน** (เขา) ตกเบี้ยเสียเงิน
 บ่ดีม้าง**หื้อ** (ให้) **เพื่อน** (เขา) เจิน
 จุ (หลอก) **เพื่อน** (เขา) ใจตกอกสั้น
- เจ้าอย่ามีใจต่มน้ำบ้ายากล้น
 บ่ว่าเหล้ากลั่นยาตอง
 เป็นเหตุ**หื้อ** (ให้) ได้หม่นหมอง
 อันเป็นน้ำเหล้าเมาเปื้อ
- อู้หยังใคร**ตึง** (ก็) บ่เชื่อ
 เมาเป็นพะรุงพะรัง
ยะหื้อ (ทำให้) เป็นโทษโทษสั่ง
 ควรจะระวังแห่งหน่าย
- ห้ามบ่**หื้อ** (ให้) ฉัน**มอก** (เวลา) ตะวันบ่ย
 กินหยังบ่ได้สักอัน
 วินัยท่านห้ามบ่**หื้อ** (ให้) ฉัน
 และอุทะก้งน้ำเปล่า
- เพื่อน** (ท่าน) ห้ามตืดสี่ตีเป่า
 ช่างพา**หื้อ** (ให้) ใจเมาวิน
 ทำ**หื้อ** (ให้) โยกโย้ผิดศีล
 อย่า**หื้อ** (ให้) มลทินหลอมหลอก
- หื้อ** (ให้) เจ้าได้ละยังความสอกกอก
 สลิตแต่ง**หย้อง** (ตกแต่ง) มายา
 อย่าได้ทะรงประสงค์หา
 มาลา**เพื่อน** (ให้) ห้ามทุกอย่าง

๓๑. ข้อแก้จจาสะยัง
ห้ามขึ้นบนเตียงบนตั่ง
ที่นอนผู้สูงผู้ใหญ่
ที่นั่งที่นอนนั้นนา
- เจ้าต้องระวางที่นอนที่นั่ง
อันของท่านเจ้าครูบา
อย่าได้ประมาทลสา
สูงประมาณสิบนิ้วสามกระเปียด
๓๒. เมื่อเจ้าได้มาเป็น*ขะโยม* (เด็กวัด)
เป็นหน้าบุญอันสูงเกียรติ
หนีจากอบายมุข
จะได้พบกับความร่มเย็น
- ก็ได้อบรมมาอย่างละเอียด
จะได้บวชเป็นสามเณร
หนีจากความทุกข์ยากเข็ญ
ถือศีลกินเพลบ่ขาด
๓๓. ข้อสืบว่าชาตารุ
ข้อนี้*เพิ่น* (ให้) ห้ามเด็ดขาด
บ่ว่าเงินเหรียญเงินใบ
อำนาจแก้วแหวนเงินคำ
- องค์สัพพัญญูจอมปราชัญญ์
บ่ทื่อ (ไม่ให้) *กำ* (ถือ) ซึ่งเงินและคำ
ตามวินัย*เพิ่น* (ท่าน) *บ่ทื่อหยุบทื่อกำ* (ไม่ให้จับ)
ช่างนำ*ทื่อ* (ให้) ตณ्हามันเกิด
๓๔. จะได้เป็นพระเป็นเณร
ทำจิตใจ*ทื่อ* (ให้) ประเสริฐ
ขอ*ทื่อ* (ให้) สมมโนจิต
จะได้ตอบบุญตอบคุณ
- อย่าออกนอกเกณฑ์เลยเถิด
จะเกิดกุศลผลบุญ
ลูกศิษย์ของพระราชา
ส้าย (ใช้คืน) บุญ*ทื่อ* (ให้) พ่อกับแม่
๓๕. *ทื่อ* (ให้) เจ้าได้โผดเมตตา
ถ้าหากบุญมีแท้แท้
ได้เป็นนักรรรมนักรปราชัญญ์
ขอ*ทื่อ* (ให้) ได้เป็นมหา
- พี่น้องศรัทธาเฒ่าแก่
ทื่อ (ให้) ได้เป็น*ตุ้เจ้า* (พระ) ครูบา
คำจุนพระศาสนา
เปริยญธรรมเก้าประโยค

วางเพลง.....

๕. อันศาสนาคือร่มกาของมนุษย์ จะถือคริสต์ถือพุทธจะรู้ได้จากอะหยัง
 ฟ่องก็ถือคริสเตียนฟ่องถือคริสตัง อิสลามอาบังพวกที่ชอบก้อมือบ
 ฟ่องก็ถือแบบฤษีชีดง ชอบเอาตัวไปทรงอยู่ในกระต๊อบ
 จำศีลภาวนาอยู่กะง้อบกะง้อบ เป็นชอบอยู่**พอไผ่ พอมัน** (ตัวใครตัวมัน)
 บ่เต๋ยวนี้ตัวนายถือศาสนาพุทธ ถือแบบธรรมยุตที่เคร่งกัมฐาน
 กกว่าตัวถือแบบนิกายมหายาน สัญลักษณ์ของมันมีหยังกาเจ้า
 เพราะอายบู้จักหลักของศาสนา **เมาค่าอิค่าหาทิงวันค่าเข้า** (มัวแต่หาเงิน) ... จิมฯ
๖. **เฟิ่น**(เขา)ว่า**เสียม**(จอบ)บ่คม**ทื่อ**(ให้)ใส่ด้ามหนัก ๆ ถ้าตัวนายใคร**หลวัก** (ฉลาด)หื้อหมั่นอ่านหนังสือ
 อันศาสนาที่เข้าเจ้านับถือ อันนี้ก็คือศาสนาพุทธะ
 สัญลักษณ์นั้นคือแก้วสามดวง ทั้งสามทั้งปวงเอาเป็น**ที่เพ็งพะ** (ที่เพ็งทางใจ)
 มีพุทธะธรรมะสังฆะ เรียกว่าแก้วรัตนะ ไตรราม
 มีหนึ่งพระพุทรมีสองพระธรรม พระสังฆได้ตามเป็นองค์ที่สาม
 พระพุทธเจ้าได้แสงหาธรรม โภธิญาณตามตรัสรู้มาได้
 หลังจากทีพระเจ้าได้ปรินิพพานลง ต่อจากนั้นพระสงฆ์ได้ดำรงสืบไว้..จิมฯ
๗. อ้ายยังมีปัญหาศาสนากับมนุษย์ คำว่าพระพุทธมันสืบมาจากไหน
 นามชื่อ**เค้า** (เริ่มต้น) **เฟิ่น** (เขา) ว่าจะใด เป็นลูกหลานไผ่อยู่ที่ไหนพอบอก
 ท่านเป็นคนเมือง**ควาว**(หรือว่า) เป็นคนไทย เกิดเมืองไทย**ควาว** (หรือว่า) เกิดเมืองนอก
 อ้ายจะขอลถาม**ทื่อ** (ให้) คนงามค่อยบอก **เฟิ่น** (เขา) เป็นนักเรียนนอก หัวดี
 โลกเรา**ทิงวัน** (ทุกวัน) มีแต่ความเป็นห่วง มันตกอยู่ในห้วงบ่วงเวจี
 เซาะ (หา) เลี้ยงคาบเนาอยู่สุดเดือนสุดปี เทื่อ (บางที) เป็นดีใคร่หนีแต่ก็หนีบ่ได้
 ฟ่องก็ทุกข์ฟ่องก็มีตามวิถีมุขย์ ขอเพ็ง (เพ็ง) องค์พระพุทธท่านหล้างพอช่วยไว้...จิม
๘. คำว่าพระพุทธคือผู้รู้ผู้ตื่น อันความทุกข์ขมขื่นขจัดออกไปเสีย
 เจ้าชายสิทธัตถะได้สละลูกเมีย อยู่ประเทศอินเดียกรุงกบิลพัสดุ์
 เจ้าสุทโธระนะพระมหายา คร้าครวญโศกาถูกมาพราภพลัด
 พระองค์หนีละกรุงกบิลพัสดุ์ บ่ห้วงหาสมบัติและบัลลังก์
 ได้จวนพระสหายคือนายฉันทนะ ควบม้าก็ญฐะกะออกทวาพ(ทางทวาพหลัง)
 ความหวังพระองค์มันคงด้วยพลัง ไปแสงทางพันทุกข์โศกเศรร้า
หนีละ (ทิ้ง) ปราสาทราชบัลลังก์ เพื่อกันคว้าหาทางทรงวางไว้**แต่เค้า** (เริ่มต้น) .. จิมฯ

๙. เจ้าชายสิทธัตถะได้สละสมบัติ
อันที่เป็นสาเหตุหนีออกเขตเวียงวัง
ความสุขที่ได้รับ**นับปอปลอง** (แทบนับไม่ได้)
อยู่ดี ๆ ท่านข้ามาหนีไปไกลขาด
หนีละชายาบุตตาลูกให้
มีหิ้นสัพพะ(มีมากมาย) สนมกรมวัง
นางปีบหมอมทอนอนอวดเปรยกาย (เปลือยกาย)

๑๐. เจ้าชายสิทธัตถะได้สละนิราศ
ไป**หิ้น** (เห็น) เทวทูตท่านได้มาจำลอง
ไป**หิ้น** (เห็น) ใส่คนเจ็บไป**หิ้น** (เห็น) ใส่คนตาย
หิ้น (เห็น) ใส่คนขวชตึงหน้าอวดแท้แท้
เมื่อพระองค์ไป**หิ้น** (เห็น) เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ
เลยสั่งนางบำเรอว่าพวกเธอทั้งหลาย
เปื้อนนายไปหมดเสียงความอดขันดี

๑๑. ตอนที่พระองค์เข้าอยู่ดงป่าไม้
คาวา(หรือว่า)ท่านบ่ได้กินอะหยัง
ท่านเคยได้อยู่ดีกินลา
ไปอยู่ในป่าท่าจะอดกลั้นล้า
ตอนที่พระองค์ทรงบำเพ็ญคั่นคว่า
ยึดเป็นกำหนดปฏิบัติอดทน
ปางเมื่อท่านบำเพ็ญทุกรกิริยา

๑๒. ปางเมื่อพระองค์ยังบ่ได้ตรัสรู้
ทุกรกิริยาบทท่านไปอดอาหาร
อยู่ในป่าไม้หิมพานต์
หอยทั้งหลายพากันไต่ขึ้นหลุบ
เพราะมันเป็นหอยสังข์บ่ใช่เป็นหอยทาก
เพราะกลัวกำลังของพระองค์จะตก
มธูปายาสที่พระองค์ได้เสวย

เป็นแผว(เป็นถึง)ลูกกษัตริย์ท่านเปื้อนนายอะหยัง
คาวา(หรือว่า)อิมหมายค้ายซัง (เปื้อน)เวียงวังปราสาท
สมบัติเงินทองได้ปกครองอำนาจ
จากไพร่ฟ้าข้าทาส ชาววัง
เข้าสู่ดงป่าไม้ท่านเปื้อนนายอะหยัง
มาอิมหมาย**ค้ายซัง** (เปื้อนนาย) เวียงวังหอห้อง
เหมือนซากศพคนตายท่านบ่มีใจเรียกร้อง..จิมฯ

ปางเมื่อท่านได้ประภาสยามพักผ่อนสมอง
พระองค์เพ่งมองไป**หิ้น** (เห็น) ใส่คนแก่
ปัญหาทั้งหลายต้องหาวิธีแก้
ท่าทางท่านมีแต่สบาย
ความคิดก็คั่งค้างอยู่ในหัวใจ
ว่านับตั้งนี้ต่อไปอย่าได้เข้ามาใกล้
คือสาเหตุที่ท่านหนีเข้าสู่ดงป่าไม้ ..จิม

หิ้น (เห็น) เขาเขียนรูปไว้**มีคาวา**(มีแต่)ดูกับหนัง
หมวดเครารุงรังหน้าสงสารเช่นล้า
มีสนมนางงามมาป้อนเข้าป้อนน้ำ
พ่อแม่ซ้ำบ่**หิ้น** (เห็น) สักคน
นั่งเอาหัวตากฟ้านั่งเอาหน้าตากฝน
มันช่างได้ผลเมื่อท่านทำอย่างนั้น
ไผ (ใคร) มาอุปถาองค์พุทธาตอนั้น..จิมฯ

ตอนนั้นยังบ่รู้อย่างบ่ได้แตกฉาน
ทมมารสังขารจนพอมอมพอชูป
ซ้ำบ่มีบ้านซ้ำบ่มีเฮือนบ่มี**ตูบ**(กระท้อบ)
เปื้อนป้องกันแดดหูป ฝนฮ่า
แม้แต่พญานาคยังเอาหัวมาบก
นางสุชาดามาถวาย**ขันเข้า**(ข้าว)
อิมแล้วท่านก็เลยตรัสรู้ธรรมผูกแก้ว (เริ่มต้น) ...จิมฯ

๑๓. ปางเมื่อพระองค์บำเพ็ญทุกกรกิริยา
เมื่อได้เสวยแล้วอ้อมอกอ้อมใจ
ลูกสาวพญามารมายั่วยวนตัณหา
ถืออุเบกขาแสวงหาความรู้
ทรงมานสังขารเหลือค่า (เหลือแต่) หนักกับดูก
ที่เพิ่นได้ (ท่าน) เทศกัน*คู่วัดคู่วา* (ทุกวัด)
มันจะมีก็กั๊กก็ผูกกันชา
๑๔. ท่านตรัสรู้ธรรมด้วยความจริงเป็นพื้น
พระไตรปิฎกจดใส่ใบลาน
บางผูกก็เป็นธรรมนิยาย
ธรรมชาตจุก (พระนักเทศน์) ปุพพาคมณ์เฒ่า
มีแพวเจ้าหงษ์หินที่มันไปรบยักษ
ที่ไปอาบน้ำที่น้ำแม่วาริ
ขี่ม้าไปเสาะหานาฏน้องบัวคำ
๑๕. น้ำธรรมคำสอนขององค์เจ้ากลิ้งกู่
อ้ายเป็นตีใครรู้พระเทศน์ธรรมใบลาน
พระจวนะขององค์พระสัมมา
ธรรมผูกใดที่มันจะวิเศษ
มันจะเป็นผูกใดที่จะเป็นธรรมเอก
เกิดเป็นมนุษย์แสนทุกข์ทรมาน
เพราะได้ยืนกับหูเพราะได้ดูกับตา
๑๖. อริยสัจสี่นี้เป็นธรรมกับเอก
นับตั้งแต่ตื่นขึ้น*ไปแพว*(ถึง)บนหัว
สาเหตุุนั้นคือสมุทัย
กิเลสนั้นแถม*ช่วยแท้แท้บู้ดๆ* (เข้าพวก)
ธรรมมะอริยสัจสี่
ความทุกข์มันเกิดมาจากสมุทัย
ตัวทอง (ตัวเอง) ปู้จักเดินตามมรรคตามผล
- มีนางสุชาดาเอาขันเข้ามาถวาย
พัวเพ็ง (บำเพ็ญ) ต่อไปบ่หื้อ (ให้) ได้หดหู่
ใจพระโพธาก็*บ่เคยหลังหลู่* (ไม่เคยออกแวก)
จนตรัสรู้ได้ ธรรมมา
ได้พระธรรมมาก็ผูกจาทา
พ่องก็เป็นครุบาพ่องก็เป็น*ธเจ้า* (พระ)
ที่ท่านตรัสรู้มาทิ้งผูกปลาย*ผูกเค้า*(เริ่มต้น)..จิมฯ
- ได้ทิ้ง* (ได้ถึง) แปะหมื่นสี่พันพระธรรมชั้นข
ธรรมมะนิทานตั้งธรรมเจียรธรรมค่า
เพิ่น (ท่าน) เอาไว้ล่อใจคนแก่คนเฒ่า
ไปขอเจ้ากัญหา ชาลี
เจ้าสุวัตรไปหลงรักลูกสาวพระฤๅษี
กั๊กมีเวรมีปะชะปะวงดอกแก้ว
จ (หลอก)คนเฒ่าเฒ่าฆ่าตึงปลื้มบ่แล้ว..จิมฯ
- พระองค์ตรัสรู้ได้แปดหมื่นสี่พันชั้นข
ผูกใดมันสำคัญที่เป็นธรรมวิเศษ
จะเป็นสิ่งชำระตั้งกามะกิเลส
ที่จะดับกิเลส ตัวมาร
พระธรรมมีเอนกดับกิเลสสงสาร
เพราะมันเป็นสันดานของมนุษย์ลุ่ม (ล่าง) ใต้
มันเลยเกิดตัณหาเสาะหามาไว้ใช้..จิมฯ
- จะเป็นเงาเสวกด้วยติดตามตัว
มีตนมีตัวเพิ่น (เขา) ร้องว่ามนุษย์
เกิดความวุ่นวายมีแต่ความเสื่อมทรุด
มัจจุราชจะ*เติก*(กดลง) อาบาย
บ่ศึกษาหื้อ*ถ่มนึ่ง*(ก็)บ่เข้าใจ
ทุกข์กายทุกข์ใจถมหนาถมแหม่น
รู้ค่า (รู้แต่)ใส่เพี้ยหลนกับบริมขน*กันแน่น*(กันงอน)..จิมฯ

๑๗. อริยะสัจสี่มันเป็นธรรมวิเศษ
ธูเจ้า (พระ) ก็เทศน์ไปศรัทธาก็ฟังไป
ธูเจ้า (พระ) บางตนก็เทศน์บ่นเป็นคำ
ปีแล้วอ้ายหมายจะไปบวชเป็นหลวงพี่
ถ้าอ้ายได้เลิกชอจะไปบวชเป็น**ธู** (พระ)
อ้ายขอศึกษาหาความรู้จนพอ
แต่ว่า**บ่เดียว**(เดี๋ยวนี้)นี่อ้ายข้องใจจะถาม

๑๘. พระพุทท์กับพระธรรมตนใดที่เกิดก่อน
พระเจ้าตรัสรู้ได้รู้ธรรมรู้ศีล
เหมือนกับหมอที่ไปเสาะหายา
ปัญหาของตัวกับปัญหาของข้า
ข้าว่าพระธรรมนั้นเกิดก่อนพระพุทท์
คำว่าธรรมชาตีมิตตามป่าตามดอย
คำว่าพระธรรมนั้นเปรียบเหมือนไข่มุก

๑๙. ตัวว่าพระธรรมนั้นเกิดก่อนพระพุทท์
เขาจะเอาพระพุทท์เป็นผู้นำจะหยั่ง
พระธรรมเกิดก่อนยังเอาไว้ทางหลัง
ผู้มาทีหลัง**ชาโต**(ทำไม)ว่าดังกว่า
คน**มาอุณ**(ภายหลัง)จะใดว่าปูนแป้
ตัวว่าอย่างอ้อข้าตั้ง**บ่ไค่ฟัง**ไม่ยอมฟัง
พระองค์ได้สำเร็จเป็นพระโพธิญาณ

๒๐. ที่เพิ่น(เขา)เอาพระพุทท์นั้นมานำหน้า
แสวงมาได้พอหล่อล่อมหล่อตาย
พระธรรมนั้นเกิดก่อนก็จริง
เพราะว่าองค์พระพุทท์ได้ไปขุดค้นคว้า
พระองค์ตรัสรู้มาด้วยพระองค์เอง
สำเร็จอาริยะเป็นธรรมะบรรยาย
เป็นพระแก้วรัตนะมีพุทฺธะนำพล

อ้ายไปฟังธูเจ้าเทศน์อ้ายซำบ่เข้าใจ
เทื่อ(บางครั้ง)ก็มอยหลับไปบ่พอได้ยินถึ
เป็นอุมอ้ออุมอ้อฟังปัดเป็นที
ก็อาลัยหาเสียงปี เสียงชอ
จะเอาจนบรรลุนั่งยุบหนอพองหนอ
บวชแล้วตั้งจะขอไปอยู่ตงป่าเส้า
พระพุทท์กับพระธรรมตนใดเกิด**ก่อนเค้า**(เริ่มแรก)..จิม่า

ความคิดมอกละอ่อนเมาค่าอยู่ค่ากิน
น้ำเกิดจากดินหินเกิดจากท่า
เขายังไปเสาะหารากไม้ในป่า
อันใดมันจะถูก **ก็ลองกอย** (ลองดู)
เหมือนเราไปขุดไข่มุกในเปลือกหอย
พระองค์ท่านได้คอยค้นคว้าไต่เต้า
ชาวโลกได้พันทุกข์เพื่อพระธรรมนั้น..จิม่า

เขายังเอาไปมุดซ่อนไว้อยู่**ทั้งกลาง** (ตรงกลาง)
ยังบ่เอาพระธรรมนั้นเป็นค่านำหน้า
ทกโต(ตุ๊กแก)มัน**ดินตัง** (ดินเหนียว) เหลือกว่า**จักก่า**(กิ่งก่า)
ตัวลองบอก**หื้อ**(ให้)ข้า เขาฟัง
พระธรรมเกิดก่อนแท้ยังเอาไว้ตั้งกลาง(ตรงกลาง)
ตั้งไค่ตอ้อมตัง(อยากตดใส่จุ่ม)เอาจนลมมาขึ้น
เพราะมีพระธรรมเป็นหนทาง**บู่พื้น**(กลับด้าน)..จิม่า

พระองค์ได้ค้นคว้าบุกเบิกเทิกไกล
ทรมานร่างกายอาศัยอยู่ในป่า
บ่เดียวแม่หญิงเหมือนกับข้างดินหน้า
ถึงยกไว้ทั้งหน้า เอนนาย
ท่านได้**พ่ำเพ็ง**(บำเพ็ญ)หาหนทางแก้ไข
ชาวโลกทั้งหลายนับถือกันทั่วหน้า
เพราะพระพุทท์เป็นตนท่านเป็นองค์ผู้ค้นคว้า..จิม่า

๒๑. องค์พระศาสดามีปัญญาวิเศษ
ทำให้อจิตประเสริฐเกิดความสุข
มีขณิมาปฏิบัติ
หลักของพระธรรมดีจะนำมาประกอบ
ของบิณฑังข้างเนา
พระพุทธเจ้าท่านได้เป็นผู้
บได้ยินพระเจ้าเทศน์**สักคำเตือนา**(สักครั้ง)

ค้นคว้าหาสาเหตุดับกิเลสทั้งหลาย
มีพระรัตนตรัยนั้นเป็นองค์ประกอบ
รู้ปฏิบัติดีรู้ปฏิบัติชอบ
อ้ายก็มีเป็นหอบ เป็นรำ
ฟังคำเพิ่นเล่าข้าก็ทิ้งบ่จำ
ศาสนารวมปฏิบัติให้ออกต้อง
หั้นคำ(เห็นแต่)ธูแก้วธูตาเทศน์ให้อศรัทธาพื่อน้อง..จิมฯ

๒๒. องค์พระพุทธองค์ปรินิพพานไปแล้ว
ถึงแม้พระองค์ท่านปรินิพพาน
อยู่ไปตามน้ำทำไปตามตัว
กายะวะจีห้อมันดีจนครบ
คำว่าพระสงฆ์นั้นก็คือสาวก
ก่อนที่ปรินิพพานท่านก็ได้
มีพระสาสิบุตรและพระโมคคัลลาน

เอาธูตาธูแก้วท่านมาเทศน์ต่าง
ยังมีพระธรรมชั้นนั้นเป็นที่เคารพ
คนดีบ่ถ้ากลัวจะซบเซาเหงางบ
กราบบพทิงพระเจ้า พระธรรม
ที่เราได้ย่อยกว่าเป็นแก้วตัวสาม
ได้มอบหมายพระธรรมแก่สาวกเอนอ้าย
สาวกอรหันต์ตั้งฝ่ายขวาฝ่ายซ้าย..จิมฯ

๒๓. มีพระสาสิบุตรและพระโมคคัลลานะ
มีลูกศิษย์ลูกหามาทุกแห่งทุกหน
มีพระภิกษุที่บรรลุปฏิผล
ที่เข้ามาบวชเป็นพระธรรมทายาท
ที่เข้ามาบวชเริ่มต้นหัวที่
ท่านสละกิเลสด้วยเหตุประการใด
ธรรมเจียรธรรมค่าที่**เป็น** (ท่าน) เล่าบรรยาย

พระมหากัสปะอาริยะหลายตน
พระมหาอนนทเป็นผู้อุปถาก
ตั้งศากะยะมณฑลก็มีนักขนาด
สามารถสืบศาสนาไป
ในปัจจุวัคคินั้นจะเป็นองค์ไหน
มีพระธรรมผูกไหนที่ทำให้อใจหลังหลู
เป็น(ท่าน)เทศน์กัณฑ์ที่ไหนเมื่อใดก็บรู ..จิมฯ

๒๔. วันอาสาฬหะนั้นเป็นวันสะอาด
พระธรรมบทที่พระเจ้าเทศนา
พระธรรมจักรนั้นคือหลักสายกลาง
อัญญาโกธัญญะปล่อยระคะร่วงหลูด
เมื่อพระรัตนตรัยยังมีครบ
ท่านเสด็จไปโปรดพระปัญจะวัคคี
พระอัญญาโกธัญญะขอบวชเป็นสาวก

ซึ่งเป็นวันประกาศพุทธศาสนา
คือพระธรรมจักรกับปะวัตนะสูตร
เขาต้องได้ระวังทั้งร่างกายคำพูด
เพราะปะวัตนะสูตร บาลี
ศรัทธาก็ปรารถนาว่าพระสงฆ์ยังมี
ตามในพระคัมภี**เป็น**(ท่าน)เขียนไว้ตั้งนี้
ที่เราได้ย่อยกัน**เต้าฮอดวันนี้**(จนกระทั่งทุกวันนี้..จิมฯ)

๒๕. อันว่าธรรมจักรเป็นหลักดีอย่างนี้
 บางคนก็ร้อง(เรียก)ว่าวงเวียนเวียนต้น
 มีเกิดมีแก่มีเจ็บมีตาย
 กิเลสก็ซ้ำหนาตื้นหากก็ซ้ำแห่
 พวงมาลัยรถยนต์มันยังมีคนขับ
 ที่มันเป็นธรรมขององค์พระมาลัย
 ใครหนีจากความทุกข์ใครหนีจากความตาย
 มีครบแปดส้อมอยู่ในวงเดียวกัน
 มันเป็นของบ่หัน(ไม่เห็น)มันเป็นของบ่แน่
 จะไปเสาะหาไฟที่จะมาช่วยแก้
 เลียบจ่างจะแก้ ทางใด
 ถ้าเกียร์มันปลั้มมันตึงบ่เคลื่อนไหน
 ว่าเกิดแก่เจ็บตายไฟตึงหนีบ่ปั่น
 จะไปเยี่ยะแบบไหนหื้อมันได้หลุดพ้น..จิมฯ
๒๖. เกิดแก่เจ็บตายบ่มีการหยุดพัก
 ความทุกข์มันเกิดมาจากสมุทัย
 เพราะมันเป็นเหตุหื้อเราได้รับผล
 ขณะนั้นพื่อน้อยเขาบ่ใช่คนบาป
 เฝิ่น (เขา)ค้ำพิ่น(เขา)ขายพิ่น(เขา) ยังได้กำไร
 หื้อตัวเอาตัวอย่างแม่บัวซอนถนนมบุญ
 ชื่อสัตย์สุจริตบ่คิดผิดต่อไฟ
 ความรู้ตัวบ่หนักมันตึงบ่เข้าใจ
 วุ่นวาวุ่นวายยุ่งหะยุ่งหยาบ
 ทุก ๆ คนได้รู้รับทราบ
 หื้อหมั่นได้ไหว้กราบ ทำบุญ
 เราทำบุญเอาไว้กำไรตึงบ่สูญ
 และขอขอบคุณอ้ายมาเป็นคู่ถ้อง
 ทำมาค้าขายหาเลี้ยงใส่ใส่ท้อง..จิมฯ
๒๗. ข้านั่งฟัง**ชาตเมิน**(นาน)ว่าหื้อเดินตามมรรค
 ข้าบใคร่เข้าใจพอไซหื้อได้ฟัง
 รู้ถึงเรื่องมักอ้ายก็**มักชาตหลาย**(ชอบมาก)
 ถ้าจะ**อู้**(พูด)ถึงมักอ้ายก็มัก**คู่อ่าง**
 จะ**อู้**(พูด)ถึงมักอ้ายตึงมัก**สัพพะ**
 ตึงบ่ว่าใส่ย่างใส่ย่าง
 มรรคแปด ๆ นี้มันเป็นอย่างใดจา
 ขอถามคน**หลวง**(ฉลาด)นักมรรคนั้นคืออะหยัง
 อ้ายจะได้ระวังเหี้ย**คู่อ่าง**(ทุกอย่าง)
 แกงอ่อมครัวในเปิดอย่างไก่อ่าง
 ตึงบ่ว่าลาบส้า ปลาอย่า
 ต้มเปรตแป๊ะชะปลาชะโดหูฉลาม
 เหล้าขาวเหล้าดำนั้นเป็นคู่กับแกล้ม
 อ้าย**มัก**(ชอบ)แต่สุราตึงคั้นนายอ่อมแม่ม..จิมฯ
๒๘. อันที่ว่ามรรคแปดนั้นคือหนทางเดิน
 จริยาสัมมาปฏิบัติด้วยตน
 ตามทางเดินขององค์พระพุทธร
 มันเป็นธรรมของพระธรรมโฆษก
 ทางเดินพระองค์ท่านทรงเรียกว่ามรรค
 คนเดินตามมรรคแปดจะได้สุขสำราญ
 มันจะเป็นมรรคาพาหื้อได้หัน
 ไปสู่ความเจริญที่มีเหตุมีผล
 เราจะได้รับผลนั้นคือความนิโรธ
 เราต้องเลิกถล่ตึงความหลงความโหด(โกรธ)
 เป็นสิ่งดับไฟโรธ สันดาน
 ป่าช้าค่านอู้หนักกับคนผญาตัน
 ที่จะนำวิญญูญเราไปสู่โลกหน้า
 สุขคติสวรรค์นิพพานชั้นฟ้า..จิมฯ

๒๙. คำว่ามรรคปาไปสู่นิโรธ
ที่มันเป็นคำสอนของพระพุทธองค์
ข้อที่หนึ่งมันจะเป็นอย่างไร
อ้ายจะปฏิบัติเพื่อขจัดความทุกข์
คนมีปัญญานั้นคือคนฉลาด
อยากใคร่พ้นความทุกข์ของมนุษย์นั้นนา
จะนำมาประพฤติเป็นหลักยึดทางใจ
- บางทีก็ต้องโทษเพราะความโลภโกรธหลง
ที่จะได้จรรโลงเราได้พ้นจากทุกข์
ใจอ้ายร้อนเหมือนไฟไวกว่าเอาลูก
หนือบายมุข นานา
คนซี้ฉลาดคือคนไร้ปัญญา
หื้อเดินตามมรรคาของพระพุทธเจ้า
หื้อละเว้นข้อไหนพอไขมาเข้า ๆ(เข้า)..จิมฯ
๓๐. มรรคองค์ที่หนึ่งว่าสัมมาทิฐิ
คือความเห็นชอบสิ่งต่าง ๆ นา นานา
มีทุกข์มีสุขมีสมหวังผิดหวัง
บ่หื้อจิตลุ่มหลงต่อความทุกข์สัพพะ
จะไปหื้อจิตเราเหลวไหล*ไหวท้วง*(คิดไปด้วย)
ควบคุมจิตใจหื้อทำแต่ความดี
อยู่ไปตามน้ำทำไปตามตัว
- เป็นธรรมคติในหลักศาสนา
ที่มันเกิดขึ้นมามันตั้งมีสัพพะ(มากมาย)
มีรักมีชังเป็นไปตามสภาวะ
เอาชนะมันได้ ก็ตั้งดี
ถ้าเราพ้นจากบ่วงความทุกข์ตั้งบ่มี
อยู่*มอก*(แต่)พอดีกินมอกพอได้
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราโชวาทไว้ จิมฯ
๓๑. สัมมาทิฐินั้นคือความเห็นชอบ
ความโลภความยากที่มันลากพาไป
อ้ายหมายจะไปมุ่งขาม่มขาม
ที่*เพิ่น*(เขา)เฒ่าเหลืออ้ายก็ตั้ง*มีขาดนัก*(มาก)
เรื่องบาปเรื่องบุญอ้ายตั้งฮุนบ่ได้
อ้ายจะขอเรียนไว้ตั้งเรื่องร้ายเรื่องดี
แล้วมรรคที่สองเชื่อมั่นว่าจาด
- เทื่อค้อยอ้อมค้อยหอบ*(คอยช่วยเหลือ)หึงร่างกายจิตใจ
หันเพิ่นคำเพิ่นขายรวยไปก็มันัก
เข้าไปหันใส่สาวมอกกำลังน่ารัก
ที่หลงรักสาวน้อยก็ ยังมี
เพราะอายุของอ้ายยังบ่ถึงห้าสิบปี
ตั้งโลกุตรโลกีย์ทุกวิธีรอบด้าน
ถามไปเรียนไปก็*หลิวก*(ฉลาด)ไปเป็นชั้น จิมฯ
๓๒. มรรคองค์ที่สองสัมมาสังกัปปะ
อย่าไปเอาความผิดมาเป็นจิตอารมณ์
โทษของคนอื่นหันใหญ่เท่าภูเขา
สันดานที่บ่ดีหื้อได้หนีหลีกเว้น
คำว่าสังกัปปะดำริหาประโยชน์
เป็นบ่หื้อผูกขาดพยาบาทคนใด
ถึงแม้เข้าจะลักเขาจะโลภเขาจะโกง
- รู้จักเสียสละช่วยเหลือผู้ลุ่มจม
มีคมฺย(ชวาน)บ่คมมันต้องชูปต้องเข่น
โทษของตัวเก่าถือว่าเป็นของเล่น
หื้อมีแต่เมตตา อภัย
บ่หื้อเกียดหื้อโชด(ไม่ถือโกรธ)บ่หื้อถือโทษใผ
มีแต่อภัยเพื่อพี่น้องชาวบ้าน
เขาตั้งจะได้อันสงสรรบผลในเรื่องนั้น จิมฯ

๓๓. มรรคแปด ๆที่เป็นแนวเอาไว้
 ละจากสันดานอธพาลทั่วไป
หันเหิน(เห็นเขา)ได้ดีไม่ควรตีอิจฉา
 ไผจะร่าจะรวยไผจะทุกซ์จะยาก
 เป็นว่าหื้อทำใจหื้อสดใสสะอาด
จะได้คับได้(จะได้หรือไผ่จะลอง**คอย**(ดู)สักวัน
 มรรคองค์ที่สามของอริยสัง
๓๔. มรรคองค์ที่สามตามที่ได้เรียนรู้
 พระวณะขององค์พระสัมมา
 พุตปตมตเทีจมุสาวาทาเว
 มายาสาไถยหน้าไหว้หลังหลอก
 ชอบอู้เหลวไหลคนนิสียปากม้า
 เหยียดหยามนินทาเป็นฮาเป็นคิง
 เพ้อเจ้อส่อเสียดเหยียดหยามนินทา
๓๕. มรรคองค์ที่สามห้ามบ่หื้อพูดปด
 มีคำคำอู้เป็นเส้นเป็นเอ็น
 เวลานั้นไปช่วยเป็นเยียะการ
 เจ้าหมู่เจ้าฝูง(เพื่อน)เขาทิงบ่ใครสู้
 ชอบอู้คำถ้อยชอบอู้คำชะ
 อู้น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหลงเหลง
 ชอบคุณนะจะสัมมะวาจา
๓๖. สัมมามันตีะการทำชอบประกอบกิจ
 ห้ามบ่หื้อเช่นฆ่าช้างม้าจ้วควาย
 ประการที่สองห้ามบ่หื้อย่องเบา
 สัมมามันตีะมรรคองค์ที่สี่ห้ามไว้
 สัมมามันตีะหื้อสละกิเลส
 อยากแหมะอยากหม่าใจต่ำใจทราม
 ถ้าบ่เดินตามมรรคบ่อู้จักห้ามใจ
- มีการหื้ออภัยบ่ได้เบียดเบียนไผ
 บ่หื้อดูถูกไผเป็นคนทุกซ์คนยาก
 เป็นทุกซ์อนาถาอย่า**นินทา**ดูถูก(พูดจาดูถูก)
 ก็เป็นเรื่องของไผ ของมัน
 บ่คิดพยาบาท**โหดเคียด**(โกรธเกลียด)เดียจฉันท์
 มาซังสันดานมันช่างดัดบ่ได้
 จะลองปฏิบัติมันจะตีกาจะร้าย..จิมฯ
- พระองค์ตรัสรู้ไว้เป็นนิรัฎฐา
 สัมมะวาจาเป็นบ่หื้อจุหลอก
 จิตใจล้าง**เลอู้**(พูด)เข้า**อู้**(พูด)ออก
 เป็น**ร่องว่า**(เรียกว่า)โคตรวอก จริงจริง
 บ้องบ้องบ้ำบ้ำดั่งฝิป่าเข้าสิง
 อู้(พูด)บ่มีความจริงชอบเป็นคนสองหน้า
 เขาเลยตั้งฉายาว่าไ้อ่หมออาปากม้า..จิมฯ
- อะหยังฮาก็รู้หมดแต่ฮาเยียะ(ทำ)บ่เป็น
 อะหยังก็บ่เป็นมีคำคำอู้
 แต่ง**เอามือแบ่หลัง**(เอามือพายหลัง)เป็นอู้ ๆ ฟู ๆ
 เขาว่าซังคำอู้ คนเอ็น
 อู้บ่มีสาระกำหนดกฎเกณฑ์
 อู้จ่มข่มเหงไผตึงบ่ชอบสู้
 แล้วข้อสี่แถมนาวาจะโตบู้..จิมฯ
- เว้นจากการทำผิดทุจริตทางกาย
 สัตว์ทั้งหลายหมูหมาไก่
 ทรัพย์สินของเขาโลกลักเอามาใช้
 อย่าคิดเป็นคนร้าย ใจทราม
 สำสอนทางเพศเป็นเหตุถูกหยาม
 หน้าแหม้แก้มดำ(หน้าดำ)หัวล้านพอจะเสี้ยง
 บ่าเมินสูจะตายเป็นโรคพอสะเอี้ยง.. จิมฯ

๓๗. สัมมากัมมันตะหื้อสละความชั่ว
รู้แก้หาจับช่างเยี้ยะจาใด
คันอ้ายได้เม็ยอย่างป่าบัวซอน
อันที่ผ่านมาเมื่อคราวที่แล้ว
เราจะเอาเม็ยสาวก็กลัวเป็นโรคเพียง
ขึ้นจองย่องเบาตึงบ่เอาสักราย
ไ่อ้หมู่โรงฆ่าสัตว์เขาจุงควายมากาย(ผ่าน)

บางทีสาวมันยั่วเราก็ก้นบ่ไหว
ที่ไหน ๆ มันก็เป็นไปแล้ว
ค้ำบ่ค้ำก็จะนอนตึงบ่ไปแอ้ว
เราไปส่งไ่อ้แก้ว บ่ตาย
แต่ว่าเขาจะเลี้ยงเราตึงบ่สนใจ
เล็กฆ่างัวควายเรามันคนใจน้อย
น้ำตาก็ไหลน้ำลายอ้ายก็ย้อย..จิมฯ

๓๘. สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีวิตโดยชอบ
หากินแบบชอบธรรมต้องค้ำ ๆ ขาย ๆ
ขอจะไปชอบทำนาบนหลังคน
แต่มจะไ่ด้มาวันสองสามหมื่น
ไ่อ้พวกใจทมิฬไ่อ้พวกชิงหมาเกิด
พ่องค้ำแม่ญิงเอาสาวไปข่มขืน
พ่องก็ค้ายาบ้าพ่องก็ค้ำเฮโรอิน

มีอาชีพอประกอบที่บ่ผิดกฎหมาย
บ่ไปรีดไปไถเอาของผืนคนอื่น
จะตกลมตกลม**จมริบมาค้ำบ่ขึ้น**(ทำมาหากินไม่ได้)
มันตึงบ่จี้รัง ยั้งยั้ง
พ่องก็ค้ำระเบิดพ่องก็ค้ำอาวุธปืน
ไ่อ้ใจหลิกหลิน(เกเร)อวดใจกล้าหน้าด่าน
ถ้าโดนยึดทรัพย์สินพ่องเหลือค้ำหัวล้าน..จิมฯ

๓๙. ไ่อ้พวกใจทมิฬไ่อ้พวกชิงหมาเกิด
หากินอย่างนี้บ่มีความร่มเย็น
หากินไปตามสติปัญญา
อย่างเราหากินทางซอทางจ้อย
หื้อทำตัวเป็นเศรษฐีในเรือนยาจก
คนทำชั่วมันตึงบ่ได้ดี
คนรวยคนจนทุกคนก็ตึงตาย

ค้ำอาวุธระเบิดส่งไปขายเขมร
ทำตัวเป็นนักเลงจะทุกซ์เซ็ญตร้อย(ตกต่ำ)
บางเทื่อ(บางครั้ง)ก็ได้**นักบางเทื่อ**(บางครั้ง)ก็ได้หน้อย
ไ่อ้วันหกเจ็ดร้อย ก็พอดี
อย่าไปทำตัวเป็นยาจกอยู่ในเรือนเศรษฐี
ถ้าว่าเราทำดีไ่ไม่กี่ตึงอวดอู้
แล้วมรรคข้อต่อไปห้ามอันใดบ่รู้..จิมฯ

๔๐. มรรคองค์ที่หกสัมมาวายามะ
ความสำเร็จอยู่ความทนทาน
เมื่อรู้แก่หูเราตึงดูแก่ตา
ปัญญาตัวเก่าคนงั่ว(โง่)บ่ช่างแก้
เห็น(เขา)ว่าความเพียรนั้นคือความสำเร็จ
ชนะเนม(ขอเพียง)ว่าเราช่างเสาะช่างหา
เราหมั่นสร้างกุศลมันตึงจะได้ดี

มีความวิริยะคือความเพียรขยัน
เมื่อเราเรียนมัดแล้วจะต้องเรียนแก้
ตึงพิจารณาที่อ้อมนถ่องแท้
ก็จะ**ทุกซ์เท้าแก่**(ทุกซ์จนแก่) ชรา
เหมือนเราไป**จ่อมเบ็ด**(ตกปลา)จะตึงได้กินปลา
มันตึงจะได้ปลามาไว้กินกับข้าว(ข้าว)
เหมือนเราปลูกเข้าสาลิมันตึงบ่เป็นบ่าพ้าว(มะพร้าว)

๔๑. เห็นว่าความเพียรนั้นคือความสำเร็จ
อดน้ำอดเข้าสี่สิบเก้าวัน
ท่านได้สำเร็จได้เป็นพระโพธิญาณ
ท่านได้บำเพ็ญเพียรอยู่ในความวิมุตติ
เพราะความบำเพ็ญเพียรขององค์พุทธะ
ขอใฝ่อย่าได้อวดใหญ่อวดโต
ความเพียรนั้นคือความสำเร็จ

ตัวอย่างคือสมเด็จพระอรหันต์
ทำหื้อใจเบิกบานเป็นหนทางพันทุกข์
เรามั่นคนสันดานยะหยั่งตั้ง**ปลุก**(ไม่ไหว)
ด้วยวิชาจาณะระสั่ม ปัญโญ
เราถึงได้ชนะความโลภโมโทโส
ดับความโมโหโกรธาร้อนไหม้
ใคร่ถามมรรคองค์ที่เจ็ดขอพอบอกไว้ จี๊มา

๔๒. สัมมาสติคือความระลึกชอบ
ตั้งแต่ในอดีตเราเคยยะอะหยั่ง
มีความระลึกชอบอย่างสม่ำเสมอ
หื้อตัวเอาอย่างแม่ปลวกแม่มด
มีความระลึกชอบคือสัมมาสติ
สติสัมปะชัญญะนั้นเป็นสิ่งแน่นอน
ความดีนั้นอไปชะอะฮื้อบมีชาย

เราจะต้องรอบคอบคิดหน้าคิดหลัง
เราจะต้องระวังไปแผวนาคต
สิ่งบ่ดีนั้นเนอเราจะต้องเลิกต้องงด
ช่วยกันชนชู้ดิน **มารอม**(รวมกัน)
เหมือนดอกไม้กำลังผลิมันตั้งส่งกลิ่นหอม
เล่นการพนันบอลเหลือก่าตัวจุนอู้ (ล่อนจ้อน)
มันจะเป็นเครื่องหมายเมื่อเราตายไป**พุ้น**(นุ่น) จี๊มา

๔๓. คนที่ขาดสติบ่มีความรอบคอบ
บ่มีความสำนึกบ่มีความอดทน
เหมือนเม็ด**ซีเหมย**(สนิม)ที่มันบ่ได้ฝนไม้ได้ลับคม
เสียมันได้เคยสุเหยจะเปลี่ยน
เป็นคนฉลาดแต่มันขาดสติ
เป็นคนขาดความคิดบ่พิจารณาญาณ
บ่มีวิทย์ายุทธเป็งมันทุกข์**เห้วตาย**(จนตาย)

บ่มีความรับผิดชอบเป็นคนหันแก่ตน
บ่รู้จักฝึกฝนหวังแต่พึ่งคนอื่น
เพิ่นอู้หยั่งก็บ่สนมานอนตาย**ถีนป็น**
บีดก็ยืมเงินหมื่น เงินพัน
หาว่าเป็นขี้(ขี้เหนียว)พอบ่าแบ่งบ่ปัน
ปัญหาของมันหื้อคนอื่นมาแก้
หื้อมันไปหาบชู้ชายเพราะใจมันท้อแท้..จี๊มา

๔๔. มรรคองค์ที่แปดสัมมาสมาธิ
ตั้งจิตหื้อมันถึงความอดทน
บ่**คิด**(คิด)หาเข้า**บ่คิด**(คิด)หาของ
สำรวมสมาธิตั้งสติหื้อมัน
คนอย่างตัวบ่รู้จักสมาธิ
บ่รู้จักดำริสติปัญญา
เหมือนเรือลำน้อยลอยกลางสายชล

อาศัยความชำนาญชำนาญการฝึกฝน
ตั้งสติในตนบ่หื้อมันฟุ้งซ่าน
แก้วแหวนเงินทองทิ้งคุ่นอนคู้ข้าง
จะได้ถึงขั้น นิพานา
บ่รู้จักเริ่มริสมาธิปัญญา
คนอวิชาสมาธิบ่ตั้ง
ถ้าอย่างตัว**คู้คน**(ทุกคน)ศาสนาตั้งบ่ค้าง..จี๊มา

<p>๔๙. ตามที่อ้ายได้ดูข่าวต่างประเทศอินเดีย จับใส่บางคนแฉงง(แมลงวัน)จนพอตอม บ่มีเข้าจะกล้าบ่มีน้ำจะกลืน ความดีทั้งหลายบ่มีใใคร่ปลุก โยยносงสารเหมือนกันหมดทุกยุค อันนี้เพิ่นร้อง(เรียก)ว่าทุกข์เหมือนไฟไหม้ลูกกลม บ่คร้อนบ่ตีทรว (เดี๋ยวย่อยเดี๋ยวยทรว)บ่มีความพอดี</p>	<p>หมู่เอธิโอเปียร์จนพอด้องพอดอม บางคนก็ผอมเหลือค้ำ(เหลือแต่)หนังกับตุก ตังวันตังคืนกุ่มค้ำ(มีแต่)แเป้ง(ทำ)ลูก เยี้ยะบ่ถูกทำนอง คลองธรรม มันเป็นนิพัตทุกข้นั้นเป็นนิจกัมม์ ทุกข์โขทุกข์ขำทุกข์บ่มีหยัฆมาห้าม นอกจากตายเป็นผีมันถึงจะเสีียงจะซำ จิมๆ</p>
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

วางเพลง.....

ชีวประวัติ / บุคคลสำคัญ
ขอประวัติครูบาศรีวิชัย (ครูบาศีลธรรม)
ประพันธ์บทโดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

๑. สิบนิ้วขอกราบไหว้วอน
ประวัติครูบาศีลธรรมที่อู้อู
วันที่สิบเอ็ดเป็นเดือนเจ็ดใต้
วันนั้นเป็นวันอังคาร
ก่อนที่บัวซอนจะขอเล่าอู้อู(พูด)
เมื่อท่านเกิดออกจากครรภ์
เข้ามาตรงได้ปีชาล
เดือนเก้าออกสิบเอ็ดค่ำ
๒. เป็นวันเกิดอัศจรรย์
มันเกิดอะหยั่งปลา(เกิดเหตุมากมาย)
เหมือนกับวันวิปโยค
ครอบครัวแม่สาวพ่อควาย
ฟ้าฝนอุทกกระหน่ำ
มาเป็นละวุ่นละวาย
เหมือนโลกนี้จะสลาย
จับต้นจนปลายบ่ถูก
๓. มาแปง(ทำ)ตูปน้อยปลายนา
ไผ่ไผ่ก็มาตุถูก
หากินตามส้อนตามเสะ
แม่อุสาอยู่ด้วยพ่อควาย
หาปูหาปลาเลี้ยงลูก
หากินเหมาะแกลง(ตอนเย็น)เหมาะงาย(ตอนเช้า)
บ่ได้ไปแปะ(เชื่อเงิน)ของไผ
โดยมีน้ำใจประเสริฐ
๔. ครานั้นท้องแม่อุสา
ลูกจะมาเอากำเนิด
แสงพระอาทิตย์อยู่ฟ้า
มีแต่ก้อนเมฆกลุ่มควัน
จะมีบุตรมาเกิด
ปฏิสนธิอยู่ในครรภ์
เปรียบเหมือนดวงตาสวรรค์
เมื่อวันพ่อเหมือนเมื่อค่ำ
๕. ฝนตกลงมาเป็นสาย
เป็นที่น่ากลัวเช่นล้า
ตูปน้อยก่อไหวโยกแยก
ใจแม่กระวายกระวน
แผ่นดินก็ไหวกระหน่ำ
เสียงฟ้าก็ก้องคำรณ
ไปตามก้อนเมฆสายฝน
เจ็บท้องดิ้นรนจะเกิด

๖. เป็นนิมิตหมายอันดี
 แม่สุสาได้หื้อกำเนิด
 เมฆฝนก่อเริ่มสงบหมด
 เป็นที่น่าประหลาดใจ
๗. ตั้งแต่อายุยังเยาว์
 จิตใจก่อข้าประเสริฐ
 ชอบกินมังสะวิรัต
 พ่อเจ้าไปจ่อมเบ็ดมา
๘. แม่ไปแော်บ้านใต้บ้านเหนือ
 ว่าจะเอาปลาหลิม(ปลาช่อน)ตัวน้อย
 ส่วนปลาตัวใหญ่นั้นเล่า
 อ้ายฟ้าร้องยกหม้อหื้อแยง
๙. พ่อแม่ไปได้กินปลาแกง
 ก็ถึงน้ำพริกถั่วเน่า
 ส่วนพ่อควายไปจ่อมเบ็ด(ตกเบ็ด)
 นึกว่าเมียเอาไปขาย
๑๐. พ่อแม่ได้ยืมพ่อถาม
 เพราะกลัวลูกน้อยโดนฟาด
 ถึงพ่อจะเดือดจะดำ
 ก้มหน้าหลับตาทำงาน
๑๑. อายุได้สิบขวบปลาย
 ชีหลังควายเผือกเขาไฉ่
 กินข้าวางยงควายออกบ้าน
 เห็นพระรุดงค์เดินมา
- เป็นวินาทีประเสริฐ
 เกิดมาเป็นลูกผู้ชาย
 ท้องฟ้าก็สดแจ่มใส
 พระอินทร์ส่งเจ้ามาเกิด
- บ่ได้มัวเมาเลยเถิด
 ผิดกว่าคนธรรมดา
 บ่กินจิ้นสัตว์บุปลา
 ลูกเป็นคนเอาไปปล่อย
- ไปเก็บบ่เชื่อบ่ห้อย
 ตำน้ำพริกกินยามแลง
 วันพຽງเมื่อเช้าค่อยแกง
 แม่เห็นมีกำหม้อเปล่า
- กินน้ำพริกแดงเหมือนเก่า
 บ่าว่าคาบเข้าคาบงาย(เมื่อเช้า)
 ได้ปลาสะเด็ด(ปลาหมอ)มาหลาย
 ถามว่าวันนี้ได้ก็บาท
- ไอโงจามจามกลัวกลัวหวาดหวาด
 ปากเป็นซุ่นซ่านอูนอัน
 ลูกหล้าก็รู้เหมือนกัน
 ทำใจเบิกบานแจ่มจ่ง
- ไปเลี้ยงควายอยู่กลางไต้(กลางทุ่งนา)
 ออกไต้(ทุ่งนา)ตามวันเวลา
 ยามนั้นได้ฟังสายตา
 เลยกมือสานน้อมหลัง

๑๒. ครานั้นเงาตกก่อมุขขึ้นบนหัว
พระชุตงค์ก็เลยยืนหยุดนิ่ง
ถ้าเจ้าได้บวชเป็นพระ
เจ้าจะได้เป็นตนบุญ
เป็นที่น่ากลัวอย่างยิ่ง
หัน(เห็น)ว่าคนนี้มีบุญ
จะได้สืบพุทธะสกุล
เป็นที่เทิดทูลอ้างอวด
๑๓. นับตั้งแต่นั้นมา
พ่อแม่เข้ามาเข้มงวด
ลูกก่อกลบล้ำหลายต่อ
พ่อแม่สองคนถามความต้องการ
อ้ายฟ้าร้องเลยขอลาไปบวช
ว่าบ่มีใครช่วยทำงาน
เพราะว่าเจ้าเบื้อสงสาร
บวชแล้วจะสึกมาก่อ
๑๔. แม่ว่าลูกเหยบ่ต้องไปบวชเมิน(นาน)
แถมอย่างหนึ่งก่อบ่ามีใคร**พ่อ**(ดู)
อายุสิบแปดย่างเข้า
เพื่อกลัวชีวิตหมองมัว
มันจะห่างเหินจากแม่จากพ่อ
ช่วยพ่อเลี้ยงควายเลี้ยงงัว
เจ้าก็เป็นบ่าวเต็มตัว
และกลัวครอบครัวลำบาก
๑๕. ครานั้นพ่อแม่สองคน
ได้ไปเรียนรู้จาก
ชื่อ**ธูเจ้า**(พระ)ชัตติยะ
เรียน**สะปีะ**(สัพพะ)วะจะนั่ง
ก็ยอมจำนนเอาเจ้าไปฝาก
ตุ้เจ้า(พระ)ที่วัดบ้านปาง
เป็นพระมาก่อนนอนหลัง
จนรู้ลู่ทางถามตอบ
๑๖. เมื่อเรียนจบวินัยศึกษา
วิพากวินัยข้อใดถามตอบ
หนังสือณะวะโอวาท
เริ่มต้นชีวิตต่อไป
ธูหลวง(เจ้าอาวาส)ก็พาไปสอบ
ท่านก็สอบได้สบาย
บ่ได้ผิดพลาดข้อไหน
เป็นตนภายในนักบวช
๑๗. พระสูตรพระธรรมหลักกรรมฐาน
เป็นกิจการนักบวช
ศึกษาในด้านธรรมะ
ที่เป็นภาษาบาลี
พรหมวิหารท่องสวด
มุ่งสร้างคุณงามความดี
ตามอักขระอัติถี
ตัวขอมตัวเมืองมีหลายอย่าง

๑๘. ตอนท่านเป็นสามเณร
รูลวง(เจ้าอาวาส)ทิ้งอวดทิ้งอ้าง
 เสียอันใดก่อตั้งได้ชะปะะ
 อายุ**ชาวเอ็ด**(ยี่สิบเอ็ด)พอดี
 ทำวัดเข้าเย็นบ่เคยติดค้าง
 สมองสว่างจำดี
 เป็นพระมาได้สามปี
 เลยทำพิธี**เป๊ก**(บวชอุปสมบท)แถมเตื่อ
๑๙. เป็น**ฐเจ้า**(พระ)ที่มีใจถวิล
 ศรัทธา**นั่น**คือความซื่อ
 เป็นคนมีไสร้สจะ
 ชื่อว่า**ศรีวิชัย**
 เทศน์ธรรมวันสี่ลฟังตั้งบ่เปื่อ
 เลื่อมใสธรรมะธรรมโม
 บ่อมีโมหะโมโห
นั่นคือฉายาของท่าน
๒๐. เมื่อได้ตำแหน่งพระสงฆ์
 จิตใจของท่านตั้งมั่น
 ฐพระตนไหนทำและ
 ศรัทธาชาวบ้านดอยแต
 เริ่มขยายวงทุกด้าน
 บิไซไหวห้วนอ่อนแอ
 ท่านยัง**ช่วยเตื่อช่วยแห่น**(ช่วยชี้แนะ)
 ขอไปเป็นเจ้าอาวาส
๒๑. ท่านเลยไปอยู่เสี่ยหนึ่งพรรษา
 ขอลาออกจากเจ้าอาวาส
 เพราะเป็นห่วง**ตั้งตั้งเจ้าแก้ว** (พระอาวุโส)
 ถ้าจะไปอยู่วัดดอยแต**บูน**(นุ่น)**เมิน**(นาน)
 เพื่อบ่หื้อศรัทธาเฟิ่นขาด
 ว่าเราอยู่ได้บ่อเมิน
 ท่านก่อตั้งเฒ่าเหลือเกิน
 เป็นบ่อมีใครอุปฐาก
๒๒. **บีก**(กลับ)มาบ่เมินบ่นาน
 เป็นวันโศกกาลาพราก
 ชื่อ**ตั้งเจ้า**ขัตติยะ
 ครานั้นภาระวัดวา
 ก็ได้ยินเหตุการณ์ที่มรณะจาก
 ดับขันลาจากศรัทธา
 เป็นพระมาหลายวสะ
 ท่านต้องอาสาหน้าที่
๒๓. ท่านอยู่ในกรรมฐาน
 เห็นว่าหนทางเส้นนี้
 ท่านเดินธุดงค์วงกต
 ฝันเห็นว่า**มีดวงดาว**
 พรหมวิหารทั้งสี่
 เปรียบเหมือนซูปเปอร์ทางยาว
 จนได้จรดสี่ขา
 ลอยเข้ามาหาตัวท่าน

๒๔. อันนี้เป็นนิมิตหมาย
ท่านทำสำเร็จกู้ด้าน
กำนันหมุยางหมู่แม่
ช่วยสร้างวัดวาอาราม
หัวใจบ่อยเคยฟังชาน
บุญท่านครูบาศีลธรรม
มาขอบวชอย่างล้นหลาม
เรียบร้อยดิงามทุกส่วน
๒๕. แป้ง(ทำ)ปอยหลวงได้เจ็ดวันเจ็ดคืน
จัดงานกินทานกุ้ส่วน
ป่าว่าบ้านโห่งเมืองลี
ป่าว่าลำพูนป่าซาง
ตำบลแม่ตืนเมื่อนั้นยังมาม่วน
จนมีชื่อเสียงโด่งดัง
ผดแผ้ว(ถึง)ทำลี้วังผาง
ชื่อเสียงโด่งดังไปทั่ว
๒๖. การบวชลูกหาลูกศิษย์
เจ้าคณะแขวงยู่ยู่
กับนายอำเภอมืองลี
ว่าครูบาเจ้าผยอง
บ่ใช่ความผิดความชั่ว
ว่าผิดจากการปกครอง
คนตะก่อนนี้จองทอง
รับรองเป็นอุปมาเถื่อน
๒๗. เพราะเขาเป็นคนอิจฉา
ตำรวจเอาบุญแจเปลี่ยน
ท่านบ่เคยได้ทำผิด
เขาไล่ออกจากเขตอาราม
เลยตั้งข้อหาใส่เพื่อน
มาใส่ครูบาศีลธรรม
ทิ้งบ่หุ่ตหงิดผลีผลาม
กักขังใส่ความต้องโทษ
๒๘. ว่าท่านทำผิดกฎ พ.ร.บ.
เจ้าคณะสงฆ์ฝ่ายโจทก์
ครูบาค่ออยู่(พูด)ตามชื่อ
ท่านก็ได้รับอภัย
ไอ้พวกนั้นใจมันเหี้ยมโหด
สอบโทษเป็นมาอย่างไร
บ่ได้ดื้อต่อกฎหมาย
เรื่องอุปมาการบวช
๒๙. เมื่อท่านได้รับอภัย
บ่าได้คุดไม้ไอ้อวด
ศรัทธาพากันแห่กลองแห่ซ้อง
ท่านว่ามีมารและมีกรรม
ชื่อเสียงดังไปเหมือนกับจรวด
เรื่องของครูบาศีลธรรม
เต็มในทั่วท้องสนาม
เป็นสมภารนำให้กล้าแก่

๓๐. ท่านสร้างคุณงามความดี
ท่านไม่เคยได้ท้อแท้
เจ้าคณะนั้นได้สั่ง
ประชุมกันวันเดือนเพ็ญ
- บุญบารมีดีแต่
ที่มาถูกต้องจงเวร
หื้อหมู่เถระพระเถร
กฎของพระเถรมีหลายเรื่อง
๓๑. ท่านครุบาทวนาตลอดคืน
เลยได้เป็นราวเป็นเรื่อง
ในพุทธจักรเรื่องนี้
เป็นเรื่องร้ายมากลมเกลียว
- หาว่าเพิ่นซัดขึ้นกระด้างกระเดื่อง
หาว่ากบฏทีเดียว
มันเป็นที่น่าหวาดเสียว
เจ้าคณะแขวงได้สั่ง
๓๒. ท่านอยู่ในอุเบกขา
และยังมีแถมหนึ่งครั้ง
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
คำสั่งทางราชการ
- บ่มีปัญหาสักอย่าง
เพราะมันเป็นวันสำคัญ
ท่านขึ้นเถลิงถวัลย์
หื้อ(ให้)ทุกหน่วยงานอาชีพ
๓๓. ว่าทุกวัดต้องจุดไฟบูชา
ว่าหื้อ(ให้)จุดผางประทีป
ครุบาท่านเข้าสมาธิ
อุทิศเป็นเครื่องสักกรา
- คำสั่งตมาเร็วรีบ
เครื่องสักการบูชา
ส่งความมุทิตา
แต่พระราชามหาราช
๓๔. ท่านบ่ได้จุดไฟบูชา
คิดกบฏต่อประเทศชาติ
ท่านเป็นเพศสมณะ
หาว่าซัดขึ้นคำสั่งบ้านเมือง
- เขาก็หาว่าท่านบังอาจ
ว่าซัดต่ออำนาจบ้านเมือง
เป็นพระอยู่ในผ้าเหลือง
ว่าเพิ่นหาเรื่องบังอาจ
๓๕. เลยขับไล่ออกจากเมืองหละปูน
ทิ้งบ่ลดลาวาบาท
ครุบาทก็ถามว่าพระคุณเจ้า
ทำผิดวิสัยอะหยั่งกัน
- พวกท่านเจ้าคุณสั่งการเด็ดขาด
กำหนดหื้อสิบห้าวัน
แบ่ง(ทำ)โทษใส่เราอย่างมหันต์
ท่านถึงได้มาขับไล่

๓๖. เตือนร้อนถึงเจ้าจักรคำลำพูน
ท่านได้ส่งสาสน์ไปให้
เลยร้องลูกหาลูกศิษย์
ถ้าใครกลัวได้เป็นความ
เขาใส่ความทูลว่าเป็นเรื่องใหญ่
มาปะท่านเจ้าจักรคำ
ว่าใครบ่ต้องติดตาม
หื้อพากันหนีเอาตัวรอด
๓๗. ส่วนว่าลูกศิษย์ลูกหา
บางคนก็น้ำตาหยอด
ส่วนแม่สุราษฎร์
มาร้องรำให้วายวอย
กึ่งอมผวาเข้ากอด
พวกข้าขอได้ไปด้วย
สั้น(จึง)มาด้วยความหิวโหย
ว่าเป็นจะไดเจ้าลูก
๓๘. พอแม่รู้เรื่องแล้วนอ
ว่าสิกอออกมาเสียเถอะลูก
มาบวชเป็นธูเป็นเจ้า
สิกอออกมาท่าจะดี
แม่หุบหยังปอบะถูก
ทำดีมันบ่ได้ดี
ยังมีความสุขซี
อยู่ไปก็มีแต่เรื่อง
๓๙. *มาจิด*(คาดไม่ถึง)หมูเจ้าหมูนาย
ขอบมีแต่ราวแต่เรื่อง
สิกอออกมาเสียเถอะลูกหล้า
บ่ต้องไปหวังเอาบุญ
จิตใจยังมาฟุ้งเฟื่อง
กับหมูนักบวชนักบุญ
บ่หื้อใครได้ต่ำสกุล
อยู่หื้อเขาทารุณเหลือแก่
๔๐. น้ำตาครุบาก็ไหล
คนเรามีกรรมแท้แท้
กรรมเก่าที่เราได้สร้าง
บ่ว่าจะรวยจะจน
ปลอบบอกปลอบใจโยมแม่
ทิ้งหนีบ่าพันสักคน
มันมาถูกหล้างติดตน
เหมือนกันทุกคนในโลก
๔๑. นัตถิโลก อนินทิตา
คำสอนพระปฏิโมกข์
นินทาการเหมือนเขาเทน้ำ
ขอหื้อโยมแม่*บีกไป*(กลับไป)
คนบ่ถูกนินทาถือว่าเป็นโชค
สอนหื้อบุคคลทั่วไป
บ่ต้องชอกช้ำหัวใจ
บ่ต้องทำใจเศร้ายุค

๔๒. ครุบาเดินทางเข้าเมืองหละปูน(ลำพูน)
 ชาวบ้านพากันขานโจทก์
พ่องก่อ(บางคน)ไซโยให้ร้อง
 มากันหลายบ้านหลาย**ของ**(เรือน)
 เพื่อจะกราบทูลเรื่องการต้องโทษ
 แห่กันมาคับเต็ม**กอง**(ถนน)
 พ่องก่อเตรียมฆ้องเตรียมกลอง
 คนจะเป็นพันเป็นหมื่น
๔๓. เพื่อนเอาไปขังไว้วัดหลวงหละปูน
 ชาวบ้านพากันแตกตื่น
 บ่าได้กินน้ำกินข้าว
 บมีที่หลับที่นอน
 บ่าที่**อได้สุน**(ปะปน)กับตุ้เจ้าตนอื่น
 เปนดีสังเวทสังวร
 พากันนั่งเฝ้าสลอน
หม่ก่า(หม่แต่)จิวรอยู่กลางเปลี่ยว
๔๔. มีชายคนหนึ่งรูปร่างลำสัน
 เป็นว่าเป็นคนชาติเงี้ยว
 มีนามชื่อว่าสำงสำ
 ท่านก็ยังมีศีลธรรม
 อารมณ์หุนหันฟ้าวเพี้ยว
สักหมึกใส่ตัวปอดำ(สักทั่วตัว)
 ผัดจเกเกล้าซิมซ่า
 ติดตามเรื่องราวนักบวช
๔๕. ว่าพี่น้องทั้งหลายที่ติดตามเราเข้าไป
 ถ้าตามเราไปไปใช้ว่าจะอวด
 ถึงจะเป็นเจ้าเป็นไพร่
 ก็ในจังหวัดลำพูน
 บต้องกลัวใครทั้งทหารตำรวจ
 บต้องกลัวใครมาทารุณ
 ถึงจะเป็นใหญ่เป็นขุน
 ใจบุญที่บมีใครเท่า
๔๖. ตำรวจที่มาอยู่ระวาง
 ครานั้นศรัทธาแก่เฒ่า
 เอาไปไว้ไหนพอบเสี้ยง
 บมีที่ไว้อาหาร
 ก็เลยหลีกทางหื้อเข้า
 ขนของขนข้าวไปทาน
 เลี้ยงแพวตำรวจทหาร
 จนได้ขนไปทานวัดอื่น
๔๗. คนมาเป็นหมื่นเป็นแสน
 ชาวบ้านพากันแตกตื่น
 กลัวมันเกิดเรื่องเลวร้าย
 เลยย้ายครุบาศีลธรรม
วิต(กระโดด)เข้าเขตแดนวันวัน
 เรื่องถึงหูเจ้าจักรคำ
 เลยย้ายที่อยู่จงจำ
 มาไว้นครเชียงใหม่

๔๘. ก็มีเจ้าแก้วนรรัฐ
 จ้างรถเครื่อง(รถจักรยานยนต์)คันใหม่
 ชั่งไว้อย่างนักโทษร้าย
 ท่านยังยิ้มแยมแจ่มใส
 ท่านก็ไปรับมาไว้
 มาไว้ที่วัดศรีดอนไชย
 บ่หื้อได้หันหน้าใคร
 ตั้งอยู่ในข้ออุเบก
๔๙. เราเป็นนักโทษเป็นสงฆ์
 ถูกเนรเทศขู่เช็ก
 พี่น้องเชียงใหม่รู้ข่าว
 ข่าวก็เลยแพร่ออกไป
 จิตใจมั่นคงเป็นเอก
 มาอยู่วัดศรีดอนไชย
 เอาน้ำเอาข้าวมาถวาย
 ใครใครก็มาไหว้มากกราบ
๕๐. เพิ่นขังครุบาไว้ป่าแดดป่าฝน
 หลวงอนุสารได้ทราบ
 ว่าข้าเอ็นดูครุบาเจ้า
 ขอแรงชาวบ้านชาวเมือง
 กลุ่มอิทธิพลพวกคนใจบาป
 ไปทุลกราบพระยาเจ้าเมือง
 ผิวจนพอเสิร์ฟพอเหลือ
 ช่วยแบ่งถ้ำเพ็ญกันแดด
๕๑. ชาวบ้านเป็นหมู่เป็นชุม
 มีแพวนายหมอนายแพทย์
 เตือดกัันอืดอืดอืดอืด
 มั่นเป็นที่อัศจรรย์
 พากันมารุมมาแหวด
 มาแหวดตึงคินตึงวัน
 เต็มวัดเต็มในวิหาร
 ทางการเขาได้สังเกต
๕๒. เพิ่นขังครุบาได้สามเดือนแปดวัน
 หลวงอนุสารว่าเป็นดีสังเวท
 เลยถวายเงินหื้อหนึ่งชั่ง
 เอาเป็นค่าหยุกค่ายา
 แล้วทางการส่งตัวเนรเทศ
 สมเภาท่านเจ้าครุบา
 ท่านสั่งเอาไว้รักษา
 น้ำตาครุบาพอหลัง
๕๓. พี่น้องเชียงใหม่ใจบุญ
 ฟ่องก็เจ้าอ้าวฟ้าฟุ้ง(ริบเร่ง)
 ฟ่องก็มาฮอม(ร่วมทำบุญ)ห้าบาทสิบบาท
 อีแม่มีนี่หนึ่งชวา
 ร่วมสมทบทุนจนพอคับคั่ง
 มาไหว้สาครุบาเรา
 ตกตำแม่หวาดผ้าขาว
 แม่ขอเอาฮอมด้วยฟ่อง

๕๔. ตกต่ำ(ถึงคราว)ป้ออุ้ยดวงตา
ว่าอุ้ยขอ**ฮอม**(ร่วมทำบุญ)ตวยพ่อง
เป็นดีเอ็นคุณคนเฒ่า
ว่าไหว้สาเจ้าครูบา

ล่น(วิ่ง)มาหาหลังเกาะหลังกอง
ขอเงินพี่น้องเขามา
เข้าไปกอดเข้ากอดขา
เมื่อใดจะ**บึก**(กลับ)มาเชียงใหม่

๕๕. ครูบาได้บอกไขजा
ศรัทธาก็ยกมือไหว้
ผ่านทางเส้นสั้นป่าช้อย
พ่องก็**เอ็น**(ตะโกน)ด้วยอวยชัย

ว่ากำหนดเวลาบได้
เชิญขึ้นเสลี่ยงหามไป
ศรัทธาใหญ่่น้อยทั้งหลาย
ขอหื้อท่านไปดีมีโชค

๕๖. บางคนก็น้ำตาไหล
พ่องก็**เอ็น**(ตะโกน)ดำโหยกโหยก
กรรมทิ้งบ่เว้นบ่ละ
ข้าขอวานพรหมวานอินทร์

พ่องก็มีใจเศร้าโศก
อันพวกกะโหลกทะมิฬ
เขาคำพระผู้ทรงศีล
ตัดสินพวกคนใจบาป

๕๗. พอรถวิ่งไปถึงเมืองหละปูน
พ่องยกมือไหว้มือกราบ
พ่องก็**เอ็นให้เอ็นฮ้อง** (ร้องไห้)
พ่องก็อำนวยอวยชัย

ศรัทธาหน้าบุญ**ล่น**(วิ่ง)มายาบยาบ
ขอหื้อท่านเดินทางปลอดภัย
เกิดความชุ่มซ้องหมองใจ
ขอให้ท่านสบายสุขเสพ

๕๘. ครูบาเดินทางไปหา
เป็นเรื่องกฎบังสังเขป
ข้อที่หนึ่งว่าฝนตกฟ้าร้อง
ข้อที่สองว่าพระอินทร์เบื่องบน

กรมศาสนากรุงเทพ
ท่านก่อบเคยกังวล
ครูบาถูกร้องเปี้ยกฝน
ได้ส่งดาบมงคลมามอบ

๕๙. ข้อที่สามหาว่าท่านครูบา
ข้อที่สี่ว่าบ่ยอมน้อมนอบ
เพราะท่านมัวเข้าสมาธิ
เลยต้องอาญาแผ่นดิน

เดินแผ่นดินมาลอยไปรอบรอบ
คิดกบฏต่อแผ่นดิน
บ่ใช่ว่า**เมากิน**(มัวทำมาหากิน)
แบ่ง(ทำ)เรื่องมลทินใส่**เป็อน**(ท่าน)

๖๐. ข้อห้าเขาตั้งข้อหา
เขาตั้งข้อหาใส่**เปื้อน**(ท่าน)
หาว่าตั้งพรรคตั้งพวก
อานิจจิงทุกซ์ซังนี้หนอ
ว่าท่านเป็นอุปมาเถื่อน
ว่าผิดต่อกฎ พ.ร.บ.
หาว่าห้วมดห้วหมอ
มันตั้งบ่หมั้นบ่เตียง
๖๑. ข้อหกเป็นตั้งข้อหา
หาว่าท่านหลีกเลี้ยง
ต่อเจ้าคณะอำเภอลี้
ของพระครูรัตนา
หาว่าครูบาบิดเบียง
ต่อข้อบังคับบัญชา
ข้อนี้เป็ที่ตั้งข้อหา
ซึ่งเป็นมหาเจ้าถิ่น
๖๒. ข้อที่เจ็ดที่เป็นคำชี้แจง
หาว่าครูบาปลิ้นปล้อน
เขาพากันวางอุบาย
เขากำลึงสาวไส้ในปุม(พุง)
ของเจ้าคณะแขวงบ้าน
ผินันต์จากการประชุม
พากันเอาไฟเข้าสู่
ลงชุมในความเป็นใหญ่
๖๓. ข้อที่แปดนั้นนา
ข้าใครห้วจนพอจะ**ให้**(ร้องให้)
ข้อหาทั้งแปดคิดดู
สมเด็จพระสังฆราชได้สอบสวนครูบา
หาว่าครูบาเดินผิวน้ำได้
มันจะเป็นไปได้ก้อจา
เป็นเรื่องงูงูปลาปลา
โดยความเมตตาเป็นพิเศษ
๖๔. ตั้งกรรมการสอบสวน
กรรมการชุดพิเศษ
กรมหมื่นชินวรศิริวัฒน์
พระยานะวะราภรณ์
ต้องได้ใคร่ครวญหาเหตุ
ตามได้สังเกตุทุกตอน
ท่านได้คัดสำนวนทุกตอน
ตรวจสอบดูทุกตอนทุกเรื่อง
๖๕. ท่านอ่านแล้วว่าเป็นเรื่องโง่เขลา
ก้อทั้งเรื่องบ่เป็นเรื่อง
เลยกราบเรียนสมเด็จพระสังฆราช
พระวชิระญาณได้ทูลความ
คนปัญญาเบาสติเฟื่อง
อ่านแล้วบ่ได้ใจความ
ทรงทราบแล้วโปรดติดตาม
หื้อครูบาศีลธรรมได้พันโทษ

๖๖. ท่านยังฝากคำมาทูลเจ้าคณะแขวง
ที่ได้แบ่งตำบลโทษ(ใส่ร้าย)
พี่น้องชาวบ้านกราบขอ
สมัยตะกอนนั้นเจ้าหลวงเจ้าคุณ
ว่าเป็นคนหัวแข็งเทียมโหด
ว่าครุบันนั้นเป็นผีบุญ
เคารพโอบเอื้อเกื้อหนุน
บได้นึกถึงบุญถึงบาป
๖๗. ธุเจ้า(พระ)หมูที่ตายไป
บรูจักบุญจักบาป
เมื่อเช่นสมัยตะกอน
เดียนั้นธุเจ้า(พระ)ครุบา
มีแต่หลงใหลใจหยาบ
บได้สติปัญญา
พองก่อกองอ่อนผญา(ปัญญา)
ท่านพัฒนาทางถูก
๖๘. ย้อนมาถึงคณะกรรมการ
ท่านตัดสินความทำถูก
สมเด็จพระสังฆราช
ท่านยังประทานเงินมา
ด้วยความสงสารพันผูก
อภัยโทษหื้อครุบา
ได้อนุญาตเมตตา
หื้อครุบาแถมหกลีบบาท
๖๙. กำนั้นศรัทธาทั้งหลาย
ท่านครุบาได้ขออนุญาต
เพื่อจะเอามาถวายพระ
เป็นบุญที่ได้สนอง
ก็พากันไหลมาทาบขาด
ไปซื้อดอกไม้เงินไม้ทอง
ชำระต่อความมัวหมอง
พ้นจากความมัวหมองต้องอาฆาต
๗๐. เอาไปถวายวัดพระแก้วมรกต
ครุบาลวดลาสมเด็จพระสังฆราช
วันที่ชาวเจ็ดเดือนกรกฎ
ศรัทธารู้ข่าวครุบาศีลธรรม
ข้าจะขอจดขอสาป
ปีกมา(กลับมา)วัดวาอาราม
พ.ศ.สองสี่หกสาม
พากันชอบสู่มชื่น
๗๑. คำนั้นพี่น้องวงศ์วาร
จัดบายศรีดอกขี้
เป็นการสะเดาะเคราะห์ร้าย
ตั้งนั้นก่อเริ่มพัฒนา
พากันจัดงานศึกครั้น
รับขวัญท่านเจ้าครุบา
สารพันอันปัญหา
สร้างวัดสร้างวาหลายแห่ง

- | | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๗๒. วัดไทรมันท์หล่มนั้ง
เพราะกองทัพธรรมแข็งแกร่ง
ไปสร้างพระธาตุม่อนไก่แจ้หือดี
จาวจิงหวัดลำปางเป็นหัน</p> | <p>พากันเดินทางไปตักแตง
ไว้เป็นหลักแหล่งโบราณ
ไว้เป็นปูชนียสถาน
เป็นเลยพากันมาช่วย</p> |
| <p>๗๓. พ่องก็ฮอมเงินฮอมทอง(ร่วมทำบุญ)
พี่น้องชาวบ้านมาช่วย
ด้วยบุญญาอนุภาพช่วย
เสร็จแล้วทำบุญถวายทาน</p> | <p>พ่องก็ฮอม(ร่วมทำบุญ)ของชำร่วย
สร้างได้สามเดือนสามวัน
เสร็จด้วยตั้งปาฏิหาริย์
ไปเสาะหาสร้างสรรค์ประโยชน์</p> |
| <p>๗๔. ครูบาท่านนิกถึงอดีตย้อนหลัง
จะขอสร้างคุณประโยชน์
เพราะถูกภัยธรรมชาติ
เลยขออนุญาตกับเจ้าหลวงหละปูน</p> | <p>ปางเมื่อเคยมาต้องโทษ
ตอบคุณวัดหลวงหละปูน
ทำหือยอดธาตุเชื่อมสุญ
ว่าจะขอบูรณะใหม่</p> |
| <p>๗๕. เจ้าเมืองลำพูนกับคณะฝ่ายสงฆ์
ครูบาได้ตั้งใจไว้
ศรัทธามาบริจาค
ได้สร้างยอดฉัตรทานแทน</p> | <p>ท่านได้ตกลงปลงให้
จะหาทางรับใช้ตอบแทน
นิกมากกว่าหมื่นกว่าแสน
วางแผนหือดีเหลือหลายเท่า</p> |
| <p>๗๖. มีแต่จีวรห่มกาย
เอาไว้บิณฑบาตข้าว
บมีเงินแสนเงินล้าน
มีแต่วิปัสสนาญาณ</p> | <p>และบาตรหนึ่งใบเก่าเก่า
ฉันทเป็นม้อมม้อวันวัน
ที่ท่านจะสร้างสถาน
มรรคผลนิพพานเป็นที่เพ็ง</p> |
| <p>๗๗. เมื่อเสร็จจากธาตุลำพูน
ที่ไทรมันท์หล่มนั้ง
มีอยู่ที่อำเภอฮอด
สร้างได้สองเดือนสิบห้าวัน</p> | <p>ก่อลวดไปสร้างบุญที่วัดดอยเก็ง
ตักแตงแบ่ง(ทำ)หือทานทาน
สำเร็จลุลอดเหตุการณ์
ศรัทธาพากันมาช่วย</p> |

<p>๗๘. นับหลังจากนั้นมา สันนิษฐานว่าท่านป่วย พี่น้องชาวจุมชาวหมู่(เพื่อนพ้อง) หมอหยุกหมอยาบพัน</p>	<p>แม่อุสากี่ชราชะร่วย เป็นโรคลมปัจจุบัน ใครบ่พันรู้พันหัน(เห็น) เลยละสังขารลาโลก</p>
<p>๗๙. ท่านครุบว่าเป็นอนิจจัง เป็นธรรมดาของโลก ครานั้นพี่น้องเฒ่าแก่ เสร็จแล้วก็ได้มั่งตรง</p>	<p>เลยปล่อยวางการเศร้าโศก เป็นของบ่หมั้นบ่คง เอาศพอโยมแม่ไปปลง ไปตามกิจสงฆ์แต่่วแต่่ว(เป็นปกติ)</p>
<p>๘๐. จากนั้นท่านก็เดินทาง พอไปถึงนั้นแล้ว เขาเคยถือผีถือเปรต ครุบาเลยเทศน์หื้อ(ให้)ฟัง</p>	<p>ไปถึงบ้านวางบ่อแก้ว มีแต่หมู่แม่วหมู่ยาง เพราะเป็นฮืด(จาริต)เหตุปางหลัง หมู่ยางเขาเลยชมชื่น</p>
<p>๘๑. ครุบาเลยบอกไขป็น เพื่อความสุขบานหวานชื่น มาช่วยกันแบ่งกันปก พี่น้องชาวบ้านแม่เตียม</p>	<p>ว่าหื้อชวนกันสร้างเจดีย์ขึ้น หมู่ยางที่บ้านแม่เตียม มีตึงขอบก(จอบ)จอบเสียม นับถือมาตั้งสมัยเก่า</p>
<p>๘๒. ครานั้นชื่อเสียงครุบา อำเภอพะเยารู้ข่าว ไปสร้างพระเจ้าตนใหญ่ นิมนต์ท่านเจ้าครุบา</p>	<p>เป็นที่ลือซาไปทุกหมู่เหล่า ได้มาอาราธนา เพื่อเอาไว้ไหว้สา สร้างวิหารขึ้นมาถนหลังหนึ่ง</p>
<p>๘๓. ที่วัดทุ่งเอี้ยงนั้นนา ว่ามีตนบุญรูปหนึ่ง จับบางคนก็รับเอาแท่นแก้ว จับบางคนก็มารับเอา</p>	<p>พี่น้องศรัทธาพากันทราบซึ่ง มาสร้างวัดกว้านพะเยา บางคนก็รับเอาเสา ข้อฟ้าบ้านลมทางนาค</p>

๘๔. ข้าวมันเหลืองลือไปไกล
 บัจจยหาได้บ่ยาก
 หน้าแหนบมีเจ้าภาพแล้ว
 ฟ่องรับประตูป้อง(หน้าต่าง)บาน
 เป็นพากันไหลมาบริจาค
 ได้เงินหลายปีบน้ำมัน
 ฟ่องรับแทนแก้วตื้นฐาน
 จนเป็นวิหารหลังใหญ่
๘๕. ขอย้อนถึงอดีตกาล
 ท่านก็มานึกใจได้
 กับคุณหลวงศรีประกาศ
 เจ้าแก้วนวรรฐและเจ้าท้าวแสนคำ
 หลวงอนุสารเชียงใหม่
 ใครไปไหว้ครูบาศีลธรรม
 เพราะขาดจากการติดตาม
 เจ้านายฝ่ายเหนือและผู้ใหญ่
๘๖. มาปรึกษากันเรื่องวัดพระสิงห์
 ได้หกร้อยปีมาได้
 เราใครนี่ก็สร้างแถมใหม่
 ใครไปนิมนต์เอายัง
 แห่งนครพิงค์เชียงใหม่
 บ่เดียวมันหลุมันพัง
 หื้อมันได้เหมือนเก่าเหมือนหลัง
 ทำครูบามาตั้งเป็นประธานดีก้า
๘๗. หลวงอนุสารเป็นคนไปนิมนต์
 ครูบามาเป็นประธานหัวหน้า
 บ่ว่าคนเมืองคนดอย
 แปรปีที่ท่านทำงาน
 ทุกคนต่างก็รอถ้า
 สำเร็จทุกอย่างพันอัน
 ก็ติดตามรอยช่วยกัน
 บ่มีเวลาพักผ่อน
๘๘. ที่ไหนไหนก็มาขอพึ่งบุญ
 บางที่ท่านก็เหนื่อยอ่อน
 จากนั้นท่านก็มาซ่อม
 สมัยนั้นมีผู้แทน ส.ส.
 ฟ่องก็**ตกลูกตูก่อน**(ก่อน-หลัง)
ก็เยี่ยะ(ทำ)ไปตามแรงพอ
 ที่วัดสวนดอกแถมนั้นหนอ
 คือคุณหลวงศรีประกาศ
๘๙. **เตียว**(เดิน)ขึ้นดอยกับหลวงธัมรงค์
 กว่า**จะผดจะแผว**(ถึง)พระธาตุ
 บาง**เทื่อ**(ครั้ง)มีดคำตามป่า
 อู้กันว่าใครได้ไฟฟ้าสักก้า
 ลัดปาลัดตงไปตั้งดอยผาลาด
 กินอะหยัง**บอบะล้า**(ไม่ร่อย)
 ต้องไปเสาะ**ขี้ยา**(เชื้อไฟ)มาตาม(จุด)
ท่าจะม่วนจันเหลือเก่า(น่าจะดีกว่าเก่า)

๙๐. ลงดอยมาก็ลวดมาปรึกษา
 ท่านว่าวันฮือเมื่อเจ้า
 จะเอาไฟฟ้าถ้าจะลำบาก
 ถ้าตามความคิดของเรา
 กับตนครุบาท่านเจ้า
 ค่อยมาอยู่เป็นเรื่องเป็นราว
 มันยากกับสายกับเสา
แบ่ง(ทำ)หนทางถ้าจะดีวิเศษ
๙๑. หลวงศรีประกาศท่านมา**กึ่งดกอย**(พิจารณา)
 เมื่อตะก่อนเจ้าบรรเดช
 ว่าจะสร้างทางขึ้นดอย
 เมื่อมาร่วมแรงไพร่พล
 สร้างทางขึ้นดอยจะต้องได้สังเกต
 อุปราชราชมณฑล
 ลอง**กึ่งดกอย**(พิจารณา)ตั้งป้เสร็จสักหน
 ทุกคนเขาก็ว่ายากขนาด
๙๒. ส่วนท่านครุบาทศีลธรรม
 ท่านมีความสามารถ
 ครานั้นคุณแม่เรือนแก้ว
 ออกประกาศทะเลอุปวง
 ท่านเป็นผู้นำจอมปราชญ์
 จะสร้างหื้อถูกทบวง
 ปรึกษากับท่านคุณหลวง
 หื้อกำนันพ่อหลวงปกป่าว
๙๓. เหมือนมีมนต์มาโดนใจ
 บ่ว่าเมืองฝางเมืองพร้าว
 แม่แตงแม่ริมเชียงใหม่
 ทางดอยสะเก็ดสันทราย
 พี่น้องทั้งหลายรู้ข่าว
 และเวียงป่าเป้าเชียงราย
 จังหวัดต่างไกลต่างไกล
 ไหลกันมาบกมาเบิก
๙๔. วันที่เก้าพฤศจิกายน
 เจ้าแก้วนวรรฐเอาขอบกลงเบิก
 ครานั้นพี่น้องหญิงชาย
 เป็นจนได้วัดแผ่นดิน
 เวลามงคลสิบโมงได้ฤกษ์
 เปิดปฐมฤกษ์ลงดิน
สู้กัน(แย่งกัน)ขนทรายชุดหิน
หื้อบก(ทำ,ชุด)คนวาคนศอก
๙๕. ครุบาท่านเป็นประธาน
 กวารถจะได้วิ่งเข้าออก
 เป็นอันว่าเสร็จเรียบร้อย
 เปิดเป็นเส้นทางขนาน
 รู้ใครรู้มันมันใครตั้งป้ได้บอก
 ห้าเดือนกับ**ชาว**(ยี่สิบ)สองวัน
 แต่ยังบ่ค่อยมาตราบฐาน
 พ.ศ.สองสี่เจ็ดแปด

๙๖. วันที่สามสิบเมษา
แถมสักก่า(อีกสักครู่)ฟ้าร้องแผดๆ
 แม้แต่รุกขเทวา
 แม้แต่แผ่นดินสวรรค์
 เมื่อเข้าลุมมาก็ยังมีแสงแดด
 ท้องฟ้าเป็นหมอกเป็นควัน
 ก็ยังมาสาธุการ
 เกิดการสะเทือนเพื่อนฝูง
๙๗. เมื่อเสร็จจากการทำทาง
 ได้รับรางวัลตอนนั้น
 ถูกนิมนต์ลงกรุงเทพฯ
 เป็นดีเอ็นดูครูบา
 ขึ้นเจดีย์ดังตอยสุเทพเมื่ออื่น
 คือคำสั่งถึงชั้นอาญา
 ถึงกรมการศาสนา
 ทาว่าสร้างวัดสร้างวาผิตระเบียบ
๙๘. คำสั่งเจ้าคณะบางตน
 เขามาช่วยกันยำกันเหยียบ
 ว่าสร้างหกลิ่ววัดเถื่อน
 ผิด พ.ร.บ.สงฆ์ไทย
 เหมือนดังเราโดนปิ่นจ่อมีดเสียบ
 ท่านครูบาศรีวิชัย
 โดนที่บ่มีเงื่อนไข
 ที่บ่ยอมอยู่ได้อ่านาจ
๙๙. นักบุญแห่งลานนาไทย
 ตอนนั้นหลวงศรีประกาศ
 ที่วัดเบญจมบพิตร
 ที่ได้ติดโทษต้องจำ
 ท่านบ่เคยมีใจอาฆาต
 ท่านไปเยี่ยมครูบาศีลธรรม
 ท่านได้อุทิศบุญกรรม
 เป็นกรรมประเดิมเติมเพิ่ม
๑๐๐. ครูบาบอกหื้อคุณหลวงกลับไป
 ท่านมีอาการแรกเริ่ม
 ณหลวงกลับขึ้นมาดู
 ตกแถมรุ่งเช้าพอดี
พะใจไปจ้าย(รับ ๆ ไปดู) หาหลวงพ่อ**เถิ้ม**(อายุเยอะ)
 ขึ้นในสังฆารอินทรีย์
 หลวงพ่อเถิ้มยังอยู่สบายสุขซี
 หลวงพ่อก็ได้มรณภาพ
๑๐๑. ใครจะตายก่อนตายลูน
 คุณหลวงก็ยกมือกราบ
 เพราะท่านมีญาณวิเศษ
 ครูบาท่านได้นั่งทางใน
 ก็แล้วแต่บุญแต่บาป
 ท่านทราบรู้ได้อย่างไร
 ว่าจะเกิดเหตุกับใคร
 ส่งกระแสจิตติดต่อ

๑๐๒. โลกนี้มีแต่ความทุกข์ชัง
กิเลสนั้นเป็นตัวล่อ
ขนาดว่าเฮาทำได้
ทิ้งบ่ได้ขมชื่นชื่นขม

มีหูก็ต้องฟังมีตาก็**ฝ่อ**(ดู)
ค้นหาคือบ่อโคลนตม
มันก็ยังมึคนทับถม
บ่ยอม**หือ**(ให้)อารมณ์มาเป็นใหญ่

๑๐๓. คุณหลวงท่านกลับไปหา
ครูบารับนิมนต์ไว้
รางวัลที่เราได้รับ
เราได้ถูกอภิกรรม

นิมนต์ครูบาคลับมาเชียงใหม่
แต่ยังบ่แนบ่อน
โดนจับเป็น**ปู้**ก็ตอน
สุดแสนอารมณ์อย่างขมชื่น

๑๐๔. ครูบาท่าน**อู้**(พูด)ความจริง
จะขอพักหลับสักตื่น
บ่เตี้ยวันนี้อ่อนเออะ
น้ำตาคุณหลวงพอง**บั้ง**(ไหล)

รอวันน้ำปิงมันจะไหล**ขึ้น**
เพื่อ**หือ**ใจมีพลัง
ป่าเลื้อ(มากมาย)โอกาสวันหลัง
กราบลา**ปี้กมา**(กลับ)เชียงใหม่

๑๐๕. ไปขอกรรมศิลปากร
จะเอามาไว้เชียงใหม่
เมื่อเสร็จจากการก่อสร้าง
ดินดอยห้วยแก้วนั้นนา

หล่อรูปเป็นอนุสรณ์องค์ใหญ่
เป็นที่กราบไหว้บูชา
จะเอามาตั้งไหนหา
เป็นทางสามขาทางไคว่

๑๐๖. เพื่อหมู่เราชาวล้านนา
หมู่เยาวชนรุ่นใหม่
แม่บัวซอนได้คิด
เอาไว้**หือ**ลูก**หือ**หลาน

พากันมาสามาไหว้
จะได้**รู้**จักตำนาน
เป็นบุญญาฤทธิ์ไฉน
รู้จักตำนานขานเล่า

๑๐๗. ขอนิมนต์พระวิญญูณ
จูงมาปกป้องเศศเกล้า
กันบ่ได้บันทึกไว้
ประวัติที่เราได้ฟัง

ครูบาโปรดปรานข้าเจ้า
บ่ว่าคนเล่าคนฟัง
อ่านได้อาจลืมวันหลัง
เป็นนักบุญดั่งระดับชาติ

๑๐๘. ท่านเป็นนักพัฒนา
เมื่อท่านได้รับอาหาร
เดียวก็เจ็บหลังเจ็บอก
มดหมอที่ไหนดีดี
๑๐๙. โครตีสีดวงทวาร
เลือดจักบ่อไหลโจกโจก
บีด(เดียว)ก่อเป็นอ่อนเป็นอิด
ครานั้นศรัทธาหน้าบุญ
๑๑๐. ท่านเจ้าจักรคำหละปูน
สั่งหื้อข้าหลวงไปกราบ
เอารถไปรับเอาเนื่อ
มาไว้วัดจามเทวี
๑๑๑. บ่ว่าหมอเมืองบ่าว่าหมอไทย
เพราะมันเป็นยารากไม้
อาการหนักขึ้นเรื่อยเรื่อย
เพราะท่านปฉันอาหาร
๑๑๒. ครานั้นพี่น้องวงศัวาร
นิมนต์ครูบาท่านเจ้า
เพราะว่าครูบาท่านเจ้า
บีก(กลับ)ไปที่วัดบ้านปาง
๑๑๓. ตอนนั้น**พระน้อยชะโยม**(เณรน้อย)
พ่องได้ตื่นขวะดินควาด
พ่องให้สะอึกสะอื้น
ผ่อ(ดู)เขา**ล่น**(วิ่ง)กันสนสน
- ปฏิบัติมาก็ตั้งเมินขนาด
พยาธิเริ่มเข้าราว
อายุ่างหกสิบปี
มาช่วยรักษายาโรค
- ชาวบ้าน**ฮ้อง**(เรียก)กันว่าโรค**บ่าโทก**(ริดสีดวง)
โรคบ่าโทก(ริดสีดวง)มันทารุณ
ความดันโลหิตก็**แทรกสูน**(ผสมผสาน)
นำเรื่องขึ้นทูลขึ้นกราบ
- ท่านได้รับทูลรับทราบ
นิมนต์ครูบาท่าน
สั่งหื้อโฆเฟอร์ด่วนจี๋
หาหมอดีดีมาใส่
- หมอคนใดก็ว่า**ยาบ่ได้**(รักษาไม่ได้)
ยาตามแพทย์แผนโบราณ
ใช้เมื่อยก็ออกอาการ
อาการทรุดลงเหลือเก่า
- ที่เป็นพากันมาเฝ้า
บีก(กลับ)ไปบ้านเก่าบ้านปาง
ใคร**บีก**(กลับ)บ้านเก่าบ้านหลัง
จนเต๊ว(จนกระทั่ง)ท่านมรณภาพ
- พากันประนมก้มกราบ
พ่องก็ตีบตีบโยนโยน
พ่องก็หุขขึ้นโงนโงน
บางคนใจตกอกถั่น

๑๑๔. เกิดชุลมุนวุ่นวาย
 ชาวบ้านเดือดร้อนสนั่น
 ฟ้องพอลืมเต้าลืมลูก
 ฟ้องก็ขึ้นอยู่บนหลังคา
 เหมือนเกาะทรายถูกน้ำนองป็น
 เป็นก็ปิดป็นกันมา
 เป็นทั้งขี้มูกน้ำตา
 ร้องหาครุบาหือตีน
๑๑๕. วันที่**ชาว**(ยี่สิบ)เป็นเดือนกุมภาพันธ์
 บอกรอนหลับได้สักตื่น
 พ.ศ.สองสี่แปดหนึ่ง
 เทียงคีนกับห่านาทีครึ่งพอดี
 เป็นเวลาทุกคนต้องสะอื้น
 เทียงคีนกับห่านาที
 ตนบุญที่พึ่งได้จากลาหนี
 ทั้งหกอินทรีย์ก็แน่มิ่ง
๑๑๖. ศิษย์ยานุศิษย์ทั้งหลาย
 จัดงานทุกอย่างทุกสิ่ง
 ฟ้อง**แปง**(ทำ)ปราสาทมณฑป
 ส่วนทางวัดจามเทวี
 ต่างก็มีใจน้อมหลัง
 ตามจารีตประเพณี
 เก็บศพไว้ถึงสามปี
 ยังมานิมนต์ไปแถมเตื่อ
๑๑๗. บ่เหลือว่าตัวตายไปเป็นศพ
 คิดแล้วเป็นหน้าดีเปื่อ
 จัดพิธีสมโภช
 ได้สับห้าคีนกับสับห้าวัน
 เขายังมาประจบนิมนต์ไปแผ่เฟื่อ
 เอาไปสร้างหัวขัวสะพาน
 เพื่อช่วยประโยชน์สถาน
 ทางราชการได้สั่ง
๑๑๘. ขอเชิญภิกษุและสามเณร
 ความดีที่ท่านได้สร้าง
 อันเหรียญรุ่นเก่ารุ่นใหม่
 ฟ้อง(บ้าง)ก็เอามาห้อยคอ
 ท่านจงบำเพ็ญเอาไว้เป็นตัวอย่าง
 เป็นที่อวดอ้างเย็นยอ
 มีไหนพอ**บ่ค้ำบ่หลอ**(ไม่เหลือ)
 บรู๊ต้นสายปลายเหตุ
๑๑๙. นึกบุญอย่างท่านครุบา
 อยากรู๊ต้นสายปลายเหตุ
 เราจะได้เห็นถึงภาพ
 ขอหือบุญค้ำบุญชู
 ชื่อเสียงลือชาไปทั่วประเทศ
 ชื่อวีซีตีไปดู
 ซึมทราบเรื่องราวเข้าหู
 ผู้ฟังผู้ดูทุกท่าน

วางเพลง.....

๗. คนจะเกิดจะซี้จะตด
เอาอะไรมามัดมาผูก
ขอสี่ออกมาเป็น*น้อย
ใครเห็นก็เอ็น้ถามขาดตั้ง
๘. อายุย่างสิบห้าปี
จันตะเป็นน้อยสี่กใหม่
อายุสิบแปดสิบเก้า
เสร็จจากทำงานพิ๊ก(กลับ)มา
๙. สาวๆก็มีขาดหลาย
คำมาก็ขึ้นไปแ่อว(เที่ยว)
เอาอย่างงูกินเขียดหน่อย
เพิ่นเป็นลูกสาวพ่อฟู
๑๐. พ.ศ.สองสี่ห้าสาม
พูดจากันถูกโล่ง
ต่างคนก็ต่างใจหมั้น
จนมีลูกเต้าด้วยกัน
๑๑. ลูกเค้า(คนแรก)ซ้าเป็นแม่หญิง
ต่อมานั้นได้เกิด
อยู่มาประมาณหนึ่งขวบ
พ่อแม่ก่อมาอาลัย
๑๒. บมีผู้สี่บตระกูล
ถึงเราจะทุกข์จะยาก
แม่แก้วกับพ่อจันตะ
แม่แก้วก็เริ่มต้องแถวคน
- บมีกำหนดทิ้งบอกบ่าถูก
ใครจะห้ามทง...บฟัง
ทิ้งบต่ำก้อยอะหยัง(อะไร)
พีน้อยจันตะสี่กใหม่
- เป็นบ่าวจีกำลังขึ้นขาดใหญ่
ช่วยพ่อทำไร่...ทำนา
เป็นบ่าวกำลังริหา
คำมาแต่งตัวไปแ่อว(เที่ยว)
- ทิ้งบพอใจเท่าน้องบัวแก้ว
หาน้องบัวแก้ว...กำลู่(สักครึ่ง)
แมวพล้อยผก(แอบ)กินหนู
กับแม่แก้วมริมโห่ง(ทุ่งนา)
- หน้าบุญติดตามนำส่ง
ก็เลยตกลงแต่งงาน
ลงหลักปักบ้านเป็นฐาน
มีความสุขบานเป็นเลิศ
- ขอเอาความจริงมาเปิด
แถมคนเป็นลูก...พ่อจาย
ลูกพ่อจายก็มาตาย
หาลูกพ่อจายที่ตายจาก
- บมีไผสี่บทุนงูราก
สองคนพ่อแม่ก็...ยอมทน
มานะต่อสู้กับความจน
คือลูกชัยวงศ์ของพ่อ

๑๓. ข้าเป็นลูกพ่อชายแถม
ผ้าสิ้นป้อ(ให้)เอาห่อ
ใบหูก็ยาวขนาด
สูงจะได้เพ็ง(ฟัง)วันลูน(หลัง)
พ่ออยู่แหมงก็วิ่งมาผ่อ(ดู)
เพราะลูกสูงเป็น...คนบุญ
ผิดจากเชื้อชาติตระกูล
เป็นแก้วเป็นคุณมากมาย
๑๔. ต่อจากนั้นไปแถม
เดี่ยวเป็นอ๊วะเป็นราก(อ๊วก)
เป็นลมครั้งแค้นสะอื่น
จันตะได้ย้ายครอบครัว
พ่ออยู่แหมงก็ได้ตายจาก
เป็นตามืดผ้า...ฟางมัว
มันมาเกิดตื่นกับตัว
มาอยู่ตีน(ชาน)ดอยบ้านลุ่ม
๑๕. แยกมาสร้างหลักสร้างฐาน
ย้ายมาอยู่บ้านลุ่ม(ล่าง)
คนที่สองได้มาตายจาก
เหลือแต่เอี้ย(พี่สาว)กับชยวงค์สองคน
อยู่ด้วยกันตั้งแต่หนุ่ม ๆ
ตอนนั้นมีลูก...สามคน
เกิดมาเอาชาติของตน
แถมคนนั้นมาตายจาก
๑๖. ชีวิตของลูกชยวงค์
แต่บ่ใครอู้ใครปาก
ชอบชุดเอาดินตาก(เหนียว)
แป้ง(ทำ)รูปพระเจ้าตาเขียว
นิสสัยกินอยู่บ่ยาก
อยู่ไหนชอบอยู่...คนเดียว
เอามานวดท้อ(ให้)เหนียว
แป้งแล้วพากันเอาแห่
๑๗. เหล้นตวยจาวบ้านจาวจอง
บ่ใช่ว่าของแห่
แล้วพากันแป้ง(ทำ)ต้นดอก
แป้ง(ทำ)รูปปู่แถนย่าแถน(พ่อเกิดแม่เกิด)
แห่ก้องแห่ก้องตีแส้
เขาตีกะโหล้ง(กะลา)...ถั่วแบน
ครัวทานมาแห่มาแหน
เอามาแป้งธงแป้งช่อ
๑๘. แล้วชวนชาวหมู่ทั้งหลาย
พากันปักธงปักช่อ
ชวนกันเอาขี้ดินตาก(ดินเหนียว)
บอกท้อไอ้แก้วไอ้มอย
ชนเอาขี้ทรายมาก่อ
มาเป็นตีผ่อตีกอย(สวयงาม)
มาแป้งรูปปักนหยอย
ว่าจะมีปอย(งาน)วันพุก(หรั่งนี้)

๑๙. ช่วยกันมีติดเกษา
เฮาจะเอาแห้ววันพุก(พุงนี้)
จาวหมูละอ่อนหลายคน
อันนี้คือภูมิปัญญา
๒๐. อายุได้ห้าหกปี
บิดก็ฝนตกแดดร้อน
บ่กลัวเป็นเมื่อเป็นไข้
บางวันเป็นไข้หัวโกรน
๒๑. ลมขึ้นเออะเออะหาวหาว
เห็นว่าลมสันนิบาต
มันขึ้นบ่ดิบบ่เดียว
บ่มีโรงยูกโรงยา(โรงพยาบาล)
๒๒. คนไทยว่าเป็นตระคิว
ก็พอปากบิตปากเบี้ยว
อันยาฝรั่งยาจีน
จีวิตชัยวงศ์รอดมา
๒๓. แม่แก้วกับพ่อจันต๊ะ
บอกหื้อชัยวงศ์พี่อ้าย
หื้อไปก่อนตะวันออก
ซำบหื้อ(ให้)กินข้าววาย
๒๔. เลยเทวมห้อยห้อยเยาะ(ย่องๆ)
ใคร่อยากกินข้าวแห้ว
เผื่อกลับมาในไร่
เป็นว่านกจอกผีพราย
- ใครเป็นสล่าทำหื้อในถุก
จาวหมูก็พากันมา
ต่างคนก็ต่างสรรหา
ติดมาเมื่อชาติปางก่อน
- เล่นตามประสีประสาละอ่อน
ละอ่อนเล่นตามความชน
เมาร้ายเขาทิ้งบ่สน
กลายมาเป็นลมสันนิบาต
- ร้อนร้อนหนาวหนาวบ่ขาด
มับไซ้ธรร...มะดา
เลยเป็นลมเกี่ยวกินขา
บ่เหมือนสมัยบ่เดียว
- คนเมืองเพื่อนว่าเป็นเกี่ยว
มีแต่ยาฝน...ยาทา
ยาวิตตามินบ่าถ้าถามหา
เราพญูครูบามาไคว
- พากันไปทำข้าวไร่
หื้อไปไล่นกก่อนงาย
เพราะว่านกจอกมันหลาย
ต้องร้องขึ้นมาเป็นท่า
- ไปเซาะมะก่องเกาะในป่า(ผลไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ในป่า)
กินไปก็เลย...ลิมไป
เอาก้อนดินไล่เกือบตาย
ลงมาหลายแท้หลายว่า

๒๕. เพื่อพ่อจันท๊ะมาหัน(เห็น)
ตายแล้วตายแล้วช้า
ร้องว่าไอ้วงค์ไอ้วงค์
ไอ้นี้ชี้คร้านถ้านตาย
เลยเอ๊ก(ตะโกน)เสียงดังก้องป่า
พอเดือดเป็นพิน...เป็นไฟ
คิงไปเมาอยู่ที่ไหน
กูจะทุบจนตายดีก้า
๒๖. ครานันชัยวงค์ก็กลัว
จนตะวันหลับขอบฟ้า
ส่วนแม่รอหาอยู่บ้าน
ไหว้หาเสื่อบ้านเสื่อของ
เลยหมอบหัวมุดอยู่ในป่า
ทิงบ่เข้าบ้านเข้าช่อง
จนพอตีหนึ่งตีสอง
ไปช่วยคุ้มครองลูกในป่า
๒๗. บ่หลังจะมีเสื่อสิงห์
ไหว้หาผีปู่ผีย่า
บ่กองลูกมาเมื่อเช้า
เข้าไปในไร่ในดง
คาบเอาไปกินแล้วก้า
บ่ช่วยลูกหล้าชัยวงค์
แม่ฟิ่ง(รีบ)ห่อข้าวใส่ถง(ถุง)
ไปเสาะหาชัยวงค์ก่อนเพิ่น
๒๘. แม่รีบปักขวิดปักขวาง(กุลิกุจจอ)
ขึ้นดูตามดอยถลัน(เนิน)
ลูกได้ยินเสียงแจ้ว ๆ
ชัยวงค์ฟิ่งถัน(รีบ)ออกมา
หูแม่ก่อฟิ่งก่อเอิ้น(เรียก)
ลูกเหยชะใจ(รีบ)ออกมา
เป็นเสียงแม่แก้วร้องหา
หัวเป็นแต่ดินขี้ฝุ่น
๒๙. บ่กองชัยวงค์ลูกหัน(เห็น)
เมื่อคืนลูกนอนตากฝุ่น
มาเนอขวัญเจ้าขวัญเจ้า
หัวแม่ตื่นหวะ(เปิด)ลูกหยังบ่าฮู้คิง(ไม่รู้ตัว)
ฟิ่งเข้ามาหวนมาสุ่น(กอด)
มันหยังมาหนาว...เย็นคิง(กาย)
ตกอยู่ป่าเคร้าผีสิง
สะดุดใส่บ่ก้อนหินกลิ้งตกใส่
๓๐. แม่บ่ซังทำอะไร
ว่าอดเอาเนอแม่เอายาใส่
กินข้าวบ่ทันหมดห่อ
ว่าจะไปให้กินตายข้างมัน
เซาะหญ้าเมืองวาย(สาบเสื่อ)มาทุบบใส่หื้ออ้าย(พี่)
ลูกใหญ่แล้วต้องทนทาน
ซ้าพ่อนามาหัน(เห็น)
จะไปให้หัน(เห็น)แถมซ้าแถมชอก

๓๑. ลีนข้าวก็พอรากกลืน
น้ำตาซัยวงค์ไหลออก
ส่วนแม่ก็ลูกไล่จนทัน
ลูกเอาทำผิดครั้งเดียว
หัวใจเหมือนโดนปลายหอก
จะวิ่งเข้าป่าคนเดว
จนตัวเป็นคนวันเป็นเปลี่ยว
หื้ออภัยหื้อมันเหี้ยก่า(เสียเถิด)
๓๒. ขอเถอะข้ามีกำขอ
สูบไซ้เป็นพ่อน้ำ
ลูกเรายังหนุ่มยังน้อย
ความคิดมันยังมี
พอพอพจะไปเดือดไปดำ
ค่อยพูดค่อยว่าดีดี
อายุได้แปดเก้าปี
จะร้ายจะดีก็เหมือนตัวนั้นน้อ
๓๓. ครานี้ลูกน้อยซัยวงค์
ลูกบ่าเคยแข็งข้อ
ว่าผมขอโทษเถอะครับ
ต่อไปผมจะทำอะหยิ่ง(อะไร)
ก็ก้มหัวลงไหว้แม่กับพ่อ
แม่พ่อผมก้อจะฟัง
ยอมรับขี้เถ้าขี้หลัง
หื้อพ่อฆ่าผมเถอะน้อ
๓๔. ส่วนพ่อจั้นตะไต้ยีนคำจา
ว่าที่พ่อสวนนี้เน้อ
เพิ่นว่ามาดีเตือมค้ำ
กำสอนพ่อแม่แต่ละที
จนนั่งแปง(ทำ)ตาเหม่อ
อยากหื้อลูกเป็นคนดี
ลูกรักต้องดำต้องดี
เหมือนน้ำวาริสะอาด
๓๕. ลูกน้อยได้ฟังคำสอน
เจ้าก็บ่เคยประมาท
เจ้าลูกก่อนกาก่อนไก่
ลวดชุดแพวกลอยแพวมัน
ก็อดหลับอดนอนขนาด
ช่วยแต่พ่อแม่...ทำงาน
ไปไร้ไฟทิ้งบ่หัน(เห็น)
มานั่งสู่กันบ้อแม่
๓๖. มีความขยันขันแข็ง
หากินวันนี้ซื้อวันพุก
บางวันบ่ได้กินข้าว
บางวันหมา(แซ่)ข้าวหนึ่งแครง
มะเต้ามะแตงก้อช่วยกันปลุก
ทำไปตามบ่าตามแรง
กินแต่บ่าเต้าบ่าแตง(แตงโม)
นั่งกลอยกับแอมหื้อน้กเพิ่ม

๓๗. ชีวิตของคนโบราณ
 หากินตามคดอยตามเถิ้ม
 บ้านเมืองยังบ่เจริญ
 เพิ่งบุญชอบบ่จอบเสียม
๓๘. เอาขันสूपบุหรีมูยา
 แถวบ่เมิน(นาน)ได้ตัดต้นชุกราก
 มีการเปลี่ยนแปลงระบบ
 สมัยข้าวยากหมากแพง
๓๙. สมัยเมื่อตอนตระกูล
 คนไหนกินปูกินหมาก
 เพื่อนออกกฎหมายเคร่งครัด
 ถ้าคนไหนมีวิชา
๔๐. ตอนนั้นอายุซัยวงศ์
 รู้จักมีความใคร่ได้
 เลยพูดกับพ่อแม่
 ใคร่มีวิชาปัญญา
๔๑. จะอยู่บ่ตอกบ่ตาย
 หลับตาอยู่หั้นพ่งๆ
 เชือกมัดทิ้งขวาทิ้งซ้าย
 กลัวได้เปนควายดั่งเหนียว
๔๒. ครานั้นแม่แก้วพ้อจัน
 ลูกเราบ่ได้อยู่บ้าน
 แถมอย่างหนึ่งก็ทิ้งบ่มี
 หยังมาทุกขี้ใจแต่ลู
- สัมพันธ์หวานหวานมอกมะขามเก็บ(สุก)
 ตุ๊กขบ่มีไผเท่าไผเทียม
 หาเงินก็ยากก่อเขี่ยม(หายาก)
 รับจ้างบ่กดินสินราก
- คนตะก่อนนี้เฝ้าเพื่อนซ้ามาหมาก
 กฎหมายใหม่มัน...มันแรง
 ธรรมเนียมชนบ่ก็เปลี่ยนแปลง
 เฝ้าสิ่งตัดต้นปูต้นหมาก
- พระจุลจอมเกล้าเจ้าบุญมาก
 จะต้องโทษอาญา
 ออกเป็นอาญูติมาตรา
 จะบ่ได้ทำนาทำไร่
- ได้สับเอ็ดปีมาไคว
 ใคร่มีวิชา...ปัญญา
 ขอไปร่ำเรียนศึกษา
 ใหญ่มาจะได้เป็นที่พึ่ง
- กลัวจะเป็นควายหูหลิ่ง(หนวก)
 มีแต่ซ้อมเอื้อง...อย่างเดียว
 มันยังหว้ายยังเหลียว
 ถ้าบ่ได้เรียนได้อ่าน
- ก็เพิก่สากันหลายด้าน
 คิดแล้วเป็นดีเอ็นดู
 ไผไปไล่นกไล่หนู
 จะมีไผไปเฝ้าไร่

๔๓. ชัยวงศ์ก็ขอทั้งวัน
ว่าพ่อจะสอนบ่้าย
ชัยวงศ์ฟังเก็บเสื้อผ้า
เตวไปที่วัดแม่ตีน
ผ่อพ่อจั้นนั่งหายใจใหญ่
จะไปแอ่วเมื่อค้ำยามคืน
มีหันอยู่หั้นสามผิน
น้ำปู้ดเป็นธุเจ้า(พระ)อยู่
๔๔. สะพายผ้าพกอันเดียว
เข้าไปหาธุ(พระ)น้ำเพิ่นอยู่
ชัยวงศ์จะบอกตุ้่น้ำ
ผมกลัวเป็นไอ้ป้อ
ก้มหน้าเทวทิงบ่มีชาวหมู่
ถามว่าจะมา...จะฮื่อ(อย่างไร)
ว่าจะมาเฮียนหนังสือ
นามสกุลเขาทรายแลตซี
๔๕. ธุ(พระ)น้ำว่าดีดีดี
แล้วมาช่วยปั้นดินก็(อิฐ)
เพิ่นจะเอาสร้างธาตุแก่งสร้าย
ปั้นดินก็เซาะหลัวก็เฮา
อะไคมีเอามากองไว้
ได้หลายหมื่นก้อนเนอเรา
ซำบ่มีหลัว(พิน)มาเผา
หัวจันปอเมาวันค้ำ
๔๖. ไปเซาะหลัวก็ได้หนักแก
เผื่อแผว(ถง)ก็พอจะคาด
ได้ยินเสียงคนมาเอิ้น(เรียก)
ว่าคิงชะใจเวैया (เร็วๆ)
ชนมาใส่แพล่องน้ำ
ก็ตาวันต่ำ...ลมเซย
ว่าไอ้วงศ์เหยวงค์เหย
ว่าพ่อคิงตายแล้วเนอ
๔๗. ชัยวงศ์ตอกอกตกใจ
ตีนมือพอเป็นเจ้อเค่อ(เหมย)
ฟังไปบอกหื้อธุ(พระ)น้ำ
จะหื้อผมไปก็บ่หื้อ(ให้)ไป
นั่งน้ำตาไหลใจเหม่อ
บ่ช่างจะทำอย่างใด
ว่าพ่อของซำเพิ่นตาย
จะทำอย่างใดกันนี้
๔๘. ธุ(พระ)น้ำว่าบ่อถ้าไป
คิงเป็นละอ่อนมอกอี(เท่านี้)
แล้วแต่พื่อน้องทางบ้าน
ธุ(พระ)น้ำบ่าพอสงสาร
จะได้สุม(ก่อ)ไฟเผาดินก็(อิฐ)
บ่าใจรู้ซี้...สั๊กอัน
เพิ่นทิงมาช่วยจัดการ
เราเลยบ่ได้หันศพพ่อ

๔๙. นั่งให้อยู่ที่ในเตา
พระธาตุแก่งสร้อยนั้นน้อ
เราไปกับธู(พระ)น้ำ
ตอนนั้นครุบาชัยลังกา
เขาจะฟังเอาดินไปก่อ
พอบมีเวล่ำ...เวลา
บได้เรียนหนังสือหนังสือ
มาเป็นประธานสร้างธาตุ
๕๐. ตอนนั้นเราเป็นชโยม(เด็กวัด)
ได้เรียนวิดๆ ขาดๆ
นำเอาชยวงค์มาฝาก
ได้เป็นลูกศิษย์ครุบา
ได้อบรมนวโอราท
เพราะท่านบมีเวลา
กับครุบาชัยลังกา
อายุได้สิบสองขวบ
๕๑. ท่านครุบาชัยลังกา
อายุอย่างสามสิบขวบ
พอเดือนแปดเหนืออาธิ
ครุบาก็ร้องเรียกมา
ท่านสอนสิกขาแบบรัดรวบ
เรียนได้ต่างๆนาๆ
วันวิสาขะนั้นนั้นหนา
แล้วเอาผ้าเหลืองที่อุน่ง
๕๒. ได้เป็นพระหน้อยแล้วหนา
ห้องสวดวันค้ำคินรุ่ง
จนเต้ารอดเดือนเก้า
ได้ช่วยกันแปง(ทำ)บอกไฟ
จิตใจบอ้าแตกฟุ้ง
จิตใจหมายมุ้งต่อไป
พระเถรเถรเจ้าดังหลาย
พ่องตำดินไฟตำมาด(ดินประสีน)
๕๓. ได้พำกัันกับครุบา
ตัดที่ห้วยต้มพระบาท
ที่วัดพระบาทห้วยต้ม
เพราะเป็นงานประเพณี
จะได้จุดบูชาพระธาตุ
เพิ่นมีงานประ...เพณี
เพิ่นทั้งมีงานทุกปี
เพิ่นมีบอกไฟจุดแข่ง
๕๔. ของไผ่ขี้้นระวัง
เมาเหล้าอะหล่องต้องแต่ง(เมามาก)
ขี้้นแล้วพอนบขี้้นก็พอน
พ่องโดนมอมหมิ่นพอดำ
โดนหมิ่นหม้อขาง(กระทะ)พอนแยะพอนแยง
เขาเท็กทาเฝ้า...จนดำ
เป็นทุกขีย้อนได้ตอกได้ตำ
เพราะเขาโดนฮ้ำ(รุม)ขี้เฝ้า(ดินปืน)

๕๕. ตอนนั้นพระน้อยชยวงศ์
คอยอุปราถาพ่อเฒ่า
บ่ว่าเดินดงเดินป่า
ไปแห้วบ้านลี้วะบ้านยาง
- ไปตามพระสงฆ์ธู(พระ)เจ้า
ไปโดยทุกที่...ทุกทาง
ที่บ่ห้วงหน้าห้วงหลัง
ผด(ถึง)ไปแห้วบ้านน้ำขุ่น
๕๖. ทิ้งบ่กลัวแดดกลัวฝน
ขึ้นคอยลูกนี้ม่อนปิ่น(คอยสูง)
ถ้าครุบาเตวบ่ได้
พักบ้านยางแดงเจ็ดวัน
- ชยวงศ์อดทน**บุบูน(ทะเล)**
ในป่าหลายคืน...หลายวัน
พระน้อยก็ห้ามช่วยกัน
ผดไปแห้วบ้านทุ่งเสลี่ยม
๕๗. เพราะท่านได้แสวงบุญ
ครุบาลังกาหา**เหลี่ยม**(ช่องทาง)
ขอหื้อเป็นเจ้าอาวาส
เลยพาพระหน้อยลูกหลาย
- ธรรมเป็นทุนยอดเยี่ยม
หลบขุนอู่ฟ้า...ไหว้วาน
ครุบาท่านบ่ต้องการ
ไปอยู่แก่งสร้อยสัก**เตือ(ครึ่ง)**
๕๘. การเป็นธู(พระ)เจ้าครุบา
ลำดับลำดับมาถึงเมื่อ
ศัทธาตนแก่ตนเฒ่า
ที่เพิ่นจะสร้างหนทาง
- ต้องมีศัทธาความเชื่อ
มีการกีดสร้างหนทาง
ท่านมาเป็นเค้าแผ้วถาง
ขึ้นวัดแก่งสร้อยพระธาตุ
๕๙. ตามที่เพิ่นได้นิมนต์
ไปช่วยสร้างทางขึ้นธาตุ
ละแม่อยู่วัดบ้านก้อ
เลยกลับมาวัดแม่ตื่น
- พระหน้อยหลายตนก็ไปนักขนาด
สำเร็จหลายวัน...หลายคืน
นกลึงแต่น้อต้องทนฝึกฝน
ด้วยความคิดถึงเจ้าแม่
๖๐. จิตใจของเณรชยวงศ์
ส่วนครุบาลังกาตนแก่
สังขารเริ่มเฒ่าเริ่มแก่
เลยพักจากการธุดงค์
- มีความหมั่นคงแน่วแน่
ท่านแยกไปเดินธุดงค์
แต่ใจท่านยังประสงค์
มาพักผ่อนองค์เป็นหลักเป็นแหล่ง

๖๑. อยู่เป็นเจ้าวัดเจ้าวา
ไปมาหลายที่หลายแห่ง
จะมาอยู่วัดห้วยต้ม
เฒ่าแล้วสังฆารมณ์โถม
๖๒. ต่อมาเมื่อป้อนานวงศ์
ท่านได้มาช่วยเตือน(เพิ่ม)
ไปอยู่หั้นน้อยนั้นน้อย
ท่านก็เลยได้นิมิต
๖๓. ตอนนั้นพระหน้อยชัยวงศ์
เพื่อนอนุญาตให้อำ
หน้าแล้งพากันขึ้นไป
บรู๋ตัวว(เขต)รู้แดน
๖๔. ไปมาเหยียดทุกทิศ
ชาวชาวบ้านเพื่อนบอก
สร้างพระธาตุห้วยเล็ก
ไปช่วยชาวปีครูบา
๖๕. เข้าป่าไปตามลี้จะ
เป็นบารมีสร้างก่อ
พากันเดินดงวงกต
เมื่อกลับมาหาธูลุง(หลวงลุง)
๖๖. เมื่อพระชัยวงศ์กลับมา
เพราะเราไปยากมายาก
คิดงหาธูลุง(หลวงลุง)จ้า
ตอนนั้นครูบาศรีวิชัย
๖๗. ท่านเป็นพระพัฒนา
ท่านจะมายกฉัตรพระธาตุ
ณรงค์ก็ไปช่วยท่าน
ใจก็มาคิดเฉลียว
- ช่วยกันพัฒนาตกแต่ง
บ่เดี๋ยวนี้แข่ง...บ่าทน
บ่หื้อตกล้มตกลม
หักโหมมานานสังฆารมณ์
- เพื่อนอยู่บ้านตั้งเสลี่ยม
อยู่กับพระหน้อยแถมคน
หยังมาต่ำกล้อยใจตน
ไปอยู่พระบาทห้วยต้มดีกว่า
ก็เลยตกลงลวดขอลาธู(พระ)น้ำ
ไปอยู่พระบาทห้วยต้ม...เป็นคน
ผดแผวเชียงรายเชียงแสน
บ่ว่าตกล้นอ้อได้ออก
- แล้วก็กลับมาที่วัดจอมหมอก
ว่าครูบาชาวปี...จะมา
ก็เลยพากันไปหา
เสร็จแล้วกล้าธูตงค์ต่อ
- ก็ได้ไปเจอใส่สามหลวงบ่อ
พบใส่หลวงปู่หลวงลุง
จนไปผดแผว(ถึง)เชียงตุง
ท่านก็ได้มรณาลาพราภ
- ครูบาสังคามรณาจาก
บรู๋เพื่อนตายเมื่อใด
ได้แต่โศกเศร้าเสียใจ
กำลังโด่งดังขนาด
- จาวล้านนาศัทธาประกาศ
ชื่อว่าพระธาตุดวงเดียว
จนตัวเป็นผืนเป็นเกลียว
ควนเอาท่านเป็นตัวอย่าง

๖๘. ครูบาเจ้าศรีวิชัย
ชื่อเสียงก็โด่งดังกว้าง
ณรงคค์กลับมาจอมหมอก
บ่ว่าวิหารกำแพง
ใครก็อวดก็อ้าง
ต่อสร้างกุศลบุญแรง
มาบอกวาเราจะแบ่ง(ทำ)
กุฎิหอสงฆ์องค์เทศน์
๖๙. ได้ข่าวครูบาศรีวิชัย
ตามในประวัติสังเขป
พอณรงคค์รู้ข่าว
ตอนนั้นพินทานกำแพง
เพิ่นนิมนต์ไปสร้างทางดอยสุเทพ
ท่านเป็นตนบุญแรง
ก็เลยทวย(ตาม)ไปช่วยแบ่ง(ทำ)
ที่ประตูวัดสวนดอก
๗๐. ทำบุญร่วมกับครูบา
ณรงคค์ก็กลับมาบอก
ว่าเราจะไปช่วยครูบา
ไปพักวัดศรีโสดา
แล้วก่กลับมาบ้านจอมหมอก
หื้อหมู่พี่น้องศัทธา
ศัทธาบ่ต้องกองหา
เป็นเวลาหลายเดือนเศษ
๗๑. ท่านเจ้าครูบาศีลธรรม
ได้รับผมปฎิเวธ
ตอนนั้นณรงคค์อายุ
สองสี่เจ็ดหกพอดี
เป็นประธานนำสังเกตุ
ได้ห้าเดือนปลายพอดี
บรรลู่ได้อย่างเข้ายี่สิบปี
เดือนแปดเหนือแรมสองค่ำ
๗๒. อุปสมบทที่วัดยางแปง
บุญกุศลเต็ม(เพิ่ม)คำ
ตนเป็นอุปัชฌายะ
พระชัยยะวงศาพัฒนา
นาบุญท่านแรงยิ่งล้ำ
ท่านครูบาเจ้าพรหมมา
พระจันตะเป็นกรรมวาจา
นี่คือฉายาพระใหม่
๗๓. ท่านครูบาพรหมจักรสังวร
วิปัสสนาเทวดา
ครูบาขาวปีสอนปริยัติ
สั่งสอนวิปัสสนา
เป็นครูบายของตนยิ่งใหญ่
เป็นตนอุปัช...ฉายา
ครูบาพรหมจักรเป็นตนเมตตา
ตามปฎิทาท่านบอก
๗๔. จากนั้นท่านก็มาหา
พันวัสสาแล้วก็บอก
เข้าไปขอธรรมจักร
ก็ไปได้ยินตามความจริง
ศัทธาที่วัดจอมหมอก
หื้อหมู่พี่น้องชายญิง
ที่สำนักวัดพระสิงห์
พระณรงคร์น้อยเขาบอก

๗๕. ว่าครูบาเจ้าศรีวิชัย
ทำมประวัติเขียนบอก
ส่วนอันหมู่พระลูกศิษย์
ลูกศิษย์ครูบาศีลธรรม
ถูกเจ้านายส่งไปเมืองกอก
คงได้เป็นโทษ...เป็นความ
ทางการสั่งความเด็ดขาด
ทางการสั่งความเด็ดขาด
๗๖. กำลังเหยยศเห่อศักดิ์
ทำไปตามกฎอำนาจ
ส่วนพระอินแก้วได้สั่ง
หื้อถอดผ้าเหลืองทันที
ทิ้งไปได้ตระหนักถึงความผิดพลาด
เพิ่นตั้งขึ้นใหม่...พอดี
หื้อท่านครูบาขาวปี
ถ้าบ่อยากมีเรื่องใหญ่
๗๗. ครูบาอภิชัยขาวปี
เขาเอาตำรวจล้อมไว้
เขาออกกำลังเด็ดขาด
นึกถึงครูบาศรีวิชัย
จะล่นหนีกี่วิบได้
บ่รู้จะไปทางใด
บ่อยากหื้อพ่อครูสุต่าย
จำใจลิ้วผ้าเหลืองออก
๗๘. ตอนนั้นครูบาชัยวงศ์
เจ้าคณะมีหนังสือมาบอก
ครูบาวงศ์ได้หลบเข้าป่า
ปีกมานอนวัดได้สองยาม
ตาก็กลับมาวัดจอมหมอก
ว่าหื้อเข้าไปพบสักกา
เขาได้ล่าติดตาม
เขาก็มาคุมตัวไปสอบ
๗๙. หาว่าเป็นพระอันตราย
ใบสุทธิก็บ่มีมามอบ
ตั้งข้อหาเอาชื่อๆ
หาว่าถ่วงความเจริญ
กับพระวิชัยทำสิ่งที่บ่ชอบ
และบ่มีใบ...กองเกิน
ว่าท่านหัวดีเหลือเกิน
ร้อนเกินกว่าเพลิงและไฟป่า
๘๐. ดงแขนถกผ้าเหลืองเรา
พวกคนใจหยาบช้า
กั่มหน้าเทวกแล้วเพิ่นหัน(เห็น)
เอาผ้าขาวมาขวางต่อหน้า
พวกขุนนรกโลกันต์
ปีกมาที่วัดจอมหมอก

๘๑. ครานี้มันนี่นั้งคัทธา
 ดูเหมือนกับนกจอก
 เป็นดีเอ็นดูแม่แก้ว
 มันเป็นอย่างใดกันนอ
 ไหลกันมาเต็มดอกเต็มดอก
 ลงกินข้าว...นาตา
 เทวมาคองเกาะคองก้อ(หลังก้อง)
 เสียงอยู่ในคอแห่งแหบ
๘๒. แม่หันลูกธู(พระ)ชั้ววงค์
 เสียงของแม่แห่งแหบ
 พุดเสียงสั้นต่อยต่อย
 กกว่าลูกไปทำผิดศีลธรรม
 ใจแม่เหี่ยวลงหยอบแหบ
 พุดบเป็นถ้อยเป็นคำ
 แม่พุดเสียงอ่อยแม่ถาม
 เพิ่งถึงหาความเข้าใจ
๘๓. ไปช่วยครูบาศีลธรรม
 เขาหาว่าเรคิดร้าย
 เพราะเขาใครได้หน้า
 เราใครหนีไปอยู่บนดอน
 แป้ง(ทำ)หนทางดอยสุเทพใหม่
 ว่าทำนอกริต...นอกรอย
 เลยคิดบ้าบ้าเขาขอย(อิฉฉา)
 หนีคนคอยจับผิดถูก
๘๔. แม่ให้เป็นน้ำหน้าตา
 บถ้าฟังไปวันนวันพุก
 แม่แก้วฟังเข้าไปกอด
 เป็นถึงธู(พระ)เจ้าครูบา
 ได้ยินกำจาตี(พระ)ลูก
 ถ้าแม่ตายก่อน...ปตีกา
 ถกผ้าขาวออกมาเช็ดน้ำตา
 บได้นุ่งผ้าเหลืองกับเพื่อน
๘๕. นั้งพุดพีน้องคัทธา
 ลูกศิษย์ครูบาศีลธรรมเป็น
 เพิ่งหาว่าเราทำผิด
 ครานี้มันครูบาชั้ววงค์
 จนถึงเวลาเด็กตื่น
 ก็คงเหมือนกันก้องค์
 ทุจริต พรบ.สงฆ์
 เลยลาไปอยู่เมืองตาก
๘๖. ชีวิตของครูบาวงค์
 เจ้าคณะได้ฝาก
 ท่านเป็นผู้สุจริต
 แนะนำหื้อครูบาวงค์
 ต้องได้ตรงต่อการลำบาก
 คำไปถึง...ครูบาวงค์
 บได้ทำผิดวินัยสงฆ์
 สมกวรกลับวัดจอมหมอก

๘๗. กลับมาอยู่ระหว่างศีล
หื้อหนือออกจากวัดจอมหมอก
ตอนนั้นท่านครูบาวงค์
ขอลาศัทธาบ้านเรา
มหาอินทร์มีหนังสือมาบอก
เป็นอาณาเขต...ของเรา
ท่านก็นุ่งขาวห่มขาว
ไปอยู่อำเภอมะสอย
๘๘. ไปอยู่หั้นได้หลายปี
แล้วก็บุกอำเภอมะสอย
ครูบาศรีวิชัยเจ้า
ท่านได้รับความเป็นธรรม
สร้างแต่ความดีตลอด
กลับมาแอมบ้านแกมกำ
ได้รับอภัยโทษกัน
จากสมเด็จพระสังฆราช
๘๙. ท่านกลับมาอยู่บ้านปาง
จากนั้นก็ไปบิณฑบาต
อันเรื่องเลวๆร้ายๆ
ครูบาชาวปีท่านคอย
ครูบาวงค์ท่านยังทวยไปไหว้บ่ขอด(มัด)
พี่น้องกระเหรี่ยงบนดอย
ก็ดูตักไปหายสอย
ติดตามร่องรอยตลอด
๙๐. ตั้งจิตอยู่ตามวิถี
ว่าเรื่องงานขอพักหยังจอด
ครูบาศีลธรรมท่านเจ้า
ครูบาชาววงศ์เกิดความสงสาร
ครูบาชาวปีมีหนังสือไปโปรด
ขอมาช่วยวัด...มีงาน
ท่านเข้านิปานดับขันธ
มาช่วยแบ่งเมรุผาสารท
๙๑. น้ำตาของท่านก็ตก
อาราธนาศพขึ้นผาสาท
ที่หมู่บ้านศรัทธาห้วยหยวก
เสร็จแล้วอุทิศถวายทาน
ก็ดอกน้ำต้าย้อยหยาด
แล้วไปสร้างถนน...ถวายทาน
ได้สองกิโลกับกัน
หื้อครูบาศีลธรรมอาจารย์ท่าน
๙๒. มาทำบุญที่บ้านห้วยหละ
อธิษฐานแล้วนั้น
มาคิดหนต่างหื้อชาวบ้าน
ตามรอยอริยสังโฆ
ท่านตั้งสัจจะไว้หมั้น
ได้มาเข้ากรรม...มีภูฐานโน
โหลงนั้นม่วน(สนุก)งันสุไซ
ลูกศิษย์ครูบาทหลวงปู่

๙๓. ศรัทธาป่าปูหลายคน
อำเภอบ้านไธสงเพ็ญรู้
ครูบาบุญมาวัดบ้านไธสงหลวงนั้น
ท่านเลยนิมนต์เชิญชวน
เขาก่อนนิมนต์มาอยู่
ความดีของท่าน..พอควร
ว่าหื้อท่านกลับหลังหวน
หื้อนุ่งผ้าเหลืองแถมเตื่อ(อีกครั้ง)
๙๔. องค์พระอุปัชฌายา
ได้นุ่งผ้าเหลืองแถมเตื่อ
สองสี่แปดสี่มาโดน
เอาพุทโธธัมโมสังโฆ
ครูบาบุญมาผายเผื่อ
ในรูปของพระ...สังโฆ
ได้ฉายาใหม่ว่าจันตะวังโส
ตั้งเป็นนะโมโอบาส
- ๙๕) มาอยู่ที่วัดป่าปู
ได้สร้างศาลาบาตร
จากนั้นก่อนได้ไปช่วย
ด้วยความผูกพันไม่ถี้
เป็นดีเอ็นดูขนาด
และกั้กำแพง...เจดีย์
ท่านครูบาเจ้าชาวนปี
ที่วัดตะเมาะพระบาท
๙๖. พอสองห้าศุนย์สอง
ธู(พระ)เจ้าและฆราวาส
ชาวบ้านนาเลียงและบ้านแม่ละ
พากันเตรียมมิดเตรียมมุย(ขวาน)
จาวบ้านจาวจงก่อมาจ้วยขนาด
พากันมาพูด...มาคุย
ธูเจ้า(พระ)อินตะและหลวงพ่อยุ
จะลุยแผ้วถางปิดกวาด
๙๗. นิมนต์ครูบาวงศา
มันบ่มีเจ้าอาวาส
ตกลงพร้อมใจทิ้งหมู่
มาถึงอยู่ได้สามวัน
ขอไปพัฒนาห้วยต้มพระบาท
บ่มีไผ่เป็นเค้า(หัวหน้า)...เป็นกัน
ว่าจะมาอยู่ทวยกัน
ก็ลงมือกันบุกเบิก
๙๘. ฟองก็ตัดไม้ขนหิน
เมื่อได้ยามได้เล็ก
ฟองก็ขนดินมาถอก(ถม)
ช่วยกันเสาะตองเสาะคา(หญ้าคา)
ฟองก็บอดินถมเต็ก
ก่อเบ้งที่พัก...ศาลา
ฟองก็จักตอกसानฝา
เอามามุงหื้อมันร่ม

๙๙. ม่วนอกม่วนใจ(สุขใจ)ขนาด
ใครตั้งบ่ซำมบ่จ๋ม(บ่น)
ครูบาวาปีท่านเจ้า
ทำพิธีถอนวิหาร

มาสร้างพระบาทห้วยต้ม
มาเป็นติ่ม่วน...ตั้งัน
เข้ามาสร้างด้วยกัน
แล้ววางโครงการวิหารใหญ่

๑๐๐. ตอนนี่ครูบาชัยวงศ์
ท่านตั้งสัจจะไว้
ลูกศิษย์ก็หลายนี่มาก
เราจะอยู่สร้างเมินๆ

ได้มาดำรงตำแหน่งใหม่
ว่าจะสร้างหื้อได้...เจริญ
มีแพว(ถึง)เมืองตากเมืองเถิน
จนกว่ามรณาม้วยมาต

๑๐๑. พร้อมกับครูบาวาปี
เป็นอย่างธรรมทายาท
ท่านได้สอนสั่งเอาไว้
จากนั้นก็จวนศรัทธา

สืบป่ารมบ่หื้อขาด
ศรีวิชัยเจ้า...ครูบา
เทียบเหมือนมือซ้ายมือขวา
ปากันมาปั้นดินก็

๑๐๒. พอสองสี่แปดแปดนั้นนอ
บีดแปงอันนั้นอันนี้
หื้อมีพร่ำพร้อมชะปะ๊ะ
บ่อว่ากระเหรียงยางไต

บ่าได้รั้งรอเอากันเต็มตี
หื้อสมบุญ...กู่ราย
เสนาสะนะถวาย
จ้วยกันมาสร้างมาก่อ

๑๐๓. อยู่ถึงผลงานต่างหลาย
เขามานิมนต์หลวงปู่
ตอนอายุเจ็ดสิบเจ็ด
เดี่ยวขึ้นบันไดดอยตุง

ท่านได้ขยายติดต่อ
ไปพุทธารักษะ...ดอยตุง
พรรษาท่านก่อตั้งสูง
จนป่อเป็นอิดเป็นอ่อน

๑๐๔. ได้ยินเสียงนกหลายตัว
เสียงนกบ่บ่อใคร่ถอบ
ครูบาเลยพะเล็ดตื่นหวิด
ไปบ่ตันจ้วยระวัง

ฮ้องก่ายบนหัวหลายฮ้อบ
เหมือนว่าระวัง,,ระวัง
จันบ่อปีกขวิดปีกขวาง
ตักลงไปนอนครางข้างฮ้อง

๑๐๕. เพื่อมีคนล่นไปหาม
ศรัทธาเฒ่าแก่ป็น้อง
หม่อว่ากระดุกสะโปก
มันสุดจะทรมาณ

เป็นว่าดูถูกขาก้ามหลุดหม้อง
เขาปาท่านเข้า,,โองบาล
มันได้หลุดออกจากกัน
ท่านว่ามันเป็นอุบัติเหตุ

๑๐๖. อันวิบากกรรมทั้งหลาย
เหมือนกันทุกคนทุกเพศ
อนิจจังวะตะสังขารา
มีเค้า(ต้น)จะต้องมีปลาย

ใครบ่าอาจปฏิเสธ
ผลเหตุมันคู่...กันไป
เกิดขึ้นตั้งอยู่ดับหาย
มีตายจะต้องมีเกิด

๑๐๗. บ่าเหลือครุบาตนบุญ
จิตใจของท่านประเสริฐ
อะหยั่งจะเกิดก่อเกิด
เมื่อหายดีแล้วแข่งแรง

มาทำบุญก็ยังมีมา**พะเลิศ(พลาด)**
เป็นวิบากกรรม...ตามแข่ง
ช่างมันเกิดทิ้งปักินแห่ง
ก็มาแสวงบุญต่อ

๑๐๘. อันหมู่กระเหรียงล่อซื้อ
บ่ว่ามูเซออีก่อ
พากันหอบซ้าผ้าปก
แปดร้อยครอบคร้วหมู่ย่าง

เขาตึงนั้บถือหลวงพ่อ
มาอยู่เป็นสี่...ห้าพัน
ยกมาทิ้งลูกทิ้งหลาน
อพยพกันมาอยู่

๑๐๙. ขอเพ็งโพธิสมปาร
สมเด็จจในหลวงทรงรู้
รวมหมดสองพันกว่าไร่
เพราะเขาเป็นข้าแผ่นดิน

แม้ว่าแม้ย่างหลายหมู่
ทรงได้ประทาน...ที่ดี
เอาไว้หื้อเขาทำกิน
หื้อเขาได้กินได้อยู่

๑๑๐. หื้อเขามาปลูกมาฝั่ง
น้ำท่วมที่กินที่อยู่
พ่องมีสวนยาสวนพริก
มาเพ็งครุบาววงศ์เจ้าตน

มาอุปถัมภ์ยังหลวงปู่
เป็นน้ำเชื่อนภูมิพล
ทิ้งบได้ปีก(กลับ)คืนหน
อาศัยกินข้าวกันบาตร

๑๑๑. ถึงเขาเป็นแม่เป็นยาย
ครูปาอกบิณฑบาต
ครูปาว่าอิตเอาเนื้อ
ไปเซาะขุดดินสิลาแลง

ก็เป็นพลังของชาติ
มาแจกคนก็อก...คนแครง(คนนิตคนหน้อย)
หื้อสูมีความเข้มแข็ง
เอามาขายหื้อหลวงพ่อ

๑๑๒. จะสร้างกำแพงวิหาร
ได้พึ่งไปบุญหลวงพ่อ
ครานั้นหมุ่ย่างขึ้นชม
ชื่อเสียงของท่านครูปา

ก็จ้างหมุ่ย่างเขาก่อ
ช่วยชูปเลี้ยงหมุ่...เขามา
เขาก่อนนิมไหว้สา
ลือชาไปเหี้ยฝับคว่อย(ไปทั่วสารทิศ)

๑๑๓. พอสองห้าหนึ่งศูนย์
ได้สร้างศาลาหลังใหม่
แม่แก้วก็ซ้มาป่วย
เอาไปโรงหยุดโรงยา(โรงพยาบาล)

เริ่มสร้างก่องบุญครั้งใหญ่
ยังบ่ทันแล้ว...เทื่อนา
จำเป็นได้ช่วยรักษา
เป็นโรคชรามันหายยาก

๑๑๔. ได้สองปีผ่านมา
หมุ่โยมหมุ่ญาติมีมาก
เร่งสร้างห้องน้ำห้องส้วม
อุทิศส่วยบุญนี้นา

แม่มารดาก่อมาตายจาก
จ้วยกันเร่งสร้าง...ศาลา
เพื่อทำบุญแผ่เมตตา
หื้อแก่มารดาเจ้าแม่

๑๑๕. มานี้ถึงอัตตะโน
เสียงบุญพ่อบุญแม่
จะขอสร้างวาสร้างวัด
ขอพึ่งชาวบ้านชาวเมือง

เราก็เริ่มโซเฒ่าแก่
ของฟ่งชาวบ้าน...ชาวเมือง
อยู่ในสำนักผ้าเหลือง
จนถึงรอดมรณาภาพ

๑๑๖. เจ็ดสิบห้าปีผ่านมา
เริ่มได้รับอาพาธ
คือโรคชราเฒ่าแก่
อันรู้ปะทานามัง

อยู่ในร่มกาศัพุทธศาสน์
เป็นโรคสังขาร...ระธรรม
เดี่ยวก่อเจ็บแหล่เจ็บหลัง
มันรู้หลูปบ่เหมือนเก่า

๑๑๗. อายุย่าแปดสิบหก
ศรัทธาคนแก่คนเฒ่า
ชาวยางก็มาเป็นหมู่
ว่าครุบาเรานักแก

บีดก็เจ็บอกเจ็บเข่า
พากันนั่งเฝ้า...ดูแล
นั่งจ้อแจ้อจ้อแจ้อ
จะเอายาที่ไหนมาใส่

๑๑๘. ครุบาปวดแข้งปวดขา
ครีอกว่าชาวสาวไห้
พ่องไปเสาะหาพญาปลวก
ฝนใส่พริกน้อยดีปลี

เขาไปเสาะหาตั้งยารากไม้
ก่อเสาะหาหยาก...เต็มที
พ่องเสาะหาหนวดพระฤาษี
อันนี้เป็นยาแก้ปวด

๑๑๙. อันหมู่ไปเสาะยา
ยั้งบิบบันก็ยั้งปวด
เอาไปโรงยา(โรงพยาบาล)ฝรั่ง
เขาเอาดูเกลือดีหมี

เขาก็พากันไปปีบนวด
กึดขึ้นเป็นฮา...เป็นที่(ปวดมากๆ)
ก็ได้เป็นขบเป็นปี
โรคน้ำมันยาบู่ถูก

๑๒๐. ซ้ำอากาศมันเย็น
เป็นทิ้งหวัดทิ้งน้ำมูก
สังขารมัน**พัวะมัน**ผู้(กร่อน)
บได้ออกไปที่ไหน

ปวดเข้าในเอ็นในคอก
มีแต่จามจาม...ไอไอ
มันหลุดตามอายุไซ
ก็ยังเป็นไข้เป็นเหมื่อย

๑๒๑. แปดสิบเจ็ดปีขึ้นมา
บ่สบายมาเรื่อยๆ
เดวก็เป็นแก่นสะอั้น
มันปน่วฎฎะวังวน

ครุบาท่านก็เริ่มเหนื่อย
ผืนเป็นตังหลุ่ม...ตังบน
มันมาเกิดขึ้นกับตน
อย่างกับผีเข้า...ผีออก

๑๒๒. ชาวบ้านเขาเลยนิมนต์
บางครั้งหายใจบ่ไคร่ออก
เพราะว่าท่านเคยฉันท่มาก
ชี้เสียดชี้ปุ่นพอกพูน

ขึ้นรถยนต์ไปโรงยา(โรงพยาบาล)สวนดอก
ร่างกายบ่ไคร่...สมบูรณ์
ชี้กากมันบ่อเป็นหินปูน
ก็เป็นก้อนเป็นเหลี่ยม

๑๒๓. ตามหมอวิชัยออกมา
กระตูกกระต๋าวก็เสี้อม
บ่ว่าหมอน้อยหมอใหญ่
อาการของท่านครุบา

๑๒๔. ศรีษานั่งน้ำตาไหล
ใส่ออกซิเจนก็แล้ว
ท่านได้รวบรวมกำหนด
หายใจอ่อนลงอ่อนลง

๑๒๕. ครุบาท่านเป็นตนบุญ
ขอท่านไปสู่นิเวศน์
ท่านได้จากกว่าจากวัด
ขี้ตีนขี้มือและผลงาน

ร่างกายครุบาท่านขาดแคลเซียม
ตั้งแต่พะเลิด(หกหลัม)...เมินมา
ช่วยกันใจใส่รักษา
ก็หนักขึ้นมาแตัวแตัว(เรื่อย ๆ)

ระบบหายใจก็แผ่ว
ใส่น้ำเกลือก็...บ่ลง
จำกัดทิ้งบ่ลิมบ่หลง
แล้วท่านเลยปลงสังเวช

สิ้นสูญจากไฟกิเลส
แห่งนิพพานแก้ว...พิมาน
สู่ป่าระมัตสถาน
ไว้หื้อ(ให้)ลูกหลานก้มกราบ

....วางเพลง....

พระเดชพระคุณพระพุทธพจนวราภรณ์(หลวงปู่ครูบาจันทร์ กุสโล)

วัดเจติยหลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประพันธ์บทขอโดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

- | | |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ๑. กะวีคาถาณะมาสะโย
บุพผามาลาดอกไม้
ดวงจิตน้อมสักการะ
ตนสวาระกะสังโฆ | ขอตั้งนะโมน้อมไหว้
ไหว้สุปะฏิปันโน
พระมหาเถระผู้อาวุโส
จันทร์กุสโลหลวงปู่ |
| ๒. รัตตัญญูสถิต
ต่างก็มีใจหลังหล้า (อ่อนน้อม)
เก้าสิบพรรษามาถึง
พากันตกแต่งดาทาน | ผะดาลูกศิษย์ทั้งหมด
พากันขึ้นสู่เขยบัน
รำเปิงอายุสังขาร
เต็มค้ำสมปานชมจชื่น |
| ๓. ฉลองกาลมายุชนม์
ตกแต่งประวัติจัดขึ้น
หลวงปู่พระพุทธพจน์
ฟังเนอศรัทธาตั้งหลาย | วัดนวมงคลศรีครื้น
ออกเป็นคร่าวจ้อยช้อยาย
เป็นมธุรสถวาย
ทั้งหมดทั้งจายน้อยใหญ่ |
| ๔. วันที่สี่สิบหกเดือนพฤศจิกายน
ตามประวัติท่านเล่าไว้
ตั้งแต่เดิมมาก่อนนี้
วันเกิดหลวงปู่ตมบุญ | ได้มาบรรดลครบไคว่
ลูกหลานจำได้วันฐน(หลัง)
พอคอสองสี่หกศุนย์
เดือนยี่เหนื่ออกสิบสองค้ำ |
| ๕. ซ้ำมาตรงกับวันจันทร์
มหาเสน่ห์เลิศล้ำ
มะเส็งนั่นคือปีใส
จะได้เป็นผู้นำบำเพ็ญ | มีความอ่อนหวานพร้อมพร้า
จิตใจเหมือนน้ำใสเย็น
ซาตาเกิดได้กฎเกณฑ์
พระสงฆ์องค์เณรทั้งหมด |

๖. ส่วนว่าภูมิลำเนา
บ้านเกิดของท่านหลวงปู่
โยมพ่อชื่อจารินตะ
อยู่อำเภอเมืองลำพูน
- ว่าจะขอเอามาอู้(พูด)
นั้นอยู่จังหวัดลำพูน
ผู้หื้อชี้ยะตระกูล
เป็นบ้านแม่สารป่าแดด
๗. เป็นเขตตำบลเวียงยอง
ถิ่นฐานแม่สารป่าแดด
แม่ชื่อแม่แสงแสงทอง
ช่วยกันทำมาค้าขาย
- บ้านของกำหนดกตแหวด
ตั้งแต่ปู่ย่าตายาย
เป็นผู้ครอบครองหัวใจ
ประกอบสัมมาอาชีพ
๘. มีลูกด้วยกันหกคน
ดินรนวันขวยเลี้ยงชีพ
เป็นตุ๊กซ์เพื่อท่องเพื่อปาก
หนทางข้าบ้เจริญ
- ภาวะยากจนก็ข้ามาบิบบ
บ้านเมืองยังบ้เจริญ
แสนที่ลำบากเหลือเกิน
เทวดินขึ้นบกตกร่อง
๙. ไปขายในกาตชุมชน
หลังจนพอเกาะพอก่อง
ผดแผวบ้านท่าก่อจัว
ตอนนั้นอายุลูกจันท์
- ผดแผวตำบลปากบ่อง
หาบขึ้นหาบล่องทั้งวัน
ไกลบ้ชี่รวเหมือนกัน
ย่างเข้าประมาณแปดขวบ
๑๐. ชีวิตวิฤตผวนผัน
อายุ่างแปดเก้าขวบ
ตอนนั้นพ่อจารินตะ
เหตุการณ์บ่นี้กบฝืน
- เหตุการณ์ร้อยอันบรรจบ
จำได้ก็มีบางอัน
ข้ามาตายละจากัน
โรคปัจจุบันทันด่วน
๑๑. ตอนนั้นครอบครัวท่านนา
ชีวิตของพ่อมาด่วน
มาจากลูกทั้งหกคน
เป็นดีเอ็นดูแม่แสง
- เจอแต่ปัญหาปั่นป่วน
ตายจากลูกน้อยเมียแพง
ผจญจาทากล้ำแข็ง
ทุ๊กซ์แล้วทุ๊กซ์แถมแท้น้อ

๑๒. ครอบครัวก็เริ่มขาดแคลน
ชีวิตของลูกขาดพ่อ
จะต้องเอาหลังสู้ฟ้า
เหมือนถูกผีซ้ำด้ามพลอย
เหมือนเรือท้องแบนที่บ่มีไม้ถ่อ(จ้ำ)
ไผจะมาพ่อมากอย(ตุแล)
เอาหน้าสู้ดินอย่างหอย
เหมือนฝั่งดอยห้วยวะโฮยด(พังทะลาย)
๑๓. นับตั้งแต่นี้ต่อไป
มีจจฺราชตนเทียมโหด
เป็นดีเอ็นดูพ่อข้า
พ่อตะมะมารณัง
ทิ้งบ่มีใครช่วยโหด(ปราณี)
ชื่อมรณะธัมมัง
บ่รู้กายหน้าภายหลัง
ตายเป็นโรคกาฬโรค
๑๔. ละจากลูกเมียทั้งหลัง
พ่อกลับตลาโลก
เงินทองบ่มีไผริ
จะออกบ้านไปค้าขาย
ผจญทุกซังเศร้าโศก
บ่ซังจะทำอย่างใด
ลูกน้อยก็ซ้ามีหลาย
ซ้าบ่มีไผพ่อ(ดู)ลูก
๑๕. จะต้องดิ้นรนชวนขาย
แม่ต้องพาเอาลูก ๆ
ไหว้หาวิญญานพ่อตะ
เลยปาลูก ๆ เข้าไป
เพื่อบ่หื้อไผดูถูก
ไปฝึกค้าขายต่อไป
จะไปละหมูซ้าดังหลาย
อาศัยน้องชายเขาอยู่
๑๖. เมื่อจะออกบ้านไปไหน
บ่ว่าจะไปจะอยู่
ลูกก็ด้วยกันเป็นพี่(หมู)
จ้ำเป็นจ้างเรือลากทวน
อาศัยน้องชายเป็นคู่
ก็ลำบากพอสมควร
ไปเป็นชะจู้กชะจ้วน(พะลุงพะล้าง)
ซ้ามน้ำแม่กวรับส่ง
๑๗. หนทางซ้าบ่มีเทว
เดียวก่อขึ้นบกตกโหม้ง(หลุม)
ฝนก่อตกฮ้ำซีก ๆ(ตากฝน)
ไ้อยหนอชีวิตของกู
เป็นเปอะดินเหนียวลัดไต้ง(ทุ่ง)
กิดแล้วเป็นดีเอ็นดู
เทวทางพะเลิศพะณู(หกหล่ม)
เป็นดีเอ็นดูตัวเก่า

๑๘. ทุกข์ปี่รื้อขี้ตี๋
ว่าอดเอาเนอลูกเต้า
ลูกบ่เคยรบเคยอ่อน
ลูกแม่เป็นคนรู้ค่า
หิวก็หิวซำบ่ได้กินข้าว
ค่าเดียวค้อยกินลำ ๆ
แม่สอนอันใดก็จำ
ช่วยเยี่ยะช่วยทำบ่ได้ขาด
๑๙. ความพยายามแม่แสง
มาเป็นแม่ค้ำนั้งกาด(ตลาด)
อันใดเรากดีซื่อ
เมื่อขาดผู้นำสักคน
มีทั้งเข้มแข็งและความฉลาด
บ่ใครมีผู้มีคน
กินทั้งสามมือสามหน
มีดมนไปเสียทุกอย่าง
๒๐. ก่อเลยพักกิจการ
ทำมาค้าขายทุกอย่าง
บ่ว่าของสดของแห้ง
หิงบ่ว่าไกลั่วไกล
กลับเข้าแม่สารแถมครึ่ง
บ่เคยนิ่งอยู่ดูตาย
ใส่เปี้ยตกะแหล่งแอ้วชาย(ใส่ตระกร้าไปขาย)
เพื่อได้กำไรเก็บส่วย
๒๑. ถึงแพดอติแม่ทา
วันนึ่งลูกหล้าไปช่วย
ชาวบ้านเห็นเอาข้าวเปลือก
สองคนแม่ลูกได้มา
บ่มีเวลาเจ็บป่วย
ไปกับแม่เจ้ามารดา
มาแลกเอาเนื้อเอาปลา
ก็พอลันบุงลันหาบ
๒๒. เทวทางก็หิงขาดไกล
ช่วยแม่ยกบุงขึ้นหาบ
เป็นลูกพ่อจารินตีะ
แม่ซำซื่อว่าแม่แสง
เหงื่อจนพอไหลพออาบ
เอาจนสุดบ่าพาแรง
มีแต่มานะเข้มแข็ง
แม่นั้นคือแสงสว่าง
๒๓. อายุแปดปีเก้าปี
ความทุกข์นานาต่าง ๆ
ทำมาค้าขายเลี้ยงท้อง
แต่เรายังมีปัญหา
มีความขันตีทุกอย่าง
ถือเป็นเรื่องธรรมดา
ชาวบ้านพี่น้องเมตตา
บ่ได้เข้าโรงเรียนกับเพื่อน

๒๔. ครอบครัวมีความจำเป็น
 บ่ได้เรียนหนังสือกับเพื่อน
 เพราะว่ามันหมดโอกาส
 ร้องเพลงอยู่บนหลังควาย
๒๕. ท่านเป็นละอ่อนเลี้ยงควาย
 บางวันก็กับถั่วเน่า
 ส่วนว่าไอ่แก้วไอ่ตีบ
 สู้กันกินทั้งมึงทั้งกู
๒๖. ความสุขของละอ่อนเลี้ยงควาย
 ให้พอหายอดหายอ่อน
 อยู่ไปตามทุ่งตามนา
 สมัยนั้นยังมี
๒๗. ท่ามกลางความบริสุทธิ์
 อาศัยพี่น้องหมู่ญาติ
 ประมาณสิบสี่สิบห้า
 ไปบวชอยู่วัดแม่สาร
๒๘. เมื่ออ้ายไปบวชอยู่วัด
 เลยขอไปอยู่กับพระพี่
 ไปฝึกสวดมนต์ทำวัตร
 ฝึกท่องแม่**ปี่กะตีน**(ตำรา)
๒๙. เพราะเราบ่ได้เข้าโรงเรียน
 ที่ตัวเมืองและบทธวด
 กะชะและกะคะงะ
 อาศัยว่าท่านหัวไว(ไว)
- บ่ได้เข้าตามเกณฑ์แต่เนิ่น
 กัดแล้วเป็นดีเสียดาย
 จำเป็นจะต้องทำใจ
 จ้อยอุ่มชอโยลายค่าว
- แจ้งมาก็สะพายเอาถุงห่อข้าว
 บางวันก็กับปลาหู
 ห่อกับน้ำพริกน้ำปู
ม่วน(สนุก)ตามประสาละอ่อน
- เอาเกาะทรายเป็นที่พักผ่อน
 ตะวันก็ค่ำพอดี
 ได้เป็นเวลาหลายปี
 แสงสีวิทยาศาสตร์
- ผ่องผุดด้วยธรรมชาติ
 आय่างเข้ามาพลัน
 พี่อ้ายข้าชี้ว่านายปัน
 ชาวบ้านเรียกกันว่า**ณรพี**
- มีความเคร่งครัดถ้วนถี่
 เฉพาะเวลากลางคืน
 ด้วยใจรักถึงบ่ได้ขัดฝืน
 บ่หือมันลืมหืมหวด
- ต้องพากเพียรอุ้นใจได้บวช
 พระสูตรเจ็ดทำนองด้วย
 เขียนได้สละสลวย
 เรียนได้หลายบทหลายบาท

๓๐. จำเป็นได้แบ่งเวลา
ช่วยกันทำความสะอาด
ส่วนว่า**ชะโยม**(เด็กวัด)หมู่
กินข้าวรายต่างคนต่างยัน
ลูกเข้ามาแผ้วผัดปิดกวาด
หน้าที่พอใครพอมัน
ที่เขามาอยู่ด้วยกัน
เขาไปเข้าโรงเรียนเขียนอ่าน
๓๑. เหลือแต่เด็กชายจันทร์
ออกไปเก็บข้าวชาวบ้าน
พระหลวงแผ่นดินมอรับ
จัดการเรื่องพระเรื่องพล
จะต้องทำงานทุกด้าน
หื้อ(ให้)ภิกษุสามเณร
บ่รับบักก็ต้องจำเป็น
กลับไปทำงานบ้านต่อ
๓๒. เมื่อมานอนวัดเมื่อใด
มาเอ็นดูทั้งแม่แถมน่อ
พี่ ๆ ก่อไปบวชเป็นพระ
ถ้าว่าพี่เราบ่ตาย
ใจก็มาอาลัยหาพ่อ
ใจเหมือนแม่ต่อโดนไฟ
หนีจากภาระทั้งหลาย
คงจะสบายบ่ลำบาก
๓๓. ก่อนที่จะมาอยู่วัดเจดีย์หลวง
คนที่ได้ปามาฝาก
กำลังนั่งตัดไม้อยู่
จะหื้อไปอยู่กับท่านมหา
วาสนาพาดวงหื้อพันยาก
เป็นอ้ายเค้าชื่อนายตา
อ้ายตาไปอพุดไปจา
ที่วัดเจดีย์หลวงเจียงใหม่
๓๔. อ้ายเค้าเหมือนพ่อคนที่สอง
เพื่อนมาอยู่กับน้ำที่เชียงใหม่
ว่าอดทนเอาเนื้อหล้า
ถ้าบ่มีพี่คนที่ชื้อตา
เป็นผู้ปกครองใจใส่
เลยแนะนำหื้อเฮามา
วันหน้าจะได้ศึกษา
เราคงได้ไถนาจนเขางอก
๓๕. จะมาอยู่กับพระมหาเหลือ
พระมหาเหลือเพื่อนบอก
บอกหื้อไปถามดูก่อน
เลยขออยู่ด้วยกันอีกคน
บ่รู้ตักเหนือได้ออก
ลูกศิษย์เพื่อนมีหลายคน
มีท่านพระมหาอ่อนแถมตน
บ่หื้อได้เววนขึ้นล่อง

- | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๓๖. พระมหาอ่อนเป็นผู้อบรม
ต่างคนต่างมีลูกน้อง
บางคนเขาก็ซื้อบ้าน
ละหื้อเราล้างทั้งวัน</p> | <p>พระน้อยเด็กวัดก่อมีนักรบอง
ลูกศิษย์ของไผของมัน
กินแล้วปล้างถ้วยจาน
เลยทำตีกันหละกุยหมู่</p> |
| <p>๓๗. ต่างคนก็เป็นเด็กวัด
ว่านายบ่มีเจ้าหมู่
หัวเดียวเหมือนกระเทียมลีบ
บ้านนายซ้ออยู่ลำพูน</p> | <p>คนซื้อพัฒน์นั้นซ้อมาหมู่
ว่านายมาอยู่ที่ลูน
บ่มีเจ้าหมู่คอยหนุน
บ่ต้องมาทำเป็นใหญ่</p> |
| <p>๓๘. เกิดความโมโหโกธธา
พระอาจารย์มาหันใส่
ท่านล่นไปเอาไม้แฉ่
ถ้าห้ามแล้วสูบฟัง</p> | <p>เกิดเป็นคิงฮาบ้ำไอ้
ก็เลยเอ๊ก(ดู)ห้ามเสียงดัง
เหมือนจะเยยะแท้ซังซัง
ระวังเนอหลังจะโดนฟาด</p> |
| <p>๓๙. จะไปหื้อได้รู้หัน(เห็น)
เป็นเด็กวัดกินข้าวกันบาตร
ต้องช่วยกันกินกันล้าง
นิสัยคนตั้นคือ</p> | <p>เรื่องทะเลาะกันเด็ดขาด
จะต้องหมั่นเท้าหมั่นมือ(ขยัน)
แล้วตั้งหน้าอ่านหนังสือ
คอยสำนึกบุญคุณค่า</p> |
| <p>๔๐. พระอาจารย์อ่อนผู้นำ
ชื่อเสียงโด่งดังทั่วหน้า
บ่ว่าเทศน์เดี่ยวเทศน์คู่
เรื่องเทศน์ท่านมีหลักการ</p> | <p>เป็นพระเปรียญธรรมประโยคห้า
เพราะเป็นนักเทศน์ปฏิภาณ
สาระความรู้ฉะฉาน
และความเชี่ยวชาญเป็นเอก</p> |
| <p>๔๑. พระมหาพรหมวัดเกตุการาม
แถมต้นนี้ฝีปากเอก
เคยเทศน์ได้พระมหาอ่อน
แม่น้ำจนพอหยุดไหล</p> | <p>เลื่องชื่อลือนามดังมนต์เสก
วัดพระธาตุดุริฎุชัย
คือพระมหาสุตใจ
เหมือนภูเขไฟระเบิด</p> |

๔๒. มีทั้งโศกเศร้าโศกา
น้ำเสียงสำเนียงเลอเลิศ
ท่านเป็นคนดำรงน้อย
ทำมาเทาทำกันไหว
สนุกเฮฮาให้เกิด
ทำนองดั่งพรวัวไกวใบ
หลังโค้ง**สะน้อย**(เล็กน้อย)บ่เหมือนไฟ
ชอบคลุมผ้าสีไพรยอดตองอ่อน
๔๓. เราเป็นลูกศิษย์อาจารย์
ตอนนั้นท่านพระมหาอ่อน
เปรียญหกและภาษาอังกฤษ
ภาษาอังกฤษชำนาญ
เลยได้สืบสานสืบสอน
ท่านจะไปสอบชิงทุน
หวังจะสอบติดเนื่องหนุน
เลยไปخابลำพูนเสียว่าง**(ชั่วคราว)**
๔๔. ความรู้ขาดขาดหวิดหวิด
ออกเดินรุดงค์เสียว่าง
ได้เปรียญหกแล้วนา
ไปเริ่มตั้งต้นยะธา
บ่ได้เรียนอังกฤษฝรั่ง
แล้วก็หวนกลับคืนมา
ท่านก็เลยลาสิกขา
ไปอยู่กรุงเทพบางกอก
๔๕. ท้องฟ้าเคยสว่างสดใส
เคยฟังเสียงเทศน์เสียงบอก
เลยเข้าไปไหว้ไปกราบ
พระครูสังฆรักษ์หรือว่าพระครูแห้ว
ตั้งแต่นี้ไปมีแต่เมฆหมอก
เหลือแต่เสียงหมาเสียงแมว
ฝากเป็นลูกศิษย์ปลายแถว
เป็นผู้แนะแนวสอนต่อ
๔๖. พระครูมหาเจติยาภิบาล
ได้เลื่อนสมณศักดิ์ต่อ
ท่านเป็นผู้หื้อโอวาท
ที่โรงเรียนพุทธิโสภณ
นามพระราชทานของหลวงพ่อ
เป็นพระพุทธิโสภณ
ความรู้ขาดติดตน
เข้าเรียนจชั้นประถมปอหนึ่ง
๔๗. วิธีชีวิต**ขะโยม**(เด็กวัด)
หวังเอาความรู้นั้นเป็นที่พึ่ง
เริ่มต้นขยันบรรลุ
พระราชชายาदारาร์ศรี
เข้ารับการอบรมทิ้งบ่ร้ายบ่**หลัง(ฉลาด)**
เริ่มต้นอะอาอิอิ
จนอายุอย่างสิบห้าปี
นำองค์กฐินมาทอด
๔๘. โดยความเมตตาของท่านเจ้าคุณ
ถึงเวลาจะได้สืบทอด
กรรมวาจาสิกขาบท
เริ่มบวชเป็นสามเณร
และเป็นนาบุญมารอด
ได้บวชเป็นสามเณร
ถูกต้องกำหนดกฎเกณฑ์
ทำวัตรเข้าเย็นบ่เคยขาด

๔๙. จากนั้นก็เริ่มเรียนหนัก
เอาหนังสือนวโกวาท
ได้รับความรู้กระจ่าง
ท่านได้จบนักธรรมตรี
๕๐. ได้เข้าพิธีอุปสมบท
เข้าสู่ฐานะ พระภิกษุใหม่
วันที่หกเดือนกรกฎาคม
วัดเจติยโหล่งช่วงบุญ
๕๑. มีท่านพระครูมหา
เป็นพระอุปัชฌาย์ตนเก่า(แรก)
ท่านเจ้าคุณพระญาณติลก
พระครูพุทธโสภาณบุญป็น
๕๒. พี่น้องศรัทธาญาติโยม
ร่วมโมทนางานบวช
บุญแห่งกาสาวพัทธ์
นามว่า “จันทร์กุสโล”
๕๓. อุปสมบทแล้วนา
สอบนักธรรมโทได้ใหม่
ได้เป็นผู้แปลสาระ
บาลีไวยากรณ์นั้นนา
๕๔. เริ่มต้นผลงานกวี
งานวรรณกรรมหลายหมวด
เลยสอบประโยคผ่าน
สมองก่อนักเต็มที
๕๕. เมื่อมันบได้ตั้งใจ
อยู่ไปก็บมีประโยชน์
จิตใจเกิดความท้อแท้
วอนหมู่เพื่อนเดี่ยวเสี้ยวจา
- ตั้งหลักนั่งขัดสมาธิ
อ่านเป็นเล่มแรกหัวที่
มีความสว่างใสศรี
อายุชาว(ยี่สิบ)ปีมาไคว่
- ตามกำหนดเวลาฤกษ์ได้
ในพัทธสีมาบุญ
พอศอสองสี่แปดศูนย์
คำจูนมาแต่เดิมเก่า
- เจติยาภิบาลท่านเจ้า
ได้เคยสอนมาเมื่อนาน
องค์กรรมวาจาจารย์
เปนอนุสาวนาคู่สวด
- ยกมือประนม พากันอ้อางอด
ฟังพระท่านสวดนะโม
แมนตึด(ถึง)มากนักอักโข
นี่เป็นฉายา ภิกษุใหม่
- ก็ถึงเวลาที่จะได้
ภาระใหญ่ ๆ ก็ตามมา
ธรรมปทัฏฐกาถา
มันมีหลายบทหลายหมวด
- ทั้งภาษาบาลีและบทสวด
ภาระหลายหลากมากมี
ข้ามด่านบได้ ๒ ปี
หน้าที่มันมีอยู่กองโกฏ
- อยู่ที่ไหนก่อนเป็นดีใครโกรธ
กลัวว่าจะเสียเวลา
คิดจะขอลาสิกขา
มาช่วยปรึกษาหาเหตุ

๕๖. ว่าท่านมีเรื่องหยิ่งชา
จะไปปรับปฏิเสศ
ท่านสิกราก่อจะสิกร
จำเป็นทนอยู่ต่อไป
ที่จะมาลาละเพศ
เราค่อยอยู่ไปฟังไป
เกิดอีกชะหลักในใจ
อยู่เพื่อน้ำใจเจ้าหมู่
๕๗. ต้องพยายามต่อไป
จากนั้นก็ตามเจ้าหมู่
เพื่อจะได้ไปเฮียนต่อ
หลวงพ่อก่อนคุณพุทธิโสภณ
บ่ยอมหื้อไปลบหลู่
มุ่งสู่กรุงเทพมหานคร
เฮาจะลองผ่อแถมทน
เซ็นใบขออนุญาต
๕๘. ไปฝากที่เรียนที่พัก
หื้อเป็นลูกศิษย์กัณบาตร
จันทะทุปะโมเถระ
พระภิกษุหนุ่มตั้งสาม
ที่สำนักวัดบรมนิวาส
ท่านพระมหาทองดำ
เป็นพระผู้อุปถัมภ์
ได้ลงไปเรียนกรุงเทพ
๕๙. อยู่กับพระมหาทองดำ
วัดบรมนิวาสกรุงเทพ
ท่านเป็นพระเจ้าระเบียบ
บ่ว่าเรื่องกินเรื่องงาน
จักขอเล่าความสังเขป
ฝากตัวกับท่านสมภาร
ละเอียดถี่ถ้วนเอาการ
ท่านคอยติดตามช่วยผ่อ(ดู)
๖๐. สองปีสี่ร้อยแปดสิบเอ็ด
พระภิกษุจันทรในตอนนั้นน่อ
ฝึกตั้งการกินการใช้
จนได้วิชาแตกฉาน
อันเป็นเรื่องเกร็ดประวัติหลวงพ่
จิตใจจดจ่อการงาน
มาไว้เป็นวิชาการ
จบเปรียญสามประโยค
๖๑. ท่านได้ทั้งเรียนทั้งแปล
นับเป็นบุญดีมีโชค
สอบได้เปรียญธรรมสี่
แล้วท่านก็ได้กลับลำ
บ่หื้อผิดแผกไศล
จบสี่ประโยคเปรียญธรรม
ในปีสองสี่แปดสาม
กลับมาเจดีย์หลวงเจียงใหม่
๖๒. ตอนนี้อย่างนี้ได้กลับมา
ด้วยอุตสาหะที่ท่านทำได้
ท่านมีจิตใจสะอาด
จบทั้งธรรมตรีธรรมโท
พร้อมทั้งฉายานามใหม่
ว่าพระมหาจันทรกุสโล
ไปด้วยสวากขาโต
ถึงพระธรรมโมชั้นเอก

๖๓. เขาเชื่อว่าพระมหาจันทร์
ท่านเทศน์น่าฟังเหมือนดั่งมนต์เสก
มีพร้อมเนื้อหาสาระ
มหานิยมมนต์คลัง
๖๔. ท่านใช้ความพยายาม
ความรู้ทางธรรมทางโลก
ตั้งใจต่อเบรียฎหก
บ่อใช้สมองปติ
๖๕. การงานมียู่เต็มอก
เพราะมีปัญหาหลายอย่าง
อยู่ในช่วงวิปโยค
บ้านเมืองทารุณหม่นหมอง
๖๖. ผลแห่งคุณงามความดี
ท่านจึงได้รับประกาศ
เป็นพระครูชั้นสัญญาบัตร
พอคอสองสี่แปดสาม
๖๗. ถึงพอคอสองสี่เก้าหก
ตรงกับวันพ่อแห่งชาติ
ในราชทินนาม
คุณงามความดีมีผล
๖๘. สองสี่เก้าแปดเต็งมา
ผลงานที่ท่านสร้างไว้
ได้เป็นพระราชาคณะ
ระดับสังฆมณฑล
๖๙. เพราะว่าผลงานเป็นที่ประจักษ์
ได้มาด้วยความสว่าง
สองห้าหนึ่งสองครั้งนั้น
เป็นพระราชวินยาภรณ์
- มีพรสวรรค์อันนันทเอนก
เป็นที่ถูกใจคนฟัง
เสน่หว่าทะบ่จิตจาง
ไปทุกบทความโคลก
- ต่อเบรียฎธรรมจนจบห้าประโยค
บ่ใช้บ่ร้ายปติ
กำหนดเอาไว้หลายปี
แต่การะนั้นมีหลายอย่าง
- เบรียฎหกก็เลยตกค้าง
ทางวัดทางบ้านทางช่อง
สงครามโลกครั้งที่สอง
ติดต่อสื่อสารก่บุดขาด
- ปรากฏเริ่มมีในพระพุทธศาสนา
พระราชทินนาม
ได้รับเลือกคัดติดตาม
ที่ห้าธันวาคมหาราช
- กำลังตกเพิ่นได้ประกาศ
เป็นวันมหามงคล
พระครูวินัยโกศล
ตั้งเงาติดตนเทวไต่
- ที่ห้าธันวาคมไคว่
ผลบุญจึงได้บันดล
นามพระวินัยโกศล
ใครก่จิ้นจมนเป็นแบบอย่าง
- สมณศักดิ์ต่าง ๆ
ศาสนะพระบวร
ก็ได้เลื่อนจชั้นแถมตอน
พระราชาคณะชั้นราช

๗๐. เถิงวันที่ห้าธันวาคม
สองห้าสองหกประกาศ
เมธีธรรมโมเชิต
รุ่งเรืองปัญญาภวี
แถมครึ่งเต็งมาพุทธศักราช
เลื่อนเป็นพระเทพกวี
บัณฑิตคามวาสี
ยิ่งกว่าวารील้นป่า
๗๑. ต่อมาสิบสองสิงหา
เป็นนาบุญอย่างล้นฟ้า
นามว่าพระธรรมดิลก
พระราชาคณะชั้นธรรม
สองปีนห้าร้อยสามสิบห้า
พระราชทานแถมกำ
บุญญาผากฎอุปกัมภ์
ราชทินนามพิเศษ
๗๒. ปรีดิ์ปฏิบัติครองตน
ผลดีดีเพราะสร้างเหตุ
สองห้าสี่สี่สุดท้าย
พระพุทธพจนวราภรณ์
ย่อมได้รับผลคือปฏิเวธ
บ่ต้องนอนรอขอพร
ท่านก่อนได้รับแถมตอน
เจ้าคณะรองล้ำเลิศ
๗๓. เป็นชั้นหิรัณยบัฏ
เป็นนาบุญอันประเสริฐ
เป็นมงคลนามสถิต
หือเกียรติคุณบุญญา
โสมนัสศรัทธาบังเกิด
ล้ำเลิศแก่หมู่ศรัทธา
แก่หมู่ลูกศิษย์ลูกหา
ลือชาไปทั่วประเทศ
๗๔. ไหว้สาพระเดชพระคุณ
มีวิสัยทัศน์พิเศษ
ปฏิสังขรณ์ก่อสร้าง
ผลงานที่ได้ทำมา
ท่านคือนาบุญเขต
สืบสานและพัฒนา
ทั้งบ้านและศาสนา
หลากหลายมากมายตำแหน่ง
๗๕. องค์ภูมิพลมหาราชา
สมณศักดิ์ตำแหน่ง
เป็นที่ประจักษ์ญาติโยม
รายการธรรมะบรรยาย
พระราชทานมาตั้งแต่
มีตั้งป้ายนอกภายใน
และสื่อมวลชนตั้งหลาย
ออกอากาศไปทุกช่อง
๗๖. เนื้อหาสาระสำนวน
ใครก็นิยมยกย่อง
ออกทั้งช่องห้าช่องเจ็ด
ท่านผู้สนใจติดตาม
เป็นที่ซึ้งชวนน้ำวหนอง
พร่ำพร้อมด้วยอรรถด้วยธรรม
ช่องสิบเอ็ดกับตั้งช่องสาม
ทั้งวิทยุสื่อสารท้องถิ่น

๗๗. หอมเหยหอมรสพระธรรม
หอมคละคลุ้งฟุ้งไปทั่วถิ่น
ชื่อเสียงของท่านดังโด่ง
ไปแพร่สืบสองปันนา
ยิ่งกว่าบุพผางามช่อนกลิน
ผดแผวเมื่อนอกเมืองนา
ผดแผวตะโก้งหงสา
ผดศรีลังกาญี่ปุ่น
๗๘. ลูกศิษย์ของท่านก่อหลาย
ไปแพร่อินเดียญี่ปุ่น
พระเดชพระคุณหลวงปู่
ไปแพร่ประเทศอินโด
ทั้งเทศทั้งไทยจบไปหลายรุ่น
ปีนังและสิงคโปร์
เป็นพระผู้อาวุโส
นินเซียอินเดียฝรั่ง
๗๙. ไปแพร่เมืองจีนเมืองลาว
บางที่ก่อไปหลายครั้ง
ท่านไปทั่วทุกด่านด้าว
แพร่ประเทศมาเลเซีย
หลวงปู่เราเป็นพระตัวอย่าง
แพร่ประเทศมาเลเซีย
ผดไปแพร่อ่าวตังเกี๋ย
ท่านมีไฉ่เตียพิเศษ
๘๐. พระพุทธศาสนา
บ่อจำกัดวัยและเพศ
ใจของท่านนั้นมีแต่
ไปแพร่ยุโรปอเมริกา
บ่อมีอาณาขอบเขต
ธรรมะพระศาสดา
มุ่งแผ่พระศาสนา
จนบ่มีเวลาพักเหนื่อย
๘๑. นับตั้งแต่บวชได้เจ็ดสิบกว่าปี
ท่านยังบ่ยอมพักเหนื่อย
บ่ว่าร่างกายความคิด
และขออุทิศบุญญา
สร้างแต่ความดีทำมาเรื่อย ๆ
แม้ว่าสังขารชรา
อุทิศเพื่อศาสนา
หื้อแก่มารดาเจ้าแม่
๘๒. ผู้เป็นบุพการี
ขอหื้อวิญญาณของแม่
ขอหื้อบุญญาพละ
ชอกกลายเป็นสัปทล
ขออุทิศความดีเพื่อแม่
ขึ้นสู่สวรรค์เมืองบน
ลูกได้บวชเป็นพระครองตน
มุ่งบนแม่เข้าพระเจ้าเกิด
๘๓. แม่แสงสกุลแสงทอง
ได้หื้อสายเลือดกำเนิด
นับตั้งแต่ผัวตายละ
ใจแม่นี้คอยประวิง
สุดแสนเรื่องรองประเสริฐ
ตั้งหกลูกเต้าจ่ายหญิง
เข้าหาธรรมะความจริง
ลูกหล้าเหลือกว่าคนอื่น

๘๔. นึกย้อนอดีตผ่านฝัน
ผ่านความทุกข์ระทมขมขื่น
ชีวิตแม่จากไปแล้ว
แม่เคยจำศีลภาวนา
เหมือนหลับฝันหันลิ้มตื่น
และความสุขชื่นนานา
หนีจากลูกแก้วบุตตา
นอนวัดนอนوابุชาด
๘๕. ถึงแม่สังขารอินทรีย์
แต่ภาพความดีแม่ได้แต่มีวาด
ยามใดลูกคิดถึงแม่
เก้าสิบปีที่ผ่านมา
แม่จะดับต้นสิ้นชาติ
ละไว้หื้อลูกบูชา
ลูกนี้มีแต่น้ำตา
เรื่องราวนานาต่าง ๆ
๘๖. ของหลวงปู่พระพุทพจน์
ดุจตั้งคบไฟระจ่าง
ขอหื้อลูกหาลูกศิษย์
ศาสนาและวัฒนธรรม
ท่านยังงามดทุกอย่าง
สว่างด้วยแสงแห่งธรรม
สืบภารกิจการติดตาม
จะเป็นทางนำทางออก
๘๗. ความดีที่ได้สร้างสม
หื้อได้ไปเกิดไปงอก
เหล่าคณะอุบาสก
ยึดถือพระศาสนา
ขอหื้อเป็นผลเป็นดอก
กับหมู่พี่น้องศรัทธา
และเหล่าอุบาสิก้า
น้อมนำเอามาเป็นที่เป็ง(พืง)
๘๘. พุทธกาลเรานี้เหย
เราควรจะหาที่เป็ง
พุทธธรรมะสังฆะ
เป็นรัตนะมงคล
ล่องเลยซ่อนไปเป็นเก็ง(ครึ่ง)
ไว้เมื่อเราอยู่ยังคน
เป็นสรณะแห่งตน
แก่ปุ่กษนทั่วโลก
๘๙. มาช่วยกันสั่งสมบุญ
หื้อได้พันทุกข์พันโศก
บ่ว่าขึ้นรถลงเรือ
เดินทางไปหนแห่งใด
หื้อได้เป็นทุน คู่แดนวิโมกข์
จะได้อยู่รอดปลอดภัย
จะมาจะเมื่อที่ไหน
ไปด้วยสวัสดิภาพ
๙๐. สิบนิ้วของแม่บัวซอน
ท่านได้รับพึงรับทราบ
ประวัติของท่านหลวงปู่
ขอเจริญท่านผู้สนใจ
จะขอไหว้วอนน้อมกราบ
อันความเป็นมาเป็นไป
ก่อย่างค้างอยู่แถมหลาย
ติดตามต่อไปแถมน้อ

- | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๙๑. หน้าที่หรือว่าผลงาน
ความดีท่านได้สร้างก่อ
บ่ว่าเมืองนอกเมืองนา
เมืองไทยนี้มีกี่ตน</p> | <p>สัพพะสัพพันเชิญท่านฟังผ่อ
แก่ทุกเผ่าผู้ผองชน
ไปมาทุกแห่งทุกหน
ที่จะทำได้อย่างท่าน</p> |
| <p>๙๒. ขอภิกษุและสามเณร
อย่าไปหันแต่สินจ้าง
หลวงปู่พระพุทธรพจน์
มุ่งแต่หน้าที่การงาน</p> | <p>จงบำเพ็ญไว้เป็นตัวอย่าง
ลภาวะปัจฉัยไทยยะทาน
ท่านได้ปรากฏชื่อหัน(ให้เห็น)
บ่อว่าเมืองไทยเมืองนอก</p> |
| <p>๙๓. เคยหัน(ให้)ก็มีบางตน
แต่งเอาผ้าเหลืองมาปัก(ห่ม)
พ่องก็ตัวพระใจพาล
เรื่องราวที่ได้ว่ามา</p> | <p>หัวจนพอโพลนพอหงอก
ถ้ากินกำข้าวศรัทธา
เป็นมารแก่ศาสนา
หนังสือพิมพ์ลงเป็นข่าว</p> |
| <p>๙๔. อย่าทำให้เสียสถาบัน
ขอฝากศรัทธาหนุ่มเฒ่า
พระพุทธรพระธรรมล้ำเลิศ
จะได้เป็นเสปียงบุญ</p> | <p>ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า
หื้อได้ไต่เต้าต่างบุญ
เทิดไว้บ่หื้อเสื่อมสูญ
ต้นทุนสู่ปรโลก</p> |

วางเพลง.....

ชอมหาเถรประวัติพระครูบาเจ้าอภิชัยชาวปี
วัดพระพุทธรบาทพนาหนาม อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
ประพันธ์บทขอโดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว)

ภาคที่ ๑ ทำนองเพลงอื้อ

- | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ๑. อัฐิอิมัสมิง
มีเกิดแล้วต้องมีแก่
มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ
เป็นวิภูจักรวงหมุน | เป็นของบ่งจริงป่อแน่
ก่อแล้วแต่กรรม.....แต่บุญ
มีดับมีเกิดมีสูญ
รวมศุนย์แห่งชาติ |
| ๒. ตัวเราไปใช้ตัวเรา
สิบนิ้วขอภิวาท
วิญญาและปาระมัย
ตามในประวัติท่านมี | อย่าหลงมัวเมาประมาท
อำนาจบุญบา....ระมี
พระอภิชัยชาวปี
ยินดีที่ได้มาเล่า |
| ๓. เริ่มแรกก็มีครอบครัว
ตามในประวัติเพิ่นเล่า
ส่วนเมียจชื่อว่าจันตา
ช่วยกันสร้างหอสร้างรัง | ผู้เป็นผัวนั้นชื่อนายเม่า
พ่องว่าเป็นลวะ...เป็นยาง
ได้สร้างบุญมาปางหลัง
อยู่ไปตามทางตามฮีต |
| ๔. เวลาผ่านมาลวงเลย
เสียงสัตว์นานากู้องฮ้องหวีด
ยังเป็นป่าดงพงไพร
ยินเสียงจิ้งหรีดแมงจอน | บ้านแม่เทยจะเล่าถึงอดีต
ตั้งเสียงจิ้งหรีด....แมงจอน
มีแพวเสื่อลายกายก่อน
กล่อมยามหลับนอนคิ่นฮุ่ง |
| ๕. มีแก้วครอบครัวด้วยกัน
ทำมาหากินหาญ่ง
บ่อว่าแม่ตาพ่อเม่า
ชายก่อนบ่มีราคา | มีความสุขสันต์หมั้นมุง
อยู่กันแบบธรรม....มะดา
ปลุกแพวบ่าเต้าแดงกวา
ตะก่อนนั้นนาอะหยังก่ออุก |

๖. อันเป็นผักไม้ใช้เครือ
แม่จันทาตั้งห้องมีลูก
เป็นเดือนเจ็ดเหนือปีเป่า(ฉลุ)
ซ้าเป็นวันจันทร์พอดี
๗. ซ้าตรงกับเดือนเจ็ดเพ็ญ
แม่ก่อให้หวลครวญคร่ำ
ขะใจ(รีบ)ออกมาจากห้อง
ลูกน้อยได้ออกจากครรภ์
๘. เดือนเจ็ดเป็นวันที่สิบเจ็ด
เจ็ดบวกเจ็ดนั้นได้สิบสี่
เป็นฤกษ์แห่งมั่งกैसे
ถ้าเจ้าได้บวชเป็นพระสงฆ์องค์ชี
๙. พ่อเม่ากับแม่จันทา
ตั้งบ่อเคยดำนเคยดี
ตามในประวัติพื้นเล่า
อยู่กับพ่อแม่สามคน
๑๐. มีความนุ่มนบแบบยล
ไผจะสุขซีตีเลิศ
เมื่อน้อยชอบเป็นพยาธิ
ย้อนว่ากินกลอยกินมัน
๑๑. เพราะว่ครอบครัวยากจน
มันตั้งเป็นไปร้อยแปด
ชีวิตเกิดมาต้องสู้
พ่อแม่เป็นคนขยัน
- บ่แคว้งบะเขือ ก่อต่างคนต่างปลูก
ครบเก้าเดือนหน่อ.....พอดี
ย่างเข้าเป็นวันปากปี
สุริยชนนถึ ไกลค้ำ
- ลมแบ่งก่อตะเบ็งกระน้ำ
ร่ำหาแต่ลูก.....ในครรภ์
พ่อแม่พี่น้องใครหัน(เห็น)
ยามแสงตะวันริบหรี่
- มันก่อตั้งเหน็ด(เก่ง)เต็มที
เต้าคุณพระสงฆ์.....พอดี
เป็นยามจ้ายะดี
จะได้เป็นคนดีมีชื่อเสียง
- เลยเอาวันนี้มา มาเป็นนามเป็นชื่อ
เพราะชื่อนั้นเป็น.....มงคล
ว่าครอบครัวเจ้า ยากจน
มีความอดทนเป็นเลิศ
- เพราะว่าเบื่องบน ท่านส่งมาเกิด
แล้วแต่กรรมใคร.....บุญมัน
เพราะเป็นโรคขาดอาหาร
เลยเป็นออตออต แอดแอด
- เพื่อก่อตากฝนตากแดด
สมัยโบร่ำ...โบราณ
เพราะความเป็นอยู่ ทุกข์ผลาญ
ยะการกับป่า กับไร่

๑๒. อุตุสำหรับภทสวนพรวนดิน
 เชาะเลี้ยงท้องเลี้ยงไส้
 ถึงจะเหงื่อไหลไคลย้อย
 มีความสุขกว่าไฟไหม้
 เพื่อจะมีกินมีใช้
 ครอบครวอยู่...ได้สบาย
 หันหน้าลูกหน่อย ก่อชื่นใจ
 ลูกคือดวงใจพ่อแม่
๑๓. โลกนี้หมุนเวียนเปลี่ยนผัน
 ลูกอยู่กับพ่อกับแม่
 ยิ่งกลัวก็ยิ่งเข้าใกล้
 เมมาแต่เยี่ยะเวียกทำการ
 สังขารของบ่อเที่ยงแท้
 ท่านก่อแก่ไป.....ถึงวัน
 ยิ่งใครได้ยิ่งผอบ่อหัน
 ปล่อยเวลามันพันผ่าน
๑๔. ความทุกข์นั้นเป็นเงาตามตัว
 เริ่มนับตั้งแต่นั้น
 เดียวก่อเป็นขบเป็นปวด
 ตามคำชาวบ้านตั้งหลาย
 บอกล้วก่อเพิงดีหย่าน
 พ่อก่อเริ่มบ่อ...สบาย
 บีบวดก่อยังบ่อหาย
 ว่าบ่อบ่อสบาย เป็นไขป่า
๑๕. ขนาดแดดร้อนกวมตอน
 ก็นก้ายามือองยาฝนยาป่า
 ตอนนั้นอายุครุบา
 บ่อรู้ประสาประสี
 พ่อก่อยังนอนห่มผ้า
 อากการก่อบ่า ใครดี
 ย่างเข้ามาได้สี่ปี
 บารู้จักกรายดีถี่ห่าง
๑๖. ตามรีตคนเก่ามี
 ส่งเคราะห์เลาะนามต่างๆ
 ปู่จารย์มาเสกน้ำมนต์
 เพิ่นทำสะตวงปากแบน
 ส่งจนส่งผีเพิ่นก็เยี่ยะทุกอย่าง
 เมยตึงบ่อสว่าง..บ่อแควน
 ไล่เคราะห์ส่งจนส่งแถน
 บั้นรูปปู่แถนย่าแถนใส่
๑๗. ใส่แผนน้ำเหล้าข้าวปล่า
 ว่านหวีเสื่อผ้า ผืนใหม่
 ม้าวใส่แขน ตั้งแหวนกวงห่าง
 ลางฟ่องก่อตื้อดินขอ
 บั้นแผนรูปหมา รูปไก่
 ใส่แผนระกั๊ด....สายคอ
 ใส่แผนตื้อต่งสร้อยคอ
 เอาต่างแถบเงินแถบบาท

๑๘. ปู่จารย์ก่อนมาบวงสรวง
เปี้ยเอาผ้าต้องมาปาด
สวดพระกัณฑ์ไตรปิฎก
แหวอะสังวิสุโล
๑๙. ปู่จารย์เสกฝ้ายมัดมือ
ระบบหายใจป้อหอบ
กินข้าวเต๋อจ๊อนสองจ๊อน
อาการของป้อหมดแฮง
๒๐. ป้อเม่านอนน้ำตาไหล
กลัวตายวันนี้วันพุก
ลูกยังบ่อใหญ่หนักล้าบาน
ไผจะมาผ่อมากอย
๒๑. แต่แล้วก่อนถึงเวลา
จีวิตบ่อโตพลัดพราว
พองมาตายละไฮ่ข้าว
เหมือนบ้านขาดต่งขาดแวง
๒๒. จีวิตของเมียขาดผัว
ลูกเขาเอาเปรียบเหยียบย่ำ
ลูกบ่ก่อนมานั่งอู้
ว่าบ่อหลับเมินล้าไป
๒๓. เป็นดีอินดูแม่ตา
บ่อมีเวลาพักผ่อน
บ่้องลืบขาวจาวบ้าน
เสรีจจากเรื่องต่ายเรื่องตาน
- โยงสะตวงตีหัวคนพยาธิ
แล้วเริ่มต้นว่า.....นะโม
เริ่มบทอธิปิโส
ปู่สะกุกพะ หลายรอบ
- กั้นตึงผีสื่อผีปอบ
บีดเป็นก้อยก้อย.....แฮงแฮง
เป็นลมขึ้นต้อนก้อนแข็ง
ผอมเหลือก้าหนังกับตุก
- หยิ่งมากกลัวตายละลูก
ไผจะมาผ่อ....มากอย
ยังบ่อเป็นขุดมันขุดกลอย
พ้อออกแล้วลูกน้อยล้าบาก
- พ้อมรณาตายจาก
เสียจากลูกน้อย.....เมียแพง
ตายละสวนเต้าสวนแตง
จำเป้นต้องแยงตี้อ่า
- ครอบครัวก่อนเริ่มตกต่ำ
ตกต่ำบ่อหิน.....ดินทราย
ยังบ่ออู้ว่าบ่อต่าย
ลูกมาเหล้นโตยอ้ายเหยียก่อน
- อิดทิวโรยราเหนื่อยอ่อน
มาได้หลายคืน.....หลายวัน
เป็นก่อนมาช่วยกันจัดการ
ก่อนมาเล่าเหตุการณ์แถมใหม่

๒๔. จันท้าเด็กชายจุ่มปี
 ผู้จักเก็บผักเก็บไม้
 สานเปียดสานโกยสานซ้า
 บอว่ากำนิงกำรจาย
 อายุแปดปีมาไคว
 จำงฝึกสานซ้อง.....สานไซ
 ยังฝึกแผนก้าแผนขาย
 ฝึกแผนอีดฝ้ายตอหูก
๒๕. จำงแผนย้อมฝ้ายดำดิบ
 สุขตำมประสาแม่ลูก
 จันท้ามีความเก่งกล้า
 ต่อนั้นครุบาศรีวิจย
 เอมามาหีบห้อมันเป็นดุก
 ผิดถูกต่างหื้อ....อาภัย
 อายุสิบห้าปีปล่าย
 ท่านกำล้งดั่งตีมี่จื้อ
๒๖. วันนึ่ง เด็กชายจุ่มปี
 แม่เป็นอ้อมอ้อมอื่อ
 ลูกก่อเริ่มเป็นบ่าวแถว
 แม่นีเป็นห้วงเป็นโย
 มาขอลาหนีแม่ไปตื้อตื้อ
 บอใคร่หื้อลูกไป....ตางไต
 กลัวลูกไปแอวกวงไกล
 กลัวลูกจะไปคบเปื่อน
๒๗. กลัวลูกไปหลงคารม
 บอจำงแก้ปมแก้เงื่อน
 ถ้าลูกเป็นหยังไปนา
 เอมมือลูบหัวลูกจาย
 เข้ากับสังคมป่าเถื่อน
 กลัวจะเป็นอัน....ตะราย
 จะมีไผมาแก้ไข
 ปล่อยลมหายใจเบาแผน
๒๘. ลูกน้อยก้มหัวยอมฮับ
 ว่าผมหู้ตื้ออยู่แล้ว
 ผมบอก็ดแอกอะแตก
 จะไปไหวครุบาศรีวิจย
 ว่าครับ ครับ ครับ ผมบอใจใจไปแอว
 ว่าแม่เป็นห้วง.....เป็นโย
 ต่อสิ่งเหลวแหลกทั้งหลาย
 แม่จะไปโตยผมก่อ
๒๙. ท่านอยู่ที่วัดบ้านปาง
 ปากันไปไหว ไปผอ
 เข้าไปนั่งแบบสุภาพ
 เมื่อได้หันหน้าครุบา
 เป็นตนบุญดั่งนั้นน่อ
 ครุบาป้อแห่ง.....ล้านนา
 ยกมือไหวกราบทูลสา
 บังเกิดศรัทธา ยิงยวด

๓๐. อายุย่างเข้าสิบหก
 จีวิตผ่านมาสะลาด
 เมากินเมาเหล้าเมาแเอว
 ลูกขอมาห่มจีวร
 ปลงตกมีใจใคร่บวช
 เหมือนตั้งเป็นเหล้า.....ละคร
 ตายแล้วก่อเป็นเหยื่อหนอน
 อยู่ในคำสอนโอวาท
๓๑. ได้บอกหื้อแม่จันทา
 ถ้าลูกตัดโลกปุ่ดขาด
 ถ้าว่าลูกจะบวชแต่
 กำนั้นแม่เจ้าจันทา
 น้ำตาแม่จนพอยवाद
 แม่อนุโม.....พะนา
 แม่ก่อขอยกมือสา
 ก่อจูงแขนลูกน้อยมาฝาก
๓๒. สงบเสงี่ยมเจียมตัว
 จะมาต่อยจิมต่อยสาก
 เปนการตอบแทนบุญคุณ
 ครูบารับรองเลี้ยงดู
 ครูบาใคร่หัวแล้วอ้อออกปาก
 หื้อไกลจากครก....จากมอ
 ตึงจะได้บุญสนอง
 เหมือนหับประตูกะหลัดใส่แซ่
๓๓. จะมาบวชเปนสามเณร
 ใจก่อกิตยากแต่ แต่
 เวลาฝนตกฟ้าร้อง
 แม่จะได้อยู่คนเดียว
 ความจำเปนนั้นก่อคือห่วงแม่
 จะได้ละแม่อยู่.....คนเดียว
 บ่มีพี่น้องแลเหลียว
 กัดแล้วมันหน้าเป็นห่วง
๓๔. นั่งกิตจนบ่อสึมคิง
 ความฮักความหวงความห่วง
 ก่อเลยเริ่มตั้งตบะ
 เข้าไปนั่งในวิหาร
 เหมือนกับลูกสิงติดบ่วง
 อันนั้นคือบ่วง.....มีอมาร
 สัจจะและอธิษฐาน
 ตั้งสัจสาบานกับตัวเก่า
๓๕. แล้วเริ่มอธิษฐานจิต
 เริ่มฝึกอ่านเขียนเรียนเล่า
 หวังจะได้สืบต่อหน่อเนื้อ
 ชื่อว่าเณรศรีวิชัย
 ขอเป็นลูกศิษย์ พระพุทธเจ้า
 กับครูบาเจ้า.....ต่อไป
 จะได้ต่อเชื้อต่อสาย
 มีความภูมิใจใสสว่าง

- | | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๓๖. ได้เปนนฤกษิษย์ครูบา
 เปนแพวสหล่านายช่าง
 สร้างแพวพระธาตุเจดีย์
 ได้เปนนฤกษิษย์ครูบา</p> | <p>ท่านสอนวิชาต่างๆ
 สร้างแพววิหาร...ศาลา
 หล่อพระโมฬีเกสา
 ได้หกะสามาโค่ว</p> |
| <p>๓๗. ปออายุชาวสองปี
 ได้เป็กซ์(บวช)เปนนฤเจ้า(พระ)ใหม่
 ติดตามครูบาศรีวิจัย
 ฉายาว่าอภิชัย</p> | <p>ได้เข้าพิธียิ่งใหญ่
 ศึกษาควาไขว่....ต่อไป
 ตึงบ่อว่าไกลลั่วไกล
 ครูบาศรีวิจัยตั้งแตง</p> |
| <p>๓๘. ถ้าจะใช้นามเหมือนกัน
 เยี้ยะหื้อคนฟังทะแมง
 ปอฮู้ลูกกลอนลูกบิต
 ตี้เป็นลูกไกลมาตาน</p> | <p>ด้านธัมมฐานมันคนละตำแหน่ง
 อันใดเป็นแหง.....เป็นอาน
 ไผจะเปนนฤกษิษย์อาจารย์
 เป็อตตราคาญยุ่งยาก</p> |
| <p>๓๙. เป็กซ์แล้วสองปีผ่านไป
 ได้ไปสะสาถางถาก
 อยู่ตามกองศีลกินเพล
 ลูกศิษย์ครูบาศีลธรรม</p> | <p>พระอภิชัยก้อได้ลาจาก
 สมกับความอยาก.....จะทำ
 หื้อป็นบ่วงเวรบ่วงกัมม
 ต้องพยายาม อุตสาห์</p> |
| <p>๔๐. ขอทำความดีเป็อมีราคาเหมือนเป็นเยี้ยะนา
 อายุได้สามสิบสิบห้า
 บำรุงพระพุทธศาสนา
 สมัยเป็นใจเงินตรา</p> | <p>จะต้องได้หว่านกล้า
 เริ่มไปสร้างวัด.....สร้างวา
 หื้อได้สมปรารถ.....ละหนา
 กำประสาททองของชาติ</p> |
| <p>๔๑. และมีฮูป้างสามหัว
 ท่านใจแต่ความสามารถ
 เป็คนจ่างอ่านจ่างคิด
 ไปสร้างหลายตี้หลายตาง</p> | <p>เงินส่วนตัวตึงบ่อมีสักบาท
 บวกกับพละ.....กำลัง
 ขอหื้อจีวิต.....สมหวัง
 ลำปูน ลำปาง เจียงใหม่</p> |

๔๒. ผลงานปฏิสังขรณ์
จะรวบรวมใส่ตอนท้าย
ตอนนี้จะอุ้งชีวิต
มีเจ้าหน้าที่ต่างกษร
แม่บัวซอนยังบ่อได้ว่าไว้
ยกไว้ปกไฟ.....ปอมัน
เข้าสู่วิฤตผวนผัน
เข้ามาพัวพัน หยั่งเกี่ยว
๔๓. มาถามหาใบก่องเกิน
ผ่านมาจำกัดเมิน เป็นมาถามบ่าเดียว
ปลัดอำเภอได้มาขับเคี่ยว
ท่านตอบว่าตัวข้า
ใบก่องเกินเฮา บ่อมี
ท่านก่อนตอบไป....โดยดี
อายุสามสิบห้าปี
หลายปีแล้วเฮา มาบวช
๔๔. ทำดีมาตั้งแต่เมิน
มีเจ้าหน้าที่ตำหนวด
หัวอกพระอภิชัย
ตำหนวดเขามาจับกุม
ยังมาเผชิญ ต่อความเจ็บปวด
เขาปากันมา.....จับกุม
เหมือนดั่งมีไฟมาสุ่ม
เอาไปขึ้นศาลไต่สวน
๔๕. เรื่องในก่องเกินทหาร
เขายับเป็นไปไต่สวน
จะหื้อฮั้บหมายเกณฑ์เมื่อเถ้า
เขาสั่งว่าหื้อเจียบเสียง
เหตุการณ์ก่อนเริ่มปั่นป่วน
แบบไร้ศีลธรรม.....ลำเอียง
ตุ้เจ้าท่านก่อนเลยถียง
ระวังจะโดนติดคอก
๔๖. เขาบังคับหื้อเป็นสิก
พ่องก่อนลงเขาลงศอก
กำนันเจ้าคณะจังหวัด
สั่งหื้อตำหนวดทหาร
ท่านส่วยหัวหลุกหลิกบ่ยอดถอดผ้าออก
จันปอมูบมูบ.....กานกาน
ก่อนเข้ามาจัดเผด็จการ
ปากันถกผ้าเหลืองออก
๔๗. อวดใหญ่ในอิทธิพล
เยี่ยะหื้อระกำชำชอก
ไ่อ่พวกใจบาปหยาบจ้ำ
เขาปากันดำเนินแผน
แต่ใจมอกโจรกระจอก
หมดดอกหน่วยออก....มาแตน
เอาชะแฉ่มาใส่แขน
ตามตีเจ้านายเขาสั่ง

๔๘. เอาไปฝากขังโงงพักหนึ่งคืน
ฮ้อนจันเหงื่อไหลโคลหลัง
เหม็นตังโป๊โป๊ไปเยี่ยว
มีแผลตังเฮือดหมัดเหม็น

ก่อดัแต่ยืนกับนั่ง
อยู่ในระหว่าง.....จองเวร
เหลือกว่าป่าเฮี้ยวผีเข็ญ
ตุ๊กซ์เข็ญบ่ได้นอนคืนฮุ่ง

๔๙. อยู่รวมกับผู้ต้องหา
บ่ถึงแจ้เจ้ารุ่ง
กำเดียวก่มีเจ้าหน้าที่
แล้วเขาก่อปาเดินตาง

อย่างเป็นทางการปล้ำยัดอู่
ก่อดัอินเสียง.....ระซัง
มาเปิดประตูห้องขัง
ไปฟังกำศาล พิพาก

๕๐. กำสั่งศาลตัดสินความ
ตามที่เขาได้พิพาก
ท่านเป็นผู้บริสุทธิ์
บ่อเกยสะทกสะเทือน

ได้เสวยกั่มวิบาก
ว่ามีกำหนด.....หกเดือน
ยอมหื้อเขาจุดเขาเดือน
เจ้านายก่คอยเตือนย้าบอก

๕๑. เวลามอกสีโมงเย็น
เขาส่งตัวเข้าในคอก
ตีตติงชะแจ้ล้ามโซ
ชีวิตครุบาทันบุญ

มาเป็นตุ๊กซ์เข็ญ ซ้ำชอก
ในเมืองจังหวัด.....ทะเลปูน
บ่เป็นบะลุ่นบะจุ่น
ถูกเขาท่รูดอย่างเจ็บปวด

๕๒. ท่านยังได้แม่เมตตา
เพราะใจท่านเป็นนักบวช
บ่ได้พะอืดพะอม
อยู่ในเหตุการณ์วุ่นวาย

นั่งภาวนาท่องสวด
ท่านมีแต่หื้อ.....อาภัย
ท่านได้สำรวมกายใจ
แต่ใจท่านสงบนิ่ง

๕๓. ความตุ๊กอย่างแสนสาหัส
นั่งหลับตาภาวนานิ่ง
บ่ว่ายามกั้นยามนอน
ยังถูกล้ามโซตีตรวน

จะต้องขจัดทุกสิ่ง
นึกถึงแต่สิ่ง.....อันควร
มาเป็นอาวรณ์ชะจ้วน
กับหมู่ขบวนนักโทษ

๕๔. ตัดกันเป็นหมู่เป็นจุม
 ต่อนท่านมาเป็นนักโต๊ะ
 เอาขันตีเป็นตั้ง
 ปอหันใส่โองพยาบาล
 นายกุมก่อแสนเหี้ยมโหด
 สุดแสนจะทอ.....ระมาน
 หมั่นอยู่ในกัมมัฏฐาน
 หลังเก้ามันปึง หลุหล่น
๕๕. ได้ปรึกษากับพระอำมระรงค์
 ขอท่านจงไปคิดค้น
 ท่านก่อได้จำได้อู่
 ขอท่านจงไปประสาน
 ในจุดประสงค์เริ่มต้น
 เหาอยากสร้างโอง.....พยาบาล
 กับท่านผู้บัญชาการ
 ผู้ว่าราชการหื้อหน้อย
๕๖. ผู้บัญชาการเรือนจำ
 กลัวบ่ตันเสร็จเรียบร้อย
 ผู้ว่าราชการจังหวัด
 ว่าท่านติดคุกหกเดือน
 ท่านได้ติดตามหลามถ้อย
 ความหวังมันหาก.....กลางเลื่อน
 เป็นผู้มาขัดมาเตือน
 ย้ำเตือนว่าบ่อนุญาต
๕๗. พระอภิชัยขาวปี
 ว่ามันจะเสี่ยงก็บาท
 จะสร้างหื้อมันสำเร็จ
 จะใจเงินส่วนตัวเอง
 ท่านเป็นคนดีมีความฉลาด
 เหาจะใจเงินของ...เขาเอง
 ไผบ่ถ้าเซ็ดถ้าแก้ง
 ไผบ่ต้องมายุ่งเกี่ยว
๕๘. ท่านบอกหื้อผู้บัญชาการ
 ท่านบอกว่าเงินไปเที่ยว
 คูมันจะเสี่ยงก็หมื่น
 จกเงินหื้อ ผู้บังคับบัญชา
 นักบุญกล้าหาญเด็ดเดี่ยว
 เดี่ยวเดียวมันก่อ.....กลับมา
 เรื่องอื่นบ่มีปัญหา
 ไปติดตามมา นายช่าง
๕๙. ท่านเป็นนักโต๊ะใจบุญ
 มาเป็นตื่อวดตื่อ้าง
 โอ่พวกเป็นตีมัทรพย์
 เขาสวมหน้ากากความรวย
 ลงทุนในการก่อสร้าง
 ใครสร้างหื้อแล้ว.....โวยโวย
 จิตใจอำภัพหิวโหย
 จิตใจเฮงชวยเหี้ยมโหด

๖๐. ท่านมอบเงินหื้อป็นหก
ในระหว่างเป็นนักโซ
ไอ่พวกเจ้านายตายฝ่อ
กำสั่งผู้บัญชาการ
- สร้างมรดกประโยชน์
จួយประโยชน์รัฐ.....ฐะบาล
เขาก่อเลยฝ่อเล็งหัน
ปล่อนท่านออกมาอยู่ตางนอก
๖๑. เบิกตัวพระอภิชัย
กำสั่งเจ้านายเป็นบอก
หื้อนักต๊ขแถมสองคน
ต้นบุญครูบาขาวปี
- ออกจากอุบายคุกคอก
หื้อท่านอยู่ดี.....กินดี
มาปรนนิบัติขัดสี
ต่อนนี้มีคนเอาใจใส่
๖๒. ความดีเป็นหลักหมั่นคง
จัดผลหมากรากไม้
เอามากกราบคารวะ
เขาสั่งดูแลอย่างดี
- พระอัมระรงค์จากจังหวัดเจียงใหม่
ข้าวปลาอาหาร.....อย่างดี
ท่านพระครูบาขาวปี
หื้อป็นจากไพร่ พิฆาต
๖๓. ต่อนดีที่ท่านมานั่งหนัก
วันเดือนแปดเป็งใสสวาด
ศรัทธาป็น้องวงศ์วาน
เหมือนตั้งสายน้ำวาริ
- คนที่ผู้จักก่อมาตานบ่อขาด
พระธาตุมีงาน.....ประเพณี
ไหลกันมาตานครูบาขาวปี
ได้เงินตั้งสองปีนบาท
๖๔. ท่านสร้างโรงพยาบาล
เร่งสร้างหื้อเสร็จเด็ดขาด
ครูบาจะได้ป็นตุ๊กซ์
ค้ำแห่มสิบวันปอดี
- ท่านเป็นประธานจอมปราชญ์
กำหนดหกเดือน.....ปอดี
ป็นคุกและอเวจี
บ่อตันถึงเดือนหก ก่อลูล่วง
๖๕. ต่อนั้นพระอภิชัย
เพราะความสำเร็จลูล่วง
บุญญาและอานุภาพ
ปอถึงฮอดเดือนเก้าเหนือ
- จิตใจสบายขึ้นเป็นช่วงช่วง
เป็นบุญอุตุหนุน.....จุนเจือ
นั้นมีอำนาจล้นเหลือ
เดือนเจ็ดใต้แถมสองค้ำ

- | | |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>๗๒. เพื่อเป็นการแผ่เมตตา
 รัศมีธรรมอำนาจ
 นับตั้งแต่วันนั้น
 ฉลองโรงพยาบาล</p> | <p>แล้วยกมือสาวยังองค์พระธาตุ
 จูงได้กล้าแกร่ง.....แบ่งบาน
 ท่านก่อได้เริ่มพิธีการ
 เดือนเก้าเหนือแฮมสี่ค้ำ</p> |
| <p>๗๓. ปีน้องจาวเมืองหละปูน
 เหมือนดั่งสายฝนสายน้ำ
 จากนั้นท่านก่อได้มา
 ครุบาศรีวิชัยท่านได้พักพิง</p> | <p>ไหลมาทำบุญหนุนกำ
 ปูนอัศจรรย์.....จริงจริง
 ไหว้สาครุบา ตั้ววัดพระสิงห์
 อยู่ตั้ววัดพระสิงห์เจียงใหม่</p> |
| <p>๗๔. เมื่อท่านป็นจากวิฤติ
 จะขอเบิกขั้มาแถมใหม่
 ศรีวิชัยโยท่านเจ้า
 ครุบานันตา วัดนันทาราม</p> | <p>อธิฐานจิตแล้วยกมือไหว้
 เป็นลูกศิษย์ครุบาศีลธรรม
 ได้ไปนเก้าอุปถัมภ์
 เป็นอุปัชฌาย์หื้อท่าน</p> |
| <p>๗๕. พระอภิชัยภิกขุ
 เริ่มตั้งโสดาบันชั้น
 เอาครุบาเป็นตีเป็ง
 จากนั้นก่อนลาครุบา</p> | <p>ตั้งใจจะบุญบุดัน
 เถิงจันเนระ....ปานา
 จนครบได้นั่งพรรษา
 ได้สร้างวัดวาผับไคว</p> |

จ้อยเจียงแสน

แสง แสง สุริยนบนฟ้า สุดประเสริฐเจิดจ้า ส่องผ่องใส.....
แสงแห่งพระอาทิตย์ เหมือนดั่งบุญญฤทธิ์ ครุบาอภิชัย.....
ลูกศิษย์ครุบาศรีวิชัย ต้นบุญเอกอ้าง.....
ต้นบุญแห่งวัดผาหนาม.....
เป็นผู้ติดตามก่อสร้าง.....
ขี้ตีนขี้มือค้ำ ท่านเป็นผู้สร้าง.....ยัง.....มี.....

ภาคที่ ๒ ทำนองเพลงเจี้ยวเสเลเมา

๑. ผลงานก่อสร้างและปฏิสังขรณ์
ที่ตำบลมะกอกตามเป็นเขียนบอกไว้
ที่วัดพระนอนอำเภอปากบ่อง
ตามตีเป็นเขียนไว้ในทุติยะบาล
ในสมัยนั้นใจเงินปรสารถทอง
ด้านกฎหมายก่อขยายอำนาจ
นับดู.....สร้างวิหารพระบาทสามยอดป่าปู
ตีเป็นอนุสรณ์ท่านไท้
สร้างองค์เจติยะ และองค์พระวิหาร
จังหวัดหละปูนเสียงทูนงบประมาณ
ใจงบประมาณสองปีห้าร้อยบาท
ก้าเงินก้าของก่อตั้งแปงชะหนาด
ของแปงเงินแปง แต่ก้าแสงตกต่ำ
งบประมาณคิคดู สองปีสามร้อยบาท
๒. สร้างวิหารลำปางกลางที่อำเภอเกาะคา
สร้างผลงานไว้นักบ่อใจน้อย
ที่จังหวัดตากหมดไปสามร้อย
นวนงเจ้าปิ่นวงเสร็จจากบ้านนาหลวง
สร้างตึงโฮงเฮียน ท่านมีความพากเพียร
กับหกร้อยบาทกับสามสิบเก้า
สารบัญ...สร้างภูวิวัดแม่สอดท่านได้เป็นประธาน
ท่านเป็นเก้าศรัทธาหมดไปถึงห้าร้อย
แล้วมาสร้างเจติยที่วัดบ้านนาหลวง
ศรัทธาใหญ่หน่อยโดยไปสร้างเป็นปวง
ก่อไปบ้านแม่ระมาดสร้างตึงวิหาร
วิริยะบ่อขาดหมดไปสองปี
ตีข้าเจ้าได้อ่าน
หมดงบประมาณ ไปแถมหกร้อยบาท
๓. ไปสร้างแฉวเขตพม่าที่วัดมาละมาตี
สร้างตึงวิหารสร้างตึงแต่นแก้ว
ศรัทธาพม่าเขาก่อยอมฮับ
จากนั้นก่อมาสร้างองค์พระเจติย
หมดไปแถมห้าร้อยรูป
สร้างเสร็จแล้ว ท่านก้อปึกอ่วยหน้า
แรมรอน...กึ่งอำเภอท่าสองยางจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ไปสร้างองค์เจติยห้าองค์ไว้แล้ว
สร้างที่อจันแล้วพักอยู่หั้นหลายปี
เสียงทูนทรัพย์ถึงหกพันรูป
ตีแหล่งวะนั้นมีเมืองกุกก็กัพม่า
ครุบาชาวปีนบุญแก่กล้า
มาสร้างพระเจติยที่บ้านแม่ต่าน
เสียงทูนเสียงฮอนไปแถมสามร้อยบาท

๔. ต่อไปเป็นสมัยตะตียะถ้วนสาม
 ครุบาขาวปีท่านบ่อเกยท้อแท้
 ต่อนไปสร้างวิหารวัดแม่ละมาด
 นายอำเภอยู่ช่าวหาว่าเป็นเรียไร
 กำหนดตอบว่าเขอินดูครุบา
 เงินบ่ามีหื้อก่าสะหล่าจ่างไม้
 มาทำ.....เมื่อฉลองเสร็จแล้ว
๕. นายอำเภอรายงานถึงเจ้าคณะจังหวัด
 ว่าห้ามตึกตึกหื้อลิกจากตุ้เจ้า
 แล้วเขาก่อมาบังคับจับลิก
 เยี้ยะหื้อเป็นได้แปดเปื้อนราคิน
 เขานี้กว่าเขานั้นประเสริฐเลิศเลอ
 ยะโสโห้ความอยากดั่งกำเร็บ
 เขียที...เป็นไปแก้คดีกับเจ้าคณะจังหวัด
๖. เขาบังคับจับลิกท่านก่อบ่อฮ้อนบ่อหนาว
 ต้างนาปล่ามันจ่างไหลช้อนคนบ่าจ่างสื้อน
 ฮู้คนบ่าหื้อเรื่องมันจ่างเสียเวลาลิกก้อลิก
 เมื่อสร้างเสร็จแล้วท่านก่อบ่อจัดฉลอง
 พอเสร็จจากกินทานนั้นแล้ว
 ลาไป.....ศรัทธาเมืองฮอด
๗. บางวันก่อบ่อแดตฮ้อนบางวันก่อบ่อฝนตก
 ผ่านมาสามคีนแล้วได้ไปจอดจ่า
 แล้วก่อบ่ากั้นหนีเข้าป่าหันก่าดินกับฟ้า
 ลิบคีนลิบวันอิมพ่องบ่ออิมพ่องนักบุญ
 ไหวพวกมก้มากหันแก่ปากแก่ต้อง
 เป็นภัย.....ชีวิตของท่านอยู่ระหว่างอันตราย
- ขอเจริญท่านติดตามฟังไปแต่แต่
 กัดแต่เยี้ยะแต่แต่มันบ่อแบ็กกฎหมาย
 บัจจัยเป็นชาติไปเจ็ดร้อยบาทบ่าตาย
 ฮ้องก่ามันไปสอบสวนถามไถ่
 ถ้าจูก่าศรัทธามันดั่งกิดบ่อได้
 เงินก่าฮ้อมได้เอาหื้อก่าสะหล่า
 ได้เปื้อนถ้อยเป็นความเจริญท่านติดตามมันยังบ่อจบง่าย
- เขารวมหัวกันขจัดว่าตัดไฟตั้งแต่เก้า
 เจ้าคณะเผ่าออกกำสั่งตัดลีน
 พวกหยาบหนาหึกใจหลิกทมิฬ
 ไหวพวกหนักแผ่นดินไหวพวกตื่นลิมเกิบ
 บ่อคนอื่นฟังผลอปากันฮ่ากันเห็บ
 เขาตัดลีนครุบา ดึงบ่อลดราวาศอก
 เขาหาว่าเป็นขัดสิ่งหื้อลิกเด็ดขาด
- มานุ่งช่าวหม่ช่าว ท่านก่อบ่อหนาวบ่อฮ้อน
 ดึงบ่อได้กั้นปล่าคนตีใจกระด้างกระเดื่อง
 บ่อไฉมีปัญหาแล้วท่านก่อบ่อมาสร้างเจตียแม่ต่าน
 ความดั่งก่อบ่อคองไปหลายจองหลายบ้าน
 ท่านก่อบ่อจากอำลา จากศรัทธาแม่ต่าน
 เมืองลี้ก่อบ่อจาดหลายโดยครุบาไปดำดอนนอนป่า
- ขึ้นดอยลอยบกเพราะหันตางไกลล้า
 ตีบ้านแม่ละมาดหันลี้คีนโดยกัน
 ได้ลิบคีนลิบวันปากันเขาะกั้นลูกไม้หัวมัน
 อย่างพระอภิชัยหมู่เจ้าหมู่นายยังมาวุ่นวายเกี่ยวข้อง
 เขาคอยแต่จ้องแบ่งตำแบ่งโต๊ะ
 บ่าได้อยู่สบายเข้าป่าไปเรื่อยเรื่อย

๘. มาพักบ้านนาหลวงหันได้แถมหกคืน
บีดก้อย้ายไปหัน บีดก้อย้ายไปหัน
บีดก้อขึ้นดอยบีดก้อลอยบก
บ้อมีข้าวจะกล้าบ้อมีน้ำจะกลืน
ปากันหันนี้เข้าป่าตั้งคืนก
นายอำเภอลี้ก้อเข้าโดยมาไล่
กลางคืน.....ต่อนั้นมานอน

ก้อบุกป่าฝ่าฝืนผดมาแผลวเมืองลี้
ก้อมมีมันมาอย่างอ้อมีตางซัดขึ้น
ไปนอนโด่งป่าหกหันได้แถมสี่คืน
นอนหันได้สี่คืนนายอำเภอก้อมาไล่
ว่าจะผดแม่ตื่นก้อไกลบ่อใจไกล
รายงานถึงจังหวัดเขาจัดคนมาแผลว
ตั้งกลางโด่งแม่ตื่นเขาหาว่าเอาปืนมาตั้งปืนกระบอก

๙. มีเจ้าหน้าที่ตำหนวดเขามากวัดค้นปืน
กำสั่งพระครูว่าค้นดูหื้อไคว่
กฎหมายต้องอยู่เหนือกฎ
เขาปากันค้นเป็นระนาดระนาว
บ่อใจเป็นปืนของครูบาขาวปี
ตี้ได้ติดตามมาส่งครูบานั้น
วางคืน....เขายังขึ้นไปค้นแผลวบนวัดแม่ตื่น

ท่านบ่อได้ซัดขึ้น ตามตี้ถูกกล่าวฮ้าย
ว่าไ่อพวกผู้ร้ายมาในคราบผ้าขาว
หมู่เขาอู้แบบข่มขูโดยบ่อฮู้เรื่องราว
ไปปะสี่ปันยาวเป็นของจาวแม่ท่าน
ใบทะเลียนเป็นมี ข้าเป็นของจาวบ้าน
ตำหนวดกับพระครูดูแล้วก้อร้องอ้อ
ตี้พระจันบ่อวินปากันหันเข้าป่า

๑๐. เมื่อเขาขึ้นไปค้นก้อบ่อบับหลักฐาน
ว่าท่านนายอำเภอมารู้กันอย่างอี้
ระยะตางก้อบ่อใจไกลไกล
นาเจ้าปี่น้าม้าก้อเจ้าเป็นมา
เป็นเจ้าหน้าที่มีหน้าที่แบ่งเบา
ถ้าว่าฝ่ายหลวงบ่อหู้หว่งฝ่ายราษฎร์
เป็นมลทิน...หวังแต่ใจคโลก

ปี้กมาต่อว่าต่อขานกับนายอำเภอลี้
เฮาเป็นเจ้าหน้าที่ได้เสียหน้าเสียตำ
จำเป็นต้องใจก้าเสียเวลา
เป็นราคาหลายบาท
อย่าได้หลงมัวเมากับตำแหน่งอำนาจ
บ้านเมืองจะพินาศกับความป่าสัดยี่ฮื้อ
กันแต่ตางบแต่กัน บ่ามีธรรมมีศีลบ้านเมืองจะปี่ปน

๑๑. เสรีจจากเรื่องราวตี้เขาได้กล่าวหา
ออกจากแม่ตื่นก่อนคืนรุ่งเจ้า
คำไหนก้อต้องนอนหัน
ตี้เป็นเขตอภัยยะตาน
บ่อแจ้งรุ่งเจ้าก้อได้ยกย้ายกัน
เจอเหตุการวิตกห้วงเหมือนจะโล่ง
ครูบา....ตำหนวดหันคนนิก

ก้อจะปาศรัทธาไปหาครูบาแก้ว
ปากันต้องเต้าไปตามธุระการ
ปากันเดินผ่านผดมาแผลวห้วยกาน
ท่านก้อพักสังขารด้วยอาการปลดโปรง
ออกจากห้วยกานผดไปแผลวบ้านโฮ่ง
ครูชวบ้านโฮ่งเอาตำหนวดมาเก็ดต่าน
เข้าไปตี้ก้อไปจำเลยบ่อจ่างแจ้งข้อหาเลยปล่อยหื้อเดินผ่าน

๑๒. มีแต่คนปองร้ายก่อได้แต่ย้ายกับหนี
 นายอำเภอปากบ่องก่อจวนเอาจวนบ้าน
 เลยไปพักศาลาบ้านด้าลี
 นายเจ้าปี่นายท่านจะไปตางใด
 ป่อย้ายจากที่บ้านดงถาชี
 ไอ่พวกทางกำรยังส่งสารไปฟ้อง
 หั้นนา.....ขณะที่ท่านพักอยู่ในศาลา
 ไปนอนวัดดงถาชีหั้นแถมคืนหนึ่งนั้น
 เขามาเกิดมาตั้นเขาก่อตั้นบ่อไหว
 ไอ่พวกเจ้าหน้าที ชอบมายุ่งวุ่นวาย
 เขาคอยจ้องสอดส่อง
 ก่อปากันหนีผดแผวบ้านหนองหล่อง
 หื้อพวกข้าหลวงมาตักตีวัดด้าลี
 หมู่ข้าหลวงเขาก่อมาตีตตามถามไถ่
๑๓. เขาได้ฮ้องครุบาอภิชัยไปสอบสวน
 เขามาสอบถามแผวตีจ้องตีบ้าน
 ท่านก่อบอก ว่าตัวอาตมานี้
 หน้าทีของพระก่อบ่อได้ละเลย
 ว่าเขาไปอยู่พม่าได้ห้าปีไปสร้างพระเจดีย์
 ได้รายงานกำรหื้อกับท่านผู้ว่า
 ฟังนา.....ผู้ว่าได้บอกหื้อท่านครุบา
 ว่าเหตุกำรตั้งมวลงเป็นจาใดพ่องนั้น
 เรื่องราวเหล่านั้น ท่านก่อบ่อได้เปิดเผย
 อยู่ตีอำเภอลีเป็นหมู่บ้านแม่ทย
 ท่านได้เล่าเปิดเผยว่าไปแผวเมืองพม่า
 ไว้ตีเมืองหลายหน้า
 และหมู่ข้าหลวงจั้นหมดใส่หมดตูด
 เสี่ยงกำรประณศีกษาหื้อตางอำเภอต้ามระเบียบ
๑๔. ถ้าได้เสียกำรปรับหื้อแก่นายอำเภอ
 จะได้เสียกำรตีวโปวคหัวจั้นจั้น
 ถ้าบ่ออย่างอื่นก่อบ่อจะโดนจับ
 นายท่านนายพระอภิชัย
 ปี่น้องศรัทธาหมู่นักบุญนักศีล
 ก่อเลยจ้วยกันฮอมคนบาทสองบาท
 นอนาย....ท่านได้มอบเงิน คณะผู้ว่าไป
 แล้วเหตุกำรตีจ้อท่านก่อบ่อจะผ่านปิ่น
 เรื่องยับเรื่องคั้นก่อบ่อจะเป็นกฎหมาย
 เสียเงินกำรปรับก่อบ่อแปดบาทบ่ตาย
 ท่านบ่อมีเงินสีกบาท
 ตีเป็นไต่ฮินผู้ว่าเขาประกาศ
 รวมแล้วได้เงินตังสิบห้าบาท
 เสียเขาเอาเงินไปหา หยิงชอบใบ้ชอบบอด
๑๕. เสร็จแล้วก่อบ่อย้ายจากสำนักพักพิง
 เหตุกำรผ่านมานั้นเหมือนยากระตุ่น
 ขึ้นรถไปหาศรัวิจัยครุบา
 แนนเจ้าปี่แนงท่านยังได้ฮ้อมแชนง
 ป่อเสร็จจากป่อยหลวงวัดพระนอนปูคา
 จะไปจำวัสสาตีบ้านแม่ตั้นเมืองลี
 บ่าตาย.....แล้วก่อบ่อเอาสำรับปัจจัย
 ซ้ำมแม่น้ำปิงผดไปฝั่งปิ่น
 ปากันบุญด้วยศรัทธาเข้มแข็ง
 ตีพระนอนปูคาอำเภอสันกำแพง
 งานป่อยหลวงแถมเต็มตี
 ก่อเข้ากราบครุบาว่าขอลาจากหั้น
 ตีมาหาคราวนี้ตั้งใจมาจ้วยบ่อ
 เข้ามอบเกณถวาย แล้วก่อบ่อกลับลาจาก

๑๖. ลาครุบาศรีวิชัยด้วยอาลัยห้วงหวง
 ท่านตั้งใจมากัดมาสร้าง
 สนามหน้าวัดพระบาทยังหวัด
 นิมนต์แม่เป้งเสร็จแล้วงามดี
 เดินเข้าป่าไปได้สี่คืนสี่วัน
 นักบุญแม่เทยท่านบ่อเกยย่อท้อ
 หลายวัน.....นายอำเภออุ้งข้าว
๑๗. เขาปากันมาไล่ครุบาเจ้าขาในปี
 ศรัทธาพี่น้องบ่อเป็นฮ้องเป็นไห้
 มีกำนันดอยเต่าเป็นพี่น้องตางบ่อ
 ขอหื้อไปติดต่อสอบถาม
 กำตัวเฮาแต่บ่อป้อมมีปัญหา
 เหมือนไก่แม่ลูกหน้อยถ้านอนบ่อมีเล่า
 เต็นหา....ขอท่านนายอำเภอบ่อได้โปรดเมตตา
๑๘. นายอำเภอดอยเต่าได้บอกข่าวหื้อกู่คน
 สมัยเมื่อครุบาท่านมาอยู่เมื่ออัน
 เป็นแต่ป่าบางป่าหกอป่าหน่อ
 นายอำเภอท่านก่อเลยจัดการ
 เอาไว้เป็นตีฟงธรรมจำศีล
 และขอเงินจบกกับตางกรมป่าไม้
 มีมา.....จากนั้นพี่น้องมุทธะศรัทธา
๑๙. จากนั้นก่อเริ่มสร้างเป็นอารามสถาน
 เพื่อศัทธาจะไปมาสาไหว้
 เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ
 ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑล
 สร้างกุฎิ ไว้แถมหนึ่งหลัง
 แล้วมาสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแม่ฮอด
 เนอนาย.....จากนั้นก่อไปหาครุบาศรีวิชัย
- ตำบลบ่อขามหลวงสันป่าตองแถมครั้ง
 าท่านได้ตั้งความเมตตาไมถิ
 เมื่อในอดีตตะก่อนมนบ่ามี
 ไปสร้างตีอื่นต่อ
 ปขอนแก่นตามบ้านหมุ่มเซออีก่อ
 ว่าจะผดแม่ตีนก่อได้หลายคืนหลายค่า
 เลยสั่งหื้อกำนันเขาเลยมาจัดการขับไล่บ่อหื้ออยู่
- ถ้าบ่าปากันหนีก่อจะถูกทำร้าย
 ปากันหนีกันย้าย ไปตามบุญตามกัมม
 หื้อเขาไปติดต่อมาอุ้เฮาสักกำ
 และขอหื้อติดต่อตามนายอำเภอดอยเต่า
 อินดูศรัทธาคนแก่คนเฒ่า
 ย่อมบ่อปลอดภัย กับปากกำปากเหยี่ยว
 เขาใครไปจำวัสสาพระบาทตะเมาะจะได้อก่อ
- เลยปากันนิมนต์ท่านมาอยู่ต่อนั้น
 พี่น้องจาวบ้านก่อมาเฝ้าจ่วยกัน
 ไม่เกิดไม่ก่อเป็นเครือเขาเถาววัลย์
 จัดแจงแบ่งปันเป็นสถานวัดใหม่
 ขอจับจ้องตีดินมอกบ่อหื้ออยู่ได้
 ถวายตีดินไว้เป็นตีวัดพระบาท
 เขาก่อปากันมาจ่วยเฝ้าตางถางป่า
- ท่านก่อสร้างวิหารครอบพระบาทไว้
 มั่นตั้งบ่อได้ตากแดดฮาฝน
 สร้างองค์เจตียะเอาไว้ตางบน
 พระธาตุตั้งอยู่บนแถมตึงเก้ายอด
 ด้วยเอากำตั้งจันได้ลุด
 เสร็จแล้วหมดผดแผเวียงใหม่
 ปาหมุ่มย่างไปจ่วยสร้างตางขึ้นดอยสุเต้ฟ

๒๐. ตอนนี้พระอภิชัย ท่านนุ่งผ้าขาวห่มขาว
มีหลวงศรีประกาศกับตั้งเจ้าป้อแก้ว
ว่าท่านผ้าขาวท่านมีใจหมั้นเพียง
ท่านเลยเกิดความอินคฺสงสาร
ขอกราบไหว้สา เมตตำแห้มคราว
ครุบาทอกลัวมันเดือดร้อนฮ้อนฮ้าย
ตัวเฮา....ดีแล้วท่านนุ่งขาวห่มขาว

จะขออยู่เรื่องราวต่อจากคราวดีแล้ว
นะวะรัฐ ท่านมาซัดตำหัน
ได้ป่าหมู่กระเหรียงเขามาจ้วยทำงาน
เข้ากราบนมัสการท่านครุบาทนใหญ่
เป็กซ์หื้อตาปะขาวหื้อเปนต์เจ้าใหม่
ว่าเฮาเยี้ยะบ่อได้เขากำลังมองเง
ได้เป็นเรื่องเป็นราวมาตั้งสองสามท่า

๒๑. เรื่องราวนักพรต ยังบ่อหมดบ่อถอง
คุณงามความดีตีประกาศก้อง
จ้วยกันปุจาประวัติท่านไปฟัง
บุญกุศล จะได้คุ้มกระบาล
ผลงานของท่านมีมากมายก่ายกอง
ตอนนี้แม่บัวซอนเมืองป้าว
มานาน....ภาคสองจะเล่าต่อผลงาน

คงจะมีภาคสองรอฟังเตอะป็น้อง
ยังถูกฟ้องถูกร้อง ขึ้นแหวโฮงแหวศาล
เพื่อเสริมบุญพลังแต่ดวงพระวิญญูณ
จะได้สุขสำราญ ตึงคนฟังคนเล่า
จะเอาไปต่อภาคสองก้อยรอฟังเตอะเจ้า
มันใคร่อยากกินข้าวเพราะคนเฒ่ามันเหน้อย
และเรื่องปาฏิหาริย์ของครุบาทท่าน

วางเพลง.....

บทขอเรื่อง..ชีวประวัติครูบาเจ้าเทือง วัดบ้านเด่น อ.แม่แตง
ประพันธ์บทโดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว)

เริ่มต้นด้วยจ้อยกะโลง

จะขอยกมือยอ

ทางดวงดอกส้ม

ก่อนจะขอชีวประวัติ

ประวัติของครูบา

ขอเชิญอาวาศรัทธาแก่เฒ่า

ไหว้สากราบน้อม

บุปผาและมาลา

ที่ขอได้ประจักษ์แก่โสดา

เจ้าเทืองนี้ ..และเจ้า

ฟังตั้งแต่*เคົ້* (เริ่มต้น) *รอดเถิง* (ถึง) ปลาย...

๑. สิบนิ้วจะขอยกมือสา

ตามที่ได้ยินข่าว

เรื่องราวมันมีศัพท์พะ

ชื่อว่า ครูบาเจ้าเทือง

ฟังเนื้อศรัทธาแก่เฒ่า

ไปทั่วด้านด้าวแดนเมือง

ประวัติหน่อพระบุญเปลือง

อำเภอมแม่แตงบ้านเด่น

๒. ตามที่*เพิ่น* (ท่าน) เล่าลือชา

ข้าเจ้าได้ไปขุดค้น

เมื่อท่านได้ออกจากห้อง

เป็นวันที่*ชาว* (ยี่สิบ)

ชื่อเสียงครูบาบ่ไขของเล่น

เป็นประวัติตำนาน

ฟังเถิดพี่น้องลูกหลาน

เดือนกุมภาพันธ์ เดือนห้าเหนือแรมสี่ค่ำ

๓. ข้ามาตรงกับวันเสาร์

ฤกษ์งามยามดีเช่นล้ำ

เป็นปีมะโรงงูใหญ่

พญานาคตนใจดี

ตามในสำเนาจะเอามาร้า

จิตใจตั้งน่านที่

ข้ามาตรงได้*ปีสี่*(ปีมะโรง)

อยู่ในวารील้อมแหวด

๔. พ.ศ.ที่ท่านเกิดมา

เสียงให้ดังขึ้นแหวดๆ

มีค่าสายแห่สายรก

เป็นลูกแม่หล้าพอมูล

ข้าเป็นสองห้าศูนย์แปด

เป็นเสียงหน่อหน้อยตนบุญ

หวันคอป*ลุ่นบ่จุน* (พระรุ้งพระรัง)

เพราะว่าตนบุญมาเกิด

๕. แม่หล้ากับทั้งพ่อมูล
อู๋ (พูด) **เถิง** (ถึง) ถิ่นฐานบ้านเกิด
 หนทางลาดยาง**ซื่อแซ่ด** (ตรง)
 ตำบลขัวมุงเป็นบ้านหัวดง
ผู้หื้อ (ให้) สกุกำเนิด
 ท่านอยู่ที่บ้านหัวดง
 บ่ถ้ากลัว**แบ็ด** (คลาดเคลื่อน) กลัวหลง
 อำเภอสาร์ภีเชียงใหม่
๖. มีปี**เค้า** (เริ่มต้น) ชื่อว่าทับทิม
 คนที่สองที่**เพิ่น** (เขา) บอกไว้
 พี่น้องครูบาเจ้าเทือง
 สุกข์ศน์ออกมา**เมื่อลุน** (ภายหลัง)
 เป็นคน**หนิม** (เรียบริ้อย) ยิ้มง่าย
 ชื่อว่าพี่อ้ายไพฑูรย์
 หน่อเรื่องคือนามสกุล
 นี่เป็นน้องหล้าของท่าน
๗. แม่หล้าอุ้มท้องครูบา
 บ่ใช่เป็นคนซี้ค้ำน
 ปลุกแผว**มะแตงมะถั่ว** (แตง, ถั่ว)
 เป็นคนเก็บบริบเงินออม
ทำกิจการนายะทิ้งการบ้าน (ทำงานทุกอย่าง)
 เป็นคนขยันอดออม
 บ่ว่า**ผักบัวหัวหอม** (หัวหอม)
 ไว้เลี้ยงลูกถึงสามถึงสี่
๘. พ่ออู๋ของท่านครูบา
 พ่ออู๋ตาคนนี้
 แม่อู๋บัวคำ**เพิ่น** (เขา) พี่อู๋หนี่ว
 ด้วได้หนีละอยู่ไปตามกรรม
ตะก่อน (เมื่อก่อน) นั้นนาก็เป็นช่างปี
 เป็นด้วแม่อู๋บัวคำ
 ท่านได้หอบหัวตวยตาม
 เพราะ**ได้สล่า**(เป็นไปแล้ว)ไปแล้วนี่
๙. ถือว่าเป็นกรรมตัวเอง
 แม่หนี่วก็ทนทักตี(ถึงที่สุด)
คืดเถิง (คิดถึง) ซี้หลังซี้เก่า
 เคยได้นั่ง**อู๋**(พูด)นั่งจา
ไผ่(ใคร)บ่ได้ข่มเหงกตซี้
 ถึงจะว่าเหวเอกา
 ถึงยามกินข้าวกินปลา
 น้ำตาอู๋หนี่วพอหยอด
๑๐. มาซี้จิตใจพ่ออู๋มา
รักกันยะบ่ยะบอด(รักปานจะกลืนกิน)
อู๋(ยาย)หนี่วท้องได้สามเดือน
อู๋(ยาย)หนี่วเป็นกุลสตรี
 เป็น**ซาใด**(อย่างไร)ว่า**พอบคืดฮอด** (คิดถึง)
จนเท่าลูกเต้าเรามี(จนมีลูกด้วยกัน)
 ด้วมาบิตเบือนหน่ายหนี
 มีความซันตีดีเลิศ

๑๑. อตสาอยู่คนเดียวมา
แม่เป็นผู้ที่ถือกำเนิด
ครานั้นอุยคำอุยตา
หนิ้วเหยบต้องน้อยใจ
๑๒. ครานั้นอุยตาเลยแนะนำ
มาเอาฝ้ายขาวมามัดมาผูก
ไปอยู่ด้วยกันเสียเถอะ
อุยหนิ้วก็เลยติดตาม
๑๓. ย้ายไปทั้งน้องทั้งหลาน
ลาก่อนตบนิ้วหลังนี้
เก็บผ้าเก็บครวใส่พก
ขอลาชายคาตีนกอน
๑๔. ขึ้นไปอยู่ด้วยอุยคำ
ช่วยกันเลี้ยงลูกจนใหญ่
ไหนๆ พี่เราก็คเฒ่า
เลี้ยงเอาบ่อายคำมูล
๑๕. อุยหนิ้วอุยคำอุยตา
ทั้งรักเป็นลูกเป็นเต้า
เวียกการ(การงาน)*เพินเอา*(เขาทำ)สัพพะ
บ่ขอบกินเหล้ามูลี (บุหรี)
๑๖. จากนั้น**บ่เมินบ่บาน**(ไม่นาน)
มาละแม่อุยแม่ป้า
ได้ไปอยู่ด้วยแม่หล้า
มาละ(ทิ้ง)คนเฒ่าสามคน
- จนเท้า*(จนกระทั่ง)บุตรตาได้เกิด
เกิดมาเป็นลูกพ่อจาย
รู้ข่าวก็พากันมาแอ้วขาดหลาย (มากมาย)
พ็บยอมทื่อไผ(ไม่ยอม)ถูถูก
- บอกให้อุยคำขอหลานไปเป็นลูก
เอาไปเป็นลูกบุญธรรม
พ็จะรับอุปถัมภ์
ผู้อุปถัมภ์คือพ็
- ไปอยู่ด้วยกันทั้งสี่
ที่ได้เคยอยู่เคยนอน
ยกไปทั้งสาดทั้งหมด
จะได้ขึ้นไปนอนบ้านหลังใหญ่
- ทิ้ง (ก็) บ่ถามแต่งงานแถมใหม่
อุ้นใจกินแรงวันลูน
บ่มีลูกเต้าสืบหนุน
ไว้สืบสกุลพงค์เฒ่า
- เลี้ยงพ่อมุลมาจนพอเป็นบ่าว (หนุ่ม)
เพราะพ่อมุลเป็นคนดี
เป็นมูมานะขันตี
บ่เคยโดนตีโดนด่า
- ก็ไปแต่งงานอยู่กับแม่หล้า
เพินอยู่ด้วยกันสามคน
เพื่อความก้าวหน้าของตน
อยู่ไหนบ่ใครเป็นบ่อน

๑๗. **บ่มีใผ่ใผ่อ๋ม**(ไม่มีใครคุยด้วย)
ว่าจะต้องเอาละอ่อน
พอดีพ่อแม่หม่าหล้า
ก็เลยได้ไปเอาหลาน
๑๘. ครูบาเจ้าเทืองเป็นหลาน
บ่มีระทมขมขื่น
ถ้ากินมะแตงมะเต้า(แตงโมงแตงกวา)
กินข้าว**โละ**(ผสม)น้ำอ้อยน้ำตาล
๑๙. เป็นคนรู้ทุกขรู้จัน
หากินไปทางที่ชอบ
เกิดมาจะต้องผจญ
ถ้าหากบุญมีบ่ตาย
๒๐. คำเพิ่นยุงส่งเสริม
คำอู้ (พูด) ผู้ดีผีเปื้อ
เมื่อเราเป็นดีมีทรัพย์
เมื่อทุกขไร้ร้อนาถา
๒๑. เมื่อท่านน้อยๆเป็นคนซี้กั้ว
แสงแดดแสงไฟนั่นเล่า
มันช่างเป็นเงาสะท้อน
ผ่อแล้วหุดามันลาย
๒๒. ชีวิตเมื่อท่านเยาว์วัย
บางเทื่อ(บางครั้ง)ก็เจ็บออตๆแอดๆ
ชอบกินส้มสุกลูกไม้
เพิ่นเล่าว่าเป็นครูบา
- บ่ได้นั่งสุขกันเหมือนตะก่อน(แต่ก่อน)
มาเลี้ยง**แก้งอมแก้งัน**(แก้เหงา)
เป็นก็มีลูกด้วยกัน
มาเลี้ยงดีเหลือคนอื่น
- เป็นคนอ่อนหวานบานชื่น
มีแต่สดชื่นเบิกบาน
ท่านยังเอาเข้ามาจัน
ขึ้นปลาอาหารบ่พอชอบ
- เอาความอดทนนั้นมาประกอบ
บ่เคยนิ่งอยู่ดูตาย
มีแต่ดีนรชนขวย
ก็หล้าง (ก็คง)ได้สบาย**สักเทื่อ**(สักครั้ง)
- ทิ้ง(ก็)บ่เคยเหิมเคยเชื่อ
เขาช่างดูถูกนินทา
มีค่า(มีแต่)คนนับไหว้วา
แม้หมากก็ยังบ่เคยเห่า
- แม้แต่เงาหัวตัวเก่า
เจ้าบ่พอชอบเท่าใด
ซ้อนกันออกมา**ขาดหลาย**(มากมาย)
ท่านเลยกั้วแสงไฟแสงแดด
- จะต้องทำไปร้อยแปด
มันเป็นเรื่องธรรมดา
ตั้งแต่เมื่อไรเดียงสา
ได้กลับคืนมาเอาชาติ

๒๓. อู๋ยหนี่วอู๋ยคำอู๋ยตา
โรควิตามินก็จะขาด
นิสัยเป็นคนอ่อนโยน
เป็นคนทะมัดทะแมง
๒๔. อยู่มาบ่เมินบ่แนน
เหมือนจะเป็นอัมพาต
แท้จริงเป็นโรครัด
ไอ้พวก**ขี้ส้วกขี้แขง**(ขี้โมโห)
๒๕. แม่แต่ลูกแต่หลาน
หาว่าเฟิ่นเป็น**ขี้ทูด** (ไม่ดี)
เล่ากันไปเสีย**สัพพะ**(มากมาย)
มีแต่ครุบาเจ้าเทือง
๒๖. ท่านทำมาเป็นอาจฉิน
ท่านบ่เคยบ่นเคยเบื้อ
จะขอทำดีเอาไว้
ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล
๒๗. เพราะท่านบ่คบกับ**ไผ**(ใคร)
ท่านบ่เคยพูดส่อเสียด
จบจากโรงเรียนขัวมุง
ผู้ว่าเชียงใหม่หื้อทุนอุปถัมภ์
๒๘. ที่โรงเรียนวัดโน
ตอนนั้นได้ไปเรียนต่อ
เมื่อเริ่มมาเรียนมอตัน
เหมือนดังมีดเราบ่คม
- ว่าหลานคนนี้น่าเลี้ยงยากขนาด
บ่ใครสมบรูณ์แข็งแรง
บ่ใช่เป็นคนหัวแข็ง
บ่เคยริษยาอาฆาต
- แม่อู๋ยคำนั้นเริ่มเป็นพยาธิ
บ่ใครมีเรี่ยวมีแรง
แรงข้อตามเข้าบ่แข็ง
หาว่าเฟิ่นเป็น**ขี้ทูด** (ไม่ดี)
- ก็ยังเอาขวัญไปเล่าไปพูด
เล่ากันเต็มบ้านเต็มเมือง
เป็นดี**ขี้ชะขี้เหยียง** (รังเกียจ)
เป็นคนเลี้ยงดูปู่เสื่อ
- ตักน้ำ**ยะกิน**(ทำกับข้าว)ซักผ้าซักเสื่อ
เป็นการตอบแทนบุญคุณ
เว้นจากความไพร่สฤน
เทิดทูนไว้อย่างทรงเกียรติ
- นิสัยเป็นคนละเอียด
ชอบอ่านแต่หนังสือธรรม
ผู้ใหญ่**ผู้สูง**(นาย)ติดตาม
ได้ไปศึกษาเรียนต่อ
- เริ่มตั้งนะโมเค้าก่อ
ศึกษาชั้นมัธยม
จะต้องคิดค้นสร้างสม
เราจะต้อง**หมั่นฝนทั่วๆ** (ลับคมบ่อย ๆ)

๒๙. อายุเริ่มเข้าสืบลาย
 บ่าเคยเมาร้ายเมาแฉ้ว
 แม่อุ้ยก็เป็นพยาธิ
 ชีวิตท่านได้เผชิญ
 ร่างกายก็เริ่มเป็นแฉ้ว
 เสาะหาแต่งงานแต่เงิน
 สุดแสนอนาถเหลือเกิน
 เหมือนเดินบนหนามบนขวาก
๓๐. เสาะแพวผักบุงผักหนอง
 กว่าจะได้เงินก็ขาด(แสน)ลำบาก
 รับจ้างเอาเงินมาใช้
 ไปรับจ้างเดินแข่งปล้ำโย
 ขายได้เงินทองเลี้ยงท้องเลี้ยงปาก
 บ่ฮู้(พูด)จาจะจาใจ(อย่างไร)
 ทิ้งบ่ว่าไถลว่าไถล
 แผว(ถึง)บ้านแม่ต๋ิบดอยเต่า
๓๑. เพื่อนหัววันสืบวันชาว(ยี่สิบ)
 ภาระต้องเลี้ยงคนเฒ่า
 กว่าเราจะได้เงินร้อย
 เอาหัวสื้อฟ้าเอาหน้าสื้อฝน
 เท่าใดก็เอามาไว้ซื้อกิน**เข้า**(ข้าว)
 พ่ออุ้ยแม่อุ้ยสามคน
 เหยื่อจนพอย้อยท่วมตน
 ต่อสู้ความจนอย่างเด็ดเดี่ยว
๓๒. เสาะเก็บหอมเรียมาขาย
 ท่านบ่ชอบแฉ้วชอบเที่ยว
 ชีวิตครุบาเมื่อน้อย
 บางวันตากแดดฮำฝน
 บางวันจิตใจห่อเหี่ยว
 บ่ชอบกินเหล้าเมาชน
 หยั่งมาต่ำด้อยยากจน
 จนพอเป็นไข้เป็นเมื่อย
๓๓. กินยาแก้ปวดของเขี้ยว
 ไปเสาะทำงานเรื่อยๆ
 ตัวก็ยังหนุมยั้งน้อย
 ชอบป็นรูปพระพุทธา
 คำเดียวมันก็หายเหน้อย
 บ่หื้อได้เสียเวลา
 ท่านบ่เคยด้อยผญา
 ก่อเจตियाสฎูป
๓๔. ท่านเอาขี้เปอะมาแพว(ขี้โคลนมาผสม)
 หล่อองค์พระพุทธรูป
 ตามความคิดของละอ่อน
 บ่ใช้ว่าตัวบัวซอน
 ก็หื้อเป็นแนวเป็นรูป
 ตามรูปศิลปะการ
 บ่ใช้มีไผมาสอน
 แม่นี้แข่งอ้างแปงอวด

๓๕. วันนั้น**เทว**(เดิน)เข้าบ้านมา
ตัวท่านก็เลยได้ลวด
อุ้งกันที่พื้น**หลองเข้า**(ยุงข้าว)
จะมีงานบวชวัดเรานี้น่า
๓๖. ท่านมีความคิดขึ้นมา
เพราะบุญมีน้อย**ขนาด**(มาก)
จาวบ้านเพื่อนกะกันแล้ว
เราขอบวชด้วยสักคน
๓๗. ศรัทธาเกิดขึ้นจากใจ
หากมีบุญญาและอานุภาพ
สามตนเพื่อนได้ขี่ม้า
นุ่งผ้าขาวชี่คอ
๓๘. จากนั้นก็**พลิก**(กลับ)เข้าบ้านมา
แม่อุ้ยหนั้วก็ไปซื้อเครื่องบวช
เดือนแปดเหนือออกสืบคำ
เป็นวันอาทิตย์เวลา
๓๙. ตอนนั้นครูบาเจ้าเทือง
จิตใจบ่ไหวหวั่นเล็ง(โอนเอียง)
สมัยเมื่อเป็นเณรน้อย
ชอบไปค้นคว่ำติดตาม
๔๐. อันเป็นเวทย์มนต์คาถา
จนได้รู้จักหลักแหล่ง
เสน่ห่มหาไพเราะ
ชัยยะมหาเวทย์มนต์
- ได้ยื่นเงินโจจางว่าจะมีปอยบวช
ฟังเงินโจจางโยยา
คนเฒ่าเพื่อนมา**เบิกษา** (ปรึกษา)
เพราะว่าพระหน้อยมันขาด
- ว่าเรานี้น่าเคยเป็นชะโยม**รอด**(ไม่สำเร็จ)
ว่าขอบวชด้วยสักคน
ว่าจะแห่ลูกแก้วสามตน
อยากจะเอาตนมาล้างบาป
- ตั้งบ่มี**ไผขนาบ**(บังคับ)
ได้บวชต่อหมากกับเพิ่นก็พอ
ส่วนตัวข้าจะขอ
เพราะเราพอใจได้บวช
- ค้นหาตำราบทสวด
อัฐบริขาร
วันที่ **ชาว**(ยี่สิบ)แปดเมษา
ประมาณมอกสืบโมง**เก็ง**(ครึ่ง)
- ได้เอาผ้าเหลืองได้เป็นที่**เพ็ง**(เพ็ง)
ขอ**เพ็ง**(เพ็ง)บุญศีลบุญธรรม
ท่านชอบแต่งถ้อยสอบถาม
ที่วัดวาอารามหลายแห่ง
- ท่านก็สรรหาตกแต่ง
วิธีร้าย เทศน์เวทย์มนต์
ท่านก็เซาะมาใส่ตน
เผิก(เผิก)ฝนบ่ได้บกพร่อง

๔๑. วันนั้นเกิดอัศจรรย์
 เณรเฝ้ามอช(แอบ)อยู่ในห้อง
 ที่ป่าช้าบ้านสันทรายก้อม
 โหล่งอำเภอสารภี
 เกิดขึ้นส่องหน้าพี่น้อง
 ท้องสวด*คัตถา*(คาถา)บาลี
 เพื่อนจะสร้างเมรุเผาผี
 เพื่อนจนพออุ้พอเล่า
๔๒. อันหมู่พี่น้องศรัทธา
 คนอื่นเป็นต้น*ชาติเข้า*(แต่เข้า)
 เดือดว่าพระตนนี้
 คำนั้นศรัทธาทั้งหลาย
 ก็ไหลกันมาใส่*บาตรเจ้า*(พระ)
 บ่าว่าถ้าแก่หญิงชาย
 อะหยั่งมานอนลูกขวย
 เขาพากันไป*ผกผ่อ*(แอบดู)
๔๓. มันเป็นสิ่งที่หน้ากลัว
 ชาวบ้านที่เพื่อนมา*ผ่อ* (ดู)
 พระน้อยไต่ย็นเป็นเดือด
 งูเห่าสอดเข้ากองเฟือง
 งูเห่ายอหัวขึ้นมาฝ่อๆ
 เดือดกันเต็มบ้านเต็มเมือง
ฟั่ง(รีบ)ลูกมานุ่งผ้าเหลือง
 หายไปอย่างหน้าประหลาด
๔๔. ศรัทธาที่เพื่อนมา*ผก*(ดู)
 เณรน้อยก็*ฟั่ง*(รีบ)อุ้มบาตร
 บ่ได้วิตกสักอย่าง
 เป็นอานุภาพบุญญา
 พองพอใจตอกอกขาด
 ออกมาหาหมู่ศรัทธา
 ตั้งกับบ่มีปัญหา
 ของท่านครุบาปางก่อน
๔๕. ชื่อเสียงก็ทวีคุณ
 ทำหื้อเป็นเงาสะท้อน
 บางคนก็อุ้ก็เล่า
 เล่าว่าพระน้อยมีดี
 ว่าเป็นตนบุญละอ่อน
 ท้าวอำเภอสารภี
 ว่างูเห่านั้นเป็นผี
 ผีมานอนด้วยคีนรุ่ง
๔๖. เพราะท่านมีเหรียญครุบา
 ชื่อเสียงโด่งดังหอมฟุ้ง
 ฤทธิเดชะเพิ่นแรง
 ฉันท้าวคาบเดียวประจำ
 ผีสางเทวามี*หยัง*(อะไร)มายุ่ง
 เหมือนตั้งครุบาศีลธรรม
 เพื่อนมาแสดงหื้อทำตาม
 ถือเอกาทำตั้งตลอด

๔๗. จบแพวธรรมตรีธรรมโท
มีความล่าปัดกิดฮอด
อายุย่างเข้า*ชาวเอ็ด*(ยี่สิบเอ็ด)
เดือนแปดเหนือมันตรง
๔๘. ซ้ำเป็นเดือนพฤษภา
สองพันห้าร้อยมาย่ำ
ตามอุปชฌายะ
เจ็ดโมงปลายสิบเก้านาที
๔๙. เป็นธูอยู่ที่วัดหัวดง
อาศัยหมู่พี่หมุ่น้อง
อยู่ที่วัดหัวดงหัน
อันเป็นหลวงปู่ครูบา
๕๐. ตอนนั้นก็มิครูบา
ท่านก็ได้มาไหว้กราบ
หลวงพ่อดีมรณะ
ตอนนั้นครูบาเจ้าเทือง
๕๑. ที่วัดบ้านเด่นแม่แตง
เป็นดอยเก่าแก่แต่นั้น(นาน)
สายลมเย็นพัด*ชอย*(โชย)
ไหว้สาววิญญาณหลวงลุง
๕๒. อธิษฐานอยู่ในใจ
ว่าขอวิญญาณหลวงปู่
กลัวเป็นวัดห่างวัดร้าง
นึกแล้วท่านก็อำลา
- ตั้งแต่นะโม*แพว*(ถึง)ยอด
ไหว้สาพระเถรเถรองค์
ท่านก็ได้*เพ็ทซ์*เป็น*สงฆ์* (อุปสมบท)
วันอาทิตย์แรมสามค่ำ
- ฤกษ์ยามเวลาพร้อมพร่ำ
ปลายแถม*ชาว*(ยี่สิบ)เก้าพอดี
ท่านได้วาระดี
สุริยะมีใสส่อง
- ปฏิบัติองค์บ่เคยบกพร่อง
ที่พื้นเลื่อมใสศรัทธา
ประมาณได้สามวัสสา
ท่านเคยไปมาสากราบ
- ชื่อว่าบุญมากก็ได้มรณภาพ
วัดเด่นสะหรีบุญเรือง
บุญพระเสี้ยงจากผ้าเหลือง
ได้มารับทานกับเพื่อน
- จะขอชี้แจง*กล่าวเอิ้น*(กล่าวถึง)
เหมาะแก่นักบวชหลวงลุง
วัดอยู่บนดอยที่สูง
ซักจูงหื้อได้มาอยู่
- ทิ้งบ่บอกไผ่ได้รู้
อนุญาตหื้อเรามา
บ่มีใผมารักษา
พี่น้องศรัทธาเฒ่าแก่

๕๓. พ่ออุ้ยแม่อุ้ยตายไป
ตะกอนใต้เตียงคนแก่
มาละบ้านจงเป็นห่าง
เราใครไปอยู่ไกลๆ
๕๔. ถ้าอยู่ที่วัดหัวดง
มา*คิดเทิง*(คิดถึง)หาคนเฒ่า
เลย*เป็ย*(หยิบ)ได้บาตรกับวี
ครูบามีความตั้งใจ
๕๕. สพายบาตรขึ้นบนดอย
เป็นหน้าบุญนำส่ง
พ.ศ สองพันห้าร้อย
มันเป็นวันศุกร์นั้นนา
๕๖. ที่เพื่อนอยู่ใกล้วัดใกล้ว่า
ยินดีท่านจะมาอยู่
ศรัทธาแท้มีนิก
พ่อตาพ่อเฝือกพ่อป็น
๕๗. อยู่มาบ่เมินบ่บาน
ก็มีพี่น้องชาวบ้าน
วัดเพิ่นบ่มีธูเจ้า(พระ)
นิมนต์ท่านไปปกครอง
๕๘. เหมือนกับของว่าของกิน
จะเผ็ดจะขมจะส้มจะฝาด
ลองคอยจะผดคาบผด(ได้หรือไม่ได้)
เพื่อ**บ่หื้อ**(ไม่ให้)เสียศรัทธา
- เหลือแต่หัวใจคือพ่อกับแม่
บัดนี้ท่านไปสบาย
สุดแสนอ้างว้างหัวใจ
ทำใจไปได้เหมือนเก่า
- จิตใจพะวงพะเว้า
บ่ช่างจะยะซาใด
ริบจรลีเดินไกล
ไปตามบุญนำกรรมส่ง
- สายลมจอยปลอดโปร่ง
เป็นวันที่เก่ามีนา
สามสิบเอ็ดย่างเข้ามาหา
ครูบาเริ่มเข้ามาอยู่
- เมื่อคืนก็พากันมา*อุ้ฟู*(พูดคุย)
มาช่วยเป็นเค้าเป็นคั้น
มีพ่อแก้ววัดอาจารย์
อ้ายแก้วอ้ายจันอ้ายหนั้น
- วิถีจีบ้าน*(ดอกตูมดอกบาน)ก็มีหลายชั้น
หัวฝายทั้งสันป่าตอง
มันมาหม่นเจ้าเศร้ามอง
รับรองเป็นเจ้าของ
- ถ้าบ่สัมผัสลิ้นมันปัฐุรสชาติ
รสชาติเป็นอย่างใดชา
มันจะอดได้ก็วะสา
จะทดสอบเวลาหื้อคล่อง

๕๙. คื่นที่หนึ่งมานอน
 หายใจพอบ่ารอดท้อง
 รวบรวมสมาธิ
 นึกถึงครูบาบุญมา
 เอาบทพันพอน(ให้พร)มาท่อง
 ก็เลยนั่งภาวนา
 ส่งกระแสจิตไปหา
 ตายละวัดวาบ้านเด่น
๖๐. คื่นที่สองท่านนั่งสวดมนต์
 ใ่อ้วกทะเลิ่งทะเล้น
 แก้วหูเหมือนจะหยวดจะหยั่ว(แตก, หลุด)
 หัวใจครูบาเจ้าเทือง
 ได้ยินเสียงคนตะโกนด่าเล่น
 เตือดกั้นเต็มบ้านเต็มเมือง
 จำเป็นได้หิ้วผ้าเหลือง
 เหมือนกับเสาค้างเฟืองเป็นมอด
๖๑. พอเข้าคื่นที่สาม
 จิตท่านก็คิดฮอด (คิดถึง)
 หัวง(เตรียม)ขันข้าวตอกดอกไม้
 เมื่อสวดมนต์ภาวนา
 เหมือนเทว(เดิน)ป่าหนามตลอด
 ไหว้สาหาเทวดา
 แล้วเอาไปไหว้ไปสา
 หื้อมีใจที่ฆาอย่าเบนเบี่ยง
๖๒. คื่นที่สี่มีแต่ระวาง
 บิด(เดี่ยว)กั้นนอนคว้านอนเหียง
 ตาใสอย่างกับนกเค้า
 หัวใจเหมือนเพื่อนเอาแพ
 ตั้ง(ตั้งแต่)กินข้าวแลง(เย็น)จนเท้ารอด(กระทั่ง)เที่ยง
 ใจเป็นว่อแว่วแว
 ผ่อ(ดู)ขึ้นบนชื้อบนแป
 ขี่ในทะเลได้คลื่น
๖๓. อดหน่อเจ้าพ่อด
 แถมไผจะมาจ้างคื่นหมื่น
 ขอไปตายเอาดาบหน้า
 หนืออกวัดหัวฝายทั้งคื่น
 นอนพอบ่ผดเป็นหลับๆตื่นๆ
 ก็กะหนีทั้งขวางทั้งยั้น
 หอบผ้าได้สองสามผืน
 พิก(กลับ)ไปหัวดงวัดเก่า
๖๔. เรื่องราวที่ซอผ่านมา
 ขอเชิญติดตามไต่เต้า
 พระสงฆ์ที่เพิ่นแก่เฒ่า
 ใครรู้เรื่องราวครูบา
 เรื่องของครูบาท่านเจ้า
 เรื่องราวเป็นอย่างใดจา
 เคยไปน้อมเกล้าไหว้สา
 เปิดตอนสองมาฟังต่อ

วางเพลง.....

ทำนองซอลับแลง

๑. ประวัติครูบายังมีแถมตอน
คำจ้อยคำซอมันจะเล็ก(เล็ก)จะตื่น
ด้านอุปสรรคล้อมหน้าล้อมหลัง
เชิญท่านฟังคอย จนจบม้วนนี้
ที่แม่บัวซอนเป็นคนแต่งขึ้น
จะได้พลิกพื้นมาเล่าหือฟัง
นั้นเป็นพลังได้นักบ่น้อย
๒. เมื่อท่านหนีออกวัดที่บ้านหัวฝาย
เราเป็นชาววัดบ่ใช่ชาวบ้าน
ใจก็คิด(คิด)หาวัดเด่นสหลี
ตัวเราก้หล้าง(อาจจะ)พีก(กลับ)มาแถมครั้ง
แล้วก้พีกกลับไปหัวดงที่หั้น
ถ้าจิตใจบ่หมั้นพินว่ามันบ่ดี
ถ้าหากบุญมีปารมีกว้าง
๓. ท่านออกจากวัดเดิมอนก่อนหลัง
จัดแล้วจัดแถมมีหั้นสองร้อย
มาคิดใจ(คิดได้)ย่อนเป็นร้อนๆหนาวๆ
แสนเวทนาครูบาตอนนั้น
จัดผ่อสตางคี่ในถุขยามห้อย
เหรียญก้อมเหรียญย่อยมีนั้นแถมชาว(ยี่สิบ)
ตางค์สองร้อยชาวเท็กไหนเท็กหั้น(ถึงไหนแค่นั้น)
๔. มาเค็ด(ตัก)ขึ้นรถสี่ล้อสองแถว
คิรวณแม่แตงพอแลง(เย็น)แล้วนั้น
คนนั่งในรถพินก้พากันถาม
ท่านเลยบอกข้อมูลหือผู้ใจบุญนั้นเล่า
โซเฟอร์พาแจวไปแผวที่หั้น
ค่าโดยสารพินบ่เอาสักก่า(ไม่เอา)
ว่าท่านครูบาไปไหนมาเจ้า
๕. ท่านลงจากรถสี่ล้อแม่แตง
ท่านก้เลยถามจ้างรถสามล้อ
เจ้าของสามล้อว่าหนทางมันไกล
จะซ้อยาได้บพลังแข่งขามันเมื่อยล้า
ตะวันลงแลง(เย็น)ยังบ่ถึง(ถึง)บางอ้อ
ขอไปส่งก้านอ(ขอไปส่งที่)จะเอาเท่าใด
ว่าบ่เอาหลายขอเสียสิบห้า
๖. มาถึง(ถึง)วัดแล้วดีใจล้าเหลือ
จะขอยูไปจนเท้า(จนกระทั่ง)แก่เฒ่า
หมูที่พินรักพินก้เสนาหา
จำเป็นต้อทนกับพวกคนหมู่นี้
ทิงบ่ถามทางเมื่อ(ทางกลับบ้าน)คำนี้และเจ้า
บิณฑบาตรเข้าโปรดหมูศรัทธา
บางพ่องก้อจจจจู้จู้

๗. ไม้ใหญ่แท้งทั้งใน(ข้างใน)มันกลวง
 แจ้งเข้ามาครุบาก็ตื่นขึ้น
 มีคนกลุ่มหนึ่งเขาเคยเล่าเคยจำ
 เขาก็ได้ออกมาใส่บาตรครุบาตอนเช้า
๘. ครุบารู้แล้วว่าคนขี่ไล่ขวัญ
 ครุบาปั่นพอรว่าหื้อได้ขึ้นฟ้า
 คนนั้นได้ยินจนสะดุ้งสุดฝืน
 น้ำตาพอลไหลเสียใจได้ว่านั่น
๙. เขาว่าคนอุ้งกมก็มีแต่ศัตรู
 จับใส่บางคนเขาก็เข้ามาเล่า
 แพ้เป็นพระชนะเป็นศัตรู
 พวกปากปีจ้อเขา**ชอบสืวกสอบใช้**(ยุ่งเรื่องคนอื่น)
๑๐. โบราณว่าไว้อดเผ็ดได้กินหวาน
 สิบใบแหลมบ่เท่าแหลมใบเข้า
 ครุบารู้แล้วว่าหมู่คนปากเสีย
 ว่าธูเจ้า(พระ)ตนนั้นนามาหันแล้วนั้น
๑๑. หื้อทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตน
 ออกโปรดเมตตาศรัทธามาถึง(ถึง)หนี
 คำอุบถนี้ได้เข้าสู่หู่เขา
 เขาเหลียวพ้อหน้ากันเป็น**ประวิประวิ**(ปั้นหน้ไม่ถูก)
๑๒. คำอุ้เหล่านี้ท่านครุบาบ่สน
 นินทากาเลเหมือนเขาเทน้ำ
 คำอุ้เหล่านี้ถือเป็นคนติสอน
 อุเบกขันตีมันตึงบ่มีร้อนร้าย
- ปลาตัวหลวงมันช่างตายน้ำตื้น
 สวดมนต์ไหว้พระตามกาลเวลา
 ว่าหื้อครุบาสีท่า(น่าจะ)บ่ตายเฒ่า
- เขาได้เตรียมอาหารมาเกิด(รอ)อยู่ทั้ง(ตรง)หน้า
 มาใส่บาตรตุ้ช้านอายุปยุ้น
 ผ้อมัน**ยีนจุกพอบ่หมั้น**(จะล้ม)
- เป็นดี**อินดู**(เอ็นดู)ครุบาท่านเจ้า
 ว่าพ้อหน้าธูเจ้า(พระ)ท่าจะมักปลาทุ
 ต้องข่มใจกุกลันไว้หื้อได้
- คนที่เป้นหนานเพราะเคยเป็นธูเจ้า(พระ)
 เขาว่าสิบเมมาเหล้าบ่เท่าเมาน้องเมีย
 ทั้งผิวทั้งเมียเขามาเกิด(ตกรอ)อยู่หัน
- ครุบาท่านบ่สนไอ้พวกคนจู้จี้
 ถามว่าปลาทุจี้(ปิ้ง)บ่มีพองคาเรา
 เหมือนเป็นโดนหมัดเมาไอ้เขาทรายจนเข้าห้อย(เข้าเคล็ด)
- เหมือนเพิ่นขี่เรือวนบ่มีไม้ถ่อจ้ำ
 ตกใสนั้นที่ใบบัวบอน
 ท่านได้สังวรเอาไว้ใจใ้ (บ่อยๆ)

๑๓. ท่านถือวิปัสสนากรรมฐาน
พี่น้องศรัทธาพากันมาไหว้
ได้เงินสมทบทอดปัจจัย
สมปณิธานบ่**หื้อ**(ไม่ให้)มันข้องค้ำ
๑๔. ครูบาท่านคิดเป็นนิมิตความฝัน
ท่านเป็นประธานเดินทางไต่เต้า
ศรัทธากรุงเทพร่วมอุปถัมภ์
โดยความเลื่อมใส**ศึต**(คิด)อันใดก็แล้ว
๑๕. จะขอ**อู้**(พูด)ย้อนเรื่องความเป็นมา
ตามที่ศรัทธาบ้านเด่นได้เล่า
มีคนหนึ่งนั่นชื่อน้องอู้อยู่
จะยะอย่างใดซาไผจะมาช่วยไว้
๑๖. คนเฒ่าคนหนึ่งล่นเข้ามาหา
กันท่านบ่เอ็นดูก็มีหวังมอดม้วย
มีคนเจ็บท้องเป็นดีสงสาร
คนที่ล่นมาหา**อู้**(พูด)เป็นน้ำตาย้อย
๑๗. ท่านได้ยินเสียง**เอ็น**(ตะโกน)เป็น**บ่าเรจกั้ง**(อื้ออึง)
ใครที่ไหน**เพิ่น**(เขา)ตาย**เพิ่น**(เขา)ฆ่า
คนเฒ่าคนนั้นคลานเข้ามาหา
ชะใจชะใจ(ريب ๆ)คนจะตายแล้วเล่า
๑๘. พอไปถึงบ้านคนเจ็บชื้ออู้อยู่
ท่านครูบาก็เข้าไปพี่ยื้อ
ลูกมานั่ง**อู้**(พูด)ข้าเจ้าขอขอบใจ
เขาเลย**ร้อง**(เรียก)ครูบา**ตั้งหันมานั้นแล้ว**(ตั้งแต่นั้นมา)
- เหมือนดอกไม้บานหอมไกลบ่ไกล
ตกเหนือออกได้แผวเชียงแสนเชียงราย
รวม(รวม)ไว้ได้หลายท่านจะได้**ศึต**(คิด)สร้าง
- ท่านได้สร้างวิหารจนสำเร็จเนื้อเจ้า
ศรัทธาแก่เฒ่าได้อาบน้ำฟังธรรม
และได้ติดตามพระประธานแทนแก้ว
- ที่เพิ่นร้องครูบาอายุหนุ่มหน้า
เรื่องครูบาเจ้าบ่ได้โม้โอ้คู้
ให้ฯหุยฯเจ็บท้องเจ็บไส้
- ไหว้สาไหว้**สาธุเจ้า**(พระ)ช่วยด้วย
ขอท่านพอช่วยโผด**หื้อ**เป็นทาน
จะไปโรงบาลข้าสต่างค์ก็มีน้อย
- พั่งบักขวิดบักขวาง**(ريبลน)ลูกมากระดองผ้า
กาว่าเป็นบ่ากินเหล่าเมายา
ขอพอมตตาเถอะ**สวารุเจ้า**(คำเรียกพระภิกษุ)
- ให้ฯหุยฯครางอู้อื้อ
มนต์น้ำ**หื้อ**(ให้)กินแล้วเลยสบาย
ข้าเจ้ารอดตายเพื่อพระคุณเจ้า

๑๙. ครานั้นชาวบ้านเขาก็ยกมือสา
เป็นหน้าบุญ**เฟิ่น**(เขา)ได้หนุนเต็ม**ซ็อน**(ค่อนข้าง)
เป็นพลวะแต่พระบุญเปลือง
ชื่อเสียงลือชาไปทั่วเขตแคว้น
- คนที่**ร็อง**(เรียก)ครูบ้านนั้นคือพ่อตาหล่อน
ตั้งสะท้อนไปเต็มบ้านเต็มเมือง
ครูบาเจ้าเทืองตนบุญหนุ่มแน่น
๒๐. ชื่อเสียงครูบาดังไปทุกถิ่นฐาน
พ่องก็มา**รอม**(รวม)เป็นแสนเป็นล้าน
จะสร้างกุฎิสร้างพระวิหาร
นับเป็นงบประมาณ**เสี้ยง**(เสีย)ไปหลายร้อยล้าน
- เฟิ่น**(เขา)ไหลกันมาทานหลายจงหลายบ้าน
เศรษฐีนายห้างนายธนาคาร
ศาลาเปรียญธรรมกำแพงงามสี่ด้าน
๒๑. ตอนเมื่อท่านเสร็จจากทำบุญปอยหลวง
เพิ่นกลัวครูบาถูกเคราะห์นามตำได้
ออกจากกุฎิศาลาอาศรม
ไปหลีกเคราะห์หลีกมารตามโบราณบ่เก่านั้น
- เหตุการณ์ทั้งปวงยังมีแถม**ใจใใจ**(มีอีกมากมาย)
เลยนิมนต์ย้ายไปพักผ่อนอารมณ์
ไปพักผ่อนอารมณ์ต่างจงต่างบ้าน

ทำนองพม่า

๑. สาธุโนขอโอกาสไหว้
ตามรีตตามคลองของคนแก่เฒ่า
ครุบาได้ย้ายไปอยู่คอยน้อยจอมทอง
ได้นิมนต์**รัฐเจ้า**(พระ)ไปหลีกเคราะห์เลาะนาม
๒. ที่ครุบาศีลธรรมท่านไปคิด(คิด)สร้าง
เจตียะสถานทีวัดคดยน้อย
องค์เจตียะร้างมาแต่มนาน
จิตใจเป่งบ้อยคลาดคล้อยภัยมาร
๓. เกิดอัศจรรย์ตื่นมาสะดุ้ง
เกิดกลางสังฆรณ์เมื่อ**จักเข็บ**(ตะเข็บ)ตัวเฒ่า
เหงื่อแตกเหงื่อฟุ้งเมื่อยามหลับนอน
ได้หาครุบาเจ้าบุนเข้าในจิวร
๔. ท่านกำลังนอนดับไฟสุ่มมีด
แล้วมือท่านก็**หวม**(จับ)ตัว**จักเข็บ**(ตะเข็บ)มาได้
ไต่ขึ้นมาหลัดๆท่านเอามือเข้า**ชวาม**(ความหา)
บรู๊ว่าจะมาร้ายค่าว่ามาดี
๕. **คางจะ**(หรือว่า)เป็นภูตผีธรณีเจ้าวัด
เอาผ้าเหลืองมารองแล้วเอาองไว้หั้น
ท่านเสกฝ้ายแล้วมัดยัดลงในกระป๋อง
แล้วต่อจากนั้นท่านก็มาภาวนา
๖. หากเป็นเทวผู้ข้าขอน้อมไหว้
ตัวผู้ข้ามาดีโปรดปราณีอวบฝัก
ขออย่าได้ทำร้ายค่าขาราวี
ตัวผู้ข้าขอพักในร่มไม้ชายคา
๗. แล้วก็แผ่เมตตาหื้อจักเข็บตัวเฒ่า
จักเข็บ(ตะเข็บ)ในกระป๋องที่เรามัดไว้หั้น
ลูกมา**เมื่อเช้า**(ตอนเช้า)ได้ไปผ่อไปมอง
บุน(เป็นที่)อัศจรรย์มันหายไปทางใด
๘. หากว่ามันตายก็**หล้าง**(ก็คง)ว่ามีหั้น
หรือว่ามันหลุดไปด้วยบุญญาแก่กล้า
ชากศพมันนั้นเขาหาไหนก็ตาย
ถ้าบ่เป็นเจ้าฟ้าก็ทำจะเป็นเจ้าดิน
๙. ท่านเลย**ปันสีลปันพอร**(ให้พร)ผายโผด
อย่าได้รบกวตึงท่านตึงข้า
ขอได้พันโทษโทษาทั้งมวล
ชาตินี้ชาติหน้าอย่ามีกรรมมีเวร
๑๐. พันจากทุกข์เข็ญอยู่ระเด่นโศกเศร้า
ขออุทิศกุศลจงรับไปด้วยเถิด
ขอวิญญานเจ้าไปสู่เมืองบน
ขอ**หื้อ**(ให้)ไปเกิดเป็นเทวบุตรเทวดา

๑๑. เรื่องของครุฑาบใช้มีเท่านี้
เชียงใหม่ลำพูนตบถญแ่งกล้า

จะเล่าต่อไปนี้ที่ท่านไปทำบุญ
กลายจากพม่าเป็นทำนองพระลอ

ทำนองพระลอ

๑. ตน..บุญ*เค้าว*(แรก)เจ้าแทนคำเหลือง
นำบุปผามาลาดอกส้อม
ตนที่หนึ่งคือครุบาศรีวิชัย
อนุสาวรีย์มีไว้*ท้อ*(ให้)ไหว
ที่วัดบ้านปางและตีนดอยห้วยแก้ว
ที่ครุบาเจ้าเทืองไปสากราบน้อม
นพกราบน้อมด้วยกายวาจาใจ
ท่านได้นิพพานไปเหลือแต่สารูปไว้
มีไว้หลายที่..หลายทาง
ที่เราเคยหันอยู่ ..แล้วนา
๒. ตน..ที่สองนั้นคือหลวงปู่แหวน
ตนที่สามนั้นคือครุบาเจ้า
ตนที่สี่ที่บวชครุบาศีลธรรม
หลวงปู่ฉิมและหลวงปู่หมื่น
สังฆปรมาโมกษ์สันโดษด้วยศีล
พุทธจารย์โตอยู่วัดระฆังทางใต้
สวดชินบัญชรท่านเป็นผู้ค้นได้
สำนักดินแดนแม่ปั่งเมืองพร้าว
ชาวปิ่นเกล้าอยู่ที่วัดผาหนาม
ชื่อครุบาชติยะสังฆะตนแก่นั้น
และครุบาหลวงนั้นอยู่ที่วัดฝายหิน
ไหว้เป็นอาจิณบ่เคยเว้นไว้
ก็นับถือไว้...ในอุทร
ที่หมู่เราควนสวดไว้นา
๓. แถม..ตนนั้นท่านได้นมัสการ
ลูกศิษย์องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า
และครุบาสมณะที่วัดบ้านโห่งหลวง
ครุบาภาณูจนะวัดเมืองแพร่สูงเม่น
มหาวันหลวงปู่อยู่วัดมหาวัน
ครุบาพรหมาวัดพระบาทตากผ้า
เมื่อท่านคิดถึงก็ไปสาไปไหว้
ชื่อครุบาคำปันตนเตมาแก้*ค้ำว*(*แก้มาก*)
ที่อยู่นั่นเล่าที่วัดหม้อคำตวง
สิ่งร้ายภัยปวงท่านสอน*ท้อ*(ให้)หลีกเว้น
บ่ได้ละเว้นไปนมัสการ
มีพระรอด*เพิ่น*(ท่าน)เล่ากัน*ขำ*(พื้นแพงไม่เข้า)หึงมิดหึงพร้าว
และหลวงปู่หล้า ..ป่าตึง
และยังได้ถ่ายรูปไว้นา
๔. *ไป..ไคว*(ไปมาหมด)แคว้นทุกแห่งทุกหน
พระครูปัญญาวัดป่าเตือเจือ(บ่อ)หล้า
เคยได้ตอบคุณตนบุญอิ้มทรง
ครุบาชัชยาตนบุญชื่อก้อง
ครุบาอุปลาอยู่วัดดอยแต
แล้วก็*ทักมา*(กลับมา)บอกศรัทธาจาวบ้าน
เจ้าคุณมงคลเทพมุนีปากน้ำ
ครุบาอินทจักรที่วัดน้ำบ่อหลวง
ภิกขุชุธหลวงชื่อดังแซ่ซ้อง
ดอยสะเก็ดป่าป๋องล่องไปตามกระแส
ท่านอยู่ไกลนักแก้บ้านทาหละปูนนั้น
ว่าตัวเรานั้นจะไปพม่าเชียงตุง

ศรัทธาก็**สันทวย**(วิ่งตาม)เป็นหมู่เป็นฝูง
บุญครูบาฉันมาโอบอุ้ม
ขออาราธนาท่านมาแอ่วเมืองไทย
สายใยธรรมนำมาต่อตั้ง
หลังจากนั้นนา ท่านก็**พิภมา**(กลับมา)บ้าน

ไผ่ไปได้ชักจูงขอไปด้วยลุ่มลุ่ม
ไปหาครูบาบุญชุ่มนั้นเป็นพระสหาย
ท่านส่งกระแสใจถึงกันปั้ง
ยึดเหนี่ยวรั้ง...เดิมมา
เริ่มพัฒนาต่อนั้นหนา

ทำนองเสเลเมา (เงี้ยว)

๑. จากนั้นมาก็สร้างศาลาอาคาร
พัฒนาต่อไป*แต่ตัว*(เรื่อย ๆ)
ท่านจะสร้าง*ทื่อ*(ให้)ได้เป็นขอบเขต
เสาะสตาจวัก*ทื่อ*(ให้)ค่าแรง
ท่านบ่เคยหยุดเพราะเป็นจุดประสงค์
จากนั้นศรัทธาปู่ลุงแม่ป้า
ครูบา ปีสองห้าสองเก้าต่อมา
- ตั้งปณิธานจะสร้าง*ทื่อจนแล้ว*(ทำจนเสร็จ)
อันใดบ่แล้วก็*ค่อยไปค่อยแบ่ง*(ค่อย ๆ ทำ)
ท่านได้สังเกต*เติมต่อผ่อแยง*(ดู , พิจารณา)
จำง*เป็น*(เขา)ก่อกำแพงแล้วแต่แปลนสถา
มีความเที่ยงตรงมั่นคงแกร่งกล้า
บ้านหัวดงมานิมนต์เอาท่าน
ขอนิมนต์ครูบาไปสร้างศาลาใหม่
๒. ท่านยินดีรับใช้เพื่อเป็นการตอบแทน
เมรุเผาศพและห้องอาบน้ำ
ครูบาเจ้าเทืองมีจิตใจผ่องแผ้ว
แล้วสร้างถนนต่อบ้านหัวดง
ท่านขออุทิศส่วนบุญกุศล
อุ้ยหนิ้วอุ้ยตาอุ้ยคำท่านบอกไว้
เมืองคน ท่านได้อุทิศส่วนบุญกุศล
- เตรียมเงินไปหลายแสน*แบ่ง*(ทำ)กุฎิแถมซ้ำ
เพราะบ้านหัวดงเป็นบ้านเก่าสถาน
สร้าง*แพว*(ถึง)แท่นแก้วนั่งองค์พระประธาน
ทื่อ(ให้)มันเชื่อมโยงกับวิหารหลังใหญ่
ให้แก่บุคคลที่ท่านเคยกราบไหว้
ผู้ที่ท่านได้มรณตายจาก
ทื่อ(ให้)อุ้ยถึงสามคนสู่เมืองบนประเสริฐ
๓. พออย่างเข้ามาสองห้าสามสอง
เป็นอุปกรณ์ที่จะได้ใช้
ท่านได้สร้างโรง*ทำกับข้าว*(กับข้าว)
ถนนเข้าวัดมันก็แคบเต็มที
ได้สร้างถนนอ้อมไปทางหลัง
เมื่อมีงานก็*ม่วนจันสันแล้ว* (สนุกสนาน)
สบาย เมื่อมีงานศรัทธาก็มาหลาย
- รวบรวมเงินทองซื้อปูนซื้อไม้
จะได้สร้างไว้ในวัดเด่นสลิ
หอธรรมเจ้าองค์พระมุนี
เจ้าศรัทธา*เป็น*(ท่าน)มี*แบ่ง*(ทำ)*ทื่อ*(ให้)ดีกว่าเก่า
สะดวกแก่ทางรถออกรถเข้า
มีศรัทธา*เก๊ว*(แรกเริ่ม)มา*แบ่ง*(ทำ)ลานรถจอด
คนเมืองคนไทยและพี่น้อง*ปะล่อง*(พบเจอกัน)
๔. กุฎิหลังเก่าท่านก็ได้ซ่อมแซม
มันบ่พอน้อยมันบ่พอใหญ่
เพราะเอาไว้เป็นที่พักผ่อน
กรรมเจ้าท่านกรรม
- แล้วก็มา*แบ่งแถม*(ทำอีก)หลังมอก*ปอดีปอดีฮ้าย*(พอดี)
ท่านว่า*แบ่ง*(ทำ)ไว้เป็นส่วนตัวประจำ
เมื่อท่านเหนื่อยอ่อนเกิดจากการงานทำ
หล่อรูปครูบาศีลธรรมเอาไว้ไหว้ไว้กราบ

แล้วท่านยังสร้างแพวพระปางนาคปรก ไว้เป็นมรดกไปจนเท่าตราบ
คนเกิดวันเสาร์*โคมิโจคมิลาภ*(อยากมีโชคลาภ) *ทื่อ*(ให้)ไหว้พระปางนาคปรกนั้นเนื้อ
แถมอัน ท่านยังได้สร้างพระประธาน ไว้ที่ในวิหาร*ทื่อ*(ให้)ลูกหลานได้กราบ

๕. ท่านยังได้สร้าง*พระมหาขเจ้าย*(พระสังขเจาย) พระอุบาสีขยายอภินิหารนั้นเล่า
ตอนเมื่อท่านไปบิณฑบาตข้าว ด้วยพระพุทธเจ้าที่เมืองพาราณสี
หมู่สาว ๆ มาทำ*ระริกระรี*(ดีใจที่ได้เจอ) ว่าพระตนนี้ะหยิ่งมาหล่อดี
ท่านกลัวผิดพรมจารีย์ ท่านเลยเบงฤทธิ์*ปทื่อ*(ไม่ให้)มันเหมือนเก่า
เพราะอันนี้เป็นพุทธานิทาน และเป็นผลงานของครูบาท่านเจ้า
ตั้งแต่เริ่มสร้างมาแต่*เค้า*(แรก) ครูบาเจ้าท่านเอาไว้*ทื่อ*ต่อ
เหลือเพื่อท่านยังหล่อแพวรูปพระเจ้าเสื่อ ถ้าเวลาเหลือจะเล่า*ทื่อ*(ให้)ฟังต่อ
๖. จากนั้นก็มาสร้างที่วัดใหม่หัวดง เมื่อก่อนเป็นป่าบงผีโพงผีร้าย
คนเตว(คนเดิน)เมื่อคืนไผตึงไปบได้ *เป็นเมย*(ไม่สบาย)เป็นไข้ได้เลี้ยงหัวไก่หัวหมู
เขาไปถามเจ้านาย*เพิ่น*(ท่าน)ทัก *ผีกะยักซ์*(ปอบ)ว่าเขา*เตว*(เดิน)ข้ามหัวกุ
นิมนต์ครูบาท่านมาผ่อมาดู ท่านเลยชันครูเสก*กัถา*(คาถา)ปิดเป่า
ต่อจากนั้นพี่น้องศรัทธา ก็นิมนต์ครูบา*เป็นเค้าเป็นเหง้า*(เป็นประธาน)
ขอไหว้วานมาเป็นประธาน*เก้า* สมทบทุนฟังบุญครูบาท่าน
รุ่งเรื่อง..เลยใส่ชื่อวัดว่าวัดครูบาเจ้า*เทือง* ชาวบ้านชาวเมืองได้กินทานบ่ขาด
๗. ๓๘-๓๙ อย่างเข้าสู่ศูนย์ บารมีบุญท่านสูงเสียดฟ้า
ชื่อเสียงก็ดังไป*กุ้ออม*(ทั่ว)หย่อมหญ้า ชาวดินชาวฟ้าก็มาสาธุการ
ความดีท่านมีอยู่แล้ว หมู่อย่างหมู่แมวกี่ไหลกันมาทาน
ท่านจัดวันเกิดเดือนกุมภาพันธ์ *แบ่ง*(ทำ)ตั้นเงินตั้นทาน*ผ่อ*(ดู)อย่างกับ*เก้าไผ่*(ต้นไผ่)
ครบเท่าอายุตั้นละแสนป้าย(แสนกว่า) ตึงบ่มีไหนไผ่ไผ่ก็มาไหว้
ผ่อ(ดู)ตั้นเงินเหมือนอย่างไปไม้ พระที่ทำได้อย่างท่านนี้หายาก
เนอนาย เป็นที่ยอมรับของศรัทธาทั้งหลาย *กิด*(คิด)งานเมื่อใดก็ไหลกันมาร่วม

๘. **เพิ่งตั้งชื่อว่า**(เรียกว่า)กรรมไพบูลย์มัน
จับบางคน**ได้ยื่นกำเพ็นอุ้**(ชี้คุย)
เป็นเล่ากันไปทั่วบ้านทั่วเมือง
เป็นตั้งเล่าเหมือนตั้งข้างสามงา
ด้วยบุญญาและอานะฤทธิ์
จะมีศรัทธาไหลกันมาจงไว้
มาทาน ห้างร้านบริษัทธนาคาร
- ไพบ่หนักก็หันไพบู่ก็รู้
ถ้าไพบ่ยาก**รู้หื้อมาผ่อด้วยตา** (ให้มาดูด้วยตา)
ว่าครุบาเจ้าเทืองเป็นตนพัฒนา
เขาตั้งว่าครุบาตัวน้อย**กำกืด**(ความคิด)ใหญ่
ท่านจะเนรมิตทำอะไรยังก็ได้
บ่ว่าทางใต้กรุงไทยกรุงเทพ
ไหลกันมาทาน**สู้กัน**(แย่งกัน)เป็นเจ้าภาพ
๙. ครุบาเจ้าเทืองสร้างแต่ความเจริญ
บีด(เดียว)ก็บ้านนี้**บีด**(เดียว)ก็บ้านนั้น กำหนดแก่บ้านเพ็นพากันมาขอ
บางที่ก็ไปสร้างเรียบร้อย
นอเจ้าพื่อนอ
ตั้งบ่ว่าไกลตั้งบ่ว่าไกล(ไม่ว่าไกลใกล้ไกล)
จับบางที่เขาก็มาขอช่วย
ก็มี เวลาตัวเก่าเกือบดาจะบมี
- เพ็นมานิมนต์เชิญท่านก็ปัดค้าน
ยังมาขอแผนช่างจ้อยช่างขอ
ค่าจ้างช่างขอยังขอครุบาช่วย
บางที่ก็**ไปแผน**(ถึง)บ้านป่าบ้านห้วย
ทุนการศึกษาหื้อละเด็กละอ่อน**(เด็ก ๆ)**
เกือบดาจะบมีหื้อกับวัดตัวเก่า
๑๐. ครุบาขออุทิศทั้งชีวิตร่างกาย
จะขอสร้างบุญหื้อเป็นทุนต่อมกำ
ขออุทิศแต่เจ้าเวรเจ้ากรรม
จะขออยู่ไปตามศีลและวินัย
มรรคองค์ที่หนึ่งทีภูธฐัมมิกัตถะ
สัมมะวาจาถัดมานั้นเล่า
ในชีวิน สัมมาอาชีวะการทำมาหากิน
- ขอหื้อได้บุญหลายตั้งเม็ดทรายสายน้ำ
เปรียบเหมือนตั้งน้ำบมีการหยุดไหล
เจริญรอยตามครุบาศรีวิชัย
มรรคแปดอยู่ในใจบหื้อไผได้เล่า
สองสังกัปะต่อมาเนื้อเจ้า
กับมันตะถัดมาถ้วนสี่
บหื้อได้ผิดศีลหากินทางที่ชอบ
๑๑. ท่านถือนมรรคแปดติดไว้ประจำตัว
อุ้เถิง(พูดถึง)มรรคแปดยังค่างแถมหลายข้อ
องค์ที่หกที่เจ็ดที่แปด
นายท่านนาย
ถ้าคนใดประพฤติปฏิบัติ
แต่สำหรับครุบาเรานั้น
ขอนาย คนถือนมรรคแปดขวดไว้ในใจ
- ท่านเลยบ่กลัวเหมือนมีวัวลากล้อ
ขอลูกหญิงอี่พ่อบอกหื้ออ้ายเข้าใจ
มรรคแปดเป็นได้ขวดห้ามอะหยั่งอันใด
อันนี้คือหัวใจของครุบาเจ้าท่าน
เป็นการ**ขจัดง่าวจิตมิดด้าน** (ขจัดความสงสัย)
ต่างถือนเป็นหลักและตระหนกถ้วนถี่
ใครรู้ความหมายและบั้นปลายประโยชน์

๑๒. ถือมรรคแปดเป็นทุนจะมีบุญเหลือแสน
จะปรารถนาสิ่งใดมันก็ได้ง่าย
ครุบาท่านถือนมรรคแปดองค์
มีศรัทธาหลังไหลมาทาน
สัมมาวายามะและสัมมาสติ
สัมมาสมาธิฐานเหมือนดวงจันทร์แจ่มฟ้า
หมองเมิน มรรคแปดนั้นคือหนทางเดิน

ผ่อเอาฝั่งเอาแดน**แปง**(ทำ)รังแขวนกิ่งไม้
ตายแล้วก็จะได้ไปสู่สวรรคต
หนัก่อนนิสงส์เกิดขึ้นอย่างเร็วพลัน
กุศลบุญบานเหมือนกับฝนแสนห่า
เหมือนบัวบานผลิรับแสงแดดกล้า
ชีวิตจะก้าวหน้าปมีความตกต่ำ
ไปสู่ความเจริญครุบาท่านได้บอก

๑๓. ท่านพัฒนามาได้สืบทว่าปี
อันใดบมีท่านก็จะคิดสร้าง
ไว้**หื้อ**(ให้)เป็นมรดกโลก
ศาสนาขององค์มุนิทร
เมื่อครุบาท่านได้สร้างสมปรารถ
มารทั้งหลายอย่างได้มาขัดแย้ง
ธานี ผลงานที่สร้างในวัดเด่นสลี

ที่วัดเด่นสลีมีการหยุดหยั้ง
บหื้อ(ไม่ให้)ได้ค้างสร้างเป็นอนุสรณ์
ถือว่าเป็นโชควาสนาถาวร
บหื้อ(ให้)ได้เพื่อนคอนหื้อมันคงแข็งแรง
ขออย่าได้มีมารนั้นมากลั่นแกล้ง
ขอ**หื้อ**(ให้)มันแจ่มเหมือนแสงไฟได้ส่อง
ถ้าเวลามันมีจะเอามาเล่าต่อ

๑๔. ผลงานครุบาท่านมากมายกายกอง
ที่ท่านสร้างมาหลายแห่งหลายห้อง
ครุบาท่านกิจ
ถ้าไฟได้ยันท่านบวงสรวงเวรทาน
บใช้โทรศัพท์และบมีทีวี
วัดเด่นสลีนั้นเป็นระเบียบ
เมินมา ครุบาท่านตั้งกฎไว้ปฏิบัติ
ความดี จะว่าไปนั้นก็เวลาบมี

ยกไปไว้ม้วนสองรองฟงเถอะพี่น้อง
ขอเชิญพี่น้องจงอดเผ็ดกินหวาน
มีประกาศสิทธิ์และปฏิญาณ
ทั่วพื้นจักวาลทั้งบมีใผเทียบ
วัดเด่นสลีมีแต่ความสงบเสียบ
เป็นสมณะตบะเป็นจุดเด่น
หื้อ(ให้)มีความสงบและสงบสว่าง
ขอทุกท่านโชคดีมีความสุขตลอด

วางเพลง.....

บทขอเรื่องประวัติครูบาน้ำมนต์ (ครูบาศศิพงค์)
ประพันธ์บทโดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

๑. ก่อนที่จะขอประวัติ ต้องจัดเรื่องราวที่ถูกต้อง
ฟังเนื้อหมู่หลานหมู่ลูก กลัวมันบ่ถูก บ่ตรง
บ่ใช่เรื่องสัพเพเหระ จะขอเรื่องพระเรื่องสงฆ์
เรื่อง**ธุเจ้า**(พระ)ศศิพงค์ ครูบาน้ำมนต์องค์เรื่องรุ่ง
๒. เมื่อท่านเป็นสามเณร ได้บำเพ็ญอยู่ที่วัดแม่กุ่ม
มีแต่ปัญหายุ่งๆ ที่เป็นอดีตผ่านมา
เหมือนกับละครชีวิต ยิ่งคิดยิ่งมีปัญหา
เหมือน**เพิ่น**(เขา)ร้องเพลงอีสา ผ่านไปผ่านมาขึ้นล่อง
๓. ก่อนจะขึ้นเอยลงเอย ว่าจะขอเคย**เทียบฟอง**(ถูกต้อง)
บ่ได้ปกปล่าวกล่าวร้อง ขอ**หื้อ**(ให้)พี่น้องฟังไป
ประวัติครูบาน้ำมนต์ ศรัทธากุณคนเลื่อมใส
อยากรู้เรื่องราวต่อไป เชิญท่านทั้งหลายฟังต่อ
๔. ท่านเรียนทั้งสิพคุณ กุศลส่วนบุญห่มห่อ
เป็นคนชอบฟังชอบ**ฝ่อ**(ดู) สมองท่านก่อ ทิ้ง(ก็)ดี
เป็นลูกพ่อจมนแม่คำ มีนามสกุลจุ่มศรี
อยู่ด้วยกันมาหลายปี ก่อนจะมีเต้ามีลูก
๕. พ่อแม่มีธรรมมีศีล เชาว่าหากินกุ่มวันนี้วันพูก
แม่คำเริ่มจะมีลูก ฝืนไปต่างๆ นานา
ฝืนว่า**ละอ่อน**(เด็ก)หัวหมด มาขอเป็นลูกบุตรา
และฝืนหันคนเฒ่าชรา เอรูบพระพุทธานมาฝาก
๖. แม่คำสะดุ้งตื่นมา เอมือ**ชวาม**(คลำ)หาต้มฝาดตาม**ฟาก**(ไม่กระดาน)
ชวามหาพระเจ้าตี้เขาเอามาฝาก ก็นี่กว่าเป็นความจริง
ร้องว่าอ้ายจมนอ้ายจมน เมมาหลับ**บ่ท้วงบ่ติง** (นอนนิ่ง ๆ)
ร้องจนพ่อจมน**รู้คิง**(รู้ตัว) แก่กำฝืน**หื้อ**ข้าเหี้ยก่อน

๗. แม่คำได้เล่าความฝัน
มาชุดหัวหมัดจ้อนลอน
พ่อจมเลยยกมือไหว้
เทวบุตรบนสวรรค์
๘. แม่คำอยู่ด้วยพ่อจม
ท่านเป็นผู้หื้อกำเนิด
ข้าเกิดฝนตกน้ำนอง(น้ำท่วม)
บ่ว่ารถเครื่องรถยนต์
๙. บ่ได้ไปเกิดโรงยา
พ่อจมไปเสาะแม่ข้างนั้น
ไปได้แม่จ้างหนองไคร้
ไปไหว้ขอแม่อุ้ยฟอง
๑๐. จะอุ้(พูด)ไปตามลำดับ
ตามได้ฟังเทพคาศเซท
จะจริงหรือว่าบ่จริง
วันที่ลืบแก้พฤษภามาตน
๑๑. **ปีสะหง่าเป็งมั่ว**(ปีมะเมีย)กัณฑก
ข้าเป็นลูกคนที่หนึ่ง
มีก้าสายรกสายแห่
อุ้ยฟองได้บอกหื้อฟัง
๑๒. ได้ยินคำแม่อุ้ยฟอง
เพ็ง(เพ็ง)บุญปู่ตาทวด
ตอนนั้นครอบครัวลำบาก
พ่อแม่เมาเสาะเงินทอง
- ว่าข้า**ฝันเห็น**(ฝันเห็น)**ละอ่อน**(เด็ก)
ขอเข้ามาอยู่ในครรภ์
เฮาจะได้ใจมหาสาร
ส่งดวงวิญญาณมาเกิด
- มีใจหมั่นสร้างสมเป็นเลิศ
ครุบาได้เกิด เป็นคน
น้ำท่วม**บ้านของ**(บ้านเรือน)ถนน
ถนนทิ้งบ่ได้ผ่าน
- ท่านครุบาเลยได้เกิดบ้าน
ไปเสียทุกบ้าน **ทุกของ**(เรือน)
ฟังเก็บครัวใส่กระป๋อง
เพ็ง(ท่าน)บ่ได้ปฏิเสธ
- หื้อจับประมาณขอบเขต
เล่าจากครุบา น้ำมนต์
เอามาอ้างอิงเหตุผล
พอดสองห้าสองหนึ่ง
- เป็นคน**หลิวก**(ฉลาด)ตึง**บ่หลัง**(ไม่ดื้อ)
ของพ่อจม แม่คำ
สะวันตามแห่ตามหลัง
ลูกสูมีหวังได้บวช
- พ่อแม่ทั้งสองถือเป็นโชคประจวบ
เอาไปฝากอุ้ยหม่อน จันทรฟอง
อยู่บ้าน**ปูฟากมุงตอง**(ปูไม้ไผ่มุงใบตอง)
เอาไปฝากหม่อนฟองหม่อนปร้า

๑๓. เนื่องจากภาวะยากจน
 บ่ว่าขึ้นบกตกน้ำ
บ่ว่ารายก็อมรายย่อย(ไม่ว่าเล็ก ๆ น้อย ๆ)
 แม่คำก็เยียะ*กู่ราย*(ทุกอย่าง,ทำหมด)
๑๔. บ่ว่าหากุ้งหาหอย
 ถ้าเป็นอาชีพที่ถูกลูก
 เอาไว้ส่งเสียลูกรัก
บ่แหนม(ไม่กล้า)กินขึ้นกินปลา
๑๕. บ่ว่าตากแดดอำฝน
 บางวันเป็นไข้เป็นเมื่อย
 กินยาแก้ปวดหัวยาว
ละ(ทิ้ง)ลูก*อยู่ทวย*(อยู่กับ)อ้อยฟอง
๑๖. ตอนนั้นลูกศศิพงศ์
 ไปเล่นใกล้ปากน้ำบ่อ
 เป็นเอาถ้ำตองปกไว้
 แม่อ้อยห้ามทิ้งบ่ฟัง
๑๗. หน้าบุญมันเป็นบ่อดิน
 อ้อยฟองฟัง*ล่นมาฝ่อ*(วางมาตุ)
 พ่อจมนเยียะ(ทำการอยู่บ้าน)
 พ่อจมน*ฟังสวะ*(รับวาง)*ก้วย*(ตะกร้า)หมู
๑๘. อย่างกับผีเหล่าเข้าตือ
 พ่อจมนโดดลงไปช่วย
 พ่อฟังเอามือเข้าหอบ
 ไหว้ขอเจ้าที่เจ้าแดน
- พ่อแม่สองคนทนเยียะ*การ*(ทำงาน)วันค้ำ
เอาเสียกู่อย่างกู่ราย(ทำทุกอย่าง)
 เสาะเอาหมูน้อยไปขาย
 บ่ว่าค้าขายต่อทุก
- สู้ตั้งบ่ถอยเพื่อลูก
 และได้เป็นเงิน ทองมา
 ได้เรียนหนังสือหนังสือหา
 อิหากินไปเรื่อย ๆ (ทำมาหากินเรื่อย ๆ)
- แม่คำพ่อจมนพอนเหน็ดเหนื่อย
 เป็นทุกข์กับเงินกับทอง
มอกบ่อ(แค่พ่อ)บรรเทาสมอง
 เป็นทุกข์คนเฒ่าได้ฝ่อ
- มอกกำลังชนแต่น้อย
 บ่ได้ใส่ท่อ รราวบัง
 ละอ่อนมันร้ายบ่ารู้ซื่อะหยัง
 เสีย*ปะเลิดว่า*(สิ้นล้ม)ตกบ่อ
- บ่ใช่มีหินมีท่อ
 ตายแล้วหลานน้อย ของกู
 ได้ยินเสียงร้องเข้าหู
ล่น(วิ่ง)มาโดดลงไปช่วย
- ตีนมือพอสันด้วย*ง*(เงินง)
 หันลูกจมนปู่จมนแมน
 มากอดไว้ใ่อ้อมแขน
 กอดไว้ใ่อ้อมแขนอ้อมฮ่อน

๑๙. พ่อจมอุ้มลูกขึ้นมา
มาช่วยกันทั้งอ้อยหม่อน
บางคนก็มาช่วยปี่ม
แล้วหลังถัดนั้นต่อไป
๒๐. อายุได้สองสามปี
ไปจักทางควายเสียควายน้อยดีด
เพราะท่านมีบุญช่วยไว้
ชีวิตครุบานน้ำมนต์
๒๑. บใช้ขี้ลมขี้ฝน
ใครบ่เคยรู้สึก**เทื่อ**(สักครั้ง)
บใช้มาหลอกมา**จู้**(มาโกหก)
บใช้ว่าตัวบัวซอน
๒๒. อยู่โตยอ้อยปรำอ้อยฟอง
จาตัวว่า**บ่หล้าบ่หล้า**(ไม่อ่อนล้า)
ช่างพูดผมผมครับครับ
พ่อแม่บ่มีสตาจค์
๒๓. พ่อแม่เอาไปฝากที่โรงเรียนอนุบาล
จ้างครูเดือนหลายร้อยบาท
นิสัยเรียบร้อยขยันเสียน
อายุย่างเข้าเจ็ดปี
๒๔. รู้ถึงการรำการเรียน
สร้างความปลอดภัยทราบซึ่ง
ตั้งแต่ชั้นอนุบาล
จนได้รับเกียรตินิยม
- ตอนนั้นครุบากินน้ำพ้ออ่อน
กลัวจะเป็นอันตราย
เอาน้ำออกจากหัวใจ
ก็ไปเจอใส่ควายน้อยดีด
- บู้**(ไม่รู้)จักหนีหนตามันก็ด
เกือบดาบได้ เป็นคน
รอดตายมาได้สองหน
รอดตายมาได้สองเตื่อ
- บางคนเขาทิ้งบ่เชื่อ
ไต่ยีนจากแม่ บัวซอน
มันเป็นเรื่องอุทาหรณ์
แม่นี้**แค้นอ้างแบ่งอวด** (อวดอ้าง)
- บ่เคยจองหงอนปากกล้า
เป็นคนเป็นคนร่างแคว้เอวบาง
อ่านนบสี่ห้าหน้าหลัง
ลูกยังบ่เคยขอสักบาท
- เพื่อต้องการให้ลูกได้ฉลาด
อยาก**หื้อ**(ให้)ลูกเป็นคนดี
บ่เคยโดนเขียนโดนตี
รับหมายเกณฑ์เข้าบ.หนึ่ง
- เจ้าก็พากเพียรทิ้งร้าย**บ่หลิ่ง**(ไม่โง่)
คุณครูผู้สอนชื่นชม
ยันไป**แผน**(ถึง)ชั้นประถม
ว่าเป็นนักเรียนดีเด่น

๒๕. เป็นคนที่มีไอคิวสูง
อันนี้เป็นจุดเด่น
จนเต้า(ถึง)ขึ้นชั้นป.หก
เลิกโรงเรียนก็ไปแอ่ว(เที่ยว)หา
บ่มีใผเคี้ยวได้เช่น
ตั้งแต่เมื่อน้อย ติดมา
มรดกคือการศึกษา
ธู(พระ)เจ้าครูบาบ่ขาด
๒๖. ที่วัดสุพรรณรังสี
เลยเข้าไปไหว้ท่านเจ้าอาวาส
เป็นศิษย์ครูบาหลวงปู่
ตอนที่ไปเป็น**ชะโยม**(เด็กวัด)
ธู**เจ้า**(พระ)**เพิ่น**(เขา)ดีขนาด
ขอสมัครเป็น **ชะโยม(ศิษย์)**
เพื่อหาความรู้สร้างสม
เรียนไหว้พระอบรมสวดมนต์คึนรุ่ง
๒๗. **บีด**(เดียว)ก็ตัวเมือง**บีด**(เดียว)ก็ตัวไทย
เป็น**ชะโยม** (เด็กวัด)อยู่วัดแม่กุง
จำเป็น**หลับเด็กลูกเจ้า**(หลับตักตื่นเช้า)ตุ้**เจ้า**(พระ) **บ่หื้อ(ไม่ให้)ตื่นขวย**(ตื่นสาย)
พระน้อย**ชะโยม** (เด็กวัด)ก็หลาย
ยิ่ง**เมิน**(นาน)ไปก็**หยั่ง**(ทำไม)มายุ่ง
บ่เชื่อว่ามัน สบาย
จำเป็นต้องไป**กุมบาตร**(ออกบิณฑบาตร)
๒๘. ไปอยู่ได้เสียสามเดือน
ออกมาใช้ความสามารถ
เพื่อช่วยพ่อแม่สองคน
เมื่อจบปอหกออกไป
บีก(กลับ)มาอยู่เรือนเป็น**ชะโยมฮาด**(เด็กวัดที่ไม่ได้บวชเณร)
บ่รู้จะไป ทางใด
จะต้องตื่นรนขวย
แต่้วยยังเป็นละอ่อน
๒๙. อาศัยในภูมิปัญญา
ถึงเราจะเป็นละอ่อน
หาประสบการณ์ชีวิต
ช่วยลุงชายผ้าทุกวัน
ลุงก็พาไปขายผ้าขายผ่อน
แต่ก็บ่เคยทะเล่ทะเล่ยาน
ความคิดมีความสร้างสรรค์
ได้รางวัลตามกำลละอ่อน
๓๐. พอถึงปีใหม่เมษา
ที่วัดป่ารวกแต่ก่อน
ธู(พระ)**หม่อน**(จา)เพิ่นรู้ว่า**เป็นชะโยมฮาด**(เด็กวัดที่ไม่ได้บวชเณร) เอนะวะโกวาทมาสอน
บ่ว่าเทศธรรม**บั้นปอน**(ให้พร)
อี่แม่ก็พาไปดำหัวธู(พระ)หม่อน
เม่า(แก่)จนหัวสั้นหง่อนๆ
จำได้ทุกตอนตั้งบทธแรก

๓๑. ได้สืบวัน**รุทรหม่อม**(หลวงปู่)เป็นสอน
ถ้าจำบได้ก่อนจะโดนหลังแตก
ท่องได้ทั้งธรรมทั้งสวด
สองห้าสามสามพฤษภามาจน
๓๒. เรียนจนได้นัก**ธรรมตรี**
ถือว่าโชคดีเต็มที
จะต้องอดทนอดออม
มีน้องชื่อบัวตัญญู
๓๓. ถือเป็นโจคางมงาม
เฮายังบ่**ขอย**เพื่อ**เนื้อ**(ยังไม่อีกฉา)
ตอนนั้นครูบามาวบชอยู่วัด
ตุ้มหม่อม(หลวงปู่)ก็เข้ามาตาย
๓๔. **เด็ก**(ตีก)มาได้ยีน**มหาหอน**
มีแต่ความโดดเดี่ยว
สมัยรุทรหม่อม(หลวงปู่)เรามี
ท่านเลยได้ลาสิกขา
๓๕. วันที่สืบ**หกมิถุนายน**
ชีวิตหวนคีนกลับย้อน
เรายังมีเพื่อนมีพ้อง
ปึก(กลับ)ไปขายวันลุน
๓๖. พ.ศ. สองห้าสามห้า
ชีวิตมันเป็นดี**ก่าย**(นำเปื้อน่าย)
เริ่มเจ็บออดๆแอดๆ
ครานั้นเลยตัดสิ้นใจ
- สวดมนต์เป็น**ปอน**(พร)บ่หื้อผิตแผก
จำเป็นจะต้องอดทน
เพิ่นเลยเอาบวชเป็นตน
อังคารที่แปดเดือนแปด**ธูนี้**(นี้)
- พ.ศ.สองห้าสามสี่
เพราะเป็นบุญ**ค้ำบุญชู**
แต่เราบ่ยอมอดสู
เป็นพ่อชายแถมคนหนึ่งเน่อ
- ถึงไผจะรวยมีเงินป่าเลื้อ
ขอยที่เพิ่น(ฉฉฉฉาที่เขา)อยู่ดีสบาย
ป่ารวกได้สองปี**ปาย**(กว่า)
ทำ**หื้อ**(ให้)หัวใจแห้งเหี่ยว
- เหมือนกับเรานอนป่า**เรียว**(ช้า)
มันแสนเปล่าเปลี่ยว เอกา
มันบ่เคยมีปัญหา
เพราะอาลัยหา**รุทรหม่อม**(หลวงปู่)
- บ่มีฟ้าฝนอากาศก็เริ่มร้อน
ไปตามชะตานาบุญ
พ่อแม่พี่น้องตระกูล
ได้เงินเป็นทุนไว้ง่าย
- มันเป็นที่หน้าเปื้อน่าย
อาการเริ่มบ่สบาย
อันโรคร้อยแปดทั้งหลาย
เอาตัว**ปึก**(กลับ)เข้ามาบวช

๓๗. วันที่ สิบสามกุมภาพันธ์
สองห้าสามหก**ปิก**(กลับ)เข้ามาบวช
ได้สองปีปลายแมนตัด
ได้จบเป็นนักธรรมโท
เข้ามาศึกษาบทธวด
เรียนต่อได้นัก ธรรมโท
เพื่ออายุวัณโก
ที่วัดเจติยหลวงเชียงใหม่
๓๘. เรียนมัธยมตอนปลาย
ต่อจากนั้นก็ได้อ
เพื่อจะไปศึกษาต่อ
เดือนเมษายนมาตรง
ขยับขยายเต้าโต
ย้ายไปอยู่ทรายมูล ทางดง
เติมต่อบุญอานิสงค์
พ.ศ สองห้าสามแปด
๓๙. ศรัทธาแม่กึ่งหลวงทุกคน
ครูบา**หันเพิน**(เห็นเขา)เข้ามาแวด
เป็นมากกราบคารวะ
วัดบมริเจ้า(พระ)มันทิงปดี
เดินขบวนฝ่าฝนฝ่าแดด
บารู้จะมาร้ายมาดี
ว่าพระวัดเราบมี
มันมรแต่ความวิเวก
๔๐. ต่านเรียนบมีหยุดพัก
ขยันอนันต์เอนก
ถ้ามีสมองความคิด
เกิดความเป็นห่วงเป็นใย
จนจบเป็นนักธรรมเอก
นีกจะเรียนเปรียญต่อไป
ชีวิตจะได้ผ่องใส
อาลัยหาพ่อหาแม่
๔๑. เพราะเราอยากเรียนศึกษา
เมื่อมานีกถึงพ่อแม่
ปัญหาร้อยอันปั่นขอด
เพราะ**บุญผ้าเหลืองมันฮวย**(หมดบุญผู้เหลือง)
กลัวมีปัญหาย่ำแย
เราซำบร้าบรวย
เหมือนเอาไม้สอดตำก้วย(ตะกร้า)
เลยได้สิกลากาขาด
๔๒. ตอนเราอยู่ในผ้าเหลือง
สิกอออกมาอมีแต่พยาธิ
บิตก็เป็นหอบเป็นหืด
เอาไป**โฮงยา**(โรงพยาบาล)ที่ไหน
ใจก็เรื่องเรื่องกว่าเป็นฆราวาส
มันก็เริ่มเข้ามาใจ(มาหา)
มันหยั่งมาผืดหัวใจ
วิจัยบได้สีกที่

๔๓. ครานั้นแม่ก็พาไป
บอกว่าเหลนน้อยคนนี่
ว่าบุญผ้าเหลืองบ่เลี้ยง
หื้อ(ให้)เขาไปบวชเถอะนา
หาหมอเจ้านายม้าขี่
ขวัญอยู่ในวัดโนวา
ทั้ง(รับ)สิกมาเยยะหยั่งหา
อันเรื่องปัญหาบ่จ่อ
๔๔. ครานั้นแม่คำก็ถาม
ก็เป็นฮื่อน่อฮื่อน่อ(ตัดสินใจไม่ได้)
กลัวได้เป็นชายสามโบสถ์
ว่าเฮานี้ชี้ค้ำนยะการ
ว่าจะบวชอยู่ก่อ(จะบวชอยู่หรือไม่)
บ่ใครรับปาก รับคำ
กลัวชาวบ้านเป็น(ขา)โจษขาน
จาวบ้านจะปากันยุแห่
๔๕. แม่บ่ช่างบังคับใจ
บ่ช่างเอาหยั่งมาแก้
ไปตามอะนากะตะ
อันเรื่องการตายการเป็น
คราวนี้ต้องตายแน่ๆ
ปล่อยไปตามกรรม ตามเวร
ไฟ(ใคร)บ่ได้กะได้เกณฑ์
บ่มีบริเวณเป็นที่
๔๖. ความรักลูกสุดหัวใจ
ไปหาหลวงพ่อหลวงพี่
ถ้าเอาผ้าเหลืองมาฮิ้นยง
ถ้าว่าพยาธิมันหาย
จะต้องแก้ไขให้คลายคลี่
ที่เพิ่นเคยนั่ง ตางใน
ศศิพงศ์เจ้าคงบ่ตาย
หื้อชะใจ(รับ)ปาไปบวช
๔๗. บ่กองบนแล้วสัดเสีพ
ต่อนั้นก็เลยเข้าบวช
วันที่**ชาวแก้ว**(เย่สิบแก้ว)เดือนพฤษภาคม
เริ่มด้วยกุศลผลบุญ
ก็เลยหายเจ็บหายปวด
ในศาสนา **หน้าบุญ**(ดียิ่งแล้ว)
พ.ศ.สองห้าสี่ศูนย์
ได้มาเพิ่มพูนเป็นอยู่
๔๘. อยู่มาบ่เมินบ่นาน
ที่เพิ่น(ท่าน)ได้ก่อกุ
ท่านได้มาทรงร่าง
ชาวบ้านก็แตกตื่นกัน
ก็มีวิญญาน**ตีปู่**(พระผู้อาวุโส)
นอกวัดมาแต่ นมนาน
ว่าจะช่วยสร้างวิหาร
ว่าเป็นผีเข้าเจ้าวอก

๔๙. ครานั้นแก้วต้ออาจารย์
 ถูกลิมนต์ไปสอบ
 ทางเจ้าคณะพระครู
 จาวบ้านช่วยกันพันธง
 ก็พากัน**ส่น**(วิ่ง)ไปบอก
 ครูบาก็บอก ตามตรง
 ท่านก็ฟังดูว่าผิดวินัยสงฆ์
 เขาพากันแข่งกันดำ
๕๐. พ่อง(บางครั้ง)ก็ว่า**เพื่อน**(ท่าน)เมาก็อุษา
 พ่องว่า**ตุ้เจ้า**(พระ)ผีบ้า
 พ่องก็ว่ากินข้าวเสียข้าว
 หาว่าสติพันเพื่อน
 พ่องก็หา**เพื่อน**(ท่าน)เมายาม้า
 ว่าเป็นประสาท เลอะเลือน
 เป็นพระเป็นเจ้าบ่าฟังกำไผเดือน
 จิตใจสะเทือนเจ็บปวด
๕๑. เกิดความมุ่นวายสับสน
 เพื่อนเอาไปสอบไปตรวจ
 เพราะท่านเป็นเณรเป็นพร
 พวกนักข่าวหนังสือพิมพ์
 เขาไปแจ้งกรมตำรวจ
 มายะผิดแบบผิดปิม
 มายะหื้อเกิดสนิม
 พากันเอาไปลงข่าว
๕๒. กล่าวหาต่างๆนานา
 ประการที่หนึ่งนั่นเล่า
 ว่าเป็นสิบแปดมงกุฎ
 ว่าท่านเป็นคนหลงหลง
 ตามที่ครูบา**เพื่อน**(ท่าน)เล่า
 หาว่าเป็นคนลอกหลง
 เป็นผีหัวปุดหัวหลวง
 เป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก
๕๓. ประการที่สองนั่นนา
 น้ำตาเราก็จะออก
 ใคร**หื้อ**(ให้)เราหนีจากที่พัก
 ถ้าคนไหนลักเอาไป
 ตามที่ครูบาได้บอก
 สุดแสนซ้ำซอก ทรวงใน
 หาว่าเรากลักพระเจ้าไปขาย
หื้อ(ให้)เขาฉิบหายวายวอด
๕๔. ความรู้**เรา**มีท่วมหัว
 ข้อสามครูบาท่านบอก
 ว่าปลุกระดมชาวบ้าน
 ว่าปลุกระดมมวลชน
 จะต้องเอาตัว**หื้อ**(ให้)รอด
 หาว่าเราหลอกผู้คน
 มีการคัดค้านเหตุผล
หื้อ(ให้)เขาหลงกลอำนาจอำนาจ

๕๕. อันข้อที่สี่นั้นนา
ว่าเราหลงในอำนาจ
ไอ้พวกปากหลายใจชั่ว
ว่าเราเป็นพระ**ชี้โว**(ชี้ไม้)
ว่าศีลครุบาปืดขาด
ว่าใครเป็นใหญ่เป็นโต
เขา**ทิง**(ก็)ชอบยั่วโมโห
ใครใหญ่ใครโตเหลือเจ้าอวาสา
๕๖. อันข้อที่ห้านั้นแถม
หาว่าเราไปปาวประกาศ
บ่ใช้ควายดำควายเผือก
ไอ้พวกมีความรู้สูง
ว่าเราหน่อมแน้มแล้วอวดฉลาด
ฟังนาปู่ป้าอาลุง
แตงตั้ง(แตงจุมก)มัดเชือก**ทื่อ**(ให้)จุง
จิตใจเขาหยั่งมาดำ(จิตใจดำซ้ำ)
๕๗. มาถึงประการที่หก
เหมือนคนหนามยอกชอกซ้ำ
หาว่าเราเอายาบ้า
ข้าชอวานพรหมวานอินทร์
น้ำตาเรตกวันคำ
ใส่ความแปดเปื้อนราคิน
ยาม้า**ทื่อตุ้หลวง**(เจ้าอวาสา)กิน
ช่วยเป็นพยานข้าพ่อง
๕๘. เรื่องราวที่มันผ่านมา
เขาสร้างปัญหาฟ้องร้อง
กลางฟ้องพากันมาขู่
ต้องไปตามยถากรรม
ขอเตวดาสอดส่อง
จะเกิดเป็นถ้อยเป็นความ
บ่ทื่อ(ไม่ให้)เขาได้อยู่เขาจำ
ที่มันติดตามตวยเข่น
๕๙. น้ำตาเราจนพอไหล
หัวใจพอจะหยุดเต้น
เห็น(เขา)ว่าทำดีได้ร้าย
ไป**เพ็ง**(เพ็ง)ครุบาเจ้าเทือง
หนีไปอาศัยอยู่วัดบ้านเด่น
ได้หนีออกบ้าน ออกเมือง
ฮู้(พูด)ได้ช่างไปบ่เปลือง
ท่าน**รักเหมือนน้องเหมือนนุ่น**(รักเหมือนพี่น้องกัน)
๖๐. เพราะท่านเป็นตนเมตตา
บ่ต้องกีดหาวัดแม่กุง
หื้อนิกถึงอะตาทิ
อะตานิโนนาโถคือผล
จ่วยแก้ปัญหายุ่งยุ่ง
เพิ่นจ่วยปลอบขวัญ ปลอบโยน
ไว้ในสติของตน
ตนจะต้อง**เพ็ง**(เพ็ง)ตัวเก่า

๖๑. เลี้ยงควายยังได้ใส่นา
มีวัดบมีฐเจ้า(พระ)
อันปัญหาเรื่องนี้
ตั้งเก้ามันเป็นชี้ควาย
- เลี้ยงหมาไว้ห้อมันเท่า
จะเป็นไปได้จะใด
ขอชี้หื้อ(ให้)ท่านเข้าใจ
ตั้งปลายเป็นตอกกุหลาบ(ต้นร้ายปลายดี)
๖๒. อยู่ไปอย่างทรหด
ต้องหอบสังขารสภาพ
คงเป็นกรรมเก่าชาติแล้ว
นึกถึงขดิงคิงคอง
- ตามกฎของบุญของบาป
ได้จากถิ่นฐานบ้านของ(เรือน)
มาตอบสะแ้วสนอง
มันยังบ่ตายอยู่ในป่า
๖๓. อันอนาคตนางอ
เหมือนเราเอามือลูบหน้า
นึกถึงเรื่องราวอดีต
บุญกินบุญทานเรายัง
- เป็นสิ่งที่รออยู่ถ้า
มันยังปะใส่ชูตัง
ขอขีดเส้นไว้ตั้งหลัง
เหมือนไฟส่องทางดวงแรก
๖๔. อยู่ตวยครุบาเจ้าเทือง
ท่านได้สอนสอดแทรก
ความคิดของท่านกว้างเกิน
ครุบาเจ้าเทืองณะแนว
- ได้เรียนรู้เรื่องแปลกๆ
มีหลายแผนกหลายแนว
เราจะต้องเดินหื้อแผน(ให้ถึง)
บวชแล้วอย่าได้ไหวหวั่น
๖๕. ได้สืบแปดวันปอดดี
ญาติๆของเราตั้งบ้าน
ว่าขอกลับไปอยู่วัด
กลัวได้เป็นชี้ปากของคน
- ที่เราได้หนีออกวัดเมื่ออัน
ได้พากันไปนิมนต์
เรื่องอื่นบ่ต้องไปสน
ว่าฐแ่อว(พระเที้ยว)พเนจรร้อนเร่
๖๖. **ปากอง**(เมื่อ)เข้ามาอยู่วัด
ว่าเป็นครุบาเจ้าเล่าห์
พ่องก็เขียนมาด่า
ไ้อ้วกปากนกปากกา
- ท่านก็ได้รับทางไบสนเทห์
ชอบใช้เสน่ห์ มายา
ว่าเป็นครุบาชาติหมา
เขาชอบยุยงสนส่อ

๖๗. เขามีแต่ความอิจฉา
ไอ้พวกปากแต่นปากต่อ
ถึงแม้จะถูกประณาม
หาว่าเป็นกระเทย
๖๘. ทำดียังบ่ได้ดี
เห็นว่าหัวเรือร้ว
ไอ้พวกปากแมงปู้ชี้
หาว่าครุบาเป็นเสื่อ
๖๙. อวดตัวว่าเป็นต้นบุญ
ด่าแพว(ถึง)เป็นก้างเป็นวอก
ตัวเราได้แต่เก็บกด
สมาธิถูกรังควาน
๗๐. ครุบาเลยตัดสินใจ
ทิ้งบ่อิจฉาคุยอวด
บ่ไซ่มีปีกบินเหมือนนก
เกิดมาเป็นคนชาติเดียว
๗๑. คำสอนครุบาอาจารย์
อันใดที่**เห็น**(ท่าน)สอน**ทื่อ**(ให้)
เป็นศิษย์พระคุณบุญเรื่อง
เราได้เป็น**ธูเจ้า**(พระ)หมอ
๗๒. อันความเมตตาปราณี
ครุบาเจ้าเทืองท่านเทศน์
มีแต่อุปะสะมะ
เรื่องราวครุบาน้ำมนต์
- มี**แก้วแก่นตา**(ดวงตา)แล้วเขายังบ่ฝ่อ
ชอบพูดไปเรื่อยไปเลย
ท่านก็ยังมีควมวางเฉย
เขาเคยปากบางคางร้ว
- หาว่าอปรีย์ดีถั่ว
ต้องปั่นข้าวอ้วหัวเรือ
เขาชอบจู้จี้ล้าเหลือ
ร้ายเหลือสุนัขจิ้งจอก
- ว่าชอบตัมตุนลวงหลอก
ว่าเป็นพระอันตะพาล
อยู่ในอโบสถวิหาร
ทิ้งบ่เป็นอันเรียนอันสวด
- เพราะเป็นนิสัยนักบวช
มีแต่ท่องสวดอย่างเดียว
จะบินข้ามนรกหาตเหว
บ่ยอมหือมันเสียชื่อ
- ที่เราได้จำได้จื่อ
จำใส่สมองอ่องออ
ครุบาเจ้าเทืองนั้นหนอ
มีทั้งอาคมมนต์เวทย์
- มันทิ้งบ่มีขอบเขต
สอน**ทื่อ**(ให้)รู้จักใจคน
เป็นพระข่มใจตน
ยังมีเรื่องราวสาวต่อ

๗๓. อดีตที่เคยผ่านมา
 สิ่งที่ได้คิดได้ก่อ
 มีแหวนห้องน้ำห้องส้วม
จ๊ก(เกศา)พระเจ้าในวิหาร
 ขอท่านศรัทธาพึ่งผ่อ
 มีอยู่หลายสิ่งหลายอัน
แปง(ทำ)ไว้ครบถ้วนเป็นฐาน
 ก็เอาไปซ่อมแซม**แปง**(ทำ)ใหม่
๗๔. เราได้รับความช่วยเหลือ
 เราจะมีงานครั้งใหญ่
 จะ**แปง**พอยเพ็กตัวเก่า(จะบวชตัวเอง)
 ได้ไปนิมนต์ครูบา**หลวง**(พระ)
 พี่น้องบ้านเหนือบ้านใต้
 จะสืบชาติตามชาติดวง
 เมื่อเจ้ามีการบวงสรวง
 มาเป็นประธาน**เค้า**(แรก)ตัวอย่าง
๗๕. บางตนก็บได้มา
 ไ้พวกตี**อุบ**จำง(พูดไม่เป็น)
 เขาหาว่าเราเป็น**ธู**(พระ)
 แอบอ้างเอาชื่อครูบา
 เพราะกิจครูบาบ่วาง
 ก่อว่าไปต่างๆนานา
 หยั่งมาชี้**จุ่ม**สา
 หลายวัดหลายวามาใส่
๗๖. เพราะเราบรูู้เหตุการณ์
 ฟ่องพอเป็นร้องเป็นไห้
 น้ำตาเราจนพอดก
 เพราะบุญเราน้อยล้ำไป
 หยั่งมาสงสารแท้ไ้
 บ่ช่างแก้ไขจะใด
 ได้แต่เสียดอกเสียดใจ
 บ่ช่างแก้ไขสาเหตุ
๗๗. อยู่กรรม**ธู**(พระ)ใหม่สามวัน
 ได้แต่อ่านเขียนเรียนเทศ
 ถือศีล**สองร้อยขาวเจ็ด**(สองร้อยยี่สิบเจ็ด)
 พอครบกำหนดวันถ้วนสาม
 อยู่ในวิหารบ่เกยออกนอกเขต
 จนครบได้**เลิง**(ถึง)สามวัน
 ทิงบ่ยอมเข็ดยอมขาน
 ก็ได้ไปอยู่กรรม**แถมเตื่อ**(อีกครั้ง)
๗๘. ทดสอบในความอดทน
 ได้ไปอยู่กรรม**แถมเตื่อ**(อีกครั้ง)
 ที่**กุ**(เจตีย์)ร้างนอกวัด
 บ่ว่าข้าวปลาอาหาร
 บางคนเขาทิงบ่เชื่อ
 ได้อยู่สี่สิบเก้าวัน
 ไปเข้าวิปัสสนากรรมฐาน
 ทิงบ่กินหยั่งสักอย่าง

๗๙. ทิ้งบ่ยอมอุ้งจำไผ(พูดกับใคร)
บีด(เดียว)เปลี่ยนท่านอนท่านั่ง
ท่านอยู่ในความสันโดษ
ทิ้งบ่ยอมอย่างยอมเดียว
๘๐. ตั้งสัจจะอธิษฐาน
เกิดแก่เจ็บตายหงายคว่ำ
เมื่อพ้นจากวาระ
ได้พาครุฑธาวงวาน
๘๑. ส่วนพระสังฆราชา
และมีพระราโชวาท
ท่านได้ประทานฤกษ์
จากนั้นครุฑธาดั้งปวง
๘๒. ท่านพระมหาสกล
ฝากพระพุทธรูปองค์ใหญ่
ชื่อพระไพรีพินาศ
ท่านได้มอบเงินเป็นทาน
๘๓. ตอนนั้นครุฑน้ำมนต์
ได้กลับจากกรุงเทพ
บอกหื้อ(ไห)ครุฑธาดำแก่
ไปอำเภอสันป่าตอง
๘๔. อายุยังหนุ่มยังกรรม
บางคนที่เขาคิดร้าย
หาว่าครุฑจอมงก
จ้างพวกนักเรียนว่าเป็นความจริง
- อดจนเหงื่อไหลไคลหลัง
กินแต่น้ำเปล่าอย่างเดียว
ชำระความโหดหือแหลกเหลว
ภาวนาคีนรุ่งวันค่ำ
- ขอบุญสมปารเทื่อมคำ(คำชู)
เป็นพละสัจจะธรรม
เนกขะมะนิโรจกรรม
ไปทานพระสังฆราชา
- ท่านทรงพระอนุญาต
ให้แก่ครุฑธาดั้งปวง
ที่จะสร้างพระวิหารหลวง
กับครุฑกลับมาเชียงใหม่
- ท่านรับนิมนต์ถามไถ่
ให้มาเป็นพระประธาน
พระสังฆราชได้ป็น
เป็นคาร์ถโดยสารจากกรุงเทพ
- ได้ถวายเหตุผลมอกพอสังเขป
บีก(กลับ)อำเภอสันป่าตอง
พากันแห่้องแห่ก้อง(ตีกลอง)
ไปรับพระเจ้าองค์ใหม่
- ความพยายามท่านใหญ่
เชื่อว่าบ่ใช่ของจริง
หลอกหลวงหื้อนกกูกยิง
อ้างอิงแฉลงแป้ง(ทำ)ข่าว

๘๕. พวกปากปี่จ้อทั้งหลาย
คนที่ชอบพูดชอบเล่า
ศรัทธาพี่น้องเจ้าข้า
เอาจะได้เต(เรือ)วิหาร
อยู่ไหนมันทิ้งชอบเท่า
เพราะเป็นความสุขของมัน
ก็มาปรึกษาหากัน
ต้องปรึกษากันหลายฝ่าย
๘๖. บ่ว่าแก้วัดอาจารย์
ที่ได้มอบหมายให้
ได้วางศิลาฤกษ์
ที่ได้พระราชทาน
กรรมการและท่านผู้ใหญ่
ครุบาได้เป็นประธาน
ไว้กลางใจเต็น(ระเบียง)วิหาร
จากสมเด็จพระสังฆราช
๘๗. คนที่ปู้พันตัว
กลัวเกิดความผิดพลาด
สิ่งทีบหันบ่าฐู้(ไม่รู้ไม่เห็น)
เรื่องมันสุนฮะสุนอาน(ปนกัน)
เขาทิ้งบักลัวขนาด
เมื่อจะริเริ่มทำงาน
จะไปยู่ใส่กัน(ผลักใส่ไล่ส่ง)
จะเล่ากล่าวขานจนหมดเปลือก
๘๘. บางฟองก็ว่าป่าบัวซอน
เมามาสลากลึงเกลือก
มันเป็นกำเล่าเขาอ้ำง
ฟังแล้วเป็นตีไค่หัว(หัวเราะ)
อวดดีมาวนจาเสือก
เหมือนคนตาเหลือกตามัว
ว่าได้ค่าจ้างค่าตัว
บได้ค่าตัวสักบาท
๘๙. คนชู้กั๊กเต็มที
กำรทำดีมันยาก
เกยฟังเรื่องของตุ้เจ้า
เราค่อยตายนไปผ่อ(ดู)ไป
คนดีแต่ยังมีวิพาก
ตั้งฮากแหวตันแหวใบ
ตีเป็นลงข่าวก็มีหลาย
ตีเหลืออยู่บ่ตายเปล่าเปล่า

วางเพลง.....

จ้อยทำนองวิงวอนสังเวช
ประพันธ์บทและทำนองโดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

ยอพนมกร ขอพรจากพระ	มีจรรยาเจ้าแห่งสงสาร
มีจรรยาท้าว เจ้าแห่งสังขาร	ประทานวิญญาชีวิตตัวข้า
บุญอยู่ข้างหลังกรรมอยู่ข้างหน้า	เป็นของพามาแต่เค้า(ต้น)
ที่เพิ่น(เขา)มีบุญมั่งมูลตุนเต้า(เจริญขึ้น)	เกิดมาเป็นเจ้านาย
เราเกิดมาทุกข์จนล้มเกือบตาย	กันไปหัวไป คุ่มกินเท่านั้น
แล้วแต่บุญกรรม ตามมาเป็นขึ้น	พ่อง(บ้าง)สุขสำราญฟังเพื่อ
อย่างเพิ่นคนจน ก็จนแท้เนื้อ(จริงๆ)	บมีสิ่งอื่น(ไหน) ไตเลย
ชีวิตคนทุกข์ ฝุ่นขมุกแดดเหมย	เกิดมาบ่เคย สุขใจเนื้อเจ้า(นะท่าน)
ซ้ำว่ามาจน ทั้งน้ำและข้าว	สมบัติอันใดก็แล้ว
เกิดมามีกรรม ตามมาคาดแก้ว(ทัน)	คิดสัง(คิดอะไร)บได้สักอัน
เกิดมาชาตินี้ เहांมันทุกผลาญ	บุญกินบุญทานเราบได้สร้าง
ชาติแล้วปางหลัง กรรมมาถูกหลัง(ใส่)	ควรจะระวังพ่องเถอะ
บุญกุศล หากมีป่าเลอะ(เยอะแยะ)	ขอนพ่นอมไหว้บูชา
ขอไหว้คุณพระ องค์กษัตริย์ตรา	บิดา มารดา ผู้บังเกิดเกล้า
ประทานสังขาร	หื้อ(ให้)หมู่ลูกเต้า
กุศลนำมาแต่เค้า(แรก)	ลูกเต้าจะขอบำ...เพ็ง(เพ็ญ)...บุญ

ทำนองจ้อย (จ้อย) เชียงแสน
ประพันธ์บทโดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ

หอมหอมมวลมาลาดอกไม้	ที่เหล่านางฟ้าเทพไ้ปลูกไว้ในสวนสวรรค์
กลิ่นมันโชยมาอืดเฮ้า(ตลบอบอวล)	ยังบ่หอมเท่ากลิ่นพ้อท้าวราชันย์
ท่านเป็นเทพแห่งสรรค์	บรรดานมนุษย์ลุ่มไ้
พระชั้นย์แปดสิบพรรษา	ปวงประชาข้าบาทไ้
ขอภิวาทไหว้หื้อ(ให้)พ้อไ้ทรงพระเจริญ	

คำวตำรายาตลก
เรียนเพิ่มเติมมาจาก แม่ครูคำปัน เงามใส

หญ้าละมืน(สมุนไพร)	กับปีกนกไส้	เป็นลมปานใน	ผู้ปิด(เป็นพิษ)
หญ้าปักข้า(สมุนไพร)	กับหญ้าลูบริบ(สมุนไพร)	เป็นยากำกั้ง(แก้)	กันคน(ป้องกัน)
พริกติบพริกน้อย	ตากแห้งตำผง	เป็นยาลม	แม่หญิงเหี่ยวแห้ง
กาฝากไม้สา	กาฝากฝาแป้น(แบน)	ตามปิ่นเตา	ออกปัด
พิจารณา	ไปมานั่งคิด(คิด)	เพีย(หยิบ)เสียมถอดบ้อง(ด้าม) คั้นยาว	
ยาแม่ร้าง	ใครให้เป็นสาว	เอารากมะนาว	กับปีกนกอื่น
หากนมมันยาน	เพียงแผว(ถึง)ปกสิ้น	ก็หดขึ้นมา	ย้าวๆ
กาฝากครกมอง	กับออง(กะลา)มะพร้าว	เป็นสาวหนุ่มขึ้น	ทันที
แม่หม้ายแม่ร้าง	ใครเป็นสาวจี้(แรกแย้ม)	ตั้งใจหื้อ(ให้)ดี	กินเอางนเสี้ยง(หมด)
จ๊กบอกไซปัน	แม่ใบหน้าเกลี้ยง(มน)	บ้านนอกในเวียง	ช่างเถอะ
หมอหุกหมอยา	มันมีป่าเลอะ	บ่เท่าปากอี้(ไม่เท่ายานี้)	สักอัน
ปีหนานปีหน้อย(ทิศ)	เจ็บแหล่ปวดหลัง	เอาเหล้าสักพัน(กลม)	กับขาไก่ต้ม ๆ

จ้อยกะโหลงสอง (จ้อยโคลงสอง) แบบโบราณ

เรียนมาจาก แม่ครูคำปิ่น เภาใส

จะไปจู้(หลอก)..บัวชวน

มันจะเต็มหื้อ(ให้)ข้า

กันข้าได้รักแล้ว

เป็นอันได้ไป

สองคนเราจัก

เพิ่น(เขา)จะเอานาย

เอาชะและหนาหน้า(โช่ตรวน)

สุบสอดขึ้นตั้งแต่ตีน(มัดเท้า)

เชือกเหล็กบ่พอ

ตีสองกำเลือด

มาน้อยใจสั่ง(ทำไม)

มาเจ็บปวดเจ้า

คำกินแหวง

ตราบไทรอยเท้าคน

บัวชวนแม่ร้าง(หญิงที่ถูกฉิวทิ้ง)

ข้ามาตักน้ำใส่ช้ำ(ตะกร้า)

แล้วปีเฮย เดือนใด

ข้าก็บ่ฟัง หนอคำไผ(คนไหน)

ช่างมันเถอะเจ้า

มาลั่นเข้าเหลือเข้า(รักกันมาก)

ไปฟ่อง

มาคาดตำต้อยว้อง(เอามามัด)

หน่อแหวคอ(จนถึงคอ)

ข้ามาเพิ่มแถม(อีก)เส้

คำก็ย้อย

คนงามพื่อน้อย

ฉิวแพง(รัก)

น้องทิ้งบ่เอามาอ้าง

บ่กลมเหมือนรอยเท้าช้าง

จะค่อยขอผันผ่อ....พองก่อน(ขอตูไปก่อน)

เพลงลิกจุงจา(เล่นชิงช้า)แบบล้านนา
 แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว) ได้จำมาตั้งแต่เด็ก

ลิกจุงจา(ไล่ชิงช้า)บ่าหล้าซุงซ้อย	ขึ้นคอยน้อย	ขึ้นคอยหลวง
เก็บผักอีกล้วง(ผักมีเฉพาะภาคเหนือ)	ใส่ช้ำตังลุ่ม(ข้างล่าง)	เก็บผักอีกลุ่ม
ใส่ช้ำข้างบน	ลูกแก้วสองตน	อยู่บนตนหนึ่ง
ตีตติง..หื้อ(ให้)ย่าสาวฟัง	ควกซี้ตัง(แคะจุม)	หื้อ(ให้)ย่าสาวจุม
แปงตูป(ทำกระท่อม)น้อย	หื้อ(ให้)ย่าสาวนอน	*ซ้อยองซอนหื้อ(วางต่อไม้ให้)ย่าสาวไหว
เก็บดอกไม้	หื้อ(ให้)ย่าสาวเหน็บ(เสียบ)	เห็บขบ(กัด)หู
ปูหนีบข้าง(ข้างลำตัว)	ข้างไล่แทง	แมงแดงขบเขี้ยว(ฟังหู)
เงี้ยว(พม่า)ไล่ฟัน	ตกขุม(หลุม)มัน	ตีซ้องมองๆ
มองตึงแส(เสียงกลอง)	เจ้าพ่อแม่	อาบน้ำคำหัว
เจ้าพ่อผัว	ซี้มำตังไฟ(ก่อไฟ)	ไฟดับไป
หมาน้อยร้องเห่า	ซี้เต้า(ซี้เต้า)แขวน	แมลงมันออก
ขึ้นจอก	มาต่าง(ตก)หลังคา	ยายาจิ้น ยายาปลา
หลก(ดิ่ง)ขนตา	มาใส่อม(คำ)เหมี้ยง	แม่อุ้มเกลี้ยง(ดูแล) เลี้ยงใหญ่มา
*เอาเทียนซี้ผึ้ง ให้แม่สาวไปไหว้พระ		

เพลงกล่อมเด็กทางภาคเหนือ
แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ(เมืองพร้าว) ได้จำมาตั้งแต่เด็ก

อ้อ.....อ้อ.....อ้อ.....อ้อ.....จจา
หลับสองตา อ้อแม่ไปนานอกบ้าน อ้อ.....
ไปเก็บมะส้าน(ชื่อผลไม้พื้นบ้าน)เอาใส่ถุง อ้อ.....
ไปเก็บลูกโกง(ลูกหนังสติก)เอามาใส่ปึก(พกพา) อ้อ.....
ไปเก็บลูกนกเอามาใส่ซ้า อ้อ.....
ตัวหนึ่งเอาไว้ทำกินงาย(ตอนเช้า) อ้อ.....
ตัวหนึ่งเอาไว้ขายแลกข้าว อ้อ.....
ตัวหนึ่งเอาไว้ไกวอู่(ไกวแปล)เจ้าว่า อ้อ.....จจา
อ้อ.....จจา
หลับสองตา ถ้าแม่นายมา ค่อยตื่นถ้าหลับ บั้ง(ไม้อิม)ก็ค่อยหลับแถม อ้อ.....

ขอสาริตเรื่อง พระเจ้าสิบชาติบำเพ็ญวิริยะปารมี
ชาติที่สองเรื่องมหาชนกชาดก แต่งโดยแม่บัวซอน เมืองพร้าว

ทำนองตั้งเชิงใหม่ จะปลุ่ละม้าย

ชาย

หลอน.....ก่อนที่จะขอเรื่ององค์พระมุนี
จะขอจะขอสุมา(ขออภัย)ท่านคณนักรปราชญ์
ข้าเจ้าชาติที่หนึ่งเป็นกุมารเตมียะ
ต่อไปชาติที่สองเป็นมหาชนก
จะขอสุมาครุบาทหลวงปู่
ลูกหลานท่านเต้าเขาบ่เคยได้ฟัง
ขอยอมมือกราบพุลสา
น้อมไหว้....ปางเมื่อท่านได้เป็นโพธิสัตว์
เตชะสุเนมจะภูจะนะวิเว
ใจขันติดำริค้นหา
ทิ้งบ่กินเข้าทิ้งบ่กินน้ำ
บางชาติก็อยู่ที่เมืองมิลิตา
บางชาติก็โดนคำขาราวี
สร้างบารมีบุญไว้เป็นมูลเป็นราก
นายมอญ.....กว่าจะได้เป็นองค์พระพุทธร
เมกขัมมะเอาชนะสันดาน
สละโลกีย์สร้างปารมีมาก่อน

ญ. นาย.....สิบนิ้วจะขอยื่นยอ
โพธิสัตว์โตนะโมโอาวาท
เนอเจ้า...สิบนิ้วจะขอมือยอ
โพธิสัตว์โตนะโมโอาวาท
ท่านได้ต่อต้านโลกียะ
กว่าจะได้เป็นองค์พระสัพพัญญู
คิดแล้วมันไกลจอยวอย
ถ่อจ้ำ.....อยู่กลางน้ำหนาว...ยาว.....นาน

สร้างบารมีมาได้ทั้งสิบชาติ
หากมันผิดพลาดขอโหลสิกรรม
ประกอบคัมภีร์ของมุนีชาดก
ก่อนที่จะได้ยกเอามาเล่าให้ฟัง
จะได้เล่าสู่ให้หมู่ชนรุ่นหลัง
เรื่องพระอรหังองค์พุทธรังหน่อไ้
ได้ปฏิบัติมาบ่ได้ไคว่เขว
ถือศีลกินเจมา**เมินเงินล้า**(นานมาก)
อยู่ตามภูผาดงดอย**หลีบ**(รู)ถ้ำ
อาศัยอยู่ถ้ำ คีรี
บางชาติก็มาเกิดพารานสี
สร้างบารมีสิบชาติเนอเจ้า
นี่และนอเค้าแหละนา
จะต้องชนะร้อยอันประการ
ไว้เป็นสะพานมรรคญาณได้เต้า
นี่แหละนอเค้าแหละนา

ก่อนที่จะขอเรื่องพระเจ้าสิบชาติ
ก่อนที่จะถึงชาติพระอรหันต์
ก่อนที่จะขอเรื่องพระเจ้าสิบชาติ
ก่อนที่จะถึงชาติเป็นพระสัพพัญญู
อพร้อมจะระตั้งราคาศัตร์
ลูกหินพอจะพุลอยขึ้นเหนือน้ำ
เหมือนตั้งเรือลอยก็จะต้องอาศัย...

ตัดทำนองจะปูหรือชาวปู

๑. ขาติที่สองเป็นมหาชนก
ความเป็นไปมันเป็นจะไคชา
จะเป็นคนหรือว่าเป็นสัตว์
ก่อนที่จะยกเอามาอู้(พูด)จา
ความเป็นมาตีจะเอามาอู้
ต่านปฏิบัติอย่างใดกับอู้(ไม่พูด)
๒. อามาตคนนี้มีนอยากได้ตำแหน่ง
หาว่าโปละชนกอุปาราจา
เพราะถูกคำยั่วยุตุดะ
เลยสั่งจับโปละมหาอุปราช
อันเสาทินแปดศอกตอกเป็นหลัก
พี่น้องกันแะ?ฎกันได้ซาไค
โปละชนกยังถูกที่จับไปขัง
อู
มันก่เลยแต่งมาเสียดเสียด
จะคิดกบฏกลับกฏอำนาจ
พระอริฎจะเลยเป็นคนชี้ขาด
หาว่าคิดบังอาจจ้งไร
ไปมาพลกบ่อยเข้าเสายังไหว
ปราชน้องชายบ่มีผิดสักน้อย
ทิ้งบ่ได้กินยังเจ้านั่งน้ำต้าย้อย
๓. เขายังเอาคนที่บ่มีความผิด
เจ้าโปละตั้งสัจจะอธิฐาน
ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์รักษาเมือง
พระปี่ของเฮาเป็นคนใจเหี้ยมโหด
ท่านอธิฐานหาเจ้าดินเจ้าฟ้า
ยอมมือพระนมพระพรหมพระอินทร์
ไปขังห้องมืดมืดดูหยั่ง(อะไร)ทิ้งบ่ทันหัน
ขอบุญสมพานจุงมาผายไผด
โปรดมาปลดเปลื้องท้อข้าเจ้าพันโทษ
มาแบ่งโทษท้อ(ให้)ต้องมณฑล
ประตุคอกเลยอ้าทึงไซ่มือไซ่ตีน
หนีจากแผ่นดินไปไกลบ่ไกล
๔. ด้วยบุญญาธิการลูกในครรในท้อง
ทิพย์อาสน์เคยอ่อนแต่ก่อนมา
จะมีเหตุมันแมนในแดนดิน
ไต่ยินเสียงร้องของมหาชนกนาค
ได้จำแลงแปลงกายจะมาช่วยชีวิต
นั่งขับวัวล่อหรือว่าเกวียนผ่านมา
พระอิทร์หันแล้วก็เป็นตีอินดู
ได้ส่งเสียงร้อยท้อ(ให้)พระอินทร์มาหา
กระด้างตั้งศิลาหน้าประหลาด
องค์อัมรินทร์ก็เฟงพิศขนาด
ที่อยู่ในศักราชมารดา
เลยเนรมิตเป็นคนมาหา
เข้าไปพุกจากันแม่มางที่นั่น
ถามว่าแม่หนูจะไปที่ไหนนั่น
๕. เมื่อพระอินทร์ทากำลังมาซักไซ้
ข้าเจ้าจะไปเมืองกาละจำปา
ก็เลยบอกท้อนางขึ้นนั่งวัวล่อ
ไม่ทันว่านางขึ้นนั่งเกวียนแล้ว
พระญาอินทร์ทากก็พานางไป
พอไปถึงร้องท้อนางลิมตา
นางก็ยกมือไหวเป็นน้ำหูน้ำตา
ถามว่าตาชาตาเป็นมะลอมขอมซ้อ(ตกอับ)
แล้วลูงก็ขับฮ้อพาไป
เสียงก็ดักแซ่วนางสลบไสล
หนทางมันไกลท่านก็ย้อท้อ(ให้)สั้น
ที่เมืองกาละจำปาไปพักศาลาที่นั่น

๖. พระอินทร์ขับล่อไปจอดประตู่วันออก
สั่งนางเสร็จแล้วลุงก็รีบเมื่อ(กลับ)
คนเทวโละๆแต่บู้จักกัน
หันนางหอบหัวเออกระเซ้าเสื่อผ้า
เมื่อนางได้ยินก็สะดุ้งสะอีก
ข้าบมีพี่น้องเพื่อนพ้องวงศ์ษา
หมู่ลูกศิษย์ทั้งหลายเขามาถามอาจารย์

แล้วก็บอกว่าบ้านลุงมีทางเหนือ
ท่านได้ช่วยเหลือเทวีน้องหล้า
พอดีมีอาจารย์เทวผ่านมาต่อหน้า
ว่าน้องหล้าจะไปไหนซา
ข้าน้องหนีเข้าศึกบ้ายตายมาหา
ขอท่านโปรดขุนณาพาไปพักหอห้อง
ท่านเลยบอกไขป็นว่านางนี้เป็นน้อง

๗. มาอยู่โดยอาจารย์ในฐานะพี่น้อง
ในอุปการะของพระอาจารย์
พระอาจารย์ท่านได้ใจใส่ดูแล
แล้วเอามาอนในอาภรณ์หม่มปีก
เจ้ามหาชนกเจ้าเป็นลูกกำพร้า
ไปเล่นกับละอ่อนลูกจาวบ้านทั้งวัน
เขาว่าลูกปมีพ่อต่อปมีรัง

แม่นางได้อุ้มท้องนำอินดูสงสาร
แม่นางก่เจ็บครรภ์ได้ประสูติทารก
ตัดทั้งสายแห่ตัดทั้งสายรก
ใส่ชื่อ มหาชนกกุมาร
แต่แม่ก่บอกว่าเจ้าเป็นลูกอาจารย์
ตีหัวกันเสียเขาสู้บได้
มหาชนกได้ฟังเจ้าก่เลยจำไว้

ขอชม ต้นฉบับเดิม

ทำนองขอชม แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว) จำเรียนมาจากแม่ครูกำป็น เเงาใส

ทำไรก็บ่ช่าง(ไม่เป็น)

อยู่กับนายห้าง

วันพรุ่งเมื่อเช้า

ไปซื้อฝ้ายแดง

ตัดใส่สวน

ตัดใส่กระดาด

ตัดใส่มี

ตัดใส่จ้าง

ตัดใส่เนา

ตัดใส่ตั้ง(กระด้าง)

ตัดใส่โยนี่

ตาม(จุด)เทียนส่อง

ปิดเสื่อแฮ(เปิดเสื่อยกทรง)

ปิด(เปิด)ชินเจ้า

ลองปิดหมก้า(เปิดอีกครึ่ง)

ฮ้อน่อฮ้อน่อ

ทำนาก็บ่ได้

ได้เงินเดือนสองบาท

เราจะได้ไปกาต(ตลาด)

เอามาแปง(ทำ)สายดาบ

เป็นสวนผักกาด

เป็นตัวหนังสือ

เป็นนิ้วปางช่าง(เป็นรูปเป็นร่าง)

เป็นวงวงเป็นงา

ข้าวเหลืองเต็มโต่ง(ทุ่ง)

ฝัดได้ฝัดดี

เป็นรูจ้องว่อง

หัน(เห็น)ชื้อหันแป

หันนมสองเต้า

หันเต้าหน้อยของคำ(กระดองทอง)

ขนดำชื้อมือ(ขมดำมิด)

ฮ้อน่อฮ้อน่อ

ขอตั้งเชียงใหม่ แบบโบราณ ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า บ่าเก๋ากลาง
ทำนองขอตั้งเชียงใหม่โบราณ(บ่าเก๋ากลาง)
แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ (เมืองพร้าว) ได้รำเรียนมาจากแม่ครูคำปิ่น เงามใส

ทำนองตั้งเชียงใหม่โบราณ

ยาม....คำมา หนาใจจะลา จากกัน....
เจ้าเฮย....คำมอก(เวลา)นี้ มันหยัง(ทำไม)มาเร็ว คำล้า
แล้วจะชวน พ่อแขน ป้องสั้น
จะหลอนคำมา ย้าวย้าว(ยะเยือก) มะพร้าวบ้านร้าง
ไกวใบ หนากอกหนาใจ จะได้ปลัดจาก
ตัวอ้าย อาลัยหาพี่ ไ้หนา
แถมกำ...บุญมีบ่า(ไม่)ตาย ก็หล้าง(หวัง)ได้หัน(เห็น)
หน้าอ้าย อาลัยหาพี่ ไ้หนา

ตั้งเชียงใหม่กลาย

ยาม....คำมา ขอลาพี่น้อง ทั้งหลาย
เนื้อเจ้า....คำมอก(เวลา)นี้ จะจาก ลาไป
บุญมีบ่ตาย หล้าง(หวัง)ได้ปะนาย แถม(อีก)ครั้ง
คิดยากจะหนี พรากข้าง มันหยัง(ทำไม)มาง่อม(เหงา) มา...จัน.....

รับ ทำนองจะปุ หรือชาวปุ

เวลา มอก(เวลา)ตะวันหลวง ก็คำไปจ้องจ้อง(ยามเย็น)
หนาใจจะลา อาววาพี่น้อง ก่อนแลเนอ.....



สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๒๐๒ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร: ๐-๕๓๘๘-๕๘๖๐, ๐-๕๓๘๘-๕๘๘๓

www.culture.cmru.ac.th www.facebook.com/ilacmru ilacmru@gmail.com

